

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2021

Report on the socio-economic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2021

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2021

Report on the socio-economic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2021

Urząd Statystyczny w Olsztynie Statistical Office in Olsztyn

Olsztyn 2021

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Mariola Kardasińska, Beata Olszewska, Mariola Ornoch, Magda Stankiewicz, Alicja Żebiałowicz

Kierujący

Supervisor

Elżbieta Lorek

Tłumaczenie

Translation

Joanna Abramowicz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Bożena Jarząbek, Wioletta Wasilewska

ISSN 2084-7084

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data please indicate the source

Urząd Statystyczny
w Olsztynie

10-555 OLSZTYN, UL. TADEUSZA KOŚCIUSZKI 78/82

Przedmowa

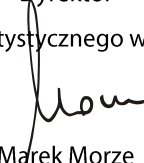
Urząd Statystyczny w Olsztynie przekazuje Państwu kolejną edycję publikacji „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2021”. Publikacja zawiera obszerny zestaw najbardziej aktualnych informacji statystycznych charakteryzujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego naszego województwa.

Zakres tematyczny opracowania obejmuje problematykę z zakresu środowiska, społeczeństwa, gospodarki oraz finansów jednostek samorządu terytorialnego. Prezentowane zagadnienia zostały przedstawione w retrospekcji od 2010 r., co umożliwia analizę i ocenę zmian zachodzących w ostatnich latach. Dodatkowo istnieje możliwość porównania zjawisk społeczno-ekonomicznych występujących w województwie warmińsko-mazurskim z procesami zachodzącymi w kraju i innych województwach.

Przedstawiona w publikacji problematyka została zaprezentowana na wykresach, mapach, kartogramach i kartodiagramach, umożliwiając poznanie zmian w czasie oraz rozmieszczenia przestrzennego zjawisk i procesów społeczno-ekonomicznych. Część analityczną opracowania uzupełniają tablice przeglądowe.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie cennym źródłem informacji o województwie warmińsko-mazurskim. Jednocześnie proszę o wszelkie sugestie dotyczące zawartości publikacji oraz zakresu prezentowanych w niej danych statystycznych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn, maj 2021 r.

Preface

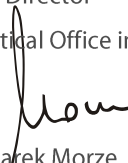
Statistical Office in Olsztyn presents the next edition of „Report on the socio-economic situation of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2021“. This publication includes a comprehensive set of the most current statistical data describing the level of socio-economic development of our voivodship.

The thematic scope of the study includes issues relating to the environment, society, economy and finances of local government units. Described issues were presented in the retrospection since 2010 that enables analysis and assessment of changes taking place in the last years. Additionally it is possible to compare socio-economic phenomena occurring in Warmińsko-Mazurskie Voivodship with processes taking place in the country and also in other voivodships.

Issues described in the publication were presented in the form of graphs, maps, cartograms and cartodiagrams. It allows to learn about changes in time and spatial distribution of socio-economic phenomena and processes. The analytical part of the elaboration is supplemented with review tables.

I believe that this study will be a valuable source of information about Warmińsko-Mazurskie Voivodship. At the same time I ask for any suggestions regarding the content of the publication and the scope of presented statistical data.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Olsztyn, May 2021

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	
Objaśnienia znaków umownych	8
Symbols	
Ważniejsze skróty	8
Major abbreviations	
Synteza	10
Executive summary	
Rozdział 1 Województwo na tle kraju	18
Chapter 1 Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw	21
Chapter 2 Voivodship against the background of other voivodships	
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa	29
Chapter 3 Area and territorial division of the Voivodship	
Rozdział 4 Środowisko	30
Chapter 4 Environment	
4.1. Warunki meteorologiczne	30
Meteorological conditions	
4.2. Powierzchnia	32
Area	
4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	34
Water consumption. Municipal and industrial wastewater	
4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	38
Pollution and protection of air	
4.5. Ochrona przyrody. Lasy	40
Nature protection. Forests	
4.6. Odpady przemysłowe i komunalne	44
Industrial and municipal waste	
4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	48
Economic aspects of environmental protection	
Rozdział 5 Społeczeństwo	51
Chapter 5 Society	
5.1. Kapitał ludzki	51
Human capital	
Demografia	51
Demography	
Edukacja	60
Education	
Zasoby pracy	67
Labour resources	

	5.2. Jakość życia	74
	Quality of life	
	Zamożność mieszkańców	74
	Inhabitant's wealth	
	Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	80
	Social assistance and family support	
	Warunki mieszkaniowe	86
	Housing conditions	
	Ochrona zdrowia	94
	Health care	
	Kultura	99
	Culture	
	Bezpieczeństwo publiczne	102
	Public safety	
	Społeczeństwo informacyjne	104
	Information society	
	Aktywność społeczna	106
	Social activity	
Rozdział 6	Gospodarka	108
Chapter 6	Economy	
	6.1. Produkt krajowy brutto	108
	Gross domestic product	
	6.2. Koniunktura gospodarcza	113
	Business tendency	
	6.3. Przedsiębiorczość	117
	Entrepreneurship	
	Podmioty gospodarki narodowej	117
	Entities of the national economy	
	Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	121
	Research and development as well as innovation activity	
	Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	126
	Use of information and communication technologies in enterprises	
	Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	128
	Financial results of non-financial enterprises	
	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	131
	Investment outlays of enterprises	
	6.4. Produkcja i usługi	135
	Production and services	
	Rolnictwo	135
	Agriculture	
	Przemysł	139
	Industry	
	Budownictwo	144
	Construction	

	Rynek wewnętrzny	151
	Internal market	
	Transport	153
	Transport	
	Energia	161
	Energy	
Rozdział 7 Chapter 7	Finanse jednostek samorządu terytorialnego	164
	Finance of local government units	
	7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	164
	Revenue of local government units	
	7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	168
	Expenditure of local government units	
	7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	171
	Result of budgets of local government units	
	7.4. Projekty dofinansowane z Unii Europejskiej z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności	174
	Projects co-financed by the European Union from structural funds and the Cohesion Fund	
Rozdział 8 Chapter 8	Wybrane dane o województwie	176
	Selected data on Voivodship	
Rozdział 9 Chapter 9	Wybrane dane o mieście wojewódzkim	180
	Selected data on city voivodship	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy not all elements of the sum are given
Znak (*)	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych data revised
Znak #	oznacza, że dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Official Statistics

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

zł	– złoty
PLN	złoty
tys.	– tysiąc
mln	– milion
g	– gram gram
kg	– kilogram kilogram
dt	– decytona deciton
l	– litr litre
ha	– hektar hectare

m ²	– metr kwadratowy square metre
m ³	– metr sześcienny cubic metre
km ²	– kilometr kwadratowy square kilometre
kpl.	– komplet
szt.	– sztuka pieces
PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activities
p. proc.	– punkt procentowy percentage point

Synteza

- W województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. zużyto więcej wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu do poprzedniego roku. Zwiększyła się liczba oczyszczalni ścieków, natomiast zmniejszył się udział ludności korzystającej z nich w ludności ogółem. Zwiększyła się emisja zanieczyszczeń gazowych, natomiast pyłowych zmniejszyła się. Wzrosła ilość odpadów przemysłowych wytworzonych w ciągu roku. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej były wyższe niż rok wcześniej.
- W 2019 r. w województwie wytworzono mniej odpadów komunalnych niż w 2018 r. W skali roku spadła ilość odebranych odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wzrósł udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości zebranych odpadów komunalnych. Najwięcej odpadów komunalnych zebranych selektywnie pochodziło z gospodarstw domowych. Na terenie województwa funkcjonowało 10 kontrolowanych składowisk odpadów komunalnych oraz istniało 18 nielegalnych wysypisk śmieci.
- Liczba ludności województwa warmińsko-mazurskiego systematycznie zmniejszała się w latach 2010–2020. Obserwowany spadek liczby mieszkańców był spowodowany ubytkiem migracyjnym ludności województwa, a w latach 2013, 2015, 2016, 2018–2020 również ujemnym przyrostem naturalnym.
- W województwie następował proces starzenia się ludności, jednak w porównaniu do innych województw warmińsko-mazurskie charakteryzowało się w 2020 r. wysokim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz jednym z niższych w kraju udziałem osób w wieku poprodukcyjnym.
- W okresie 2010–2019 liczba placówek przedszkolnych zwiększyła się. Jednocześnie wzrosła liczba miejsc i korzystających z nich dzieci, poprawiły się również warunki nauczania.
- Liczba studentów i absolwentów w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszała się systematycznie od 2010 r.
- Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w IV kwartale 2020 r. wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku spadła liczba bezrobotnych. Zwiększyła się natomiast liczba pracujących, co wpłynęło na wzrost wskaźnika zatrudnienia oraz współczynnika aktywności zawodowej.
- W 2019 r. wzrosła w porównaniu do ubiegłego roku liczba pracujących w gospodarce narodowej.
- W województwie w 2020 r. w porównaniu do ubiegłego roku zwiększyła się liczba zarejestrowanych bezrobotnych; stopa bezrobocia, podobnie jak w latach ubiegłych, była najwyższa w kraju.
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie w 2019 r. było wyższe niż przed rokiem.
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2020 r. ukształtowało się na poziomie wyższym niż rok wcześniej.
- W 2020 r. liczba emerytów i rencistów była wyższa niż rok wcześniej, wzrosła również przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto. Wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacane przez KRUS, niż świadczenia wypłacane przez ZUS.
- W 2019 r. nastąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego oraz przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych. Zmniejszył się udział osób w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem.
- Na każde 10 tys. mieszkańców województwa aż 543 osoby otrzymywały świadczenie z pomocy społecznej – był to najwyższy wskaźnik w kraju.

- W okresie 2010–2019 liczba beneficjentów świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w województwie w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się, jednak nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju.
- W województwie w latach 2010–2019 w zasobach mieszkaniowych przybyło blisko 42 tys. lokali. Przeważały mieszkania zlokalizowane w miastach, a ich udział w 2019 r. wyniósł 64,6%. Od 2010 r. warunki mieszkaniowe uległy nieznacznej poprawie. Wzrosła przeciętna wielkość mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Mieszkania na wsi były o 20,9 m² większe niż w miastach, lecz pozostały bardziej zaludnione. Zmalała przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i 1 izbę. Wzrósł udział mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne, lecz gaz sieciowy był nadal dostępny w zaledwie co drugim mieszkaniu.
- Od 2010 r. w województwie przybyło prawie 2,7 tys. km rozdzielczej sieci wodociągowej. Wzrosła liczba przyłączy do budynków mieszkalnych. Na koniec 2019 r. na obszarach wiejskich zlokalizowane było 85,5% długości sieci wodociągowej oraz 64,3% przyłączy. Mimo systematycznego wzrostu, gęstość sieci wodociągowej w województwie należała do najniższych w kraju. Wzrósł odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w stosunku do roku poprzedniego. W 2019 r. w miastach, zużycie wody na 1 mieszkańca spadło w stosunku do 2018 r. i wzrosło na obszarach wiejskich.
- Od 2010 r. w województwie przybyło prawie 2,7 tys. km sieci kanalizacyjnej. Na koniec 2019 r. na terenach wiejskich znajdowało się 67,8% całej sieci kanalizacyjnej województwa i 47,3% przyłączy do budynków mieszkalnych. W stosunku do 2018 r. zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wzrosło. Było ono, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, jednym z najniższych w kraju. W 2019 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało więcej mieszkańców województwa niż rok wcześniej. W 2019 r. w województwie siecią kanalizacyjną odprowadzono mniej ścieków niż w roku poprzednim.
- Od 2010 r. przybyło w województwie 776,4 km sieci gazowej. Wzrosła gęstość sieci gazowej rozdzielczej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej. W 2019 r. liczba osób korzystających z sieci gazowej w województwie była niższa niż w roku poprzednim. W porównaniu z 2019 r. zużycie gazu przez gospodarstwa domowe spadło przy jednoczesnym spadku liczby odbiorców.
- W latach 2010–2019 zwiększyła się dostępność usług medycznych dla mieszkańców województwa. Wzrosła liczba pielęgniarek i położnych oraz lekarzy na 10 tys. ludności. Liczba placówek ambulatoryjnej służby zdrowia pozostała na zbliżonym poziomie. Zwiększyła się liczba porad udzielonych przez lekarzy w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a także dostępność aptek i punktów aptecznych.
- W latach 2010–2019 wzrastało zainteresowanie ofertą kulturalną teatrów i kin, odnotowano rosnącą liczbę widzów i słuchaczy. Zmniejszyła się natomiast liczba placówek bibliotecznych, co miało wpływ na wzrost liczby ludności na 1 obiekt, zwiększyła się jednak liczba wypożyczeń na 1 czytelnika.
- Zagrożenie przestępczością mierzone liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności w okresie 2010–2020 r. zmniejszyło się, wzrósł jednocześnie wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw, który w całym analizowanym okresie był wyższy od przeciętnego w kraju.
- Systematycznie rósł udział gospodarstw domowych posiadających w domu łącze internetowe, a także odsetek osób kiedykolwiek korzystających z Internetu, jak również odsetek osób regularnie korzystających z Internetu.
- Produkt krajowy brutto w 2019 r. był wyższy niż rok wcześniej. Jednak w województwie dynamika wzrostu w porównaniu do poprzedniego roku była niższa niż w kraju.
- W kwietniu 2021 r. we wszystkich prezentowanych obszarach gospodarki wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się korzystniej w stosunku do analogicznego miesiąca 2020 r.
- W województwie w końcu grudnia 2020 r. w rejestrze REGON wpisanych było więcej podmiotów niż rok wcześniej. Dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

- Wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca w okresie 2010–2019 wzrosła trzykrotnie, plasując województwo w 2019 r. na 12 pozycji w kraju.
- Odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących w pracy komputery mające szerokopasmowy dostęp do Internetu w 2019 r. był najwyższy w kraju, udział przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe w województwie był zbliżony do średniej krajowej i z roku na rok zwiększał się.
- W 2020 r., pomimo spadku przychodów, w porównaniu do poprzedniego roku odnotowano poprawę wyniku finansowego brutto i netto uzyskanego przez przedsiębiorstwa niefinansowe, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób. Poprawie uległy też podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe.
- Po wzroście w latach 2018–2019 odnotowano w 2020 r. spadek nakładów inwestycyjnych realizowanych przez przedsiębiorstwa niefinansowe, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób.
- W 2020 r. w odniesieniu do roku poprzedniego zwiększyło się pogłowie bydła, trzody chlewnej i owiec, natomiast zmniejszyło się pogłowie drobiu. Odnotowano wzrost skupu ziarna zbóż, żywca rzeźnego i mleka, a spadek skupu ziemniaków. W porównaniu do 2019 r. wzrosły ceny skupu zbóż i mleka. Natomiast niższe były ceny skupu ziemniaków i żywca rzeźnego.
- W 2019 r. w odniesieniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zdecydowała wyższa wartość produkcji roślinnej, pomimo niższej wartości produkcji zwierzęcej.
- W 2020 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) oraz spadło przeciętne zatrudnienie. Spadła również wydajność pracy (mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego).
- W odniesieniu do 2019 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa (w cenach bieżących). Wartość produkcji sprzedanej była jedną z najniższych w kraju. Większa niż przed rokiem była również wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Wystąpił spadek przeciętnego zatrudnienia, przy jednoczesnym wzroście wydajności pracy.
- W województwie w 2020 r. wzrosła liczba mieszkań oddanych do użytkowania oraz liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto. Spadła natomiast liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. W miastach, podobnie jak w 2019 r. przybyło więcej nowych mieszkań niż na wsi. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w 2020 r. była większa niż przed rokiem. Wskaźnik wielkości mieszkań, wyrażony liczbą izb w 1 mieszkaniu był wyższy niż w 2019 r. W 2020 r. wskaźniki mierzone liczbą mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności i na 1000 nowo zawartych małżeństw, były wyższe od ubiegłorocznych. Wszystkie nowo oddane mieszkania były wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj. wodociąg, kanalizację oraz centralne ogrzewanie.
- W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim, w odniesieniu do roku poprzedniego, spadła sprzedaż detaliczna oraz wzrosła hurtowa.
- Od 2010 r. do 2019 r. przybyło w województwie 1,4 tys. km dróg publicznych o twardej nawierzchni. Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły 91,8% długości dróg o nawierzchni twardej. W 2019 r. gęstość dróg o nawierzchni twardej na 100 km² powierzchni województwa była najniższą wartością w kraju. Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej, jak i gruntowej, wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne.
- W 2019 r. na ogólną liczbę międzymiastowych połączeń autobusowych składało się 368 linii krajowych. Wśród połączeń krajowych dominowały linie podmiejskie.
- Długość linii komunikacji miejskiej wzrosła w porównaniu z 2018 r. Taborem komunikacji miejskiej przewieziono więcej pasażerów niż w roku poprzednim.
- W stosunku do 2018 r. długość linii kolejowych wzrosła.

- W 2019 r. przewóz ładunków żegluga śródlądową był mniejszy niż w 2018 r. Wzrosła natomiast liczba przewiezionych pasażerów
- Na koniec 2019 r. moc zainstalowana i osiągalna w elektrowniach była w województwie wyższa niż w 2018 r. Odnotowano również wzrost produkcji energii elektrycznej. W województwie 85,7% wytworzonej energii elektrycznej pochodziło z odnawialnych nośników energii.
- W 2019 r. gospodarstwa domowe zużyły mniej prądu niż rok wcześniej. Zarejestrowanych było więcej odbiorców energii elektrycznej niż w 2018 r. Średnie zużycie prądu przez 1 mieszkańca województwa spadło w porównaniu z 2018 r.
- Jednostki samorządu terytorialnego województwa 2019 r. zamknęły deficytem finansowym. W porównaniu do roku poprzedniego zmalały dotacje inwestycyjne.

Executive summary

- In 2019, in the Warmińsko-Mazurskie Voivodship, more water was used for the needs of the national economy and population compared to the previous year. The number of wastewater treatment plants increased, while the share of the population using them in the total population decreased. The emission of gases pollutants increased, while the emission of particulates pollutants decreased. The amount of industrial waste generated during the year has increased. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management were higher than in the previous year.
- In 2019, less municipal waste was generated in the voivodship than in 2018. The amount of municipal waste collected per capita decreased annually. The share of waste collected separately in total amount of municipal waste collected increased. The largest amount of municipal waste collected separately came from households. There were 10 controlled municipal landfill sites and 18 illegal landfills in the voivodship.
- The population of Warmińsko-Mazurskie Voivodship decreased systematically in the years 2010–2020. The observed decrease in the number of inhabitants was caused by the migration outflow of the voivodship's population and in 2013, 2015, 2016, 2018, 2019 and 2020 also by negative natural increase.
- The population ageing process was observed in the voivodship. However, compared to other voivodships, Warmińsko-Mazurskie Voivodship was characterised in 2020 by a high share of the pre-working and working age population and one of the lowest share of post-working age population in the country.
- In 2010–2019 period, the number of pre-primary establishments increased. At the same time, the number of places and children in pre-primary establishments increased, and teaching conditions also improved.
- Number of students and graduates per 10 thousand population has decreased systematically since 2010.
- The results of the Labour Force Survey (LFS) conducted in the 4th quarter of 2020 show that the number of unemployed persons decreased as compared to the previous year. The number of employed persons increased, which influenced the increase in the employment rate and the activity rate.
- In 2019, the number of employed persons in the national economy increased compared to the previous year.
- In 2020, compared to the previous year, the number of registered unemployed persons increased in the voivodship; the unemployment rate, as in previous years, was the highest in the country.
- In 2019, the average monthly gross wages and salaries in the national economy in Warmińsko-Mazurskie Voivodship was higher than in the previous year.
- In 2020, the average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector reached a higher level than a year before.
- In 2020, number of retirees and pensioners was higher than a year before, the average monthly gross retirement and other pension also increased. Benefits paid by KRUS were characterised by a higher dynamics than those paid by ZUS.
- In 2019, there was an increase in the average monthly available income and average monthly expenditures per capita in households. The share of people in households at-risk-of-poverty decreased.

- For every 10 thousand population of the voivodship, up to 543 persons received social assistance benefits – it was the highest rate in the country.
- In 2010–2019 period, the number of social assistance beneficiaries in the voivodship per 10 thousand population decreased, but it was still the highest rate in the country.
- In 2010–2019, the voivodship's dwelling stocks increased by nearly 42 thousand premises. Dwellings located in towns dominated, with a share of 64.6% in 2019. Housing conditions have slightly improved since 2010. The average size of dwelling and the average useful floor area per person increased. Dwellings in rural areas were 20.9 m² larger than in urban areas, but also were more populated. The average number of persons per dwelling and per room decreased. The share of dwellings equipped with technical and sanitary installations increased, but gas from gas supply system was still available in only every second flat.
- Since 2010, almost 2.7 thousand km of water supply distribution network has increased in the voivodship. Number of connections leading to residential buildings has increased. At the end of 2019, 85.5% of the length of the water supply network and 64.3% of connections were located in rural areas. Despite the systematic increase, the density of the water supply network in the voivodship was one of the lowest in the country. The percentage of the population connected to the water supply system increased compared to the previous year. In 2019, as compared with 2018, water consumption per capita decreased in urban areas and increased in rural areas.
- Since 2010, almost 2.7 thousand km of sewage network has increased in the voivodship. At the end of 2019, 67.8% of the entire sewage network of the voivodship and 47.3% connections leading to residential buildings were located in rural areas. Compared to 2018, the density of the sewage network has increased. It was, as in the case of water supply system, one of the lowest in the country. In 2019, more inhabitants of the voivodship were using the sewage network than a year before. In 2019 less sewage was discharged by sewage network in the voivodship than in the previous year.
- Since 2010, 776.4 km of gas supply system has increased in the voivodship. The density of the gas supply distribution network per 100 km² of total area increased. In 2019, the number of people using the gas supply system in the voivodship was lower than a year before. Compared with 2019, consumption of gas by households decreased with a decrease in the number of consumers.
- In the years 2010–2019, the availability of medical services for the inhabitants of the voivodship increased. The number of nurses and midwives as well as doctors per 10 thousand population increased. The number of out-patient health care facilities remained at the similar level. The number of consultations provided by doctors in out-patient health care per capita increased, as well as the availability of pharmacies and pharmaceutical outlets.
- In the years 2010–2019, interest in the cultural offer of theaters and cinemas increased, a growing number of audiences was noted. On the other hand, the number of library facilities decreased, which had an impact on the increase in the number of population per facility. The number of loans per borrower increased.
- In the period 2010–2020, the threat of crime measured by the number of detected crimes per 1000 population decreased, while the rate of detectability of delinquents in ascertained crimes increased, and this rate was higher than the national average over the entire analysed period.
- The share of households with an internet connection at home, as well as the percentage of people who have ever used the Internet and the percentage of people who regularly use the Internet, increased systematically.
- Gross domestic product in 2019 was higher than a year before. However, in the voivodship the growth rate compared to the previous year was lower than in the country.

- In April 2021, in all presented areas of the economy, the general business climate indicator was more favorable in relation to the same month of 2020.
- At the end of December 2020, more entities were entered in the REGON register in the voivodship than a year before. Natural persons conducting economic activity dominated.
- In 2010-2019 period, the value of intramural R&D expenditure per capita has tripled, placing the voivodship in the 12th position in the country in 2019.
- In 2019, the percentage of enterprises using computer with broadband Internet access was the highest in the country. In the voivodship, the share of enterprises receiving orders through computer networks was close to the national average, and increased from year to year.
- In 2020, despite a decrease in revenues compared to the previous year, an improvement was recorded in the gross and net financial result obtained by non-financial corporations employing more than 49 persons. The basic economic and financial indicators also improved.
- After an increase in 2018–2019, in 2020 a decrease in investment outlays of non-financial corporations employing more than 49 persons was noted.
- In 2020, compared to the previous year, the cattle livestock, herd of pigs and sheep increased, while the poultry decreased. There was an increase in the procurement of cereal grains, animals for slaughter and milk, while a decrease in the procurement of potatoes. In comparison to 2019, the procurement prices of cereals and milk increased. Procurement prices of potatoes and animals for slaughter were lower.
- In 2019, compared to the previous year, there was an increase in gross agricultural output (at constant prices), which was due to the higher value of crop output, despite the lower value of animal output.
- In 2020, compared to the previous year, sold production of industry (at constant prices) and average paid employment decreased. Labour productivity (measured by the value of sold production per employee) also decreased.
- In relation to 2019, an increase in sold production of construction was recorded (in current prices). The value of sold production was one of the lowest in the country. The value of sales of construction and assembly production was also higher than a year before. There was a decrease in average paid employment with an increase in labour productivity.
- In 2020, the number of dwellings completed and the number of dwellings in which construction has begun increased in the voivodship. However, the number of dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project decreased. In urban areas, as in 2019, there were more new dwellings than in rural areas. The average useful floor area of one dwelling completed in 2020 was greater than a year before. The indicator of the size of dwelling expressed in the number of rooms in one dwelling was higher than in 2019. In 2020, the indicators measured by the number of dwellings completed per 1000 population and per 1000 newly contracted marriages were higher than a year before. All newly completed dwellings were equipped with basic technical and sanitary installations, i.e. water supply, sewage system and central heating.
- In 2020, compared to the previous year, retail sales decreased in the Warmińsko-Mazurskie Voivodship and wholesale increased.
- From 2010 to 2019, 1.4 thousand km of hard surface public roads increased in the voivodship. Roads with improved surface constituted 91.8% of the length of hard surfaces roads. In 2019, the density of hard surface roads per 100 km² of the voivodship's area was the lowest in the country. The density indicator of hard surface communal and district roads, as well as unsurfaced, displayed a considerable regional differentiation.
- In 2019, the total number of interurban bus connections consisted of 368 national lines. Suburban lines dominated among national connections.

- The length of urban transport lines increased compared to 2018. More passengers were transported by urban transport stock than in the previous year.
- Compared to 2018, the length of railway lines increased.
- In 2019, transport of goods by inland waterway was smaller than in 2018. The number of passengers transported increased.
- At the end of 2019, the installed and maximum capacity of power plants in the voivodship was higher than in 2018. There was also an increase in production of electricity. In the voivodship, 85,7% of the electricity generated came from renewable energy sources.
- In 2019, households consumed less electricity than a year ago. There were more electricity consumers registered than in 2018. The average consumption of electricity by inhabitant of the voivodship decreased compared to 2018.
- Local government units of voivodship closed the 2019 with financial deficit. Investment grants decreased compared to the previous year.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica I. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table I. Selected data for Poland and voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2019 r. (w %) Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2019 (in %)	0,2	0,2
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2019 r. (w hm ³) (in hm ³)	8 816,0	121,6
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2019 r. (w hm ³) (in hm ³)	7 689,1	82,3
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku ogółem w 2019 r. (w dam ³) Municipal treated wastewater during the year in 2019 (in dam ³)	1 336 621	47 007
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2019 r. (tony/rok): Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in 2019 (tonnes/year):		
gazowych gases	198 440 735	1 723 250
pyłowych particulates	27 091	631
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia; w %) Area under legal protection in total area in 2019 (as of 31 December; in %)	32,3	46,7
Lesistość w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia; w %) Forest cover in 2019 (as of 31 December; in %)	29,6	31,7
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2019 (as of 31 December)	122,7	58,9
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r. Natural increase per 1000 population in 2019	-0,91	-1,39
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2019	0,16	-2,63
Przeciętne trwanie życia w 2018 r. (w latach): Life expectancy in 2018 (in years):		
mężczyźni males	73,8	72,5
kobiety females	81,7	81,6
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w 2018/2019 r. Children in pre-primary establishments ^a per 1000 children aged 3–6 in 2018/2019	895	817

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica I. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
Table I. Selected data for Poland and voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- mazurskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2020 r. (w %) (przeciętne w roku) Employment rate by LFS in 2020 (in %) (annual averages)	54,3	51,8
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2020 r. (w %) (przeciętne w roku) Activity rate by LFS in 2020 (in %) (annual averages)	56,1	53,4
Stopa bezrobocia według BAEL w 2020 r. (w %) (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS in 2020 (in %) (annual averages)	3,2	3,1
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2020 r. Registered unemployed persons per job offer in 2020	13	23
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ^a w sektorze przedsiębiorstw w 2020 r. (w zł) Average monthly gross wages and salaries ^a in the enterprise sector in 2020 (in PLN)	5 411,45	4 400,23
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2020 r. (w zł) Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2020 (in PLN)	2 390,64	2 182,02
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r. (w zł) Average monthly available income per capita in households in 2019 (in PLN)	1 819,14	1 597,18
Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2019 r. w % osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej: Poverty rates in households in 2019 in % of persons in households with expenditures below:		
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	13,0	21,0
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty threshold	4,2	6,8
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r. (w %) Social assistance beneficiaries in total population in 2018 (in %)	5,1	8,7
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2018 r. (w tys. zł) Social assistance benefits granted in 2018 (in thousand PLN)	3 485 665	208 056
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^b na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2018 r. Children staying in nurseries and children's clubs ^b per 1000 children up to the age of 3 in 2018	105,3	69,2
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r. Population per out-patient health care unit in 2018	1 439	1 236
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2018 r. (stan w dniu 31 grudnia): Medical personnel per 10 thousand population in 2018 (as of 31 December):		
lekarze doctors	23,3	19,7
pielęgniarki nurses	50,2	45,2
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2018 r. (stan w dniu 31 grudnia) Beds in hospitals per 10 thousand population in 2018 (as of 31 December)	47,3	44,9
Produkt krajowy brutto ^c (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2019 r. (w zł) Gross domestic product ^c (current prices) per capita in 2019 (in PLN)	59 598	40 830
Podmioty gospodarki narodowej ^d na 10 tys. ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy ^d per 10 thousand population in 2020 (as of 31 December)	1 219	963

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Łącznie z oddziałami żłobkowymi i z żłobkami przyzakładowymi. c Wstępny szacunek. d Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including nursery wards and workplace nurseries. c Preliminary estimate. d Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register.

Tablica I. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
Table I. Selected data for Poland and voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego ^a na 10 tys. ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation ^a per 10 thousand population in 2020 (as of 31 December)	21	6
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^b w 2018 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^b in 2018	7,7	3,4
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^c w 2020 r. (w %) Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^c in 2020 (in %)	80,5	83,1
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w 2020 r. (w %) Cost level indicator in non-financial enterprises ^c in 2020 (in %)	95,6	95,8
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^c w 2020 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^c in 2020 (previous year=100; current prices)	93,9	57,4
Obsada bydła ^d na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. (w szt.) Cattle ^d per 100 ha of agricultural land in 2020 (in heads)	43,2	52,0
Obsada trzody chlewnej ^d na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. (w szt.) Pigs ^d per 100 ha of agricultural land in 2020 (in heads)	77,8	58,1
Produkcja sprzedana przemysłu ^e (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2020 r. (w zł) Sold production of industry ^e (current prices) per 1 average employed person in industry in 2020 (in PLN)	555 212	410 059
Produkcja sprzedana budownictwa ^e (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2020 r. (w zł) Sold production of construction ^e (current prices) per 1 average employed person in construction in 2020 (in PLN)	629 535	446 555
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2020 r. Dwellings completed per 1000 population in 2020	5,8	4,6
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area in 2019 (as of 31 December)	82,6	44,5
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Length of railway lines operated per 100 km ² in 2019 (as of 31 December)	6,2	4,7
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2019 r. (w %) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2019 (in %)	15,5	85,7

a Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON. b Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register. b Economically active persons (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. c Data concern economic entities employing more than 49 persons. d The data on agricultural land as of June 1, 2019 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2020. e Data concern economic entities employing more than 9 persons.

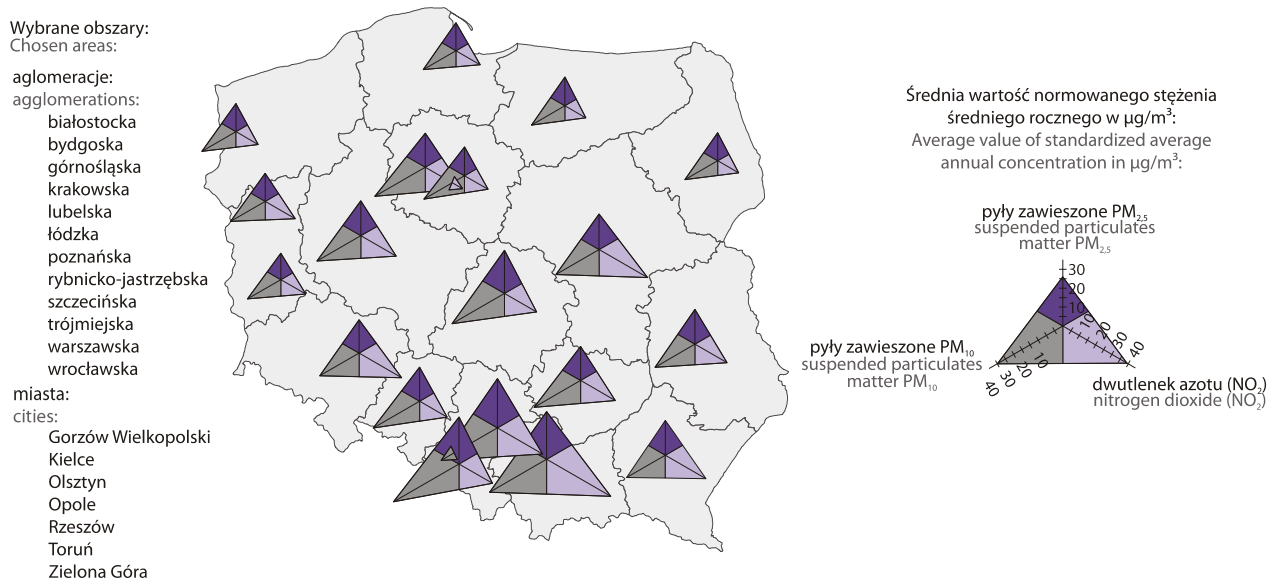
Rozdział 2

Chapter 2

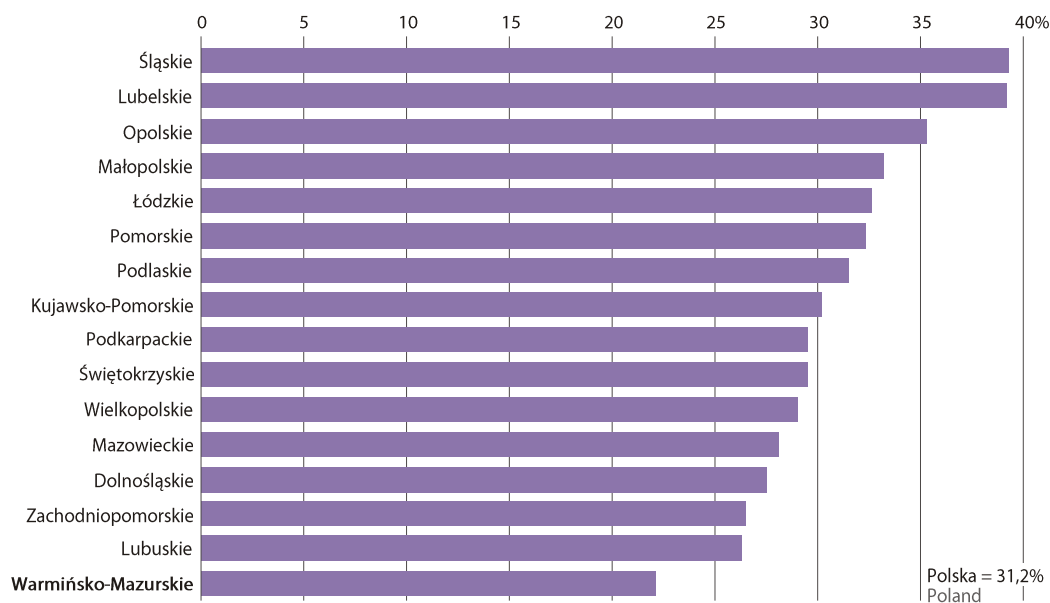
Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

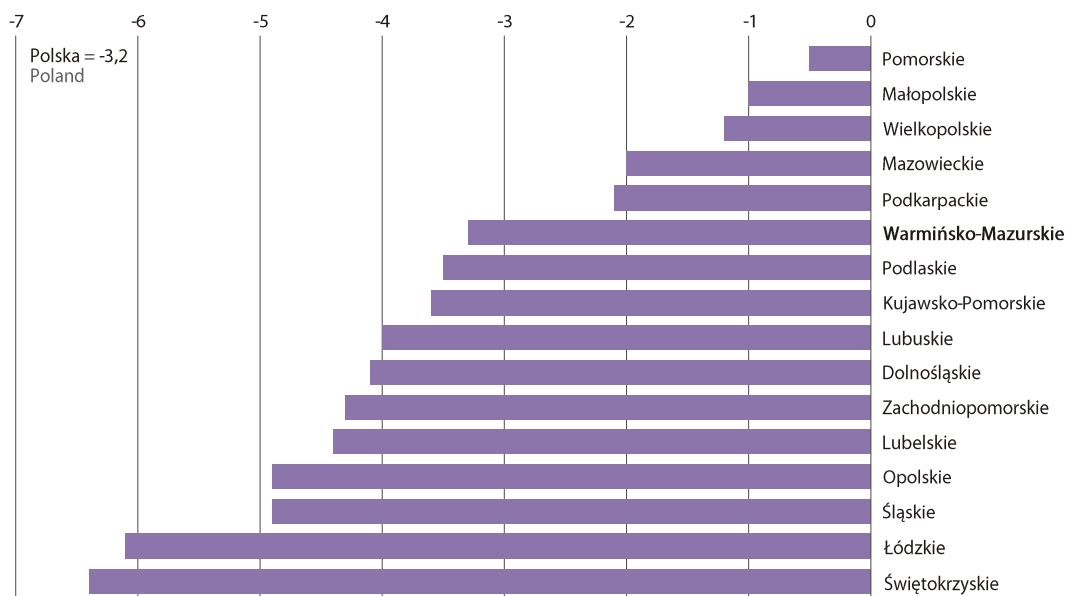
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2019 r.
 Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2019

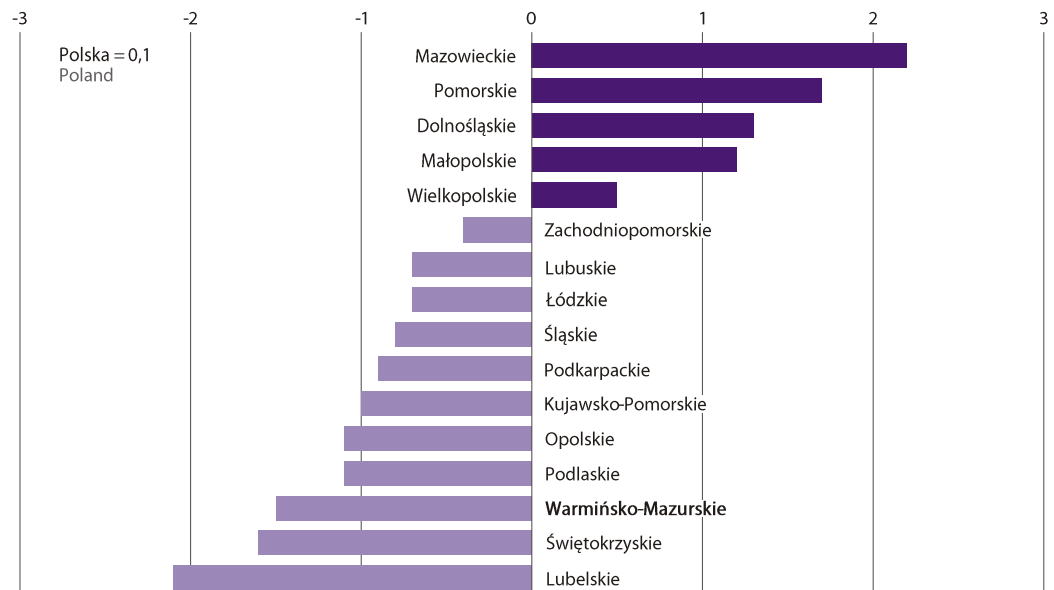
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2019 r.
 Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2019

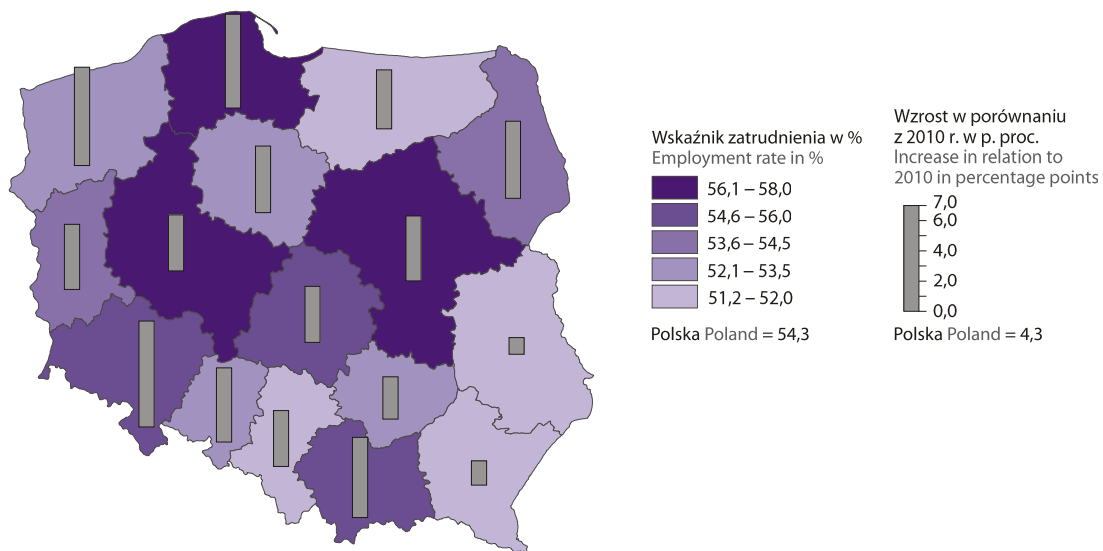
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2020 r.
 Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2020

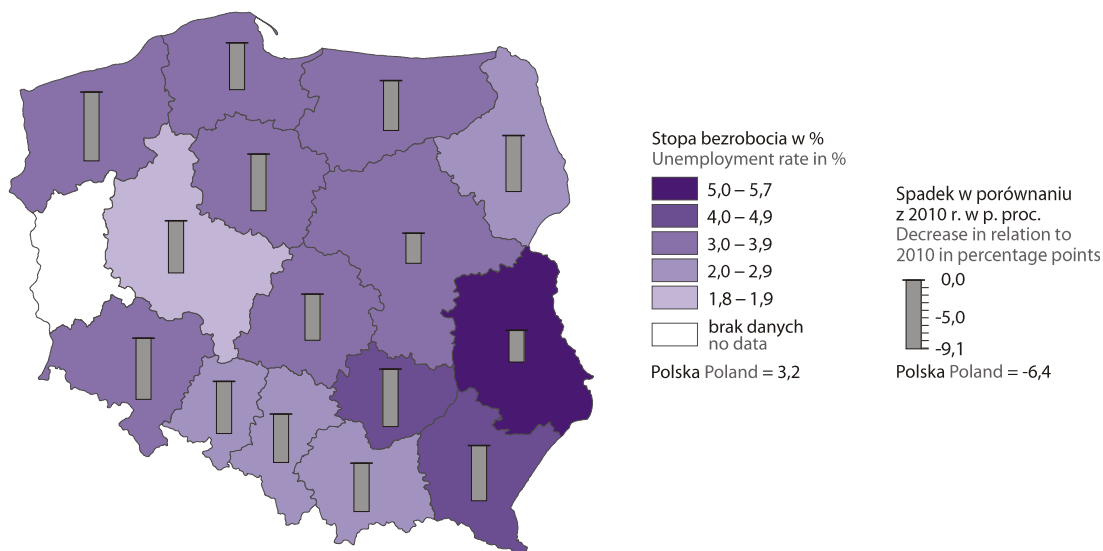
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r.
 Chart 3. Net internal and international migration for permanent residence per 1000 population in 2020

Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)
 Map 2. Employment rate by LFS in 2020 (annual average)

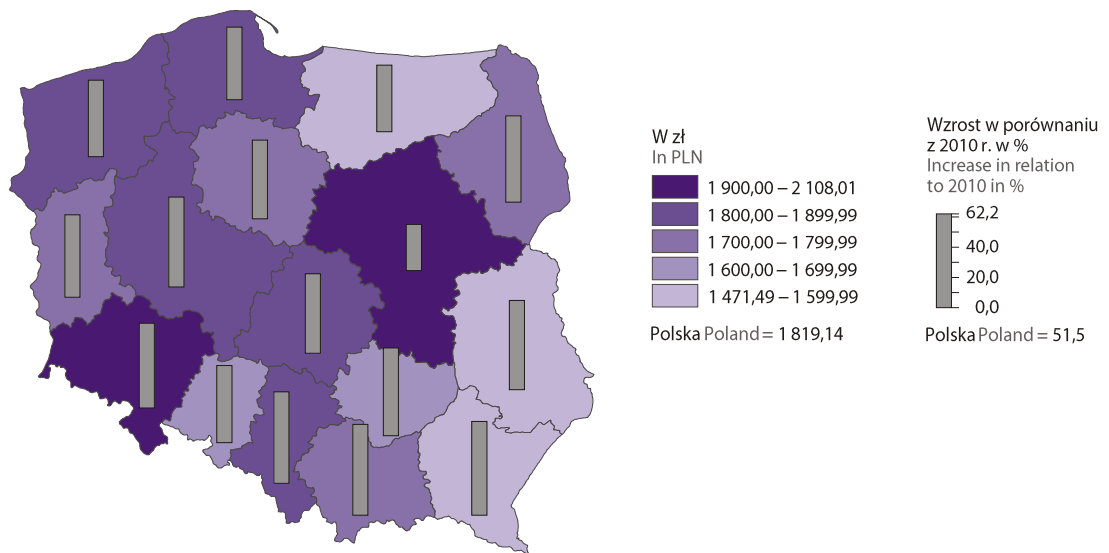

Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)
 Map 3. Unemployment rate by LFS in 2020 (annual average)

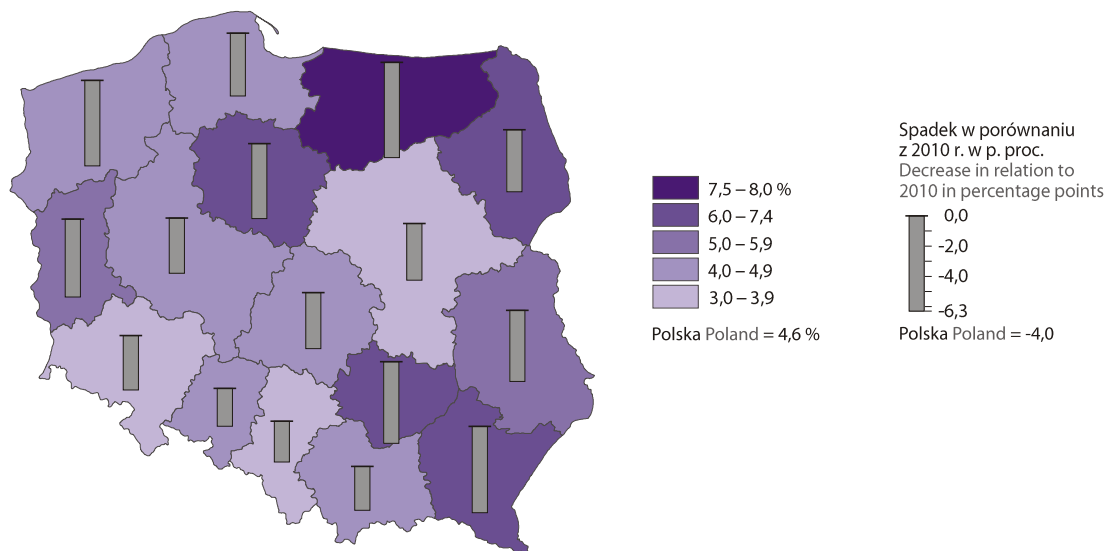
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r.

Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2019

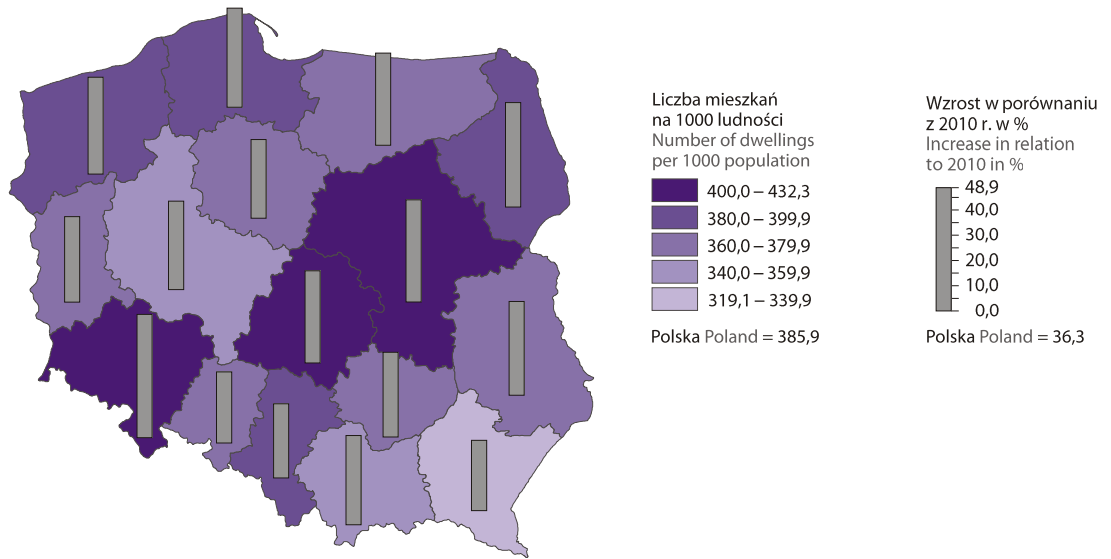
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2019 r.

Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2019

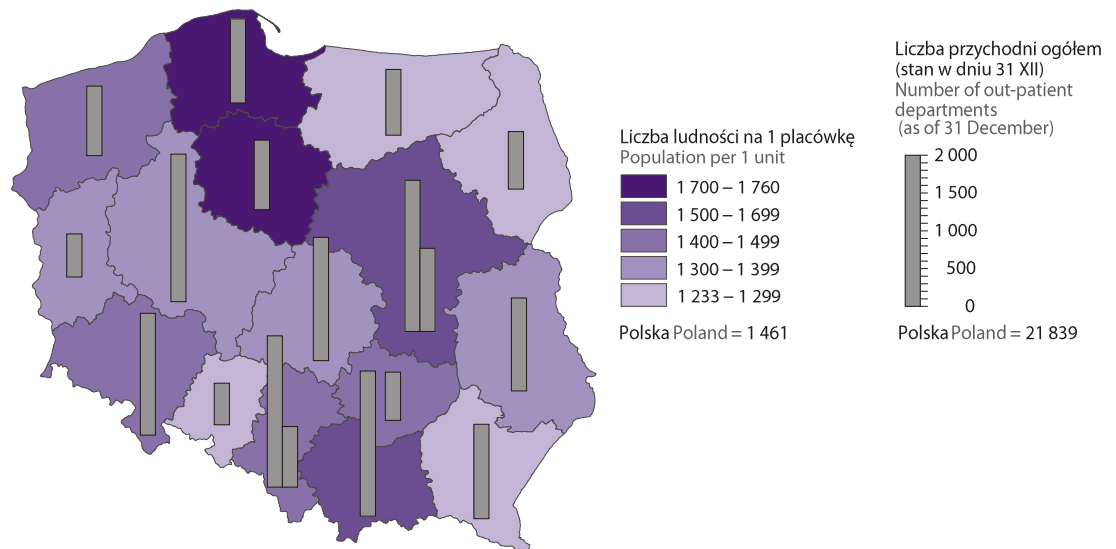
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia
Dwellings stocks per 1000 population in 2019
As of 31 December

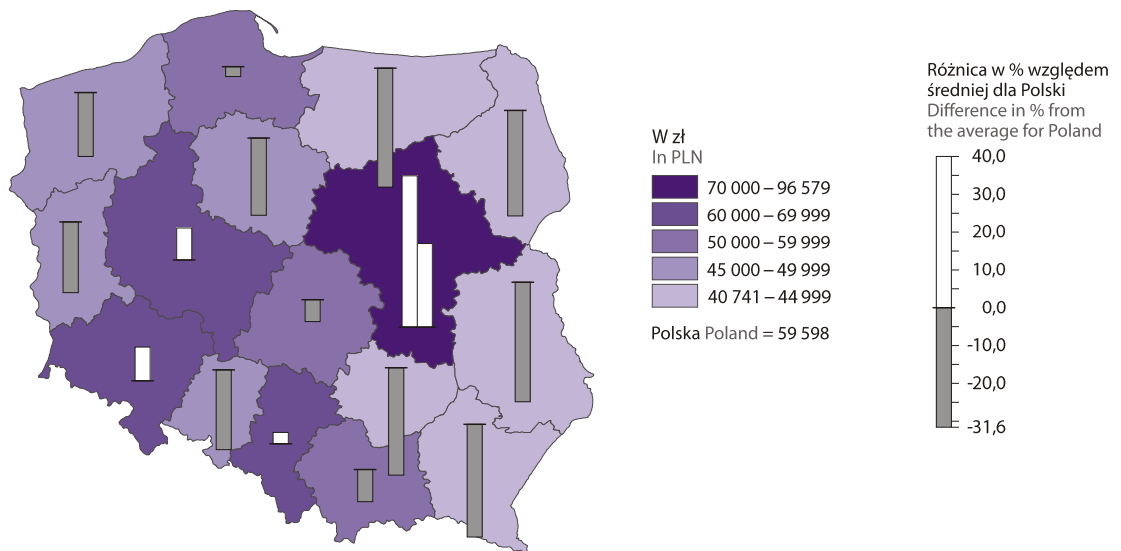

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2019 r.

Out-patient health care units in 2019

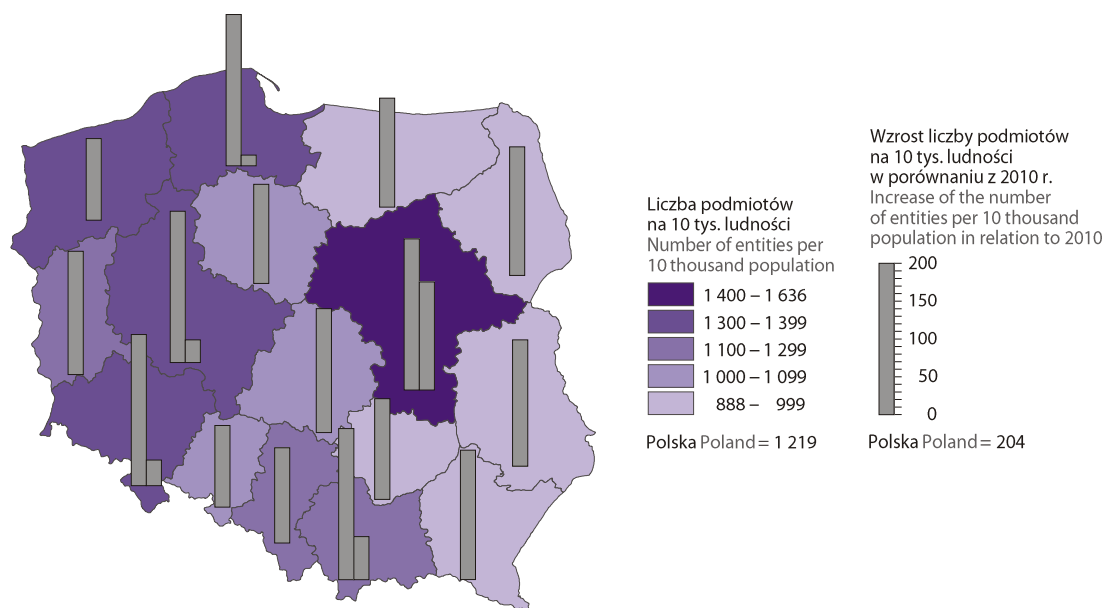

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2019 r. (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2019 (current prices)

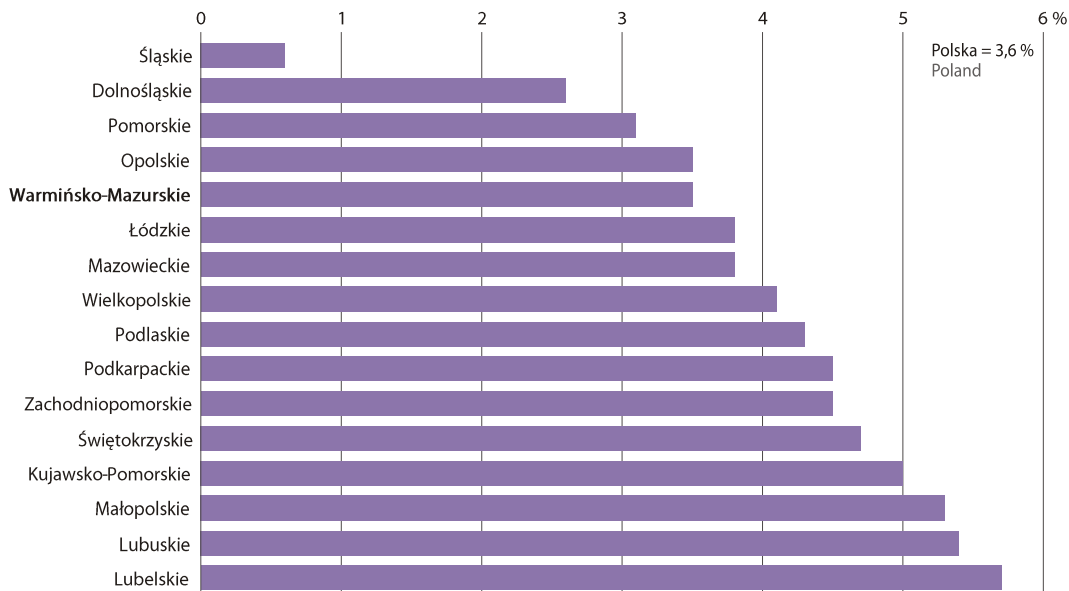

^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
^a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2020 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2020
 As of 31 December

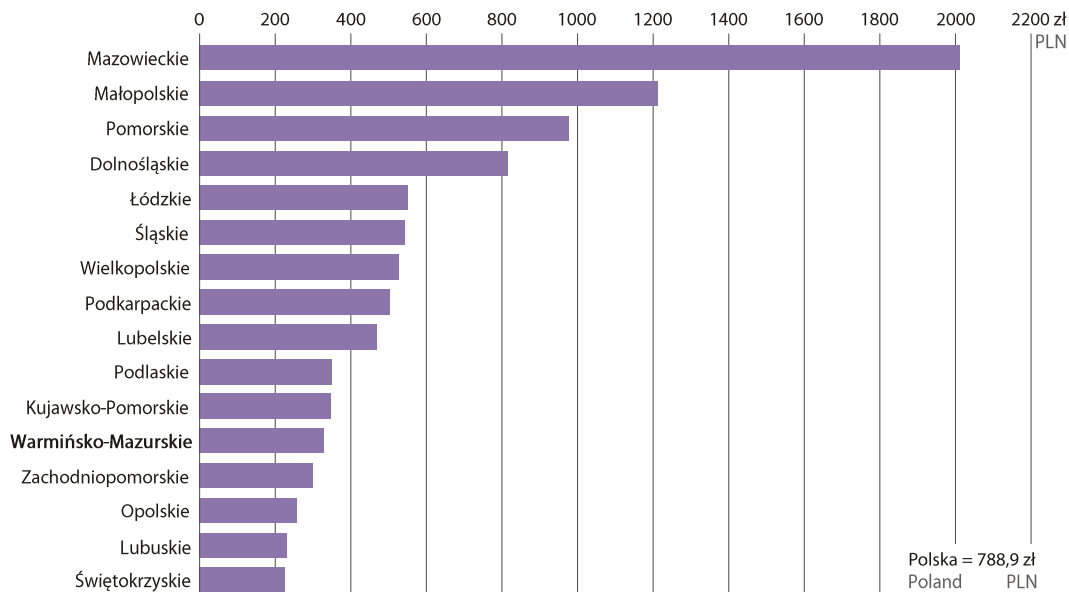

Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2020 r.
 Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2020

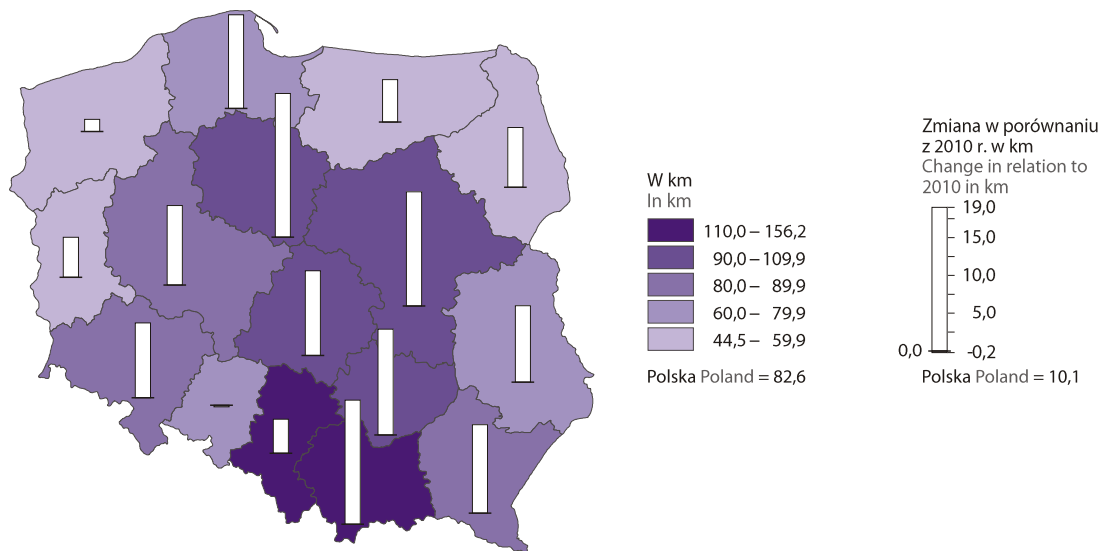

Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2019 r. (ceny bieżące)

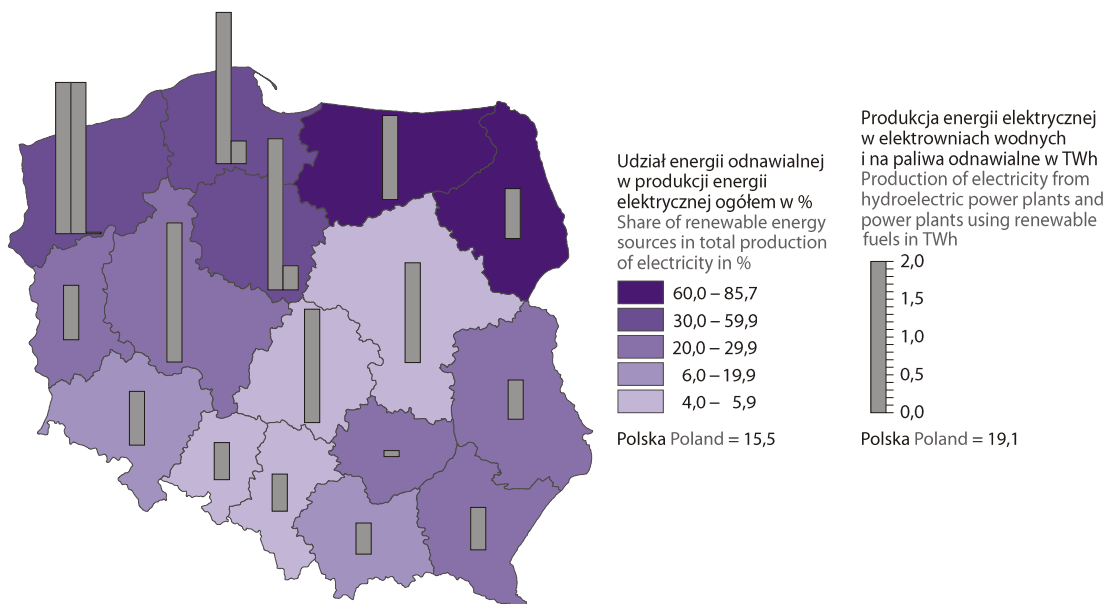
Chart 5. Intramural expenditure on research and development per capita in 2019 (current prices)

Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2019 r.
 Map 10. Communal and district roads with hard surface per 100 km² of total area in 2019

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2019 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2019

Rozdział 3

Chapter 3

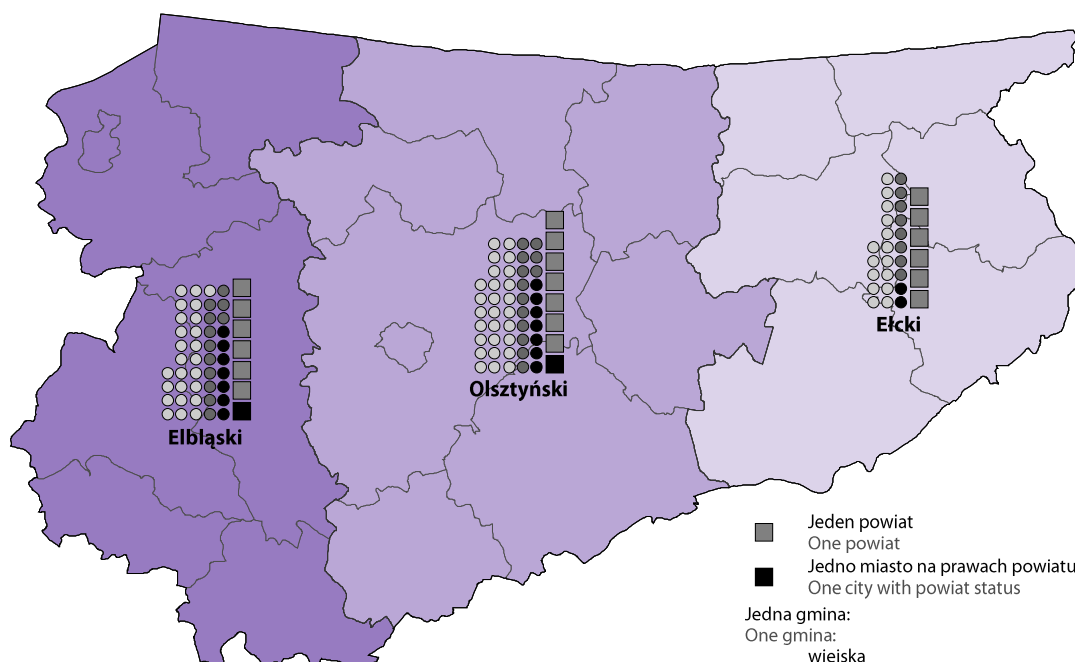
Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział województwa warmińsko-mazurskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Division of Warmińsko-Mazurskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2020
As of 31 December

Podregiony województwa
Subregions of the Voivodship

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Warmińsko-mazurskie	2 417 347	1 416,5
Elbląski	749 642	521,0
Elcki	634 599	286,4
Olsztyński	1 033 106	609,1

- Jeden powiat
One powiat
- Jedno miasto na prawach powiatu
One city with powiat status
- Jedna gmina:
One gmina:
 - wiejska
rural
 - miejsko-wiejska
urban-rural
 - miejska
urban
- Granice:
Boundaries:
 - podregion NUTS 3
NUTS 3 subregion
 - powiat
powiat

Według stanu w dniu 1 I 2020 r. województwo warmińsko-mazurskie zajmowało powierzchnię 24 173 km², co stanowi 7,7% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 XII 2020 r.) mieszkało 1 416,5 tys. ludności, tj. 3,7% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła około 59 osób (przedostatnia lokata w kraju). W miastach mieszkało 59,0% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

Klimat województwa, podobnie jak w kraju i na świecie, zmienia się. Temperatury powietrza są coraz wyższe. Skutkami ocieplania się klimatu jest wzrost występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych. Najwyższe sumy opadów przypadają na miesiące letnie i w tym okresie są nawet kilkukrotnie wyższe niż zimą.

Średnie roczne temperatury powietrza w 2020 r. w stacji pomiarowej w Olsztynie były wyższe niż wartości średnie wyznaczone dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r. Amplituda temperatur skrajnych dla okresu wieloletniego 1971–2020 wyniosła 66,4°C (maksimum 36,2°C, minimum -30,2°C), wobec najwyższej w Białymstoku (70,9°C), a najniższej na Helu (51,9°C). Najwyższą średnią miesięczną temperaturę powietrza, jednak nie przekraczającą 19°C, odnotowano w sierpniu 2020 r., najniższą natomiast w grudniu 2020 r. Średnia miesięczna temperatura powietrza odnotowana w grudniu 2020 r. była wyższa, niż wartości za poprzedni okres pomiarowy, tj. za grudzień w latach 2001–2010. Ciepłe były również trzy pierwsze miesiące 2020 r. W całym okresie zimowym przeciętne temperatury miesięczne były dodatnie. W II połowie 2020 r. tylko w lipcu średnia miesięczna temperatura była niższa niż wartości za poprzedni okres pomiarowy w latach 2001–2010.

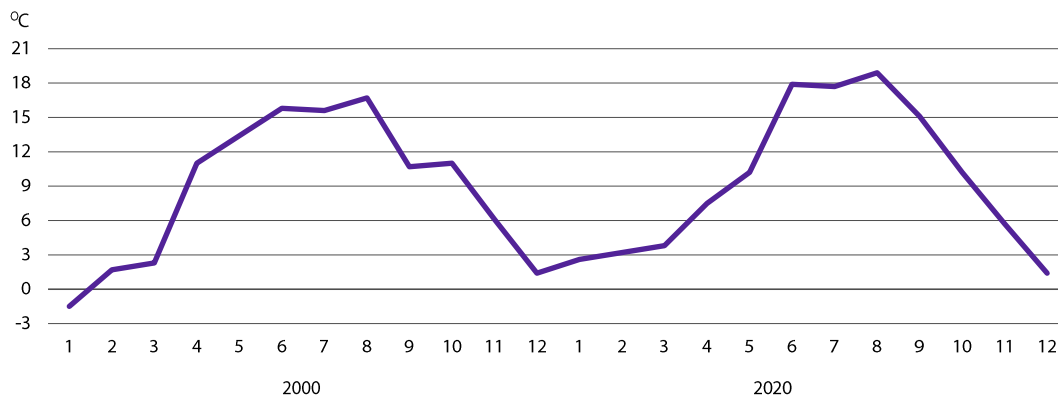
W 2020 r. stacja meteorologiczna w Olsztynie należała do 17 placówek pomiarowych w kraju (ogółem 32 placówki), w których odnotowano wzrost rocznej sumy opadów atmosferycznych w stosunku do wartości średnich dla poprzednich okresów wieloletnich. Najwyższe roczne sumy opadów atmosferycznych zanotowano w Bielsku-Białej (1128 mm), najniższe natomiast – w Szczecinie (410 mm), wobec 668 mm w Olsztynie. Miesiącem o największej ilości opadów atmosferycznych był maj (105 mm), a o najmniejszej kwiecień (5 mm).

Tablica 1. Warunki meteorologiczne
Table 1. Meteorological conditions

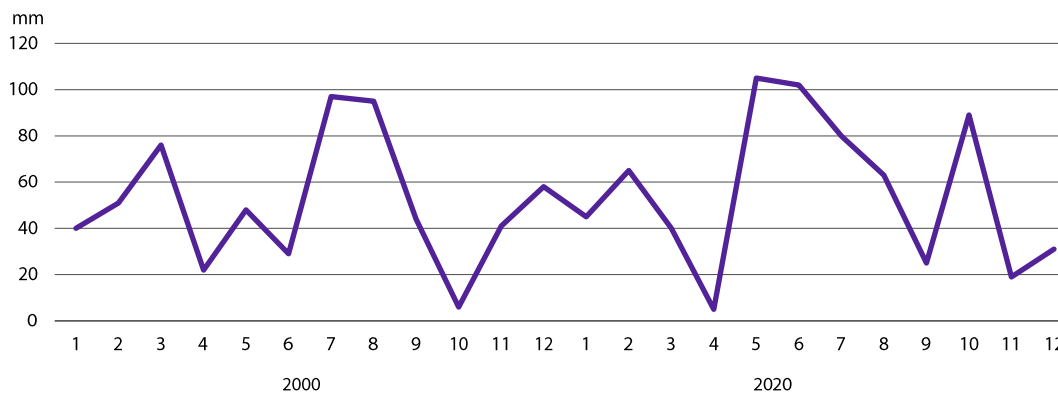
Stacja meteorologiczna Meteorological station	1971–2000	1991–2000	2001–2005	2001–2010	2020
	średnie ^a average ^a				
Temperatury w °C Temperatures in °C					
Olsztyn	7,3	7,6	7,8	7,9	9,5
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Olsztyn	625	623	609	646	668

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Wykres 6. Temperatury powietrza w stacji meteorologicznej w Olsztynie
Chart 6. Air temperatures in meteorological station in Olsztyn

Wykres 7. Opady atmosferyczne w stacji meteorologicznej w Olsztynie
Chart 7. Atmospheric precipitation in meteorological station in Olsztyn

4.2. Powierzchnia

4.2. Area

Największy udział w powierzchni województwa miały użytki rolne, a także grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Na przestrzeni lat 2010–2019 grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania utrzymały się na poziomie powyżej 4,3 tys. ha. Na przestrzeni dziesięciu ostatnich lat w 2019 r. zanotowano największy udział gruntów zrehabilitowanych w gruntach zdegradowanych i zdewastowanych.

Województwo warmińsko-mazurskie leży w północno-wschodniej części kraju. Graniczy od północy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, od wschodu z województwem podlaskim, od południa z mazowieckim i kujawsko-pomorskim, a od zachodu z pomorskim.

Powierzchnia geodezyjna województwa według stanu w dniu 1 stycznia 2020 r. wynosiła 2 417,3 tys. ha i stanowiła 7,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały 1 314,3 tys. ha (54,4% ogólnej powierzchni województwa), grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 794,8 tys. ha (32,9%), grunty pod wodami 137,3 tys. ha (5,7%), grunty zabudowane i zurbanizowane 95,1 tys. ha (3,9%), nieużytki 67,0 tys. ha (2,8%), tereny różne 5,4 tys. ha (0,2%), a użytki ekologiczne 3,3 tys. ha (0,1%). Największy udział w powierzchni kraju miały grunty pod wodami. Stanowiły one 20,9%. Warmińsko-mazurskie było jednym z trzech województw posiadających grunty pod wodami morskimi wewnętrznymi. Powierzchnia ich wyniosła 17,2 tys. ha. W 2020 r. w porównaniu do 2010 r. najbardziej powiększyła się powierzchnia gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (o 16,6 tys. ha), a także gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (o 8,3 tys. ha). Natomiast najbardziej zmalała powierzchnia użytków rolnych (o 13,4 tys. ha) i nieużytków (o 9,6 tys. ha).

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 2. Geodesic area by land use

As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna Total area	2 417 347	2 417 347	2 417 347	2 417 347	7,7
Użytki rolne ^a Agricultural land ^a	1 327 753	1 306 731	1 315 295	1 314 318	7,0
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land well as woody and bushy land	778 262	796 091	793 619	794 844	8,3
Grunty pod wodami Lands under waters	138 401	136 757	137 401	137 345	20,9
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	86 788	92 679	94 545	95 131	5,4
Użytki ekologiczne Ecological areas	2 489	3 236	3 324	3 317	8,2
Nieużytki Wasteland	76 561	74 688	67 729	66 985	14,6
Tereny różne Miscellaneous land	7 093	7 165	5 434	5 407	6,7

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Including wood and bushy land on agricultural land, classified in the item “Forest land as well as wood and bushy land” until 2016. Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W końcu 2019 r. łączna powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wynosiła 4,3 tys. ha i stanowiła 0,2% powierzchni województwa. W kraju tych gruntów było 62,1 tys. ha, co stanowiło także 0,2% powierzchni ogółem. Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania zmalała o 552 ha w porównaniu do poprzedniego roku i o 369 ha w porównaniu do 2010 r.

W ciągu 2019 r. zreakultywowano 212 ha (tj. więcej o 111 ha niż w 2018 r. i o 33 ha niż w 2010 r.), w tym 189 ha na cele rolnicze. Stanowiło to 4,9% gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. W tym samym okresie wyłączono z produkcji rolniczej i leśnej 161 ha gruntów (w tym 96,3% stanowiły grunty rolne). Przeznaczono je przede wszystkim na tereny osiedlowe (70 ha) i przemysłowe (51 ha).

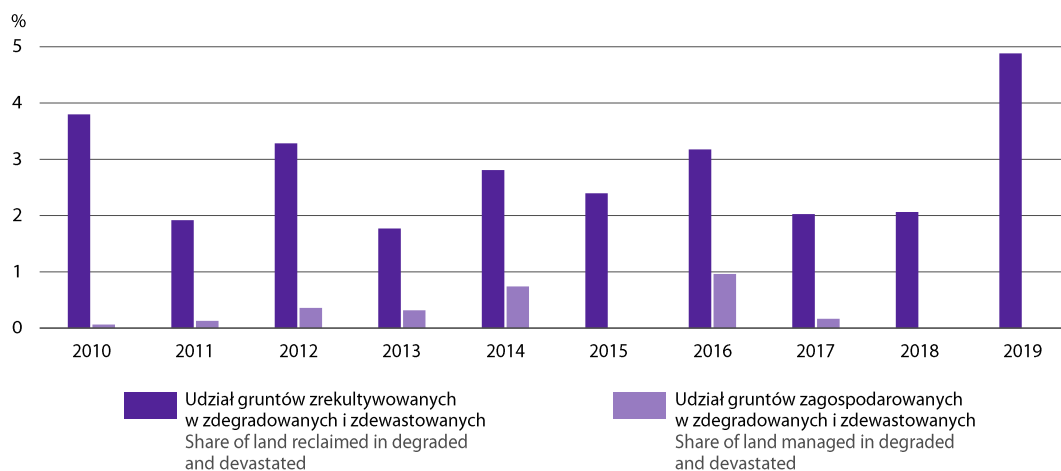
Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zreakultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w końcu 2019 r. w krajowej powierzchni tych gruntów wyniósł 7,0%. Udział województwa w powierzchni gruntów zreakultywowanych w ciągu 2019 r. wyniósł 13,0%. W warmińsko-mazurskim w ciągu roku nie zagospodarowano żadnej powierzchni, a w tym czasie w Polsce 483 ha.

Wykres 8. Grunty zreakultywowane i zagospodarowane w ciągu roku
Chart 8. Land reclaimed and managed during the year

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności było wyższe w skali roku, natomiast w porównaniu do 2010 r. niższe. W skali roku wzrosło zużycie wody w przemyśle, a zmniejszyło się w gospodarstwach domowych. Zwiększyła się liczba oczyszczalni ścieków, natomiast zmniejszył się udział ludności korzystającej z oczyszczalni w ludności ogółem.

W 2019 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 121,6 hm³ i było wyższe o 1,4% niż rok wcześniej. Udział województwa w zużyciu krajowym wyniósł 1,4%. Najwięcej wody w warmińsko-mazurskim zużyły gospodarstwa domowe (37,6% ogólnego zużycia wody) i przemysł (34,2%). W Polsce najwięcej wody zużyto w przemyśle (71,4% ogólnego zużycia wody).

Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Table 3. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem^a Total^a	128,8	123,9	119,8	121,6	1,4
w tym: of which:					
Przemysł Industry	26,4	34,6	32,8	41,6	0,7
Gospodarstwa domowe Households	44,8	45,4	45,9	45,7	3,5

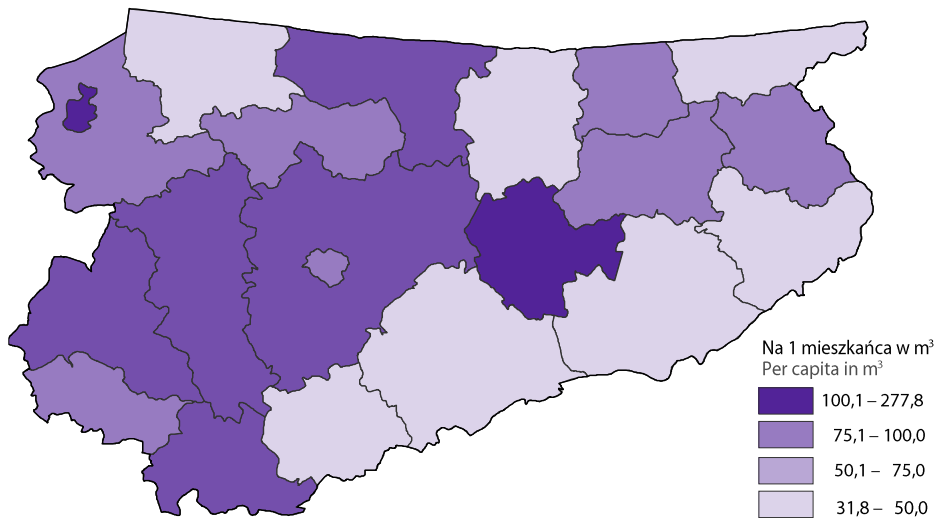
a Do 2018 r. pozycja obejmuje nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie
a Until 2018 includes irrigation in agriculture and forestry.

W warmińsko-mazurskim w 2019 r. były 84 zakłady przemysłowe zużywające wodę do produkcji. Zużyły one 41,6 hm³ wody, w tym do produkcji 12,5 hm³. Przychód wody w przemyśle wyniósł 42,0 hm³, w tym 1,3 hm³ pochodziło z zakupu od innych jednostek.

Na potrzeby gospodarstw domowych w ciągu roku zużyto 45,7 hm³ wody. Było to o 0,4% mniej w relacji do roku poprzedniego, natomiast o 2,0% więcej w relacji do 2010 r.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużyto 85,2 m³ wody (w kraju średnio 229,7 m³). W porównaniu do 2018 r. ilość ta wzrosła o 1,8%, tj. o 1,5 m³ (w kraju spadek o 6,5%, tj. o 15,9 m³). Największe zużycie wody na 1 mieszkańca w 2019 r. odnotowano w Elblągu (277,8 m³) i powiecie mrągowskim (128,2 m³), natomiast najmniejsze w powiecie gołdapskim (31,8 m³) i nidzickim (32,2 m³).

Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2019 r.
Map 13. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2019

Do wód lub do ziemi odprowadzono 82,3 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, tj. o 10,6 hm³ więcej niż w 2018 r. i o 16,5 hm³ niż w 2010 r. Siecią kanalizacyjną odprowadzono 57,1%. Ścieki wymagające oczyszczania osiągnęły poziom 54,7 hm³, tj. o 1,1 hm³ więcej niż w poprzednim roku i o 4,6 hm³ niż 9 lat temu. Stanowiły one 2,5% ścieków w kraju. Większość z nich (86,0%) to ścieki komunalne. Ich wielkość zmalała w ciągu roku o 0,2%, a w porównaniu do 2010 r. o 0,3%. Ścieków przemysłowych było więcej o 19,4% niż w roku poprzednim i ponad dwuipółkrotnie więcej niż 9 lat wcześniej. Oczyszczaniu poddano 51,2 hm³, tj. 93,6% ścieków wymagających oczyszczania (w 2018 r. 51,0 hm³, tj. 95,3%, a w 2010 r. 49,8 hm³, tj. 99,4%).

Tablica 4. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Table 4. Municipal and industrial wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

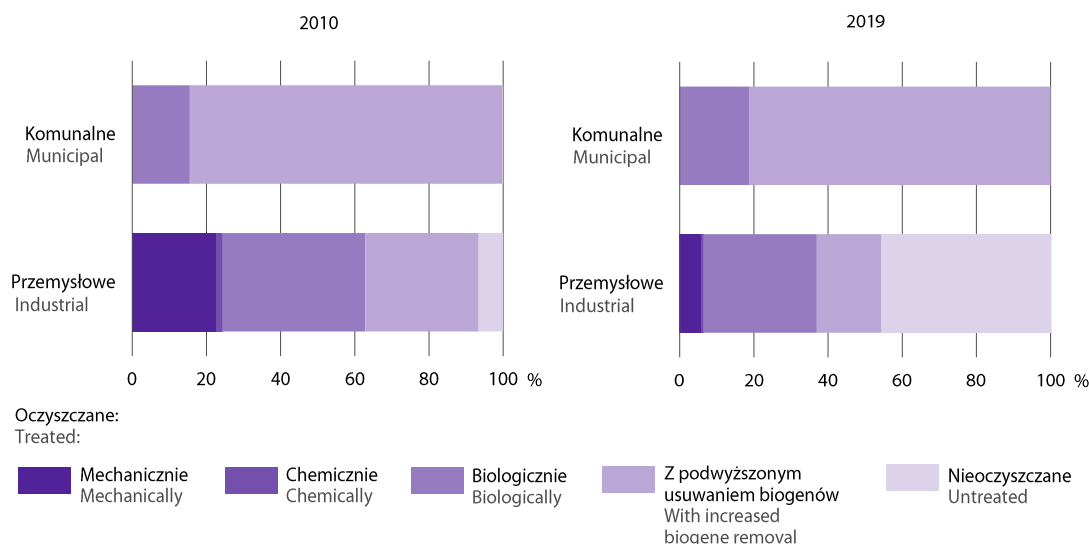
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	236	255	262	269
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater discharged during the year in dam ³	47 139	44 797	47 112	47 007
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	2 927	3 582	6 405	7 650
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	70,8	75,9	77,3	77,1

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W omawianym okresie wzrastała liczba oczyszczalni ścieków. W 2019 r. w województwie działało 269 oczyszczalni ścieków. Wśród nich 253 to oczyszczalnie ścieków komunalnych (z tego 74,3% typu biologicznego, a 25,7% z podwyższonym usuwaniem biogenów), natomiast 16 to oczyszczalnie ścieków przemysłowych (z tego 11 typu biologicznego, 3 z podwyższonym usuwaniem biogenów, 1 mechaniczna i 1 chemiczna). Udział liczby oczyszczalni ścieków komunalnych w porównaniu do kraju wyniósł 7,7%, a przemysłowych 1,9%. Przepustowość oczyszczalni ścieków komunalnych wyniosła 324,7 dam³ na dobę, a przemysłowych 12,9 dam³ na dobę.

Wykres 9. Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
Chart 9. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

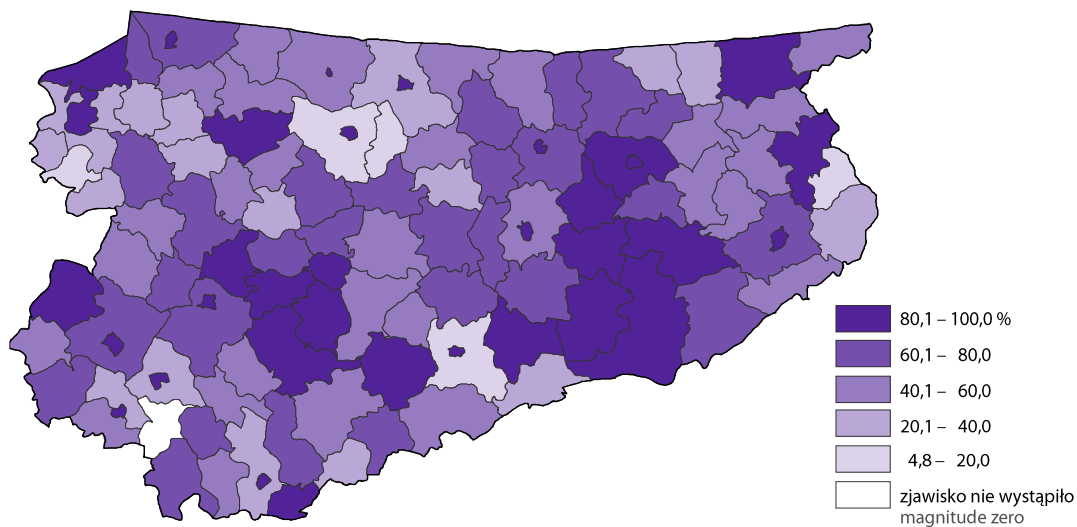
Ścieki komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi były głównie oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów: w 2010 r. 84,3% i w 2019 r. 81,1%. Drugim ze sposobów oczyszczania to oczyszczanie biologiczne: odpowiednio: 15,5% i 18,9%. W 2010 r. nieznaczna część ścieków (0,2%) nie została oczyszczona.

Inaczej wyglądała struktura ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód lub do ziemi. W 2010 r. przeważały ścieki oczyszczane biologicznie (38,6%) i z podwyższonym usuwaniem biogenów (30,6%), natomiast w 2019 r. ścieki nieoczyszczane (45,7%) i oczyszczane biologicznie (30,6%). Wpływ na to miał wielokrotny wzrost ścieków nieoczyszczanych w 2019 r.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obsługiwały 77,1% mieszkańców województwa (w 2018 r. 77,3%, a w 2010 r. 70,8%). Było to więcej o 2,6 p. proc. niż średnio w kraju. Z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów korzystało 58,5% ludności (w Polsce 60,3%), a z oczyszczalni biologicznych 18,6% (w Polsce 14,1%). Wszyscy mieszkańcy miast: Górowo Iławeckie, Olsztyn i Szczytno oraz gminy miejsko-wiejskiej Ryn korzystali z oczyszczalni ścieków, natomiast nikt nie korzystał na terenie gminy Grodziczno.

Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2019 r.
Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2019

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza zwiększyła się zarówno w skali roku, jak i w porównaniu do 2010 r. W tym samym czasie emisja zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się.

W województwie w 2019 r. badaniami statystycznymi objęto 78 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Stanowiło to 4,2% takich zakładów w kraju. Wśród nich 56 posiadało urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 8 gazowych.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Ilość wyemitowanych zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wyniosła 1 723,3 tys. t i stanowiła 0,9% emisji krajowej. Emisja uległa zwiększeniu zarówno w porównaniu do 2010 r. (o 12,4%), jak i do 2018 r. (o 3,3%). W przeliczeniu na 1 km² emisja zanieczyszczeń gazowych łącznie z dwutlenkiem węgla w 2019 r. wyniosła 71,3 t, a w kraju 634,6 t, natomiast bez dwutlenku węgla odpowiednio 0,4 t i 3,7 t. Zdecydowana większość zanieczyszczeń gazowych to dwutlenek węgla. W 2019 r. wyemitowano 1 712,4 tys. t dwutlenku węgla, co stanowiło 99,4% wszystkich wyemitowanych zanieczyszczeń gazowych w województwie. Najwięcej zanieczyszczeń pochodziło z zakładów należących do sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. W urządzeniach do redukcji gazów zatrzymano 3,3% wytworzonych zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla), natomiast w kraju 70,3%.

Ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2019 r. wyniosła 0,6 tys. t, stanowiąc 2,3% emisji krajowej. Było to o 45,8% mniej w porównaniu do 2010 r. i o 6,7% w porównaniu do 2018 r. W przeliczeniu na 1 km² emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2019 r. wyniosła 0,03 t, a w kraju 0,09 t. Dominujący udział ilościowy, podobnie jak w poprzednich latach, miały pyły ze spalania paliw (80,5%). W województwie zatrzymano w urządzeniach do redukcji 98,8% zanieczyszczeń pyłowych, natomiast w kraju 99,8%.

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
 Table 5. Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w tys. ton/rok in thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	1 532,7	1 450,0	1 667,8	1 723,3	0,9
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	4,1	4,1	3,9	3,6	2,0
Metan Methane	-	0,0	0,0	0,0	0,0
Tlenki azotu Nitrogen oxides	2,6	2,3	2,6	3,5	1,8
Tlenek węgla Carbon monoxide	2,7	2,4	2,5	2,8	1,0
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	1 523,0	1 440,6	1 657,8	1 712,4	0,9
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	1,2	1,0	0,7	0,6	2,3
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From fuel combustion	1,1	0,8	0,6	0,5	3,4
Niezorganizowana Unorganised	0,0	0,0	-	0,0	0,1

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła w porównaniu do 2010 r., natomiast zmalała w porównaniu do 2018 r. Jej udział w powierzchni ogółem województwa utrzymał się na tym samym poziomie, co w roku poprzednim, natomiast był nieznacznie wyższy niż 9 lat wcześniej. Systematycznie zmniejszała się liczba pomników przyrody. Powierzchnia gruntów leśnych i wskaźnik lesistości wykazały tendencję wzrastającą.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w województwie na koniec 2019 r. wynosiła 1 128,2 tys. ha. Było to o 0,3 tys. ha mniej niż w roku poprzednim, natomiast o 2,0 tys. ha więcej niż 9 lat wcześniej. W 2019 r. stanowiło to 11,2% powierzchni prawnie chronionej w kraju. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni geograficznej województwa wyniósł 46,6% w 2010 r., a od 2011 r. 46,7%. W kraju wskaźnik ten wyniósł w 2019 r. 32,3%. Na 1 mieszkańca województwa przypadało 7 929 m² obszarów prawnie chronionych, natomiast w Polsce 2 633 m².

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

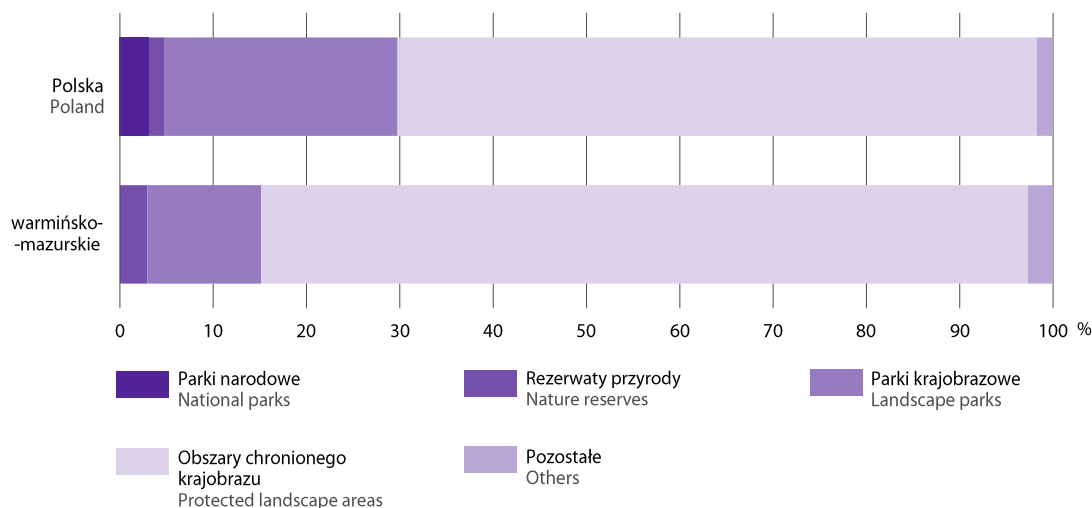
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Największą powierzchnię o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w 2019 r. zajmowały zarówno w województwie, jak i w kraju obszary chronionego krajobrazu (odpowiednio 82,1% i 68,5%). Drugie pod względem wielkości były parki krajobrazowe (odpowiednio 12,2% i 25,0%). Na terenie warmińsko-mazurskiego nie było parku narodowego.

Liczba pomników przyrody wynosiła 2 330, w tym najwięcej było pojedynczych drzew (1 795). W województwie było coraz mniej pomników przyrody. Ich liczba zmalała w porównaniu do 2018 r. o 2,8% i w porównaniu do 2010 r. o 9,5%. W warmińsko-mazurskim znajdowało się 6,7% wszystkich pomników przyrody w Polsce.

Wykres 10. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2019 r.
 Stan w dniu 31 grudnia

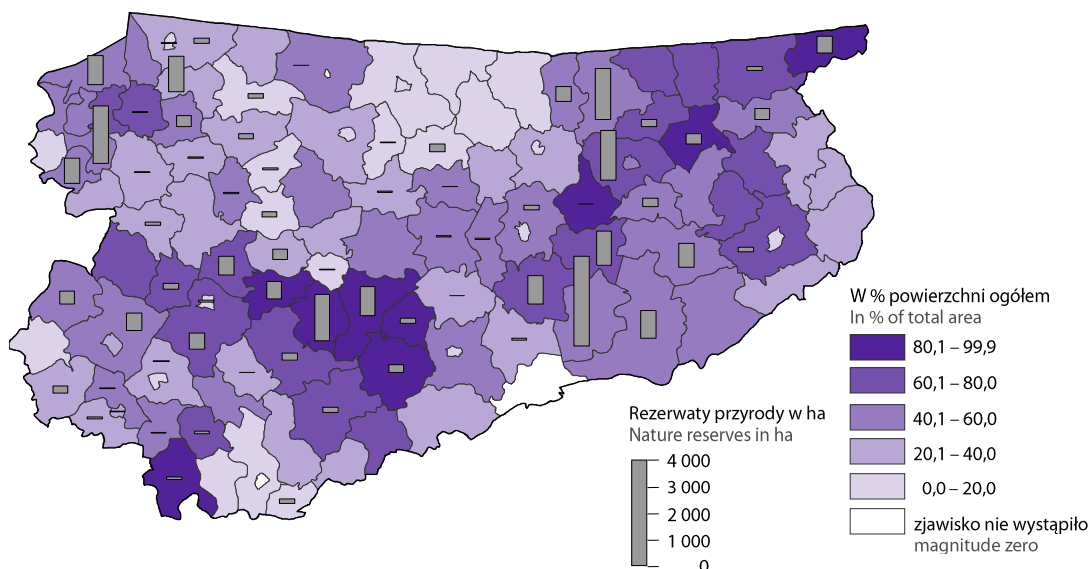
Chart 10. Area of special nature value under legal protection in 2019
 As of 31 December

W 2019 r. wśród gmin największy udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni ogółem odnotowano w gminie wiejskiej Jedwabno (99,9%) i gminie miejsko-wiejskiej Ryn (99,1%), a najmniejszy w gminach miejskich: Lubawa (0,0%) i Szczytno (0,2%). W gminie wiejskiej Rozogi i gminach miejskich: Działdowo i Górowo Iławeckie nie było powierzchni o szczególnych walorach prawnie chronionej. Największa powierzchnia rezerwatów znajdowała się na terenie gminy miejsko-wiejskiej Ruciane-Nida (3,7 tys. ha) i gminy wiejskiej Elbląg (2,4 tys. ha). Najwięcej pomników przyrody było na terenie gminy miejsko-wiejskiej Tolkmicko (278) i gminy wiejskiej Rychliki (80).

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2019 r.
 Stan w dniu 31 grudnia

Map 15. Area of special nature value under legal protection in 2019
 As of 31 December

Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) wchodzące w skład Obszarów Natura 2000 zajmowały w 2019 r. 575,8 tys. ha. Stanowiło to 23,8% powierzchni ogólnej województwa, a w Polsce wskaźnik ten wyniósł 15,7%. Od 2013 r. powierzchnia ta nie zmieniła się, a w 2010 r. była większa o 1,6 tys. ha.

Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) wchodzące także w skład Obszarów Natura 2000 zajmowały w 2019 r. 258,3 tys. ha. Stanowiło to 10,7% powierzchni ogólnej województwa, a w Polsce wskaźnik ten wyniósł 11,2%. Od 2014 r. powierzchnia ta nie zmieniła się, a w 2010 r. była mniejsza o 73 ha.

W 2019 r. w warmińsko-mazurskim parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej zajmowały powierzchnię 1 921,9 ha, w tym 83,4% było w miastach. Od 2016 r. powierzchnia ta wzrastała. W porównaniu do 2018 r. była wyższa o 0,5%, natomiast w porównaniu do 2010 r. niższa o 22,7%. Tereny zieleni osiedlowej zajmowały 1 001,4 ha, parków spacerowo-wypoczynkowych 508,7 ha, a zieleńców 411,8 ha. Na 1 mieszkańca przypadało 13,5 m² zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (w Polsce 16,1 m²).

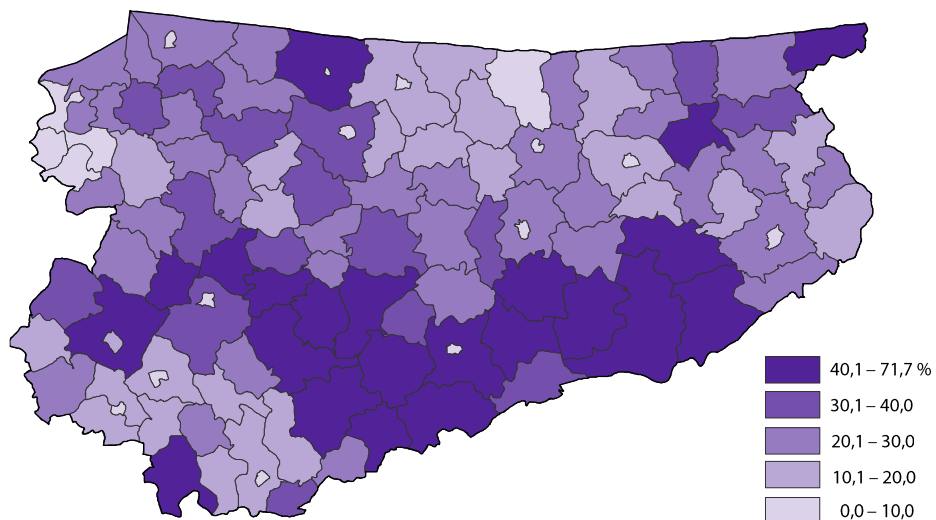
Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (dane jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Grunty leśne (w dniu 31 XII 2019 r.) zajmowały 785,9 tys. ha i stanowiły 8,3% gruntów leśnych w kraju. W porównaniu do powierzchni województwa zajmowały one 32,5%. Powierzchnia gruntów leśnych w latach 2010–2019 ciągle się powiększała. W 2019 r. w porównaniu do 2018 r. zwiększyła się o 2,9 tys. ha (o 0,4%), a w porównaniu do 2010 r. o 24,6 tys. ha (o 3,2%). Lasy zajmowały powierzchnię 765,6 tys. ha, co stanowiło 97,4% powierzchni gruntów leśnych. Grunty przeznaczone do zalesienia (w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego) zajmowały 92 ha.

Wskaźnik lesistości, czyli stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geograficznej, w omawianych latach wzrastał i w 2019 r. wyniósł 31,7% (w 2018 r. 31,6%, a w 2010 r. 30,6%). W kraju lesistość wyniosła 29,6%. W województwie najwyższy wskaźnik lesistości odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Ruciane-Nida (71,7%) i gminie wiejskiej Jedwabno (68,2%), a najniższy w gminie wiejskiej Gronowo Elbląskie (0,0%) oraz gminie miejskiej Lubawa i Braniewo (po 0,3%).

Większość powierzchni lasów stanowiły lasy publiczne (91,7%). Na przestrzeni omawianych lat powierzchnia ta wykazała tendencję wzrostową. W końcu 2019 r. było to 702,3 tys. ha. W porównaniu do 2018 r. powierzchnia lasów publicznych zwiększyła się o 2,5 tys. ha i w porównaniu do 2010 r. o 11,0 tys. ha.

Mapa 16. Lesistość w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 16. Forest cover in 2019
As of 31 December

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zwiększyła się w porównaniu do 2018 r., natomiast zmniejszyła się w porównaniu do 2010 r. Ilość odpadów składowanych na składowiskach własnych nie zmieniła się w ciągu roku.

W 2019 r. wytworzono mniej odpadów komunalnych niż w roku 2018 i więcej niż w 2010. W województwie odnotowano spadek odebranych odpadów komunalnych od 1 mieszkańca.

Wystąpił wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości zebranych odpadów komunalnych. Ilość zebranych selektywnie na terenie województwa odpadów komunalnych wzrosła w stosunku do 2018 r. i do 2010 r.

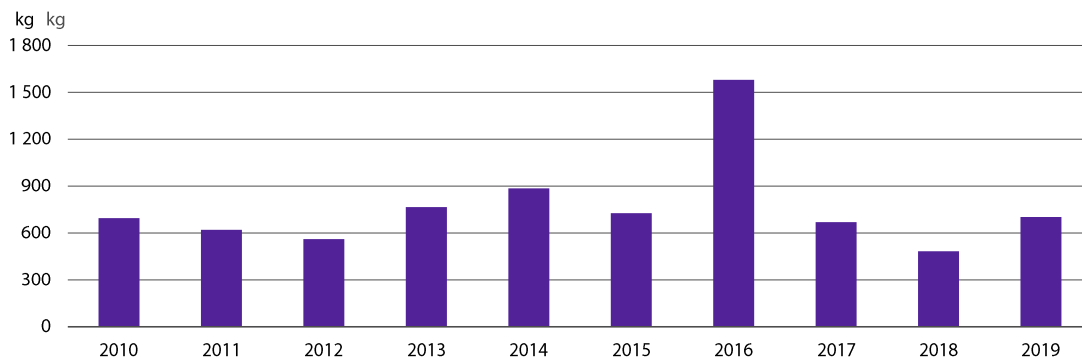
Na koniec 2019 r. na terenie województwa funkcjonowało 10 czynnych kontrolowanych składowisk odpadów komunalnych.

W 2019 r. badaniu poddano 79 zakłady przemysłowe (tj. więcej o 6 niż w 2018 r. i o 5 niż w 2010 r.), w których ubocznym skutkiem produkcji były odpady uciążliwe dla środowiska. W ciągu roku w tych jednostkach wytworzono 1 001,3 tys. t (tj. o 44,7% więcej niż w 2018 r., natomiast o 0,9% mniej niż 2010 r.) odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych). Stanowiło to 41,4 t na 1 km², a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 702 kg. Na przestrzeni ostatnich lat najwięcej odpadów powstało w 2016 r. (2 271,5 tys. t). Powodem znaczącego wzrostu była budowa drogi ekspresowej biegnącej przez warmińsko-mazurskie i powstałe tam odpady. Udział województwa w ilości wytworzonych odpadów przemysłowych wyniósł w 2019 r. 0,9%. Spośród wytworzonych odpadów 84,7% przekazano innym odbiorcom, 8,8% wytwórca poddał odzyskowi we własnym zakresie, 5,3% wytwórca unieszkodliwił we własnym zakresie, a 1,3% czasowo zmagazynowano. Na składowiskach własnych (hałdach, stawach osadowych) na koniec 2019 r. składowano 552,3 tys. t odpadów. W porównaniu do kraju była to tak bardzo znikoma ilość, że stanowiła jedynie 0,03%.

Tablica 6. Odpady przemysłowe
Table 6. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2019	
	w tys. ton in thousand of tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) –ogółem Waste generated (during the year) - total	1 010,8	1 001,3	0,9
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by waste producer on its own	.	52,8	0,2
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	847,9	1,3
magazynowane czasowo temporarily stored	83,6	12,8	0,9
Odpady dotychczas składowane (stan w końcu roku) - ogółem Waste landfilled up to now (as of the end of the year) - total	1 227,4	552,3	0,0

Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita

Odpady komunalne - odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2019 r. w województwie zostało wytworzonych 435,8 tys. ton odpadów komunalnych, tj. o 1,3% mniej niż w roku ubiegłym (w kraju wzrost o 2,1%) i o 32,8% więcej w porównaniu z 2010 r. (w kraju wzrost o 27,0%). Na 1 mieszkańca województwa przypadało średnio 306 kg zebranych odpadów komunalnych (w kraju 332 kg). Był to spadek o 0,6% w porównaniu z rokiem poprzednim (308 kg na 1 mieszkańca) i wzrost o 35,4% w stosunku do 2010 r. (226 kg). W kraju odnotowano wzrost odebranych odpadów komunalnych od 1 mieszkańca, odpowiednio o 2,2% i o 27,2%. W 2019 r. najwięcej odpadów komunalnych odebranych przypadało na 1 mieszkańca Olsztyna (393 kg), Elbląga (375 kg) i powiatu piskiego (350 kg). Najmniej odpadów komunalnych wytworzyli natomiast mieszkańcy powiatów: szczycieńskiego (234 kg) oraz nidzickiego (239 kg). Podobnie jak w latach ubiegłych, większość (78,0%) odpadów komunalnych pochodziło od gospodarstw domowych (w kraju 84,5%). W 2019 r. od gospodarstw domowych odebrano o 0,6% odpadów komunalnych mniej niż w roku poprzednim i o 42,1% więcej niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 3,2% i o 56,4%).

Odpadów komunalnych zmieszanych zebrano w województwie 339,7 tys. t i w stosunku do 2018 r. było to mniej o 4,4% (w stosunku do 2010 r. wzrost o 10,7%). Ponad 75% odpadów zmieszanych pochodziło od gospodarstw domowych (w kraju ponad 81%).

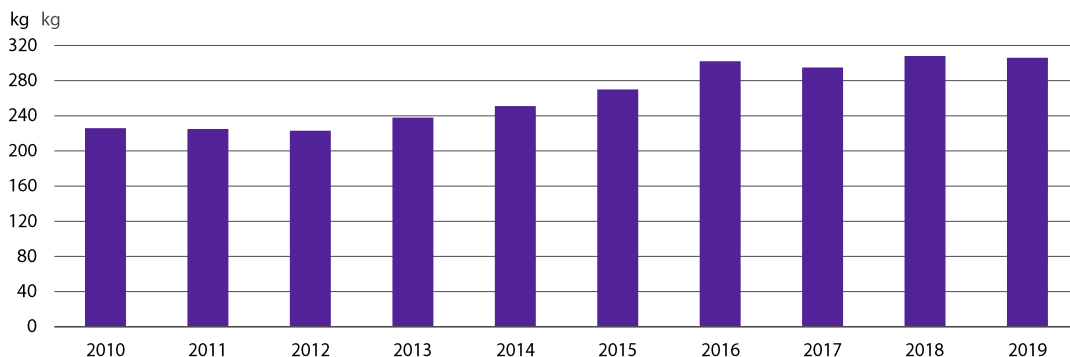
Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 7. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2019			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	Ogółem Total		w tym z gospodarstw domowych of which from households	
	w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Ogółem Total	21 440	17 994	96 175	2,4	84 768	2,3
w tym: of which:						
Papier i tektura Paper and paperboard	5 708	4 075	10 776	3,1	8 993	3,1
Szkło Glass	6 394	5 739	15 011	2,6	13 170	2,5
Tworzywa sztuczne Plastics	4 720	4 132	14 631	3,7	12 794	3,5
Metale Metals	888	836	32	0,2	27	0,2
Tekstylia Textiles	1 074	1 060	67	2,2	63	2,2
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	100	73	1 165	2,9	1 099	2,9

W 2019 r. odnotowano wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości zebranych odpadów komunalnych, z 6,5% w 2010 r. i 19,5% w 2018 r. do 22,1%. Selektywnie zebrano na terenie województwa 96,2 tys. t odpadów komunalnych i w stosunku do roku ubiegłego ich ilość wzrosła o 11,5% (w stosunku do 2010 r. blisko 4,5-krotny wzrost). Na jednego mieszkańca województwa przypadało średnio ponad 67 kg zebranych selektywnie odpadów komunalnych (w kraju 104 kg).

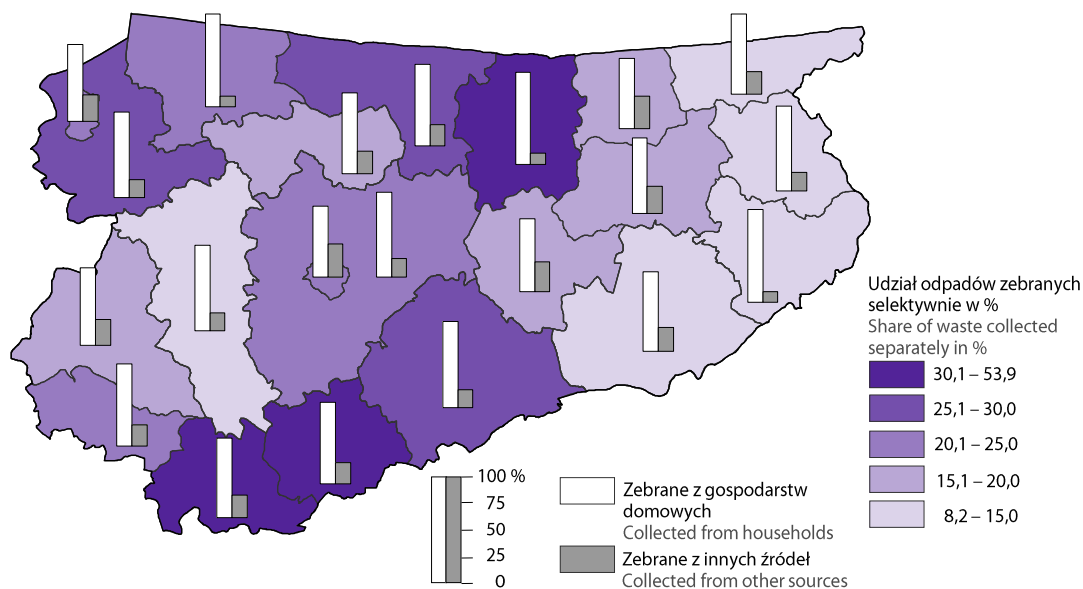
Najwięcej (88,1%) odpadów komunalnych zebranych selektywnie w 2019 r. pochodziło od gospodarstw domowych i w stosunku do roku ubiegłego ich ilość wzrosła o 8,1%, a do 2010 blisko 4,5-krotnie. W porównaniu z 2018 r. więcej zebrano m.in.: odpadów wielkogabarytowych (wzrost o 32,2%), szkła (o 18,6%), tworzyw sztucznych (o 18,5%), papieru i tektury (o 17,0%), odpadów biodegradowalnych (o 3,2%). Mniej niż w roku ubiegłym zebrano m.in.: metali (spadek o 87,2%) oraz opakowań wielomateriałowych (o 23,6%).

Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita

Na koniec 2019 r. na terenie województwa funkcjonowało 10 czynnych kontrolowanych składowisk odpadów komunalnych (2018 r. – 9, 2010 r. – 30), o łącznej powierzchni 47,1 ha (2018 r. – 46,1 ha, 2010 r. – 127,9 ha) oraz 76 punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (miasta, wieś – po 38).

Mapa 17. Odpady komunalne zebrane w 2019 r.
 Map 17. Municipal waste collected in 2019

Według danych urzędów gminnych na koniec 2019 r. na terenie województwa istniało 18 nielegalnych wysypisk śmieci (2018 r. – 15, 2010 r. – 37). Większość (83,3 %) istniejących dzikich wysypisk zlokalizowana była na obszarach wiejskich, a pozostałe 16,7% w miastach. W ciągu roku zlikwidowano w województwie 119 takich składowisk, tj. o połowę mniej niż w roku poprzednim i o 70,0% więcej w porównaniu z 2010 r. W 2019 r. podczas likwidacji dzikich wysypisk zebrano 149 t odpadów komunalnych z powierzchni 8,7 tys. m², z czego 65,2% odpadów z obszarów wiejskich i 34,8% w miastach (w 2018 r. zebrano 323 t, z obszarów wiejskich – 75,5%, w miastach – 24,5%, w 2010 r. odpowiednio: 324 t, 61,4%, 38,6%). W stosunku do roku poprzedniego powierzchnia nielegalnych miejsc składowania odpadów komunalnych zwiększyła się o 11,5%, a w stosunku do 2010 r. zmniejszyła o 50,3% (w kraju odpowiednio: wzrost o 27,9%, spadek o 60,4%). Powierzchnia dzikich wysypisk w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogółem województwa wyniosła w 2019 r. – 36 m², 2018 r. – 32 m², 2010 r. – 73 m² (w kraju odpowiednio: 631 m², 493 m², 1 595 m²).

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

Średnioroczne nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w latach 2010–2019 (w cenach bieżących) w przeliczeniu na 1 mieszkańca były niższe niż średnie w kraju. Podobna sytuacja dotyczyła nakładów na środki trwałe służące gospodarce wodnej. Udział nakładów na środki trwałe służących ochronie środowiska ponoszonych w województwie wyniósł 2,5% nakładów ogólnokrajowych, a służących gospodarce wodnej 2,7%.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w latach 2010–2019 wyniosły średnio w roku (w cenach bieżących) 274,7 mln zł. Stanowiło to 2,5% średnich rocznych nakładów krajowych. Ponad połowę (54,8%) przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 20,3%, a na gospodarkę odpadami 18,0%. Największy udział w nakładach krajowych miały nakłady poniesione na gospodarkę odpadami (4,0%) oraz na gospodarkę ściekową i ochronę wód (2,8%). Średnie nakłady na 1 mieszkańca w województwie w latach 2010–2019 wyniosły 190 zł i były niższe od średnich w kraju o 33,2%. Jedynie nakłady na 1 mieszkańca poniesione na gospodarkę odpadami były wyższe niż średnio w kraju (o 7,5%).

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w latach 2010–2019 wyniosły średnio w roku (w cenach bieżących) 78,9 mln zł i stanowiły 2,7% średnich rocznych nakładów krajowych. Wśród nich największy udział miały nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody (46,4%) oraz na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody (17,8%). Największy udział w nakładach krajowych miały nakłady poniesione na stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych (14,7%) oraz na regulację i zabudowę rzek i potoków (4,8%). Średnie nakłady na 1 mieszkańca w województwie w latach 2010–2019 wyniosły 55 zł i były niższe od średnich w kraju o 27,7%. Wyższe niż średnio w kraju były nakłady na 1 mieszkańca poniesione na stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych (prawie czterokrotnie) oraz na regulację i zabudowę rzek i potoków (o 27,3%).

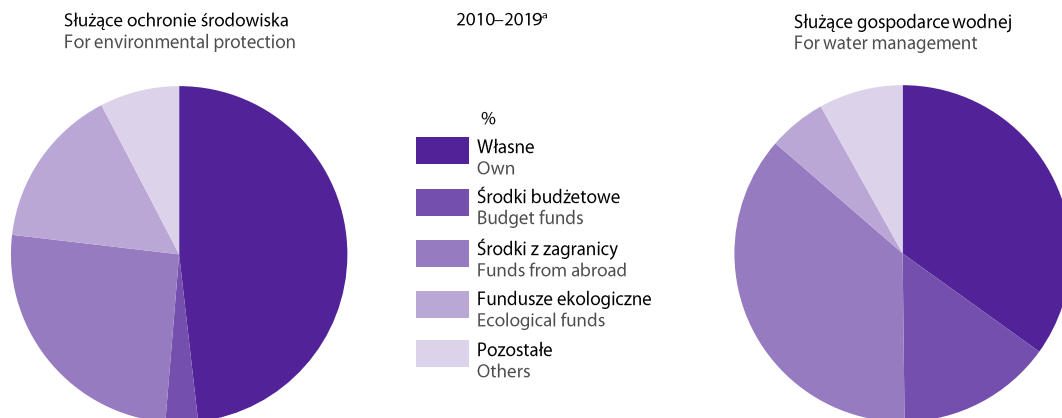
Tablica 8. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a
Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a

Wyszczególnienie Specification	2010–2019 ^b		
	w tys. zł in thousand PLN	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total	274 664,2	190	2,5
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	55 790,8	39	1,8
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	150 473,2	104	2,8
gospodarka odpadami waste management	49 561,7	34	4,0
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem protection of biodiversity and landscape	1 728,6	1	1,2
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	14 045,0	10	2,2
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	78 924,7	55	2,7
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	36 594,8	25	3,0
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	14 026,5	10	3,2

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.
a By site location of investment. b Average value from the given period.

Głównym źródłem finansowania nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w latach 2010–2019 były środki własne, które wyniosły 132,4 mln zł i stanowiły 48,2% nakładów ogółem. Drugim źródłem pod względem wielkości były środki z zagranicy 70,2 mln zł (25,5%). W nakładach na środki trwałe służące gospodarce wodnej również te dwa źródła były decydujące, ale w odwrotnej kolejności. Przeważały środki z zagranicy 28,8 mln zł, które stanowiły 36,5% nakładów ogółem, a drugie pod względem wielkości były środki własne 27,6 mln zł (34,9%).

Wykres 13. Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania
 Chart 13. Outlays on fixed assets by source of financing

^a Średnia wartość z danego okresu.
 a Average value from the given period.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2019 r. do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej to m.in.:

- urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych o wydajności 16 t/rok,
- sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki o długości 95,7 km,
- sieć kanalizacyjna odprowadzająca wody opadowe o długości 23,6 km,
- biologiczne oczyszczalnie ścieków o przepustowości 718 m³/dobę,
- indywidualne (prydomowe) oczyszczalnie ścieków o przepustowości 312 m³/dobę,
- sieć wodociągowa o długości 113,2 km,
- ujęcia wody o wydajności 1 087 m³/dobę,
- stacje uzdatniania wody o wydajności 620 m³/dobę.

W ciągu całego 2019 r. nie poniesiono żadnych nakładów na inwestycje z zakresu małej retencji wodnej na terenie województwa.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

Rok 2020 był dziesiątym z kolei, w którym odnotowano zmniejszenie liczby mieszkańców województwa, szczególnie w miastach i wśród mężczyzn. Obserwowany spadek liczby mieszkańców był spowodowany ubytkiem migracyjnym ludności województwa, a w latach 2013, 2015, 2016, 2018–2020 również ujemnym przyrostem naturalnym. Udział ludności województwa w ogólnej liczbie ludności Polski od roku 2015 wynosił 3,7% i uplasował województwo na 12 pozycji w kraju.

Od 2010 r. współczynnik gęstości zaludnienia w województwie warmińsko-mazurskim zmniejszył się. W 2020 r. przeciętnie na 1 km² mieszkało 58,6 osób, było to podobnie jak w podlaskim najmniej w kraju.

W województwie następował proces starzenia się ludności, jednak w porównaniu do innych województw warmińsko-mazurskie charakteryzowało się w 2020 r. wysokim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym (18,2%) i produkcyjnym (60,7%) oraz jednym z niższych w kraju udziałem osób w wieku poprodukcyjnym (21,1%). Wartość środkowa wieku ludności (mediana) stale wzrasta, w 2020 r. wskaźnik ten wynosił 41,2 lata, wobec 41,7 lat w Polsce. Wydłużanie życia miało wpływ na wartość współczynnika obciążenia demograficznego, który wzrósł z 53 osób w 2010 r. do 65 osób w 2020 r.

Województwo warmińsko-mazurskie w końcu 2020 r. zamieszkiwało 1 416,5 tys. mieszkańców. Udział ludności województwa w ogólnej liczbie ludności Polski wynosił 3,7%, województwo pod względem liczby mieszkańców wśród 16 województw lokuje się na 12 miejscu. Liczba ludności województwa zmniejszyła się zarówno w porównaniu z 2019 r., jak i z 2010 r. odpowiednio o 6,2 tys., i o 37,3 tys. (o 0,4% i 2,6%). W regionie zmniejszyła się zarówno liczba mieszkańców miast, jak i wsi, w Polsce natomiast ubytek ludności odnotowano wśród mieszkańców miast.

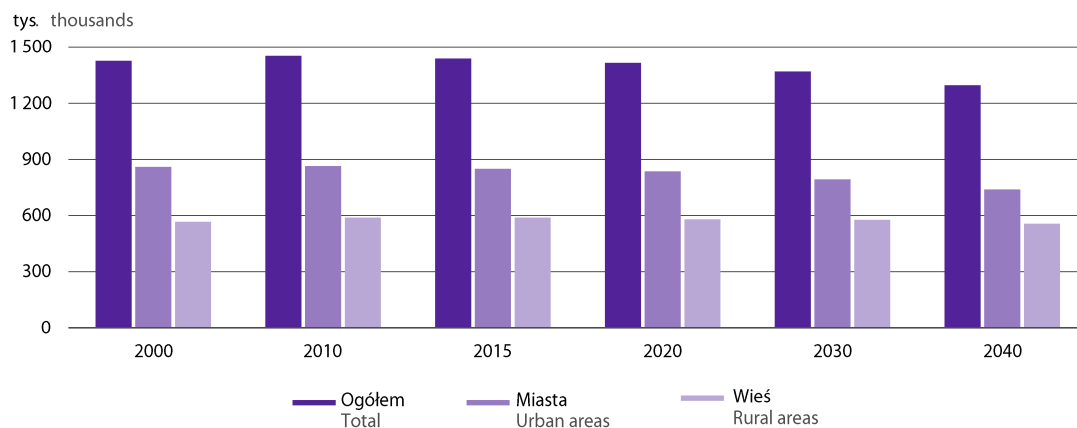
Tablica 9. Ludność
Table 9. Population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31 December)				
w tys. in thousands	1 453,8	1 439,7	1 422,7	1 416,5
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	3,8	3,7	3,7	3,7
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	104,1	104,2	104,4	104,5
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	59,5	59,1	59,2	59,0
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	40,5	40,9	40,8	41,0
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	60,1	59,6	58,9	58,6

Gęstość zaludnienia w 2020 r. wynosiła 58,6 osób na 1 km² i była ponad dwukrotnie niższa niż średnia krajowa (122,4 osoby/km²), województwo warmińsko-mazurskie po województwie podlaskim jest województwem o najniższej gęstości zaludnienia. W miastach przeciętnie mieszkało 1 357 osób/km², a na wsi 25 osób/km².

Wykres 14. Liczba ludności w latach 2000–2020 oraz prognoza dla 2030 i 2040 r.

Stan w dniu 31 grudnia
Chart 14. Population in 2000–2020 and projection for 2030 and 2040
As of 31 December

Na koniec 2020 r. w miastach mieszkało 836,4 tys. osób (o 5,7 tys. mniej niż w 2019 r. i o 28,2 tys. mniej niż w 2010 r.). Liczba mieszkańców wsi wyniosła 580,1 tys. i była o 0,6 tys. osób mniejsza niż rok wcześniej i o 9,1 tys. mniejsza niż 10 lat temu. W ujęciu procentowym w latach 2010–2020 liczba mieszkańców miast województwa warmińsko-mazurskiego zmniejszyła się o 3,3%, a odsetek ludności miejskiej (wskaźnik urbanizacji) obniżył się z 59,5% do 59,0%. W Polsce w końcu 2020 r. ludność miejska stanowiła 59,9% ogólnej liczby ludności wobec 60,8% w 2010 r.

Podstawową miarą pozwalającą badać strukturę ludności według płci jest współczynnik feminizacji wyrażający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. Wskaźnik ten w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. osiągnął poziom 104,5 (w 2010 r. 104,1) i był jednym z najniższych w kraju, gdzie przeciętnie wyniósł 106,8. Analiza współczynnika feminizacji według podziału na miasta i wieś wykazuje,

że wśród mieszkańców miast utrzymywała się przewaga kobiet (110,1 kobiet na 100 mężczyzn), a wśród mieszkańców wsi występowała przewaga mężczyzn (na 100 mężczyzn przypadało 97,1 kobiet). W okresie dziesięciu lat proporcje te pozostały na zbliżonym poziomie.

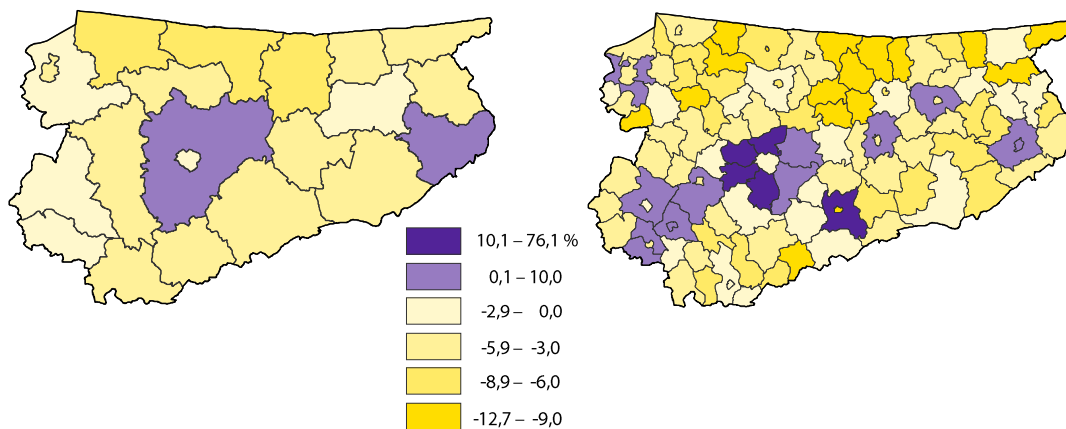
Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010–2020

Stan w dniu 31 grudnia

Map 18.

Population changes in 2010–2020

As of 31 December

W analizowanym okresie 2010–2020 r. zmniejszyła się zarówno liczba kobiet (o 17,5 tys., tj. o 2,4%), jak i liczba mężczyzn (o 19,7 tys., tj. o 2,8%), jednak struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom. W województwie, podobnie jak w kraju, na koniec 2020 r. liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn, a ich udział w ogólnej liczbie ludności wynosił odpowiednio: 51,1%, wobec 51,6%.

Analiza struktury ludności według biologicznych grup wieku, dzieląca mieszkańców na trzy grupy wiekowe: dzieci (0–14 lat), ludność dorosłą (15–64 lata) i osoby starsze (65 lat i więcej) pokazuje zmiany, jakie miały miejsce w badanych latach. Odsetek dzieci zmniejszył się z 16,1% w 2010 r. do 15,2% w 2020 r., a udział osób starszych w tym okresie wzrósł z 11,7% do 17,2%. W okresie 10 lat największe zmiany zaszły w miastach wśród ludności w wieku 65 lat i więcej, gdzie w 2019 r. jej udział wyniósł 19,3%, wobec 12,2% w 2010 r. Na wsi odsetek tej grupy ludności w analizowanych latach zwiększył się o 3,5 p. proc. i w końcu 2020 r. wyniósł 14,3%. Jednocześnie odsetek dzieci w miastach w badanych latach pozostał na tym samym poziomie (14,6%), a na terenach wiejskich zmniejszył się o 2,1 p. proc i w 2020 r. wyniósł 16,1%.

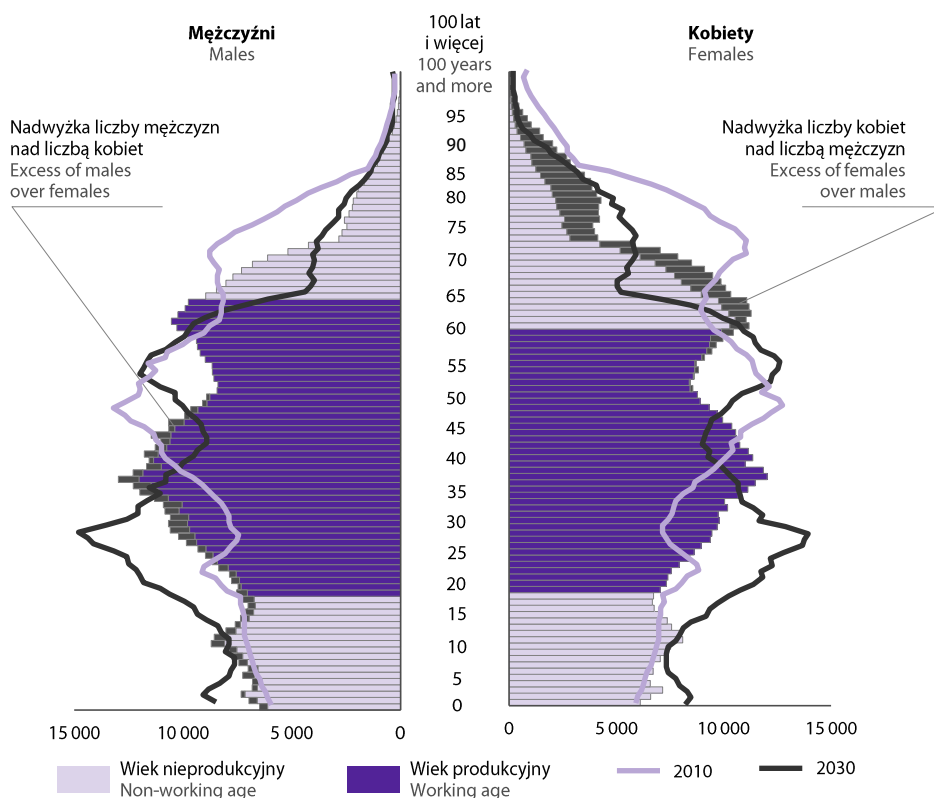
Struktura ludności według wieku na koniec 2020 r. wykazała, że najmniej liczne roczniki (pomijając osoby w wieku 70 lat i więcej) reprezentowane są przez osoby w wieku 0–4 lata, 5–9 lat oraz 15–19 lat. Najliczniejsze roczniki obejmują osoby w wieku 35–39 lat, 40–44 lata, a także 60–64 i 30–34 lata.

Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2020 i 2030

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2020 and 2030

As of 31 December

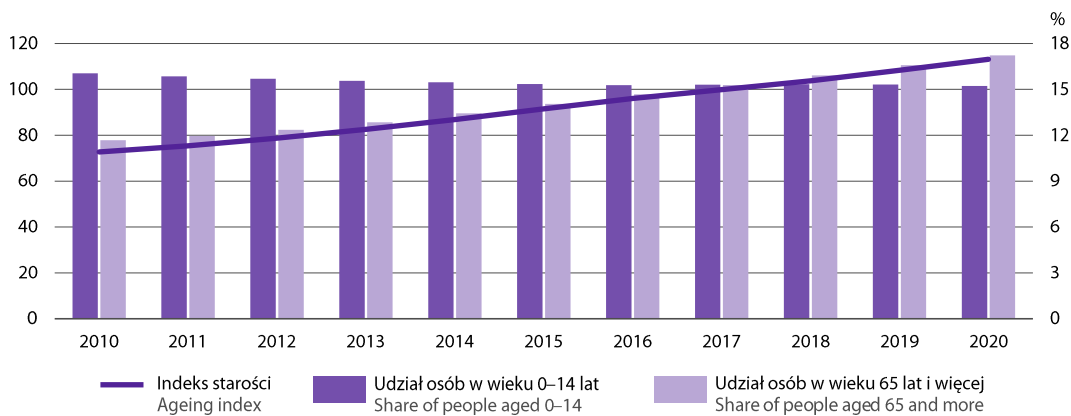
W województwie od kilku lat utrzymuje się niekorzystna tendencja związana m.in. z niskim poziomem urodzeń oraz zwiększającą się liczbą zgonów, która spowodowała zmiany w strukturze ludności według wieku określane w demografii, jako proces starzenia się społeczeństwa. Natężenie zgonów w województwie wykazywało tendencję rosnącą. Przyczyną obserwowanych zmian był wzrost liczebności populacji ludzi starszych.

W 2020 r., w porównaniu do 2010 r., zmniejszyła się zarówno liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 11,2%), jak i produkcyjnym (o 9,5%). Udział ludności w wieku produkcyjnym w 2020 r. w ogólnej liczbie mieszkańców regionu wynosił 60,7% i zmniejszył się o 4,7 p. proc. w stosunku do 2010 r. Odsetek ludności zarówno w wieku produkcyjnym mobilnym, jak i niemobilnym w tym okresie zmniejszył się (odpowiednio o 2,9 p. proc. i 1,7 p. proc. Natomiast odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem w tym okresie obniżył się o 1,8 p. proc. i wyniósł 18,2%. W dalszym ciągu zwiększała się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (w porównaniu do 2010 r. o 40,3%). Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji województwa, tzw. wskaźnik starości demograficznej, zwiększył się z 14,7% w 2010 r. do 21,1% w 2020 r.

Według stanu w dniu 31 XII 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim mieszkało 244,0 tys. osób w wieku 65 lat i więcej, tj. 3,4% ogółu ludności kraju w tej grupie wiekowej. Niższy wskaźnik zanotowano tylko w trzech województwach (lubelskie, opolskie, podlaskie), co potwierdza fakt, że należymy do grupy województw „najmłodszych”.

Ważną kategorią z punktu widzenia przemian demograficznych również związaną ze starzeniem się społeczeństwa jest kształtowanie się współczynnika obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym). W warmińsko-mazurskim omawiany współczynnik w analizowanych latach wzrósł z 52,9 w 2010 r. do 64,7 w 2020 r. W Polsce był nieco wyższy i w 2020 r. wyniósł 68,0. Wskaźnik ten w województwie był różny w przypadku mężczyzn i kobiet (49,7 i 82,0) oraz wśród mieszkańców miast i wsi (69,4 i 58,3).

Wykres 16. Indeks starości
Chart 16. Ageing index

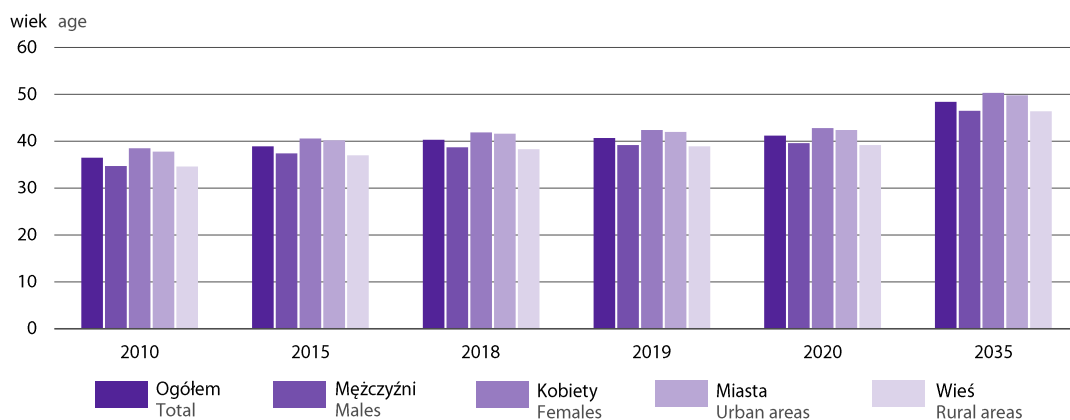

Stopień zaawansowania demograficznej starości mierzony jako relacja liczby ludności w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0-14 lat w okresie 2010-2020 nasilił się. Relację osób najstarszych do najmłodszych można przedstawić jako stosunek liczby dziadków do liczby wnuków. Posługując się takim porównaniem można stwierdzić, że w końcu 2010 r. na 100 wnuków przypadało 73 dziadków, a w 2020 r. ich liczba wzrosła do 113. Związane jest to ze zmniejszaniem się liczby dzieci, a tym samym z niekorzystnym kierunkiem zmian w strukturze ludności według wieku. W miastach tempo zmian tego wskaźnika było większe niż na obszarach wiejskich (w 2020 r. odpowiednio 132 i 89, a w 2010 r. 84 i 60). W kraju relacja seniorów do dzieci była wyższa niż w warmińsko-mazurskim, w 2020 r. na 100 dzieci przypadało 121 seniorów.

Do zilustrowania relacji międzypokoleniowych pomiędzy osobami najstarszymi, a ich dziećmi służy współczynnik wsparcia międzypokoleniowego wskazujący, ile osób w wieku 85 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 50-64 lata. Z reguły obowiązek opieki nad najstarszymi osobami spada na najbliższych, a więc na ich dzieci czy młodszych krewnych, stąd ważne znaczenie ma określenie relacji między tymi dwoma pokoleniami. W województwie wartość tego wskaźnika wzrosła z 5,4 w 2010 r. do 9,4 w 2020 r., na wsi była mniej korzystna (8,0) niż w mieście (10,4). W województwie wartość współczynnika wsparcia międzypokoleniowego była poniżej średniej krajowej, gdzie w końcu 2020 r. na 100 osób w wieku 85 lat i więcej przypadało 11,2 osób w wieku 50-64 lata.

Proces starzenia się ludności w województwie pogłębił się, o czym świadczy rosnąca wartość mediany wieku. Na koniec 2020 r. wiek środkowy mieszkańca województwa wyniósł 41,2 lata i w porównaniu z 2010 r. wzrósł o prawie 5 lat. Mężczyźni byli młodszy (39,6 lat, natomiast kobiety starsze (42,8 lat). W miejscowościach wiejskich ludność była młodsza niż w miastach (wiek środkowy na wsi wyniósł 39,2 lata, a w miastach 42,4 lata).

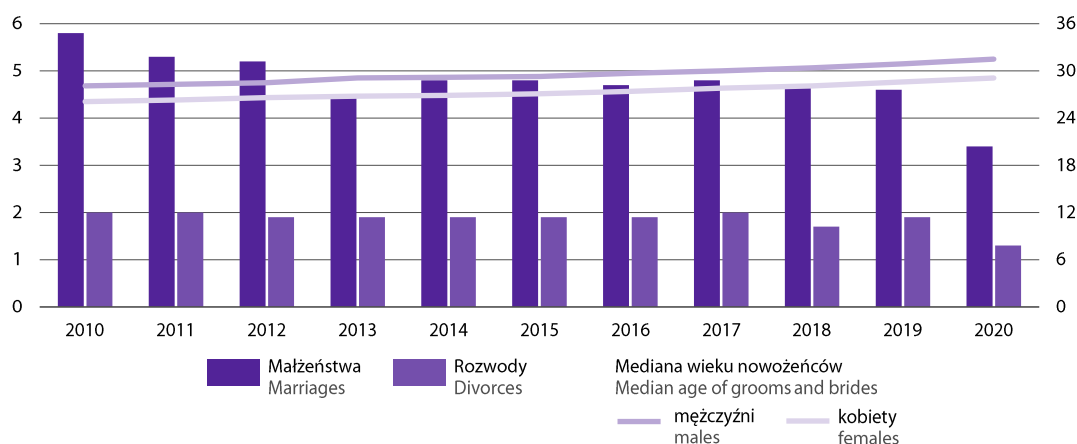
Wykres 17. Mediana wieku ludności
Chart 17. Median age of population

W województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. zawarto 4 767 małżeństw, tj. o 3 603 mniej niż w 2010 r. Współczynnik małżeństw kształtował się na poziomie 3,36‰ w 2020 r., wobec 5,76‰ w 2010 r. Liczba nowo zawartych małżeństw (na 1000 ludności) była zarówno w 2020 r. jak i w 2010 r. niższa w województwie niż w kraju. W ciągu ostatnich lat zmienił się wiek nowożeńców. W 2020 r. wśród kobiet wiek środkowy zawierania małżeństwa wyniósł 29,1 lat, wśród mężczyzn – 31,5 lat, wobec odpowiednio 26,1 lat i 28,1 lat w 2010 r.

W latach 2010–2020 zmniejszyła się liczba rozwodów. W 2020 r. sądy orzekły o 1 015 rozwodów mniej niż w 2010 r., również liczba separacji zmniejszyła się o 100. W 2020 r. na każde 10 tysięcy nowo zawartych małżeństw orzeczeniem sądu rozwiązano 4 952 małżeństwa, a w 2010 r. 3 464. Intensywność rozwodów w miastach była wyższa niż na wsi (4 636, wobec 2 876). Wskaźnik intensywności orzeczonych separacji, wyrażony jako ich liczba w przeliczeniu na 10 tysięcy zawartych małżeństw, w 2010 r. wyniósł 137, wobec 31 w 2020 r.

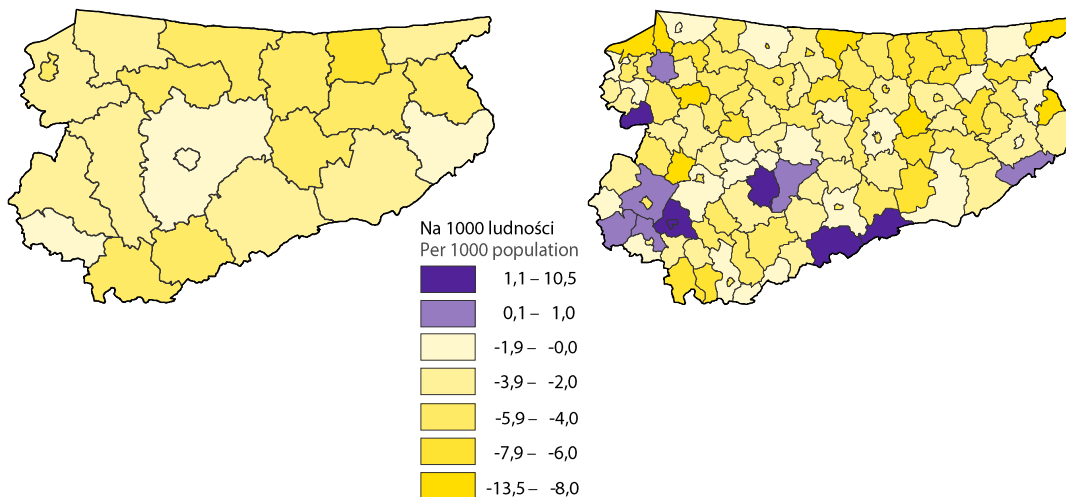
Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody na 1000 ludności oraz mediana wieku nowożeńców
Chart 18. Marriages contracted and divorces per 1000 population and median age of grooms and brides

W warmińsko-mazurskim w 2020 r. zarejestrowano 12 108 urodzeń żywych, tj. o 3 663 mniej niż w 2010 r., jednocześnie w okresie tym wzrósł współczynnik zgonów z 10,85‰ do 11,80‰. W 2020 r. zmarło 16 755 osób, tj. o 3 813 więcej niż w 2010 r. Współczynnik zgonów wyniósł 11,80‰ i był wyższy niż notowany w 2010 r., kiedy wynosił 8,90‰.

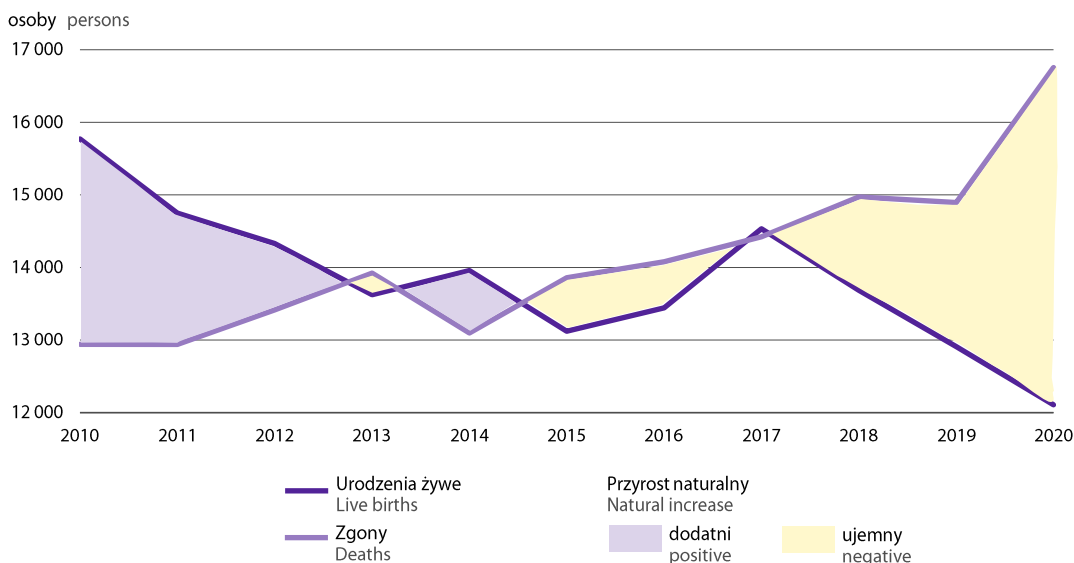
W województwie w 2020 r. notowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ukształtowała się na poziomie -4 647. Przed dziesięcioma laty przyrost naturalny był dodatni i wyniósł 2 829 osób. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2020 r. wyniósł -3,27‰, wobec 1,95‰ w 2010 r. Współczynnik ten był w 2020 r. niższy w województwie niż w kraju, natomiast w 2010 r. wyższy.

Mapa 19. Przyrost naturalny w 2020 r.
Map 19. Natural increase in 2020

W 2020 r. w województwie we wszystkich 21 powiatach zanotowano ujemny przyrost naturalny (przed rokiem w siedemnastu, a dziesięć lat wcześniej w dwóch). Współczynnik przyrostu naturalnego najniższe wartości osiągnął w powiecie węgorzewskim, lidzbarskim, bartoszyckim, w Elblągu i w powiecie kętrzyńskim, a najwyższe w powiatach: nowomiejskim, etckim, w Olsztynie i w powiecie olsztyńskim.

Wykres 19. Ruch naturalny ludności
Chart 19. Vital statistics of population

Liczba i struktura kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat) jest ważnym czynnikiem wpływającym na liczbę urodzeń. Od 2010 r. odsetek kobiet w wieku rozrodczym zmniejszył się z 49,1% do 45,3% w 2020 r. Współczynnik dzietności wyrażający średnią liczbę dzieci urodzonych przez kobietę w ciągu całego okresu rozrodczego, tj. w wieku 15–49 lat, zmniejszył się z 1,387 w 2010 r. do 1,274 w 2020 r. Na obszarach miejskich omawiany wskaźnik był wyższy od przeciętnego w województwie, w stosunku do stanu sprzed 10 lat obserwuje się spadek dzietności na wsi, a wzrost w miastach. W okresie 2010–2020 mediana wieku kobiet rodzących zwiększyła się z 27,9 lat do 29,9 lat. W 2020 r. najwyższy wskaźnik zanotowano wśród kobiet mających wyższe i policealne wykształcenie (odpowiednio 31,7 lat i 30,1 lat) oraz wśród mieszkanek miast (30,4 lata).

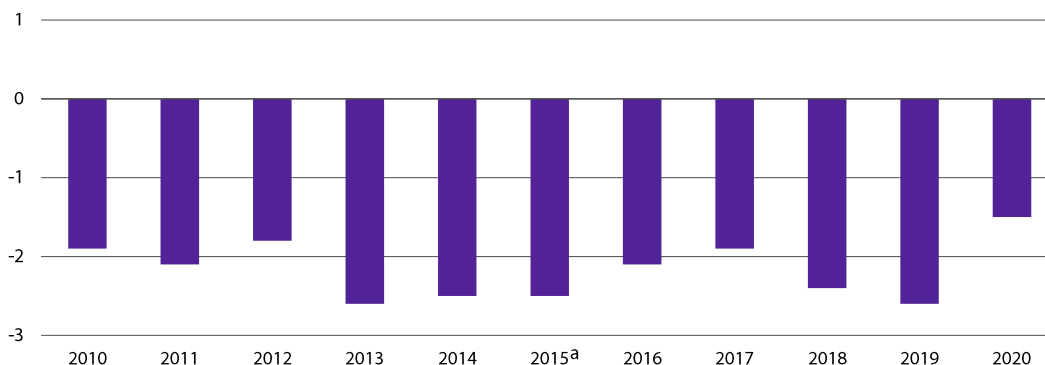
W 2019 r. najczęstszymi przyczynami zgonów, zarówno w województwie jak i w kraju, były choroby układu krążenia – 35,2% ogólnej liczby zgonów w województwie i nowotwory – 27,4% (w 2010 r. odpowiednio 41,2% i 27,5%). W kraju udział osób zmarłych z powodu chorób układu krążenia był wyższy niż w województwie o 4,2 p. proc. i wyniósł 39,4%, a z powodu nowotworów nieco niższy (o 0,9 p. proc.) i wyniósł 26,5%.

Śmiertelność niemowląt (dzieci do 1 roku życia) w województwie w analizowanym okresie zmniejszyła się z 75 do 45 dzieci – o 40,0% (w Polsce o 38,3%). Na skutek mniejszej liczby zgonów niemowląt obniżył się współczynnik zgonów mierzony liczbą zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych z 4,76‰ w 2010 r. do 3,72‰ w 2020 r. W Polsce w 2010 r. wskaźnik kształtował się na poziomie 4,98‰, natomiast w 2020 r. był niższy i wyniósł 3,57‰. W 2019 r. najczęstszymi przyczynami zgonów niemowląt były niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym, tzn. powstające w trakcie trwania ciąży i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka (55,8% ogólnej liczby zgonów niemowląt) oraz wady rozwojowe wrodzone (21,2%).

W latach 2010–2020 w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano ujemne saldo migracji stałej. Oznacza to, że w omawianym okresie liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego przewyższała liczbę osób zameldowanych na stałe. Wpływ na ujemne saldo migracji w województwie mają przede wszystkim migracje wewnętrzne, ponieważ w migracjach zagranicznych zarówno w 2020 r., jak i w 2010 r. odnotowano niewielkie, jednak dodatnie saldo migracji. Zjawisko to potwierdzają wskaźniki natężenia przeliczone na 1000 ludności. I tak saldo migracji stałej ogółem w 2020 r. wyniosło: -1,47, w ruchu wewnętrznym -1,49, natomiast migracji zagranicznych 0,02.

W 2020 r. w wyniku migracji wewnętrznych liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 17,6 tys. ludności (z tego o 9,3 tys. kobiet i 8,3 tys. mężczyzn). Wśród osób wymeldowanych w ruchu wewnętrznym 67,5% stanowiła ludność przenosząca się w ramach warmińsko-mazurskiego, pozostałe 32,5% to osoby, które wyjechały do innych województw. Mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego najczęściej przenosili się do województwa pomorskiego oraz mazowieckiego. W 2020 r. do tych dwóch województw wyjechało 3,5 tys. osób. Osoby zmieniające miejsce zamieszkania w 51,5% to osoby w wieku 20–44 lata.

Wykres 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności
Chart 20. Net migration of population for permanent residence per 1000 population

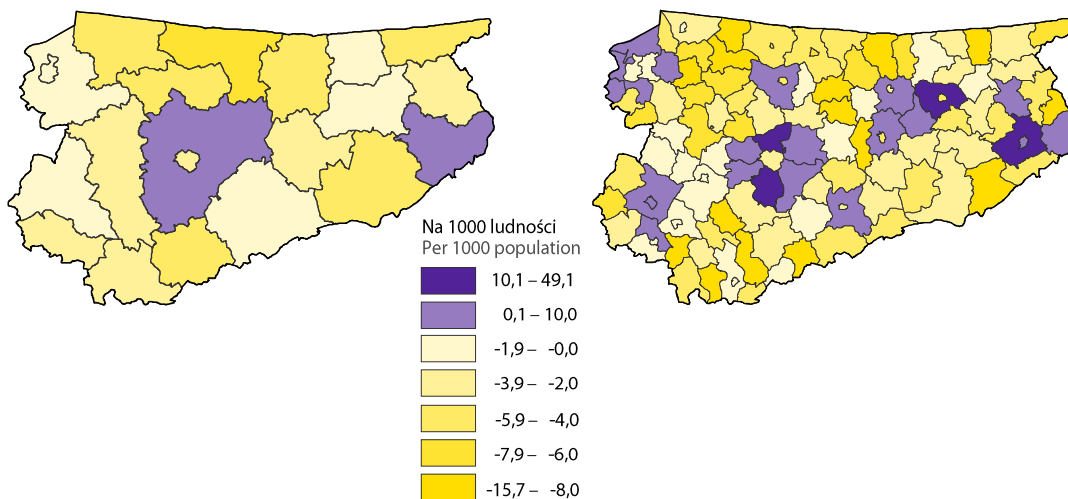

a W 2015 r. saldo migracji z 2014 r.
a In 2015 net migration from 2014.

Badanie migracji zagranicznych województwa wykazało, że w 2020 r. liczba imigrantów była wyższa niż emigrantów (o 22 osoby), jednak odmiennie przedstawiała się sytuacja w miastach i na wsi. W miastach w wyniku migracji zagranicznych ubyły 44 osoby, a na wsi przybyło 66 osób. W kraju także liczba imigrantów przewyższała liczbę emigrantów, co oznaczało, że w wyniku migracji zagranicznych liczba ludności zwiększyła się (o 4 483 osoby). Saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 ludności w Polsce było wyższe niż w województwie i wyniosło 0,12‰.

W 2019 r. emigrowano przede wszystkim do Niemiec (28,2%) i do Wielkiej Brytanii (27,5%). Emigrowała przede wszystkim ludność młoda – rodziny z dziećmi. W 2020 r. wśród wyjeżdżających na stałe za granicę 70,2% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata), a 7,3% dzieci w wieku 0-14 lat. Częściej emigrowali mężczyźni (51,9%) i mieszkańcy miast (71,8%). Wśród imigrantów również licznie przeważali mężczyźni (54,7%). Osoby w wieku produkcyjnym mobilnym stanowiły 19,9% imigrantów, a osoby w wieku 60 lat i więcej 9,2%, natomiast odsetek powracających dzieci w wieku 0–4 lat wyniósł 42,0%. Najwięcej osób przybyło z Wielkiej Brytanii (33,5%) i z Niemiec (22,3%).

Mapa 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2020 r.
Map 20. Net migration of population for permanent residence in 2020

W 2020 r. 19 powiatów województwa odnotowało spadek ludności w wyniku ruchów migracyjnych. Największe wyludnienie zaobserwowano w powiecie bartoszyckim oraz w powiecie braniewskim, piskim i gołdapskim (saldo migracji ogółem na 1000 ludności wyniosło odpowiednio -6,70‰, -4,89‰, -4,81‰, oraz po -4,69‰). W obrębie województwa dodatnim saldem migracji wyróżniły się dwa powiaty olsztyński (+7,42‰) i etcki (+1,18‰).

Edukacja

Education

W okresie 2010–2019 liczba placówek przedszkolnych zwiększyła się, w tym najwięcej przybyło przedszkoli. Jednocześnie wzrosła korzystających z nich dzieci, poprawiły się również warunki nauczania – na 1 przedszkole w 2019 r. przypadało 92 dzieci, wobec 102 w 2010 r.

W wyniku wprowadzonej reformy edukacji, której głównym celem jest likwidacja gimnazjów i powrót do 8-letniej szkoły podstawowej, zwiększyła się liczba szkół podstawowych i uczących się w nich dzieci.

W końcu czerwca 2019 r. w porównaniu do poprzedniego okresu zwiększył się udział absolwentów techników, specjalnych szkół przysposabiających do pracy i ogólnokształcących szkół artystycznych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, a zmniejszył się liceów ogólnokształcących i zasadniczych szkół zawodowych.

Liczba absolwentów szkół policealnych w roku szkolnym 2018/2019 zmniejszyła się o 28,4% w stosunku do roku szkolnego 2017/2018.

Wskaźnik natężenia studiujących (liczba studentów na 10 tys. ludności) obniżył się ze 190 w roku akademickim 2018/2019 do 182 w 2019/2020. Liczba absolwentów w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się z 58 osób w roku akademickim 2017/2018 do 54 w 2018/2019.

Odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w ogólnej liczbie ludności w wieku 25–64 lata w 2019 r., tak samo jak rok wcześniej, wyniósł 3,2%.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Liczba placówek przedszkolnych według stanu z 30 IX 2019 r. wyniosła 779, było to o 5 mniej niż rok wcześniej, a o 87 więcej (12,6) niż w roku 2010. W roku szkolnym 2019/2020 wychowaniem przedszkolnym objęto 46,7 tys. dzieci, tj. o 0,2% więcej niż w poprzednim roku i o 26,7% więcej niż w 2010 r. Liczba dzieci w wieku 6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego w skali roku zmniejszyła się o 5,8%, natomiast w porównaniu do roku szkolnego 2010/11 wzrosła o 4,2%.

Wskaźnik upowszechniania edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3–6 lat w województwie wyniósł 83,6% (w Polsce 90,4%). Wskaźnik ten zwiększył się o 1,9 p. proc. w stosunku do poprzedniego roku szkolnego i był to kolejny rok, w którym odnotowano wzrost liczby dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym.

W roku szkolnym 2019/2020 działało 18 specjalnych placówek wychowania przedszkolnego (wszystkie to przedszkola), do których uczęszczało 404 dzieci. Większość przedszkoli specjalnych (16 placówek) funkcjonowała w miastach.

Tablica 10. Wychowanie przedszkolne^a
Table 10. Pre-primary education^a

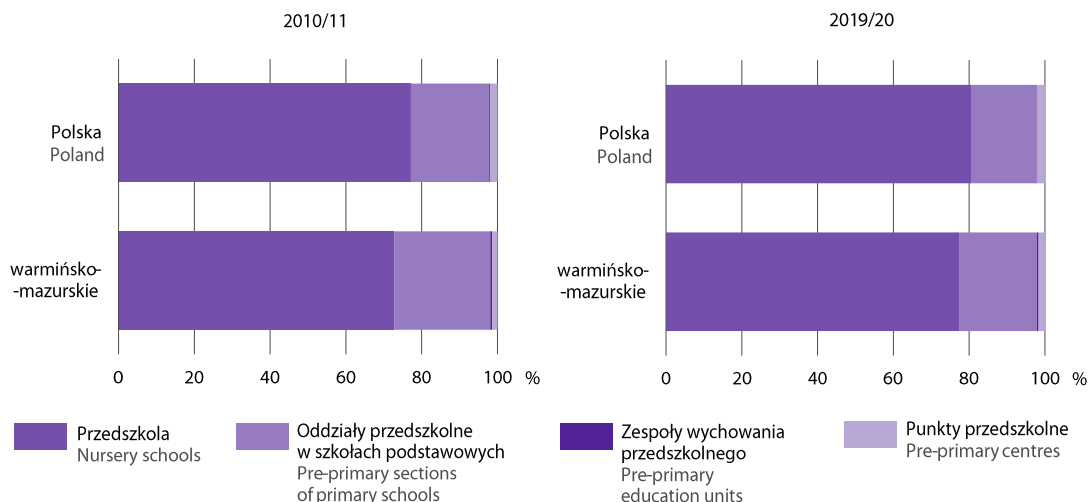
Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2018/19	2019/20
Placówki Establishments	692	765	784	779
miasta urban areas	293	350	383	385
wieś rural areas	399	415	401	394
w tym przedszkola of which nursery schools	262	349	386	394
w tym specjalne of which special	4	14	17	18
Dzieci Children	36 849	37 870	46 633	46 703
miasta urban areas	26 747	27 215	33 454	33 809
wieś rural areas	10 102	10 655	13 179	12 894
w tym w wieku: 6 lat of which aged: 6	11 834	2 731	13 089	12 324
5 lat 5	10 169	14 429	11 947	12 463

a W latach szkolnych 2015/16–2018/19 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
 a In the 2015/16–2018/19 school years, including children staying in the units performing health care activity.

Wśród placówek wychowania przedszkolnego najliczniejszą grupę stanowiły przedszkola – 394 i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych – 330. Większość (75,6%) przedszkoli zlokalizowana była w mieście, natomiast na wsi przeważały oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (77,9%).

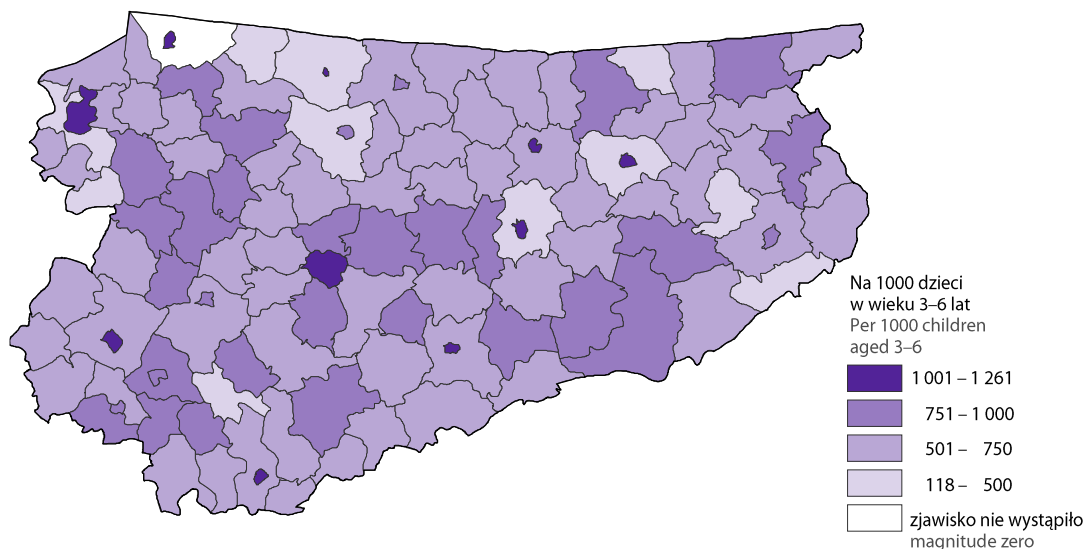
Formą wychowania przedszkolnego zraszającą głównie dzieci 6-letnie są oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, do których w województwie warmińsko-mazurskim w roku szkolnym 2019/2020 uczęszczało 20,4% ogólnej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, wobec 21,8% rok wcześniej i 25,5% przed dziesięcioma laty.

Wykres 21. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Chart 21. Children in pre-primary establishments

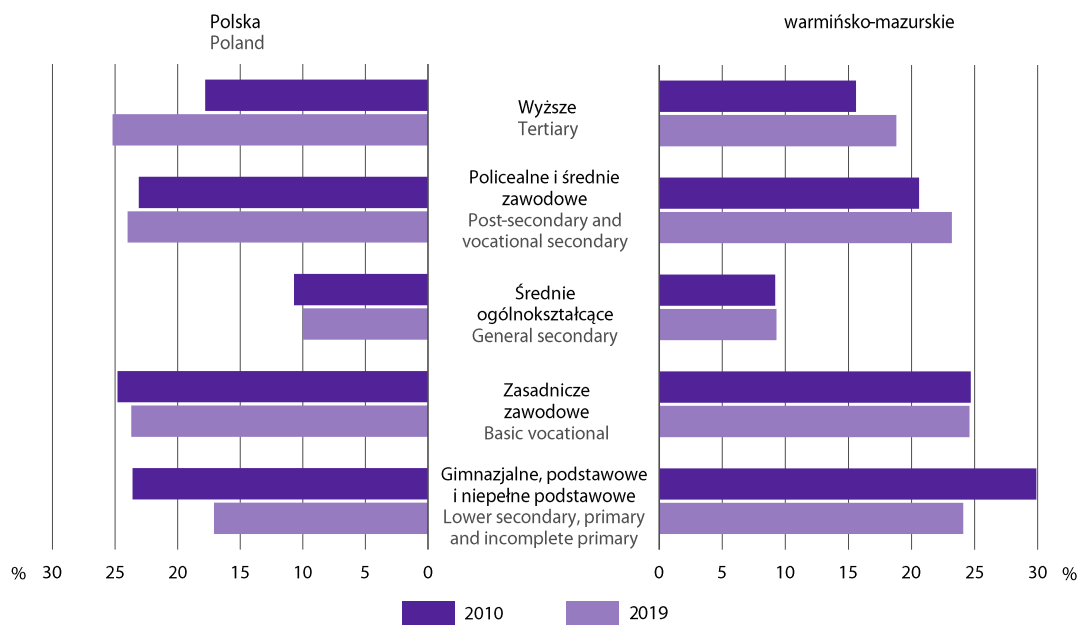
Największy odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym był w Olsztynie i w Elblągu, gdzie przekraczał wartość 100 (odpowiednio 107,8% i 104,1%), co świadczy o dowożeniu dzieci do placówek przedszkolnych spoza miasta, najmniejszy natomiast był w powiecie elbląskim i braniewskim (odpowiednio 63,9% i 73,9%), wobec 83,6% średnio w województwie.

Mapa 21. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2019/2020
Map 21. Pre-primary education in the 2019/2020 school year

Rok szkolny 2019/2020 był trzecim z kolei, w którym obowiązywała reforma edukacji, a jej główny cel to likwidacja gimnazjów i powrót do 8-letniej szkoły podstawowej, a także modyfikacja szkolnictwa zawodowego poprzez zastąpienie zasadniczych szkół zawodowych przez branżowe szkoły I stopnia, a w przyszłych latach również szkoły branżowe II stopnia. Celem reformy jest także wydłużenie cyklu kształcenia o rok w liceach ogólnokształcących i w technikach.

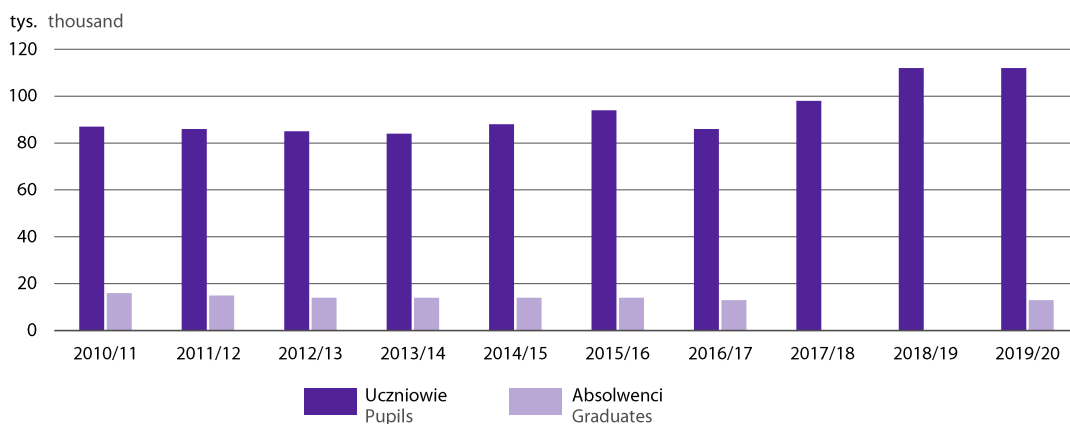
Wykres 22. Ludność według poziomu wykształcenia^a
 Chart 22. Population by education level^a

^a Według BAEL.
^a By LFS.

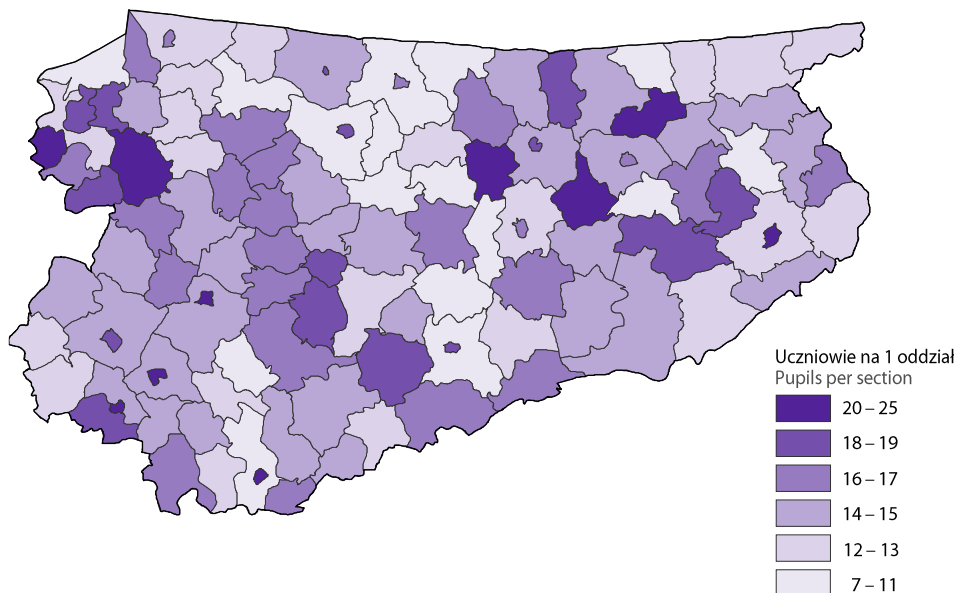
Według stanu z 30 IX 2019 r. w 561 szkołach dla dzieci i młodzieży łącznie ze szkołami specjalnymi uczyło się 111,8 tys. dzieci (w 2018 r. i w 2010 r. odpowiednio 563 i 111,9 tys. oraz 548 i 87,3 tys.). W porównaniu z rokiem szkolnym 2018/19 zarówno liczba szkół, jak i uczących się dzieci nieznacznie obniżyła się (o dwie placówki i o 122 dzieci). W związku z reformą systemu edukacji rok szkolny 2018/19 był pierwszym od 2015/16, w którym wykazano absolwentów. Po dwóch latach przerwy ich liczba wyniosła 13,5 tys. (łącznie ze specjalnymi) i była o 1,6% większa niż w roku szkolnym 2015/16. W ogólnej liczbie szkół podstawowych 7,3% stanowiły szkoły specjalne, do których uczęszczało 2,1% ogółu uczniów, a udział absolwentów wyniósł 1,4%.

Wykres 23. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
 Chart 23. Pupils and graduates of primary schools

Liczba uczniów szkół podstawowych przypadająca na 1 oddział (łącznie ze specjalnymi) wyniosła 16 uczniów, oddział szkoły miejskiej liczył przeciętnie 19 uczniów, a na wsi 13 uczniów. W 10 powiatach liczba uczniów przypadająca na 1 oddział była na poziomie średniej wojewódzkiej i wyższa (najwięcej, bo 19 uczniów na oddział było w Olsztynie, a 18 w Elblągu), a w 11 powiatach poniżej przeciętnej (najmniej w powiecie gołdapskim – 13 uczniów na oddział).

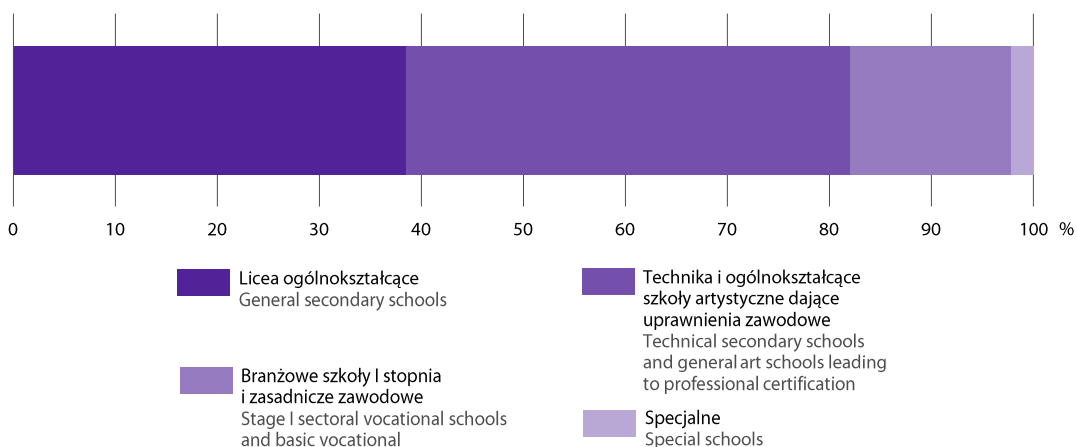
Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2019/2020
 Map 22. Pupils in primary schools in the 2019/2020 school year

W końcu czerwca 2019 r. gimnazja ukończyło 12,4 tys. absolwentów (w tym 0,4 tys. to absolwenci szkół specjalnych) i w związku z przeprowadzoną reformą był to ostatni rocznik młodzieży kończący ten poziom nauczania.

Wykres 24. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2019/20

Chart 24. Students of upper secondary and post-primary schools by types of schools in the 2019/20 school year

Najbardziej popularne wśród młodzieży (wyłączając szkoły specjalne), podobnie jak przed rokiem, były technika, dające możliwość nabycia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia zawodu, szkoły te skupiły 24,0 tys. uczniów (43,9%). Niewiele mniejszym zainteresowaniem – 21,5 tys. uczniów (39,4%) cieszyły się licea ogólnokształcące. Łącznie do szkół dających możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki w uczelniach uczęszczało 83,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych (przed rokiem 84,0%)

Liczba szkół branżowych I stopnia, których głównym celem jest przygotowanie uczniów do uzyskania odpowiednich kwalifikacji zawodowych wyniosła 56 i kształciło się w nich 8,8 tys. uczniów tj. o 88,9% więcej niż rok wcześniej. Tak duży wzrost uczniów spowodowany był zakończeniem funkcjonowania zasadniczych szkół zawodowych.

Ponadto funkcjonowały 3 ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe z 0,4 tys. uczniów (w tym 82,8% stanowiły kobiety).

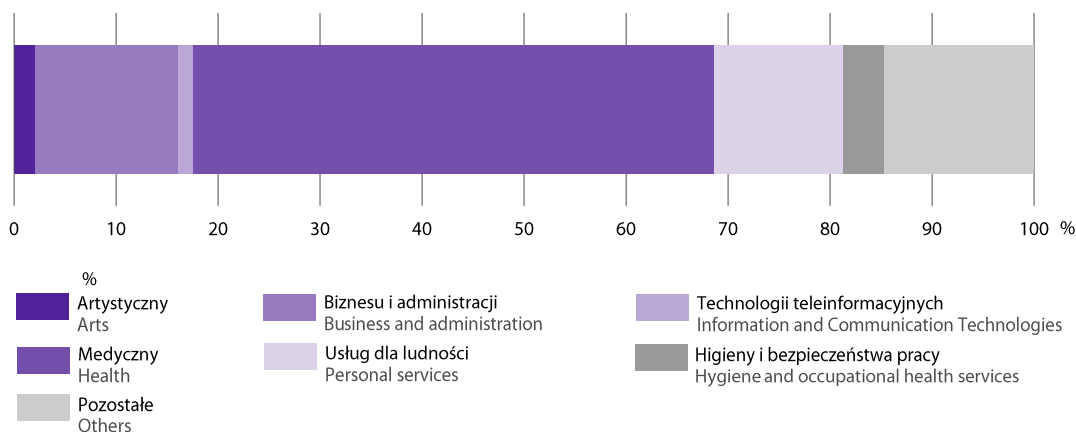
Młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zapewniono możliwość edukacji w 52 ponadgimnazjalnych szkołach specjalnych, w tym w 28 przysposabiających do pracy. Ogółem do szkół specjalnych uczęszczało 1,2 tys. (2,1%) ogółu uczniów w szkołach dla dzieci i młodzieży.

Szkoły ponadgimnazjalne w czerwcu 2018 r. opuściło 11,0 tys. absolwentów, w tym 0,2 tys. to absolwenci szkół specjalnych.

Szkoły policealne swoją ofertę edukacyjną kierują do absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, szczególnie liceów ogólnokształcących, umożliwiając osobom mającym wykształcenie średnie ogólne zdobycie kwalifikacji zawodowych. W roku szkolnym 2019/2020 w 62 placówkach uczyło się 6,8 tys. uczniów (o 10,2% mniej niż w poprzednim roku). Liczba absolwentów szkół policealnych w końcu czerwca 2019 r. wyniosła 1,6 tys. wobec 2,3 tys. rok wcześniej.

Wykres 25. Absolwenci^a szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19

Chart 25. Graduates^a of post-secondary schools (excluding special schools) by narrow fields of education in the 2018/19 school year

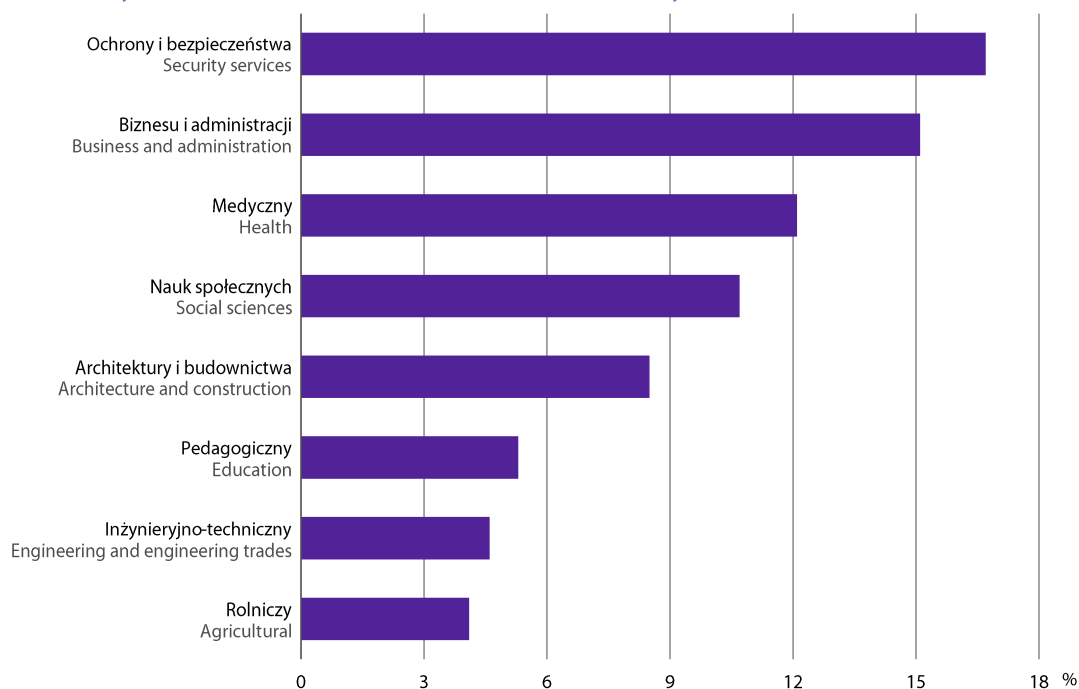
a Dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe.
a Data concern the graduates, who passed examination confirming vocational qualifications.

W roku akademickim 2019/2020 w 14 szkołach wyższych (łącznie z filiami) działających w województwie studiowało 25,8 tys. studentów, w tym 18,9 tys. (71,2%) w systemie stacjonarnym. W porównaniu z końcem grudnia 2018 r. liczba studentów zmniejszyła się o 5,0%. Wśród studiujących przeważali studenci uczelni publicznych – 21,0 tys. osób, tj. 81,5%. Większość słuchaczy uczelni publicznych (82,0%) uczyła się na studiach stacjonarnych. Studenci uczelni niepublicznych częściej studiowali w systemie niestacjonarnym – z tej formy korzystało 65,8% studiujących.

Wskaźnik natężenia studiujących (liczba studentów na 10 tys. ludności) w 2019 r. wyniósł 182, wobec 313 w kraju i w obu przypadkach był niższy niż rok wcześniej. W porównaniu z innymi województwami, warmińsko-mazurskie tak samo jak przed rokiem plasowało się na 14 miejscu pod względem liczby studiujących w przeliczeniu na 10 tys. ludności. Mniejszą liczbę studentów zanotowano jedynie w województwie świętokrzyskim i lubuskim.

W 2019 r. w województwie szkoły wyższe ukończyło ogółem 7,7 tys. absolwentów, tj. o 6,3% mniej niż w roku poprzednim. Uczelnie publiczne ukończyło 6,5 tys. studentów, wśród absolwentów przeważały kobiety (4,6 tys., tj. 60,0%), a także osoby, które studiowały w trybie stacjonarnym (5,4 tys., tj. 70,1%). Najwięcej osób ukończyło studia na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie oraz w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie - odpowiednio 68,6% i 11,8% ogółu absolwentów z roku akademickiego 2018/19.

Wykres 26. Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2018/19
Chart 26. Graduates by broad fields of education in the 2018/19 academic year

Edukacja w szkołach dla dorosłych umożliwia kontynuację przerwanej z różnych względów cyklu kształcenia. W roku szkolnym 2019/2020 w 66 szkołach dla dorosłych (w tym 8 szkół podstawowych i 57 liceów ogólnokształcących) kształciło się 5,3 tys. osób. W szkołach dla dorosłych przeważali mężczyźni (52,7% wszystkich uczniów). W porównaniu do poprzedniego roku szkolnego liczba szkół zmniejszyła się o 17 placówek, a liczba uczniów o 10,9%. Osoby decydujące się na dokończenie edukacji w szkołach podstawowych mogły uzyskać ten poziom wykształcenia uczęszczając do klasy VII i VIII szkoły podstawowej dla dorosłych, liczba uczniów w tych placówkach według stanu z dnia 30 IX 2019 r. była o 9,2% wyższa niż w tym samym okresie poprzedniego roku. W roku szkolnym 2018/19 szkoły dla dorosłych ukończyło 1,8 tys. absolwentów (o 1,2% mniej w porównaniu do roku poprzedniego), w tym zdecydowanie najliczniejszą grupę – 84,3% stanowiły osoby kończące licea ogólnokształcące.

W 2019 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w dziale „Oświata i wychowanie” wyniosły łącznie 2 762,9 mln zł i były o 7,3% wyższe niż w 2018 r. Wydatki te wzrosły we wszystkich rodzajach jednostek. Najwięcej, bo 58,3% wydatków, pochodziło z budżetów gmin, 23,9% z miast na prawach powiatu, 16,5% z powiatów, a najmniej z budżetu województwa (1,3%). Udział wydatków na oświatę i wychowanie w wydatkach ogółem wyniósł

27,2% (w 2018 r. 26,8%). Wśród gmin i miast na prawach powiatu dwie przekroczyły próg 2 000 zł wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r.: Olsztyn (2 472 zł) i gmina miejsko-wiejska Młynary (2 264 zł), natomiast trzy nie przekroczyły progu 1 000 zł: gmina wiejska Braniewo (735 zł), gmina wiejska Górowo Iławeckie (958 zł) i gmina wiejska Świętajno (w powiecie oleckim 991 zł). W województwie ze wszystkich rodzajów jednostek wydano na oświatę i wychowanie 1 938 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. w dziale „Edukacyjna opieka wychowawcza” wyniosły łącznie 264,9 mln zł i były o 6,6% wyższe niż w 2018 r. Wydatki te wzrosły w powiatach (o 12,4%) i miastach na prawach powiatu (o 5,1%), natomiast zmalały w budżecie województwa (o 5,1%) i w budżetach gmin (o 2,4%). Udział wydatków na edukacyjną opiekę wychowawczą w wydatkach ogółem wyniósł 2,6% zarówno w 2019 r., jak i w 2018 r. W województwie ze wszystkich rodzajów jednostek wydano na ten dział 186 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Zasoby pracy

Labour resources

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w IV kwartale 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku nastąpił wzrost wskaźnika zatrudnienia, zmniejszyło się obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi, krótszy był przeciętny czas poszukiwania pracy.

W 2019 r. w porównaniu do ubiegłego roku w województwie wzrosła liczba pracujących.

W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła liczba zarejestrowanych bezrobotnych, zmniejszyła się jednocześnie liczba zgłoszonych ofert zatrudnienia. Zwiększyła się stopa bezrobocia i podobnie jak w latach ubiegłych, nadal była najwyższa w kraju.

Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w IV kwartale 2020 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie liczyła 592 tys. osób, a biernych zawodowo – 498 tys. Ludność aktywną zawodowo tworzyli pracujący (578 tys. osób) i bezrobotni (14 tys. osób).

Struktura ludności według statusu na rynku pracy uległa zmianie zarówno w stosunku do notowanej w IV kwartale roku poprzedniego, jak i 2010 r. W odniesieniu do analogicznego okresu 2019 r. zmniejszył się (o 0,2 p. proc.) udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej oraz udział osób biernych zawodowo (o 1,5 p. proc.). Udział osób pracujących natomiast zwiększył się (o 1,6 p. proc.). W porównaniu z IV kwartałem 2010 r. odnotowano wzrost udziału pracujących (o 5,0 p. proc.). Zmniejszył się udział bezrobotnych (o 4,0 p. proc.) oraz biernych zawodowo (o 0,9 p. proc.).

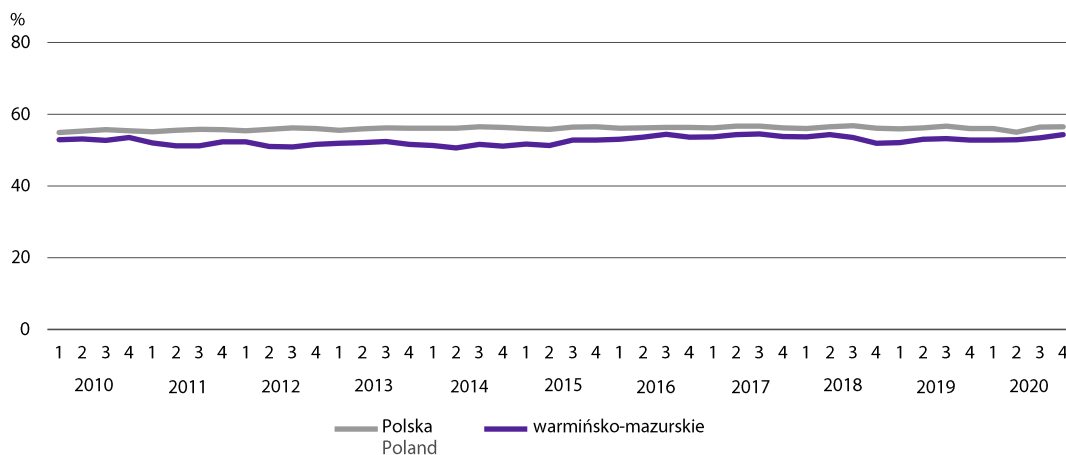
Tablica 11. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL
 Table 11. Economic activity of the population aged 15 and more in 4th quarter by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	611	652	577	592	17 086
pracujący employed persons	549	600	561	578	16 555
bezrobotni unemployed persons	61	52	16	14	531
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	533	583	515	498	13 170
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	53,5	52,8	52,8	54,3	56,5
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	48,0	48,5	51,4	53,0	54,7
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	10,0	8,0	2,8	2,4	3,1

Liczba aktywnych zawodowo w IV kwartale 2020 r. zwiększyła się w stosunku do zanotowanej w analogicznym okresie roku poprzedniego o 2,6%, a w odniesieniu do 2010 r. zmalała o 3,1%. Wzrost w porównaniu z rokiem ubiegłym zaobserwowano wśród kobiet (o 4,8%), jak i mężczyzn (1,2%).

W ostatnim kwartale 2020 r. w województwie współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 54,3% (jego wartość dla kraju wyniosła 56,5%). W ujęciu rocznym współczynnik aktywności zawodowej wzrósł o 1,5 p. proc., a w odniesieniu do analogicznego kwartału 2010 r. – zwiększył się o 0,8 p. proc. (w skali kraju zaobserwowano odpowiednio wzrost o 0,5 p. proc. i o 3,0 p. proc.). Wyższa wartość współczynnika aktywności zawodowej wystąpiła wśród mężczyzn niż wśród kobiet (63,2%, wobec 46,1%).

Wykres 27. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
 Chart 27. Activity rate by quarters

Zbiorowość pracujących w IV kwartale 2020 r. liczyła 578 tys. i ukształtowała się na poziomie wyższym od zanotowanego rok wcześniej. W porównaniu z analogicznym kwartałem 2010 r. liczba pracujących również zwiększyła się o 29 tys. osób (tj. o 5,3%).

Biorąc pod uwagę wiek pracujących, w IV kwartale 2020 r. największy udział miały osoby w wieku 35–44 lata (28,4%), najmniejszy zaś udział w omawianej zbiorowości miały osoby z grupy wiekowej 15–24 lata (5,9%). Pod względem wykształcenia wśród pracujących dominowały osoby z wykształceniem wyższym (28,3%) oraz zasadniczym zawodowym (28,0%).

Wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 53,0% i był o 1,7 p. proc. niższy od średniego w kraju. W odniesieniu do analogicznego kwartału 2019 r. zwiększył się on o 1,6 p. proc., a w stosunku do IV kwartału 2010 r. wzrósł o 5,0 p. proc. W skali kraju omawiany wskaźnik również zwiększył się (odpowiednio o 0,3 p. proc i 4,5 p. proc.). Wzrost wskaźnika zatrudnienia wystąpił w miastach (z 53,3% w 2019 r. do 53,6%), jak i na wsi (z 48,7% do 52,3%).

W IV kwartale 2020 r. liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 14 tys. osób i w odniesieniu do analogicznego kwartału roku poprzedniego zmalała (o 12,5%). W porównaniu z IV kwartałem 2010 r. liczba osób bezrobotnych była niższa o 47 tys. (o 77,0%). W IV kwartale 2020 r. wśród ogółu osób bezrobotnych w województwie było tyle samo kobiet i mężczyzn, a ich liczba w porównaniu do analogicznego okresu 2019 r. zmniejszyła się (po 12,5%).

Analiza bezrobotnych pod względem wieku w województwie warmińsko-mazurskim w IV kwartale 2020 r. wykazała, że najwięcej bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 35–44 lata. Najmniejszą zbiorowość stanowiły osoby w wieku 15-24 lata.

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w IV kwartale 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 7 miesięcy (w kraju 8 miesięcy). W porównaniu z ubiegłym rokiem okres ten uległ skróceniu o 3 miesiące (w Polsce był krótszy o 1 miesiąc).

Stopa bezrobocia w IV kwartale 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim ukształtowała się na poziomie 2,4% i była o 0,7 p. proc. niższa od wskaźnika ogólnokrajowego. W porównaniu z poprzednim rokiem spadła o 0,4 p. proc. (w kraju o 0,2 p. proc.). W odniesieniu do analogicznego okresu 2010 r. odnotowano spadek stopy bezrobocia o 7,6 p. proc. (w kraju spadek o 6,2 p. proc.). W IV kwartale 2020 r. w województwie analizowany wskaźnik w przypadku mężczyzn był niższy, niż w przypadku kobiet.

W IV kwartale 2020 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 498 tys. osób i stanowiła 45,6% ogółu mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej (w kraju 43,5%). W porównaniu z poprzednim rokiem liczba osób nieaktywnych zawodowo w województwie zmalała o 3,3% (w Polsce spadła o 1,1%), a w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. była niższa o 6,6% (w Polsce spadła o 4,7%). W IV kwartale 2020 r. 61,0% populacji osób nieaktywnych zawodowo w regionie stanowiły kobiety (w kraju 62,0%). W wieku produkcyjnym było 38,8% ogółu biernych zawodowo, a ich udział zmniejszył się w porównaniu do IV kwartału 2019 r. o 2,8 p. proc. oraz o 13,9 p. proc. w porównaniu do analogicznego okresu 2010 r.

Główną przyczyną braku aktywności na rynku pracy, podawaną przez badanych, w IV kwartale 2020 r. było pozostawanie na emeryturze – 55,6% ogółu biernych zawodowo (wzrost o 4,5 p. proc. w porównaniu z 2019 r.). Drugą istotną przyczyną bierności była nauka i uzupełnianie kwalifikacji – 17,9% (wzrost o 2,4 p. proc.). Liczną była także grupa osób, które nie szukały pracy z powodu choroby i niesprawności – 10,4% (spadek o 2,8 p. proc.). Obowiązki rodzinne i osobiste były powodem niepodejmowania pracy dla 6,8% biernych (spadek o 0,6 p. proc.).

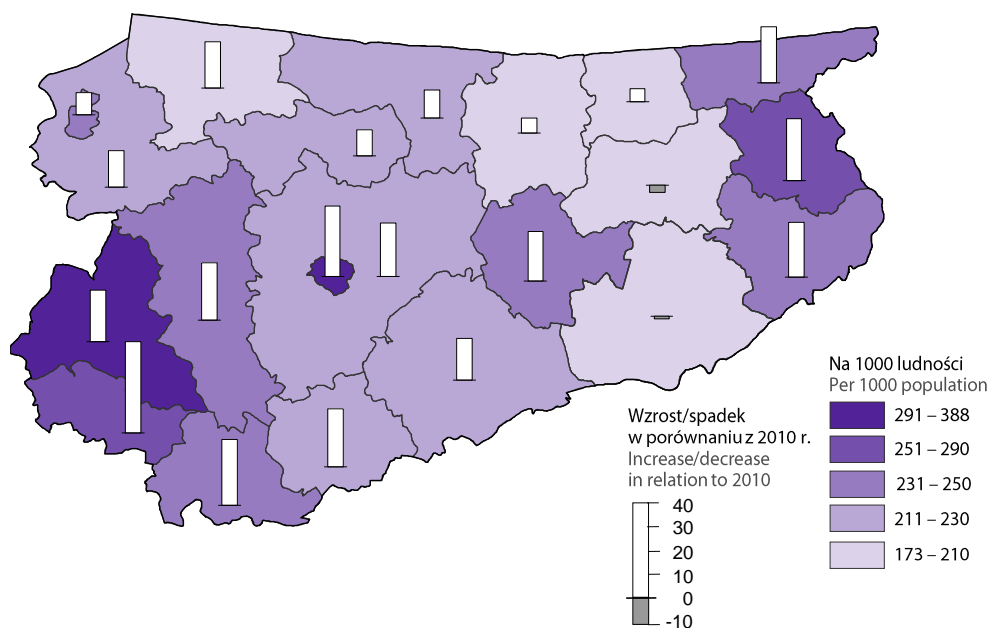
W IV kwartale 2020 r. na 1000 pracujących przypadało 886 osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Rok wcześniej obciążenie to wynosiło 947 osoby, natomiast w analogicznym okresie 2010 r. 1 082 osoby. W IV kwartale 2020 r. w województwie na 1000 pracujących przypadało więcej osób pozostających bez pracy niż w skali kraju, podobnie jak w analogicznych okresach 2018 r. i 2010 r.

W końcu grudnia 2019 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej (według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności) w województwie warmińsko mazurskim wyniosła 458,6 tys. osób, co oznacza wzrost o 0,4% w stosunku do 2018 r. Pracujący stanowili 32,2% mieszkańców województwa i 2,9% ogólnej liczby pracujących w kraju. Liczba pracujących przypadająca na 1000 ludności w województwie wyniosła 322 osób. Wskaźnik ten był najniższy w kraju (w Polsce 411 pracujących).

W województwie (podobnie jak w kraju) więcej osób pracowało w sektorze prywatnym. W sektorze publicznym znalazło zatrudnienie 22,5% osób. Struktura pracujących w województwie według płci w 2019 r. była podobna do struktury w Polsce. Mężczyźni stanowili ponad 53% pracujących. W podmiotach sektora prywatnego, zarówno w województwie, jak i w Polsce, pracowało więcej mężczyzn. Z kolei w podmiotach sektora publicznego znajdowało zatrudnienie więcej kobiet. Struktura pracujących w województwie według grup sekcji wskazuje, że najwięcej osób pracowało w usługach tj. 54,4%. W przemyśle i budownictwie pracowało 30,2%, zaś w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie 15,4%.

Wzrost liczby pracujących w porównaniu do 2018 r. wystąpił m.in. w transporcie i gospodarce magazynowej (o 5,9%), budownictwie (o 3,4%) oraz zakwaterowaniu i gastronomii (o 2,0%). Spadek wystąpił m.in. w obsłudze rynku nieruchomości (o 4,7%), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (o 2,6%) oraz opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (o 2,1%).

Mapa 23. Pracujący^a w 2019 r.
Map 23. Employed persons^a in 2019

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, łącznie z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.
a Excluding economic entities employing up to 9 person, including employed persons on private farms in agriculture.

Wśród podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób (bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie; według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności) na koniec 2019 r. było 289,5 tys. osób pracujących, tj. o 0,2% więcej niż przed rokiem.

Na koniec 2019 r. w województwie najwyższą liczbę pracujących zanotowano w Olsztynie, zaraz za nim znalazł się Elbląg oraz powiaty olsztyński, iławski i ostródzki. W porównaniu z 2018 r. liczba pracujących wzrosła w większości powiatów. Najwyższy wzrost odnotowano w powiecie olsztyńskim (o 3,7%), następnie w Elblągu (o 2,8%) i powiecie iławskim (o 2,1%). W dziesięciu powiatach nastąpił spadek m.in. ostródzkim, nidzickim i bartoszyckim.

W końcu grudnia 2020 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 51,5 tys. osób i była wyższa od zanotowanej przed rokiem (o 5,7 tys. osób, tj. o 12,6%) i niższa niż w 2010 r. (o 54,5 tys. osób, tj. o 51,4%). Podobne zmiany obserwowano w skali kraju – na koniec 2020 r. liczba bezrobotnych była o 20,8% wyższa niż rok wcześniej, a w stosunku do 2010 r. nastąpił spadek o 46,5%.

W województwie warmińsko-mazurskim w końcu 2020 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, liczba bezrobotnych zwiększyła się w większości powiatów. Najwyższy wzrost wystąpił w Elblągu (o 38,6%). Wysoki wzrost wystąpił również w Olsztynie (25,8%), powiecie olsztyńskim (o 23,8%) i giżyckim (21,7%). Liczba bezrobotnych spadła natomiast w powiecie nidzickim (o 2,8%), braniewskim (2,0%) oraz powiecie działdowskim (o 0,6%).

W końcu 2020 r. 88,4% ogółu bezrobotnych w województwie stanowiły osoby wcześniej pracujące (w poprzednim roku – 88,0%). Bezrobotni bez prawa do zasiłku stanowili 80,7% (rok temu – 80,3%). Mieszkańcy wsi pozostający bez pracy to 51,3 (przed rokiem – 52,6%) ogólnej liczby bezrobotnych.

W końcu grudnia 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wśród bezrobotnych, podobnie jak w kraju, przeważały kobiety. Stanowiły one 55,2% osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, a ich liczba była o 7,3% wyższa niż rok wcześniej. Wyższy udział kobiet niż mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w danym powiecie zanotowano m.in. w powiatach działdowskim (61,9%), nowomiejskim (61,1%) i iławskim (60,6%). Populacja bezrobotnych mężczyzn zwiększyła się (o 19,9%), a ich odsetek zwiększył się w ciągu roku o 2,8 p. proc., do poziomu 44,8%.

Wśród młodych ludzi nadal występował wysoki odsetek bezrobotnych. W końcu grudnia 2020 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25–34 lata (13,8 tys.), a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszył się (o 0,4 p. proc. do 26,7%). Najbardziej zwiększył się udział bezrobotnych osób w wieku 35-44 lata (o 1,4 p. proc. do 23,5%).

Prawie 58% bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe (odpowiednio 32,5% i 25,3% ogółu bezrobotnych). Zbiorowość osób z wyższym wykształceniem w ciągu ostatniego roku zwiększyła się o 16,0%, a ich odsetek wzrósł w porównaniu do ubiegłego roku (o 0,3 p. proc. do 10,4%). Populacja bezrobotnych kobiet charakteryzowała się odmienną strukturą wykształcenia niż populacja mężczyzn. Wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe posiadało 49,2% kobiet bezrobotnych, podczas gdy odsetek mężczyzn z takim wykształceniem wyniósł 68,4%.

Spośród wszystkich kategorii bezrobotnych zarejestrowanych wyodrębnionych ze względu na czas pozostawania bez pracy najwyższy wzrost udziału (o 5,6 p. proc. do 20,4%) w ujęciu rocznym w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano w przypadku osób pozostających bez pracy od 6 do 12 miesięcy. Najbardziej zmniejszył się natomiast udział osób pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy (o 4,0 p. proc.).

Największe trudności ze znalezieniem zatrudnienia miały osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat, które stanowiły 27,2% ogólnej liczby bezrobotnych, ich odsetek w porównaniu do ubiegłego roku wzrósł (o 0,3 p. proc.). W porównaniu z rokiem poprzednim najbardziej zmalał odsetek osób ze stażem pracy 20–30 lat (o 0,7 p. proc. do 7,8%).

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w końcu grudnia 2020 r. stanowili 82,2% ogółu bezrobotnych (przed rokiem 83,9%). Do bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczane są m.in. osoby długotrwale bezrobotne, których udział w liczbie zarejestrowanych ogółem zwiększył się w skali roku (o 0,4 p. proc. odpowiednio do 49,5%). Zmniejszył się natomiast udział osób posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (o 2,5 p. proc. do 19,1%), osób niepełnosprawnych (o 1,4 p. proc. do 5,9%), osób powyżej 50 roku życia (o 1,1 p. proc. do 27,5%) oraz osób do 25 roku życia (o 0,5 p. proc. do 12,8%).

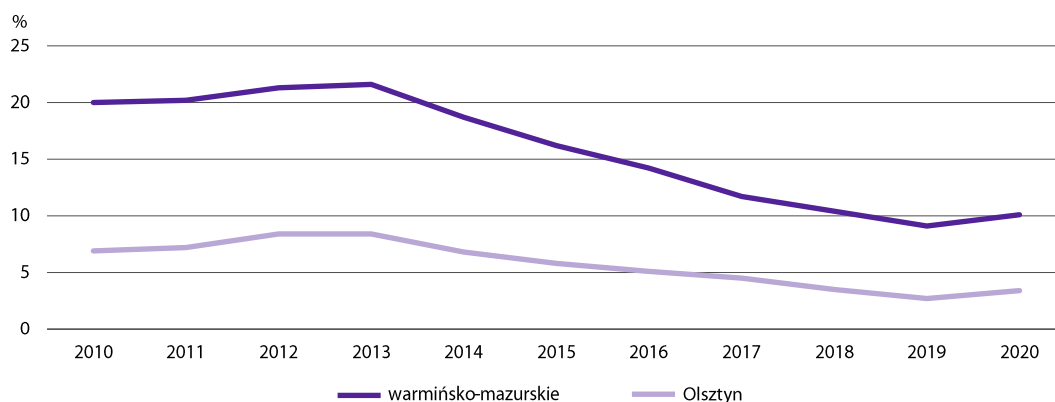
W porównaniu do grudnia ub.r. wzrosła liczba osób długotrwale bezrobotnych (o 13,6%), osób do 25 roku życia (o 8,9%), osób po 50 roku życia (o 8,6%), zmniejszyła się natomiast liczba osób niepełnosprawnych (o 9,2%).

Wykres 28. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 28. Registered unemployment rate

As of 31 December

W województwie w końcu 2020 r. stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na poziomie 10,1% i była wyższa (o 1,0 p. proc.) niż rok wcześniej i niższa w stosunku do 2010 r. (o 9,9 p. proc.). Stopa bezrobocia w województwie, podobnie jak w latach ubiegłych, była najwyższa w kraju. Wskaźnik ogólnokrajowy w końcu grudnia 2020 r. wyniósł 6,2% (przed rokiem 5,2%) i był niższy o 6,2 p. proc. w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r.

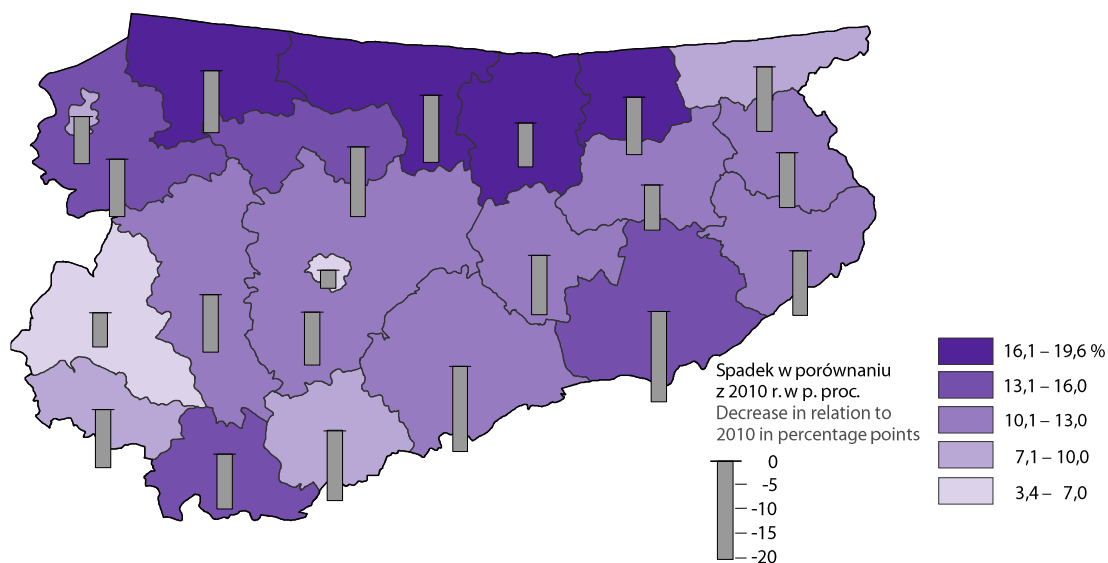
W skali roku wzrost stopy bezrobocia odnotowano w większości powiatów i wyniósł on od 0,1 p. proc. w powiecie bartoszyckim do 2,3 p. proc. w powiecie elbląskim. Spadek omawianego wskaźnika wystąpił w powiecie braniewskim (o 0,2 p. proc.) oraz działdowskim i nidzickim (po 0,1 p. proc.). Nadal występowało dość duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia w województwie. Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością wskaźnika w powiatach na koniec 2020 r. wyniosła 16,2 p. proc. i w skali roku zmniejszył się o 0,3 p. proc. Wysoką stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: kętrzyńskim (19,6%), braniewskim (19,3%) oraz bartoszyckim (o 17,4%), najniższą zaś – w Olsztynie (3,4%).

Mapa 24. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 24. Registered unemployment rate in 2020

As of 31 December

W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 72,9 tys. osób i była niższa niż przed rokiem (o 8,9 tys., tj. o 10,9%) oraz niższa w porównaniu z zanotowaną w 2010 r. (o 91,3 tys., tj. o 55,6%). Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich odsetek w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zwiększył się w stosunku do 2019 r. i wyniósł 83,2%. Obniżył się odsetek m.in. osób niepełnosprawnych (do 6,0%, tj. o 1,1 p. proc.) oraz absolwentów (do 7,1%, tj. o 0,3 p. proc.) W skali roku wzrósł natomiast odsetek m.in. osób pracujących przed zarejestrowaniem (do 89,7%, tj. o 1,0 p. proc.).

Z ewidencji bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w ciągu 2020 r. wykreślono 67,2 tys. osób, tj. o 24,8% mniej niż przed rokiem oraz o 59,9% mniej niż w 2010 r. Główną przyczynę wyrejestrowania stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 39,0 tys. osób (wobec 43,3 tys. przed rokiem). Udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się w ujęciu rocznym o 9,6 p. proc. do 58,1%. W strukturze osób wykreślonych z ewidencji spadek odnotowano w przypadku osób, osób które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do pracy (spadek do 12,7%, tj. o 7,0 p. proc.), osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu osoby bezrobotnej (spadek do 5,9%, tj. o 3,1 p. proc.) oraz osób, które rozpoczęły staż lub szkolenia u pracodawców (ich odsetek zmalał do 6,3%, tj. o 0,3 p. proc.).

Bilans bezrobotnych w 2020 r. kształtował się niekorzystnie. W ciągu roku zarejestrowano o 5,7 tys. osób więcej niż wyłączono z ewidencji. Relacja napływu do odpływu ukształtowała się na poziomie 108,6%, podczas gdy w Polsce wskaźnik ten wyniósł 115,5%.

Powiatowe urzędy pracy w województwie warmińsko-mazurskim w ciągu 2020 r. dysponowały 42,1 tys. ofert pracy (tj. o 20,6% mniej niż rok wcześniej), w tym 9,3% to oferty odbycia stażu u pracodawców i 2,7% ofert dla osób niepełnosprawnych. W końcu grudnia na 1 ofertę pracy przypadało 23 bezrobotnych (wobec 22 osób przed rokiem i 230 w 2010 r.) i wskaźnik ten był niższy niż w kraju (24). W powiecie iławskim i nidzickim na jedną ofertę pracy przypadała najmniejsza liczba bezrobotnych (po 3 osoby), największa zaś w powiecie elbląskim (387). W Olsztynie na jedną ofertę pracy przypadało 35 osób bezrobotnych, a w Elblągu 42 osoby.

Urzędy pracy, obok rejestracji bezrobotnych, informacji o ofertach pracy i pośrednictwa pracy, oferują również pomoc w znalezieniu stałej pracy w postaci usług poradnictwa zawodowego i organizowania szkoleń dla osób, które mają problem z określeniem swoich możliwości i oczekiwań lub nie posiadają umiejętności niezbędnych na rynku pracy.

W 2020 r. bezrobotni korzystali z różnych form wsparcia. Najwięcej osób skorzystało z porad indywidualnych (11,7 tys.). Szkolenia zorganizowane przez urzędy pracy w celu podwyższenia kwalifikacji zawodowych i zwiększenia aktywności zawodowej ukończyło 0,8 tys. osób bezrobotnych. Programy stażu w miejscu pracy zakończyło 2,9 tys. osób. Prace interwencyjne w ciągu roku ukończyło 2,5 tys. osób, a roboty publiczne 1,1 tys. bezrobotnych.

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of live

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w 2019 r. ukształtowało się na poziomie wyższym niż rok wcześniej.

W 2020 r. zwiększyła się liczba emerytów i rencistów w porównaniu z rokiem poprzednim. Nastąpił wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto, przy czym wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacone przez KRUS.

W budżetach gospodarstw domowych w 2019 r., w porównaniu z rokiem ubiegłym, nastąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego oraz przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych. Zmniejszył się udział osób w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem.

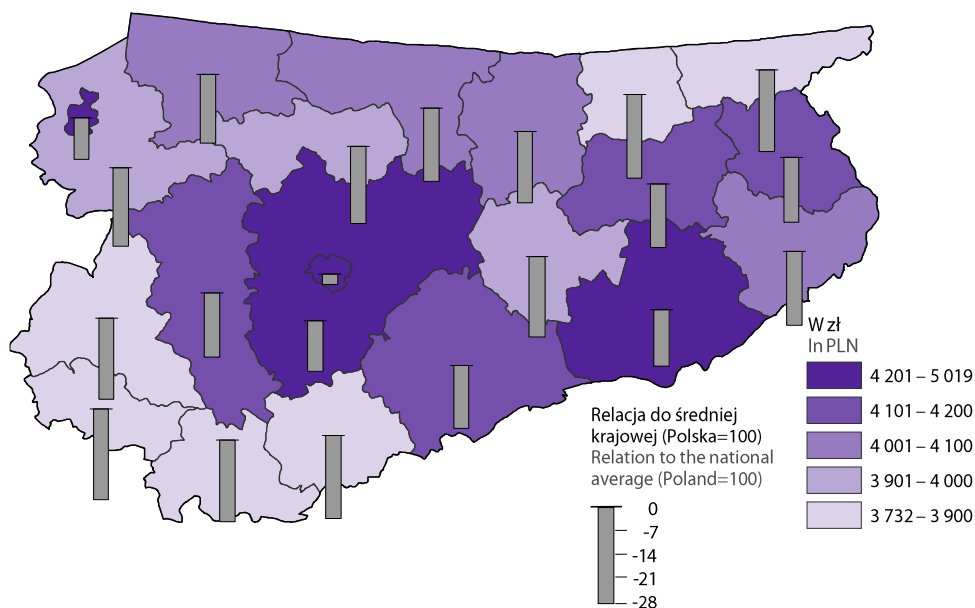
Najsilniejsze oddziaływanie na jakość życia ludności mają dochody, jakimi dysponują gospodarstwa domowe. Wpływają one na status materialny, stabilizację i bezpieczeństwo ekonomiczne ludności. Miernikami poziomu zamożności są wynagrodzenia z tytułu pracy, wysokość emerytur i rent, dochody i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych, jak również wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej (tj. we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej, także w jednostkach o liczbie pracujących do 9 osób) w województwie w 2019 r. ukształtowało się na poziomie 4 136,26 zł i było o 7,3% wyższe niż w 2018 r. i o 52,0% wyższe niż w 2010 r. Średnie wynagrodzenie w województwie było niższe o 15,9% od przeciętnego w Polsce, co uplasowało warmińsko-mazurskie na ostatnim miejscu w kraju.

Analiza wynagrodzeń wskazuje na zróżnicowanie ich poziomu. Wynagrodzenia wypłacane w sektorze publicznym były wyższe niż w sektorze prywatnym. W 2019 r. pracodawcy publiczni płacili swoim pracownikom przeciętnie 4 990,44 zł, było to o 1 082,38 zł więcej niż w sektorze prywatnym. Rozpiętość wynagrodzeń między sekcjami PKD była jeszcze większa. Najwyższe wynagrodzenie otrzymywali zatrudnieni w sekcji informacja i komunikacja (5 496,31 zł), a najniższe w sekcji administrowanie i działalność wspierająca (2 873,63 zł).

W jednostkach o liczbie pracujących przekraczającej 9 osób (tj. w jednostkach średnich i dużych) przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osiągnęło poziom 4 319,51 zł i od 2018 r. wzrosło o 7,2%, a w porównaniu z 2010 r. o 50,0%.

Mapa 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2019 r.
Map 25. Average monthly gross wages and salaries^a in 2019

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 r. najwyższą średnią płacę otrzymywali zatrudnieni w Olsztynie, wynosiła ona 5 018,92 zł i była wyższa o 16,2% od średniej w województwie. W Elblągu przeciętne zarobki wynosiły 4 512,03 zł i również były wyższe (o 4,5%) od średniej w województwie. Powiatem z wyższym od przeciętnego w województwie poziomem wynagrodzeń był również powiat olsztyński. Natomiast w pozostałych powiatach płace kształtowały się poniżej średniej wojewódzkiej. Najniższe przeciętne wynagrodzenie, tj. 3 732,36 zł odnotowano w powiecie nowomiejskim.

Przeciętne wynagrodzenie wzrosło we wszystkich powiatach zarówno w porównaniu do 2018 r. jak i 2010 r. W stosunku do 2018 r. najwyższy wzrost wynagrodzeń wystąpił w powiecie braniewskim (o 10,0%), a najniższy w powiecie działdowskim (o 4,9%), natomiast w porównaniu do 2010 r. najwyższy wzrost nastąpił w powiecie kętrzyńskim (o 61,5%), zaraz za nim znalazł się powiat olecki (o 59,4%), najniższy zaś wzrost dotyczył powiatu mrągowskiego (o 38,3%).

W 2020 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 4 400,23 zł i było wyższe niż w roku poprzednim o 6,2%. W kraju przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 5 411,45 zł, co oznacza wzrost o 4,7% w odniesieniu do zanotowanego przed rokiem.

Tablica 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 12. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	2 739,09	3 345,93	4 142,65	4 400,23
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average (Poland=100)	79,9	81,2	80,1	81,3

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W stosunku do poprzedniego roku wzrost wynagrodzeń wystąpił w większości sekcji sektora przedsiębiorstw m.in. w: górnictwie i wydobywaniu (o 15,7%), budownictwie (o 12,5%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 10,9%). Niższe niż przed rokiem wynagrodzenia otrzymywali zatrudnieni w zakwaterowaniu i gastronomii (o 2,8%).

W 2020 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w województwie warmińsko-mazurskim zanotowano m.in. w sekcji informacja i komunikacja (o 30,9%) wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 20,0%), obsługa rynku nieruchomości (o 14,4%) oraz budownictwo (o 9,9%). Niższe natomiast wynagrodzenia zanotowano m.in.: w administrowaniu i działalności wspierającej (o 31,9%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 21,5%), górnictwie i wydobywaniu (o 20,7%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 16,9%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 11,9%).

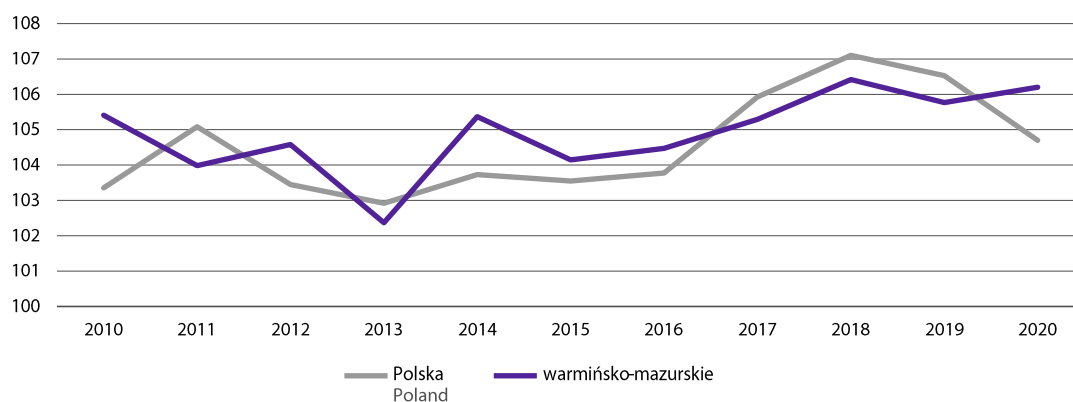
W 2020 r. w jednostkach sektora przedsiębiorstw w województwie przepracowano łącznie 241,7 mln godzin, tj. o 8,0 mniej niż przed rokiem. Najwięcej godzin przepracowano w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe – 123,4 mln (51,1% ogółu) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych – 36,1 mln (14,9% ogółu), najmniej m.in. w górnictwie i wydobywaniu – 0,9 mln (0,4% ogółu) oraz informacji i komunikacji – 1,9 mln (0,8% ogółu). Średni czas przepracowany w ciągu miesiąca przez 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw w 2020 r., podobnie jak przed rokiem, wyniósł 175 godzin (2019 r. - 176, 2010 r. -177).

Przeciętne wynagrodzenie godzinowe brutto w tym okresie ukształtowało się na poziomie 30,15 zł. W porównaniu z 2019 r. zaobserwowano wzrost wynagrodzenia za godzinę pracy o 6,6%, a w porównaniu do 2010 r. o 62,8%. Najwyższe wynagrodzenie za przepracowaną godzinę otrzymali zatrudnieni m. in. w sekcji: informacja i komunikacja, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, obsługa rynku nieruchomości, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, najniższe natomiast zatrudnieni w administrowaniu i działalności wspierającej.

Wykres 29. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Rok poprzedni=100

Chart 29. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector
Previous year=100

W 2020 r. w województwie liczba emerytów i rencistów wyniosła 309,1 tys. osób i była wyższa od notowanej przed rokiem (o 2,7 tys. osób, tj. o 0,9%). W porównaniu do 2010 r. wzrosła o 9,4 tys. osób, tj. 3,1%. Zmiany w tym zakresie zaszły również w skali kraju – w omawianym roku świadczenia wypłacano 8 918,7 tys. osób, czyli o 0,5% więcej niż w roku poprzednim i o 0,6% więcej niż w 2010 r.

W 2020 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie w ogólnej ich zbiorowości w Polsce, podobnie jak przed rokiem, wyniósł 3,5%. Świadczeniobiorcy ZUS z terenu województwa warmińsko-mazurskiego stanowili 3,4% populacji w kraju, a świadczeniobiorcy KRUS 3,6%.

Tablica 13. Świadczenia społeczne
Table 13. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	299,7	291,7	306,3	309,1
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1 428,63	1 789,53	2 062,43	2 182,02
w tym emerytura of which retirement pension	1 557,82	1 922,42	2 160,82	2 275,67
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	955,05	1 189,75	1 314,43	1 404,38
w tym emerytura of which retirement pension	1 000,80	1 223,12	1 324,28	1 403,40

W 2020 r. emerytury i renty z ZUS otrzymywało 269,6 tys. osób, tj. więcej niż przed rokiem (o 1,6%) i więcej niż w 2010 r. (o 8,0%). W stosunku do 2019 r. wzrosła liczba emerytów (o 3,5%), którzy stanowili najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS (74,8% całej zbiorowości).

Inaczej kształtowała się dynamika liczby osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych – zanotowano zmniejszenie ich zbiorowości w porównaniu z 2019 r. Emerytury i renty rolnicze w 2020 r. pobierało 39,5 tys. osób (o 3,6% mniej niż przed rokiem i o 21,3% mniej w stosunku do 2010 r.). W ciągu ostatniego roku zaobserwowano spadek liczby wszystkich świadczeniobiorców KRUS – osoby otrzymujące renty z tytułu niezdolności do pracy (o 5,8%), emerytury (o 3,2%) oraz osoby pobierające renty rodzinne (o 0,8%).

Podobnie jak w przypadku ZUS, wśród pobierających świadczenia z KRUS dominowali emeryci, a ich odsetek wyniósł 76,6%, najniższy zaś udział miały osoby pobierające renty rodzinne, które stanowiły 4,9% ogółu beneficjentów świadczeń KRUS.

W województwie w 2020 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 2 182,02 zł i była wyższa o 5,8% (w kraju o 5,6%) niż przed rokiem. To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych ukształtowało się na poziomie 1 404,38 zł i zwiększyło się w ciągu roku o 6,8%, a w kraju o 6,5%. W porównaniu do 2010 r. wzrosły zarówno emerytury z ZUS, jak i KRUS (odpowiednio o 52,7% i 47,0%).

Tendencję wzrostową obserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie, jak i w kraju. Największy wzrost w ciągu ostatniego roku w województwie odnotowano w przypadku rent z tytułu niezdolności do pracy z KRUS o 9,7%, w kraju natomiast były to renty rodzinne z KRUS (wzrost o 9,4%).

W 2020 r. wysokość świadczeń z ZUS w województwie ukształtowała się poniżej średniej krajowej (o 8,7%), natomiast z KRUS świadczenia były wyższe (o 2,0%). Pod względem przeciętnej emerytury i renty z ZUS województwo plasowało się na dwunastym miejscu w kraju, a w przypadku analogicznego świadczenia pobieranego przez rolników indywidualnych na szóstym miejscu.

Wypłaty realizowane przez KRUS w poszczególnych kategoriach świadczeń były wyższe od krajowych (renty rodzinne o 4,1%, renty z tytułu niezdolności do pracy o 3,0%, emerytury o 1,4%), natomiast wypłaty z ZUS były niższe od krajowych (renty rodzinne o 10,7%, renty z tytułu niezdolności do pracy o 9,2%, emerytury o 8,0%).

Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych dostarczają informacji o warunkach życia gospodarstw domowych, a więc o ich przychodach, rozchodach czy wyposażeniu w dobra trwałego użytkowania. W 2019 r. przeciętne gospodarstwo domowe w warmińsko-mazurskim rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym średnio 1 597,18 zł na osobę. W porównaniu do średnich dochodów w kraju było to o 12,2% mniej, co uplasowało województwo na 14 miejscu.

Dochody, którymi mogły rozporządzać gospodarstwa domowe w województwie pochodziły głównie z wynagrodzeń z pracy najemnej (50,7%) oraz ze świadczeń i pomocy społecznej (35,4%), w mniejszym stopniu z pracy na własny rachunek w rolnictwie i poza rolnictwem (11,1%). Porównanie struktury dochodów budżetów gospodarstw domowych w warmińsko-mazurskim z budżetami gospodarstw w kraju wykazuje, iż gospodarstwa domowe w województwie, podobnie jak w kraju, w dużej mierze zasilane są dochodami ze źródeł niezarobkowych pochodzącymi z ubezpieczeń społecznych i z pomocy społecznej. Udział tych źródeł w kraju wynosił przeciętnie 32,1%.

Tablica 14. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny

Table 14. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1 108,44	1 280,51	1 554,81	1 597,18	1 819,14
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1 074,99	1 240,51	1 513,28	1 561,11	1 768,65

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Dochody pozostające w dyspozycji gospodarstw domowych umożliwiają zaspokajanie potrzeb, a ich wysokość decyduje o rozmiarach i rodzaju wydatków. W 2019 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie wyniosły 1 006,90 zł i były o 245 zł (19,6%) niższe niż w kraju. W porównaniu do 2010 r. wydatki gospodarstw domowych w województwie wzrosły o 15,3% (w kraju 24,5%).

W strukturze wydatków gospodarstw domowych w województwie w 2019 r. najważniejszą pozycję zajmowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe – 29,4% oraz wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii – 19,0%. Na transport przeznaczano 8,9%, a na rekreację i kulturę 5,5%.

Gospodarstwa domowe w województwie są coraz lepiej wyposażone w dobra trwałego użytku. Przedmioty trwałego użytkowania, które posiadały niemal wszystkie gospodarstwa domowe z terenu województwa to: odbiornik telewizyjny, telefon komórkowy i pralka automatyczna. Ponad 70% gospodarstw dysponowało urządzeniem z dostępem do Internetu (np. laptop, tablet, smartfon itp.). Kuchenkę mikrofalową, urządzenie do odbioru TV satelitarnej lub kablowej oraz samochód osobowym miało ponad 60% gospodarstw.

Najbardziej negatywnym i dotkliwym przejawem zróżnicowania poziomu życia jest pozostawanie części społeczeństwa w ubóstwie. W województwie warmińsko-mazurskim występuje wysokie zagrożenie ubóstwem. Odsetek osób w gospodarstwach domowych w 2019 r. żyjących poniżej granicy ubóstwa skrajnego (tzn. poniżej poziomu minimum egzystencjalnego) wynosił 6,8% (w 2010 r. – 9,9%), osiągając (łącznie z lubelskim) jeden z wyższych poziomów w kraju. Najwyższy odsetek w kraju wystąpił w województwie małopolskim (7,5%). Pomiar ubóstwa przy pomocy ustawowej granicy ubóstwa również wskazuje, że w 2019 r. w warmińsko-mazurskim występował wysoki odsetek (14,0%) osób żyjących poniżej granicy uprawniającej do ubiegania się o przyznanie świadczeń społecznych (w 2010 r. 11,6%).

Tablica 15. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)

Table 15. At-risk-of-poverty rates

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej; Persons – in % of all persons in households – with expenditures below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	25,6	25,0	22,4	21,0	13,0
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	11,6	21,1	18,9	14,0	9,0
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty threshold	9,9	12,5	9,6	6,8	4,2

Zasięg ubóstwa jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od przyjętej granicy ubóstwa.

Przyjęte granice ubóstwa ekonomicznego:

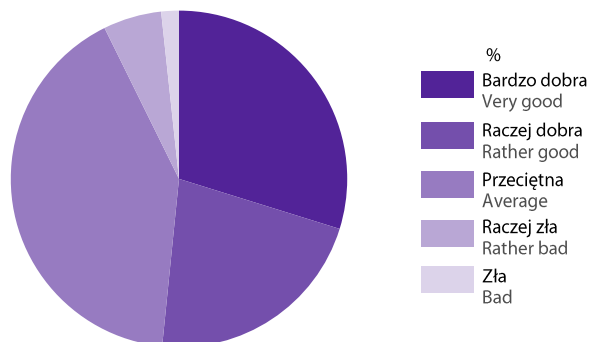
Relatywna granica ubóstwa, ustalona na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (obliczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych).

Ustawowa granica ubóstwa, określona jako kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Poziom minimum egzystencji, przyjmowany jako **granica ubóstwa skrajnego**. Minimum egzystencji obliczane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.

Obserwowana w 2019 r. sytuacja materialna gospodarstw domowych miała wpływ na ocenę ich sytuacji finansowej. W 2019 r. ponad 41% gospodarstw domowych województwa uznało swoją sytuację materialną za przeciętną (w kraju ponad 44%), a ich odsetek zmalał w porównaniu do 2018 r. o 3,7 p. proc. Więcej badanych niż przed rokiem, podobnie jak w kraju, określiło swoją sytuację jako dobrą (29,8%) lub raczej dobrą (21,8%). Natomiast sytuację materialną jako raczej złą i złą oceniło 7,3% gospodarstw w województwie (o 2,0 p. proc. mniej niż w 2018 r.), a przeciętnie w Polsce 7,0%.

Wykres 30. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2019 r.
 Chart 30. Subjective evaluation of the material situation of households in 2019

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social assistance and family support

Natężenie wypłat świadczenia wychowawczego w ciągu 2019 r. na 1 mieszkańca uplasowało warmińsko-mazurskie na 6 pozycji z kwotą 803 zł, wobec przeciętnej w kraju, która wyniosła 795 zł.

Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie wyniosła 543 osoby i był to najwyższy wskaźnik w kraju (dla Polski 314 osób).

Wskaźnik liczby miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziałach żłobkowych w przeliczeniu na 1 tys. dzieci w wieku do lat 3, świadczący o dostępności opieki nad małymi dziećmi plasował warmińsko-mazurskie w 2019 r. na przedostatniej pozycji w kraju i wyniósł 93 (Polska – 138). Przeciętny pobyt dziecka wyniósł 104 dni wobec 99 dni przeciętnie w kraju.

Tablica 16. Świadczenia wychowawcze „Rodzina 500+”
 Table 16. Child-raising benefit “Family 500+”

Wyszczególnienie Specification	2016	2018	2019
Świadczenie wychowawcze: Child-raising benefit:			
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie . average monthly number of families receiving benefit	99 310	91 795	91157 ^a
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie average monthly number of children for whom families received benefit	154 806	143 492	<u>141 907^b</u> 222 819
wypłaty świadczenia tys. zł benefit payments in thousand PLN	693 777,7	882 997,4	1 144 774,0
Dodatek wychowawczy: Child-raising supplement:			
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują dodatek w tys. average monthly number of children for whom foster families and foster homes received benefit in thousand PLN	2,5	2,4	2,3
wypłaty świadczenia mln. zł benefit payments in million PLN	11,0	14,1	13,8
Dodatek do zryczałtowanej kwoty: Lump sum supplement:			
przeciętna miesięczna liczba dzieci (w tys.), na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymują dodatek average monthly number of children (in thousand) for whom family care and education centres received benefit	0,0	0,0	0,0
wypłaty świadczenia mln. zł benefit payments in million PLN	0,2	0,2	0,2
Dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego: Supplement equal child-raising benefit:			
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które pozostałe placówki otrzymują dodatek average monthly number of children for whom others centres received benefit	.	.	713
wypłaty świadczenia tys. zł benefit payments in thousand PLN	.	.	2019,2

a, b Dane dotyczą okresu: a – od 1 stycznia do 30 czerwca. Od 1 lipca 2019 r. brak informacji o liczbie rodzin pobierających świadczenie wychowawcze. b Dane dotyczą okresu: w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia.
 a – Data concern the period: a – from 1 January to 30 June. Since 1 July 2019 information of the number of families receiving the child-raising benefit is not collected. b Data concern the period: in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December.

Program „Rodzina 500+” to świadczenia przyznawane od 1 IV 2016 r. na dzieci do 18 lat w rodzinach naturalnych, rodzinnej pieczy zastępczej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi w programie, od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód osiągniany w rodzinie.

Świadczeniem wychowawczym w wysokości 500 zł miesięcznie, w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2019 r. objęto 141,9 tys. dzieci do 18 lat, które przebywały w 91,2 tys. rodzin naturalnych. W okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2019 r., gdy świadczenie przysługiwało również na pierwsze dziecko bez limitu dochodowego – świadczenie objęło 222,8 tys. dzieci do 18 lat. W 2019 r. wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wyniosły 1 144,8 mln zł, wobec 883,0 mln zł w 2018 r. i 694 mln zł w pierwszym roku funkcjonowania. Z dodatku wychowawczego oraz dodatku do zryczałtowanej kwoty w ciągu 2019 r. średnio miesięcznie korzystało 2,3 tys. dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej i dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Wydatki na dodatek wychowawczy i dodatek do zryczałtowanej kwoty wyniosły 14,0 mln zł. Nowym świadczeniem obowiązującym od

2019 r. w formie dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego średnio miesięcznie objęto 0,7 tys. dzieci przebywających w pozostałych formach instytucjonalnej pieczy zastępczej, na które w ciągu 2019 r. przeznaczono 2,0 mln. zł.

Osobom spełniającym określone kryteria oferowana jest pomoc społeczna, która polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. W 2019 r. rzeczywista liczba mieszkańców, którzy skorzystali ze świadczeń tego typu to 77,4 tys. osób (w 2018 r. 83,1 tys., a w 2010 130,8 tys.). Liczba korzystających w okresie 2010–2019 w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się z 900 do 543. Nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju.

Tablica 17. Świadczenia pomocy społecznej

Table 17. Social assistance benefits

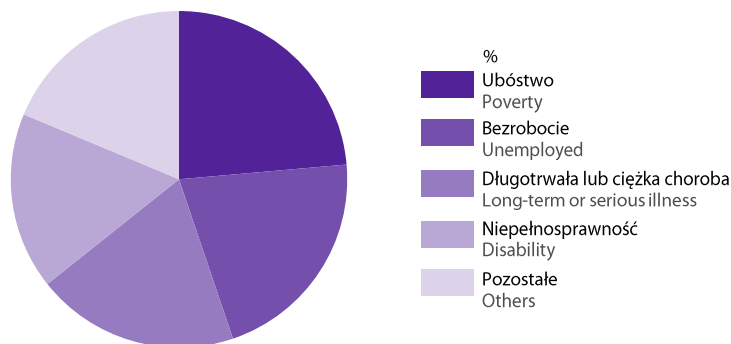
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczba osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	130 844	112 840	83 111	77 377
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	224 138,6	233 802,5	208 055,5	206 111,4
pomoc pieniężna monetary assistance	169 552,5	174 255,3	144 058,9	139 569,7
pomoc niepieniężna non-monetary assistance	54 586,0	59 547,2	63 996,6	66 541,7
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance benefits per 10 thousand population	899,8	782,4	580,7	542,6

Wartość udzielonych w 2019 r. świadczeń społecznych wyniosła 206,1 mln zł (o 0,9% mniej niż w 2018 r. i o 8,0% mniej niż w 2010, r.). Z zasiłków celowych skorzystało 34,3 tys. osób, a zasiłki okresowe otrzymało 22,9 tys. osób. Pomoc niepieniężna w postaci posiłku trafiła do 30,0 tys. osób (78,1%). Usługami opiekuńczymi objęto 6,2 tys. osób (16,0%), natomiast schronienie zapewniono dla 1,2 tys. osób (3,1%).

Pomoc pieniężna świadczona w 2019 r. stanowiła 67,7% wypłaconej kwoty ogółem. W strukturze wydatków w ramach pomocy pieniężnej zasiłki stałe stanowiły 39,8%, a zasiłki okresowe 35,1%. Wśród niepieniężnych form pomocy społecznej większość środków (58,4%) przeznaczono na usługi opiekuńcze.

Wykres 31. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2019 r.^a

Chart 31. Reasons for granting social assistance to a family in 2019^a

^a Na podstawie decyzji.
^a By virtue of an administrative decision.

Karta Dużej Rodziny oferuje rodzinom wielodzietnym, tj. przynajmniej z trójką dzieci, system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty handlowej, kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej na terenie całego kraju. W 2019 r. w województwie 35,7 tys. rodzin posiadało tę kartę tj. dwukrotnie więcej niż w roku poprzednim, co świadczy o rosnącej popularności tego produktu. Najwięcej kart wydano w województwach: mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim.

Tablica 18. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

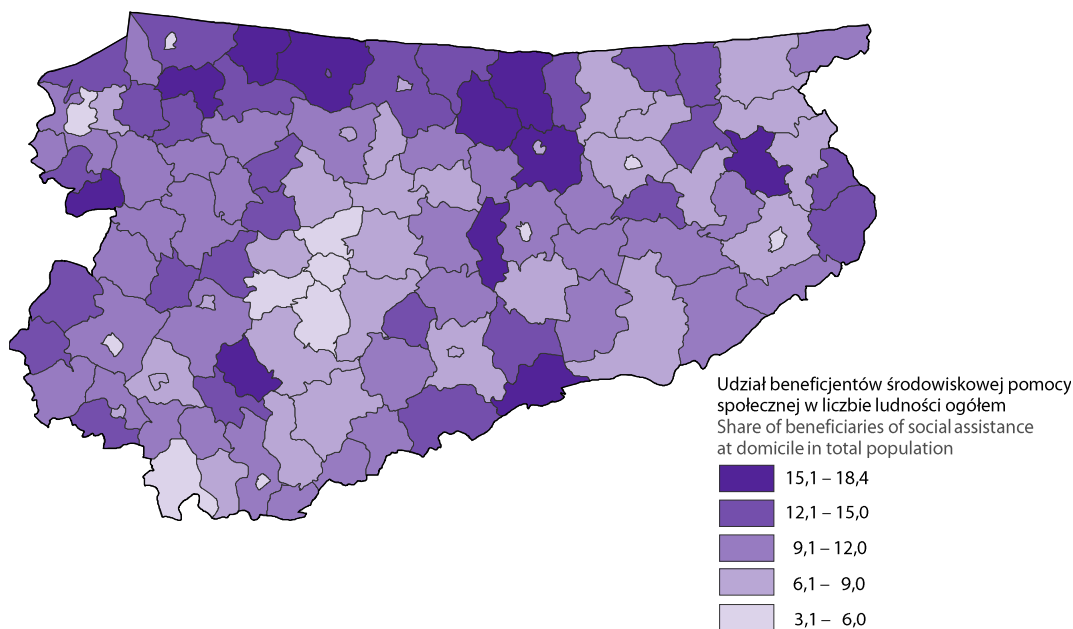
Table 18. Beneficiaries of social assistance at domicile

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	74 241	68 973	55 509	51 407
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	207 319	171 269	124 966	113 594
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population	1 426	1188	873	797

W 2019 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 113,6 tys. osób, co stanowiło 8,0% ogółu ludności w województwie (w kraju 4,6%). W porównaniu z 2018 r. i 2010 r. wskaźnik ten zmniejszył się odpowiednio o 0,8 p. proc. i o 6,3 p. proc. W 2019 r. udział beneficjentów poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie beneficjentów wyniósł 65,9% wobec 68,9% w 2010 r. W kraju odsetek ubogich beneficjentów był niższy i wyniósł 57,2%.

Mapa 26. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 r.

Map 26. Scope of use of social assistance at domicile in 2019

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zmianami).

Od 2011 r. łączna liczba placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 wzrosła z 17 do 110 (w tym 18 klubów dziecięcych, nie działała żadna placówka w formie oddziałów żłobkowych). Żłobki i kluby dziecięce dysponowały 3 774 miejscami i było to o 644 miejsc więcej niż w końcu 2018 r. i aż o 2 875 (4-krotnie) więcej niż w 2011 r. W końcu 2019 r. w placówkach dla najmłodszych dzieci przebywało 3,5 tys. dzieci, o 22,8% więcej niż w 2018 r. i prawie 3,5-krotnie więcej niż w 2011 r. Na każde 1000 dzieci w wieku do 3 lat w 2019 r. do placówek tych uczęszczało 86 maluchów, wobec 69 w 2018 r. i 19 w 2011 r.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. z 6 marca 2018 r. poz. 603). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

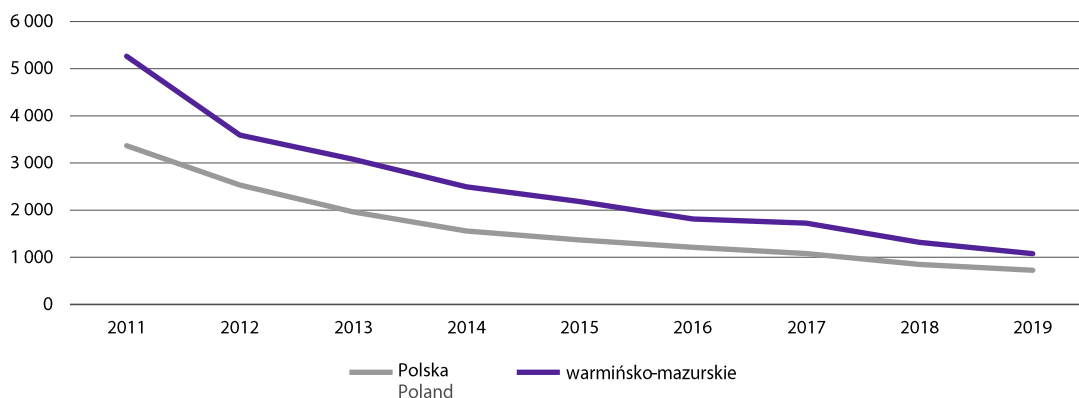
Tablica 19. Żłobki i kluby dziecięce
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 19. Nurseries and children's clubs
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2011	2015	2018	2019
Żłobki Nurseries	8	48	77	92
w tym publiczne of which public	7	18	30	31
Oddziały żłobkowe Nursery wards	9	1	-	-
Kluby dziecięce Children's clubs	-	9	14	18
w tym publiczne of which public	-	-	-	-
Miejsca w tys.: Places in thousands:	899	1 847	3 130	3 774
w żłobkach ^a in nurseries ^a	899	1 684	2 893	3 468
w klubach dziecięcych in children's clubs	-	163	237	306
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.: Children staying (during the year) in thousands:	1 655	2 752	4 235	5 363
w żłobkach ^a in nurseries ^a	1 655	2 557	3 856	4 928
w klubach dziecięcych in children's clubs	-	195	379	435

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
 a Including nursery wards.

W strukturze placówek opieki nad małymi dziećmi w 2011 r. w województwie dominowały oddziały żłobkowe (52,9%), które w 2019 r. już nie funkcjonowały. W 2019 r. żłobki stanowiły 83,6%, natomiast pozostałe 16,4% to kluby dziecięce, które w regionie rozpoczęły swoją działalność w 2012 r. W strukturze miejsc i przebywających w nich w ciągu roku dzieci również dominowały żłobki, a ich udział w 2019 r. wyniósł w obu przypadkach 91,9%.

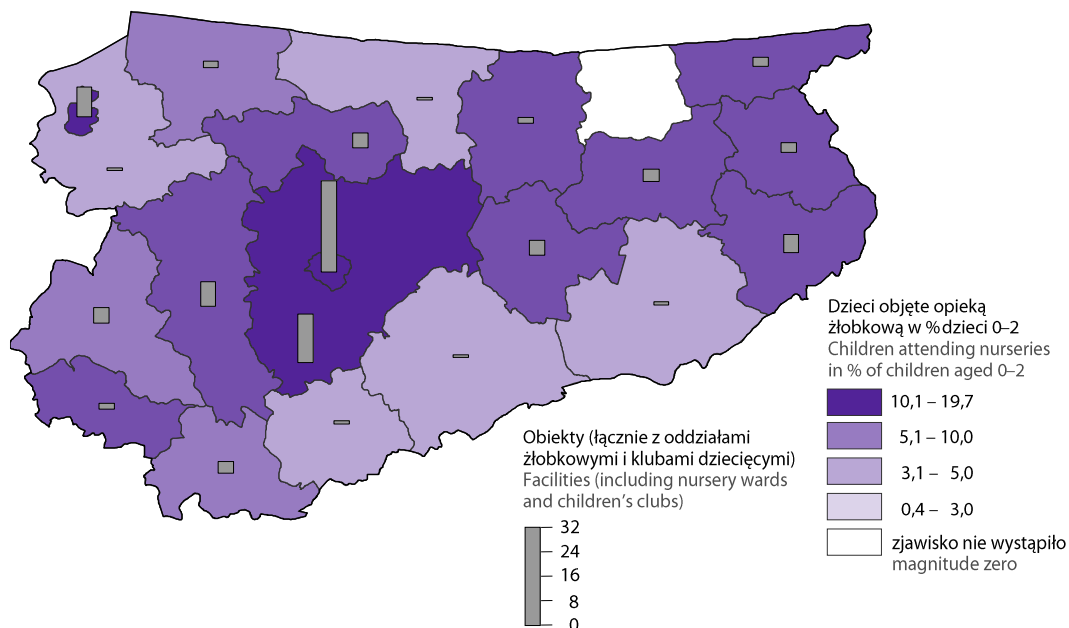
Wykres 32. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych
 Chart 32. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs

Dostępność opieki nad małymi dziećmi w powiatach była zróżnicowana, jednak w porównaniu do poprzednich okresów poprawiła się. W końcu 2019 r. już tylko w jednym powiecie (węgorzewskim) nie funkcjonowała żadna instytucjonalna placówka tego typu (w 2011 r. w 10 powiatach, a w 2018 w dwóch). Największą liczbę miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do 3 lat posiadał Olsztyn (218) i Elbląg (176) oraz powiat olsztyński (121). Średnia ta w województwie wynosiła 93, wobec 138 w kraju i plasowała województwo na przedostatniej pozycji w kraju.

W 2019 r. w kraju funkcjonowało łącznie 4 358 placówek opieki nad dziećmi do lat 3 (wobec 581 placówek w 2011 r.), w tym 3 631 żłobków, 702 kluby dziecięce i 25 oddziałów żłobkowych. Najwięcej placówek zanotowano w województwie mazowieckim – 786 i małopolskim – 471, najmniej natomiast w świętokrzyskim – 78.

Mapa 27. Żłobki i kluby dziecięce w 2019 r.
Map 27. Nurseries and children's clubs in 2019

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

W latach 2010–2019 zasoby mieszkaniowe w województwie powiększyły się o blisko 42 tys. lokali. Przeważały mieszkania zlokalizowane w miastach. W porównaniu z 2010 r. warunki mieszkaniowe uległy nieznacznej poprawie. Wzrosła przeciętna wielkość mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Mieszkania na wsi były większe niż w miastach, lecz pozostały bardziej zaludnione. Zmalała przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i 1 izbę. Wzrósł udział mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne, lecz gaz sieciowy był nadal dostępny w zaledwie co drugim mieszkaniu.

Od 2010 r. do 2019 r. długość sieci wodociągowej zwiększyła się o prawie 2,7 tys. km. Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 85,5% długości sieci wodociągowej oraz 64,3% przyłączy do budynków mieszkalnych.

W województwie przybyło blisko 2,7 tys. km sieci kanalizacyjnej. Na obszarach wiejskich usytuowane było 67,8% sieci kanalizacyjnej oraz 47,3% liczby przyłączy do budynków mieszkalnych.

Sieci gazowej ogółem przybyło 776,4 km (w tym rozdzielczej 669,7 km). W 2019 r. 31,3% długości sieci gazowej rozdzielczej oraz 15,5% przyłączy do budynków znajdowała się na terenach wiejskich.

Zasoby mieszkaniowe województwa warmińsko-mazurskiego na koniec grudnia 2019 r. liczyły 525,0 tys. mieszkań i stanowiły 3,5% ogółu mieszkań w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim, w województwie przybyło prawie 5,7 tys. mieszkań (wzrost o 1,1%), a w stosunku do 2010 r. ponad 41,8 tys. (wzrost o 8,7%). W mieszkaniach tych znajdowało się 1 984,2 tys. izb o łącznej powierzchni użytkowej 36 154,1 tys. m². Liczba izb wzrosła w stosunku do 2018 r. o blisko 21 tys., tj. 1,1% (do 2010 r. wzrost o 165,4 tys., tj. o 9,1%). Powierzchnia użytkowa wzrosła do ubiegłego roku o 471,7 tys. m² (o 1,3%), a do 2010 r. o 3 831,6 tys. m² (o 11,9%).

Tablica 20. Zasoby mieszkaniowe

Stan w dniu 31 grudnia

Table 20. Dwelling stocks

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Mieszkania Dwellings	483 187	505 217	519 357	525 036
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	332,4	350,9	363,4	369,0
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,76	3,78	3,78	3,78
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	66,9	68,2	68,7	68,9
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	3,01	2,85	2,75	2,71

W strukturze zasobów mieszkalnych według lokalizacji 64,6% lokali mieszkalnych znajdowało się na terenach miast (w kraju 67,6%). Na koniec grudnia 2019 r. w miastach zlokalizowanych było 339,4 tys. mieszkań o powierzchni użytkowej 20 853,7 tys. m² oraz 1 221,0 tys. izb. W największych miastach województwa skupionych było ponad 37% mieszkań znajdujących się w zasobach miejskich województwa warmińsko-mazurskiego: w Olsztynie – 23,4% i Elblągu – 14,0%. Na terenach wiejskich w omawianym okresie znajdowało się 185,7 tys. mieszkań, o powierzchni użytkowej 15 300,4 tys. m² i 763,2 tys. izb. Mieszkania te stanowiły 35,4% zasobów mieszkaniowych województwa (w kraju 32,4%).

Warunki mieszkaniowe ludności województwa warmińsko-mazurskiego odzwierciedlają wartości wskaźników ilustrujących przeciętną: liczbę mieszkań na 1000 ludności, liczbę izb w 1 mieszkaniu, liczbę osób przypadających na 1 mieszkanie i na 1 izbę oraz przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania i na 1 osobę.

Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w 2019 r. wyniosła w województwie 369,0 (w kraju 385,9) i była wyższa niż w 2018 r. i 2010 r. (odpowiednio: 363,4 i 332,4), przy czym wartość wskaźnika w miastach była większa niż na wsi (odpowiednio: 403,0 i 319,8). W kraju w 2019 r. wskaźnik osiągnął wartość dla miast 434,5, a dla wsi 313,0.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w województwie wyniosła w grudniu 2019 r. 68,9 m² (w kraju 74,4 m²) i wzrosła o 2,0 m² w stosunku do 2010 r. (w kraju wzrost o 2,1 m²). Mieszkania na wsi były średnio o 20,9 m² większe niż w miastach (w kraju o 29,7 m²). Mieszkania o największej przeciętnej powierzchni użytkowej znajdowały się w powiatach olsztyńskim (84,1 m²) i nowomiejskim (81,3 m²), a o najmniejszej w Olsztynie (58,3 m²) i Elblągu (58,4 m²).

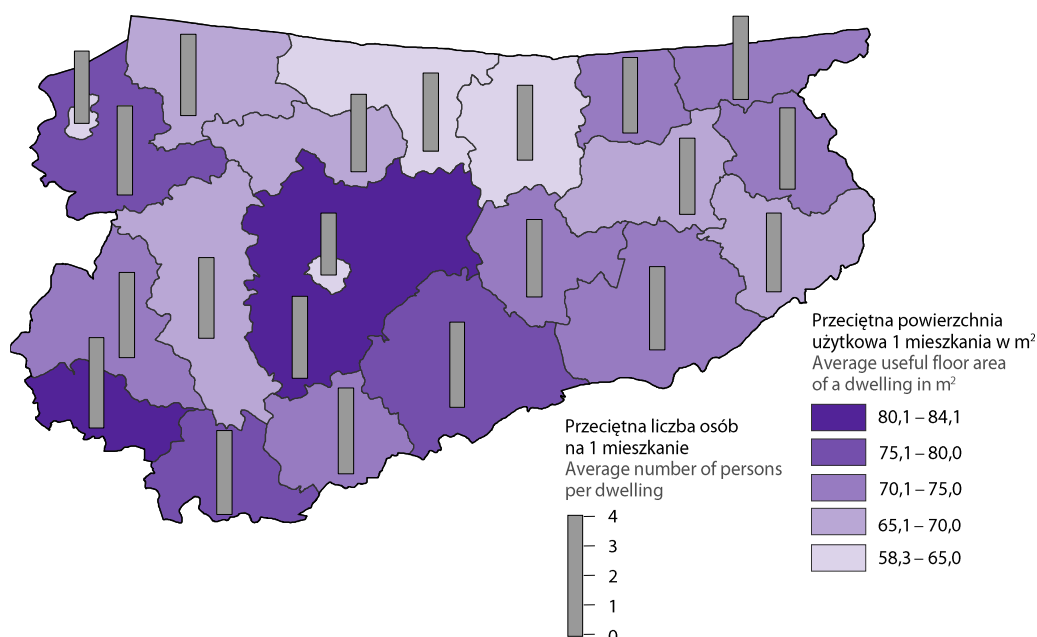
Wielkość mieszkań wyrażona przeciętną liczbą izb w 1 mieszkaniu w 2019 r. wyniosła w województwie 3,78 (w 2010 r. – 3,76). W miastach, gdzie mieszkania były mniejsze od średniej w województwie, wskaźnik wyniósł 3,60 (w 2010 r. – 3,62), natomiast na wsi 4,11 (w 2010 r. – 4,03). Przeciętna liczba izb przypadająca na 1 mieszkanie w kraju wyniosła – 3,82 (w miastach – 3,56, na wsi – 4,37). Najwyższe wartości tego wskaźnika w województwie wystąpiły w powiatach: nowomiejskim (4,18), olsztyńskim (4,11), szczycieńskim (4,10) i działdowskim (4,03). Najmniej izb miały mieszkania w Olsztynie (3,46) i Elblągu (3,47).

Mapa 28. Warunki mieszkaniowe ludności w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 28. Housing conditions of population in 2019

As of 31 December

Innym wskaźnikiem określającym warunki mieszkaniowe ludności jest przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Wyniósł on w województwie 25,4 m² (w kraju 28,7 m²) i wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 0,4 m², a w stosunku do 2010 r. o 3,2 m². W miastach wyniósł 24,8 m² (w 2018 r. – 24,4 m², 2010 r. – 22,0 m²), a na terenach wiejskich 26,4 m² (w 2018 r. – 25,8 m², 2010 r. – 22,6 m²). Wśród powiatów województwa warmińsko-mazurskiego wskaźnik ten wahał się od 23,2 m² w Elblągu do 29,4 m² w powiecie olsztyńskim.

W województwie w latach 2010–2019 przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie systematycznie zmniejszała się i w końcu 2019 r. osiągnęła poziom 2,71 przy przeciętnej krajowej 2,59. Mieszkania wiejskie, podobnie jak w latach poprzednich, były bardziej zaludnione od mieszkań miejskich. Na 1 mieszkanie w miastach przypadało przeciętnie 2,48 osoby, natomiast na wsi 3,13 (w 2018 r. w miastach – 2,52, na wsi – 3,18, w 2010 r. odpowiednio 2,76 i 3,47). W przekroju terytorialnym najbardziej zaludnione mieszkania odnotowano w powiatach nowomiejskim (przeciętnie 3,15 osoby na 1 mieszkanie) i elbląskim (3,10), a najmniej w Olsztynie (2,16).

Dysproporcje występujące między miastem a wsią dotyczyły również przeciętnej liczby osób przypadających na 1 izbę. Na koniec 2019 r. w województwie na 1 izbę przypadało 0,72 osoby (w 2018 r. – 0,73, 2010 r. – 0,80), przy 0,68 w kraju. Na wsi na 1 izbę przypadało więcej osób niż w mieście – 0,76, wobec 0,69 (w kraju – 0,73, wobec 0,65). Najwięcej osób na 1 izbę odnotowano w powiatach elbląskim (0,78), braniewskim, iławskim i nidzickim (po 0,77), a najmniej w Olsztynie (0,63).

O jakości zasobów mieszkaniowych świadczy ich wyposażenie w podstawowe instalacje takie jak: wodociąg, ustęp, łazienka, gaz z sieci czy centralne ogrzewanie. W końcu 2019 r. w województwie warmińsko-mazurskim 97,2% mieszkań posiadało wodociąg, 94,7% ustęp i 92,2% łazienkę. W centralne ogrzewanie wyposażonych było 83,7% mieszkań. Instalacja gazowa podłączona była do 45,6% mieszkań. W zakresie wyposażenia mieszkań w podstawowe instalacje nadal występowały znaczne dysproporcje pomiędzy miastem a wsią. W miastach w wodociąg wyposażonych było 99,8% mieszkań, w ustęp – 99,1%, a w łazienkę – 97,3%. Centralne ogrzewanie doprowadzone było do 90,7% mieszkań, natomiast sieć gazowa do 67,2%. Na wsi do wodociągu podłączonych było 92,3% mieszkań, ustęp posiadało 86,6%, a łazienkę 82,8%. Centralnego ogrzewania nie posiadało prawie 30% mieszkań zlokalizowanych na wsi i w dalszym ciągu rzadką instalacją była instalacja gazowa, do której nie było podłączonych blisko 95% mieszkań.

W 2019 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej w województwie wyniosła 16,6 tys. km i zwiększyła się od 2010 r. o prawie 2,7 tys. km, tj. o 19,1% (w kraju wzrost o 13,9%). W stosunku do roku poprzedniego przybyło 190,8 km sieci, tj. o 1,2% (w kraju wzrost o 1,0%). Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych wyniosła 180,9 tys. szt. i wzrosła w stosunku do 2010 r. o 15,3% (w kraju wzrost o 17,1%). Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 85,5% długości sieci wodociągowej oraz 64,3% przyłączy do budynków mieszkalnych. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach przybyło 31,9 km sieci wodociągowej (wzrost o 1,3%), natomiast na terenach wiejskich 158,9 km (wzrost o 1,1%).

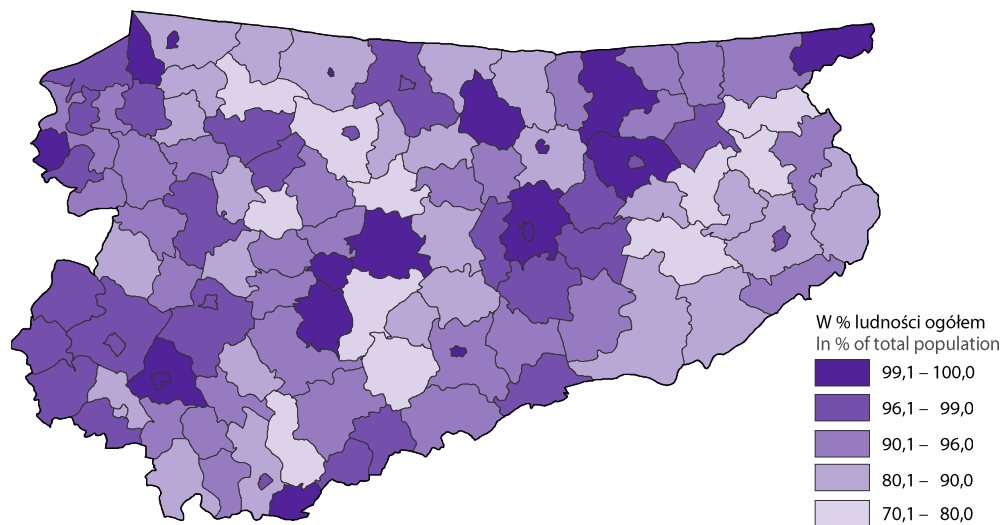
Tablica 21. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
Table 21. Water supply system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	13 951,7	15 872,2	16 431,1	16 621,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	156 906	174 776	176 911	180 943
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	44,8	45,4	45,9	45,7

Wraz z rozwojem infrastruktury wodociągowej wzrasta systematycznie w województwie zagęszczenie sieci wodociągowej. W 2019 r. wyniosło ono 68,8 km (w kraju 99,4 km) na 100 km² powierzchni ogólnej. Mimo, iż w porównaniu z 2010 r. zagęszczenie sieci zwiększyło się (o 11,1 km na 100 km², w kraju wzrost o 12,1 km), to nadal było jednym z najniższych w kraju. Zagęszczenie sieci w miastach wyniosło 392,2 km (w kraju 321,5 km), natomiast na wsi 60,3 km (w kraju 82,5 km). Największe zagęszczenie sieci, wśród powiatów ziemskich, było w powiatach nowomiejskim (143,7 km) i iławskim (95,5 km). W Olsztynie wyniosło 320,4 km, a w Elblągu 282,0 km. Najmniejsze zagęszczenie sieci wodociągowej wystąpiło natomiast w powiatach piskim (28,9 km) i nidzickim (30,7 km).

W 2019 r. z sieci wodociągowej korzystało 95,0% ogółu mieszkańców województwa (w kraju 92,2%). Przyrost odsetka ludności korzystającej z sieci w stosunku do roku poprzedniego wyniósł, zarówno w województwie jak i w kraju, 0,1 p. proc. W stosunku do 2010 r. odsetek korzystających z sieci wodociągowej wzrósł w województwie o 6,1 p. proc. (w kraju 4,8 p. proc.). W miastach udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej kształtował się na poziomie 98,9% (w 2018 r. – 98,9%, 2010 r. – 97,5%). Na obszarach wiejskich dostęp do wodociągu miało 89,3% ogółu ludności (w 2018 r. – 89,0%, w 2010 r. – 76,3%). W 2019 r. w kraju z wodociągu korzystało 96,6% mieszkańców miast oraz 85,5% mieszkańców wsi.

Mapa 29. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2019 r.
Map 29. Population connected to the water supply system in 2019

Gospodarstwa domowe na cele komunalno-bytowe zużyły 45,7 hm³ wody z wodociągów, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosło 32,1 m³ (w kraju 33,7 m³) i pozostało na poziomie z 2018 r. oraz zwiększyło się o 1,3 m³ w porównaniu z 2010 r. (w kraju wzrost odpowiednio o 0,4 m³ i o 2,6 m³). Wskaźnik zużycia wody na 1 mieszkańca miasta wyniósł 32,2 m³ (w kraju 35,3 m³). Na terenach wiejskich był on niższy i osiągnął wartość 31,9 m³ (w kraju 31,2 m³). W miastach zużycie wody na 1 mieszkańca spadło w stosunku do roku poprzedniego o 0,3 m³, a na obszarach wiejskich wzrosło o 0,4 m³ (w porównaniu z 2010 r. odpowiednio: spadek o 2,0 m³ i wzrost o 6,0 m³).

Największe zużycie wody przez 1 mieszkańca w 2019 r. odnotowano w powiatach: nowomiejskim (40,4 m³), mrągowskim (38,6 m³) i iławskim (35,5 m³), najniższe zaś w powiecie gołdapskim (24,5 m³).

Od 2010 r. w województwie przybyło blisko 2,7 tys. km sieci kanalizacyjnej, tj. wzrost o 55,8% (w kraju wzrost o 53,6%). Na obszarach wiejskich przyrost sieci był znacznie większy i wyniósł około 2,4 tys. km (wzrost o 86,9%). W miastach przybyło w tym czasie 320,4 km sieci kanalizacyjnej (wzrost o 15,4%). W ciągu roku w województwie przybyło 127,9 km sieci kanalizacyjnej i na koniec 2019 r. osiągnęła ona długość 7,5 tys. km. W stosunku do 2018 r. długość wybudowanej lub przebudowanej sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 1,7% (w kraju wzrost o 2,8%). W badanym okresie liczba połączeń kanalizacyjnych wzrosła w stosunku do roku ubiegłego o 3,2%, a do roku 2010 o 45,2% (w kraju odpowiednio: wzrost o 3,1% i o 49,7%) i wyniosła blisko 109 tys. szt. W 2019 r. na terenach wiejskich znajdowało się 67,8% całej sieci kanalizacyjnej województwa i 47,3% przyłączy do budynków mieszkalnych (w kraju odpowiednio: 59,3% i 45,9%).

Tablica 22. Kanalizacja
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 22. Sewage system
 As of 31 December

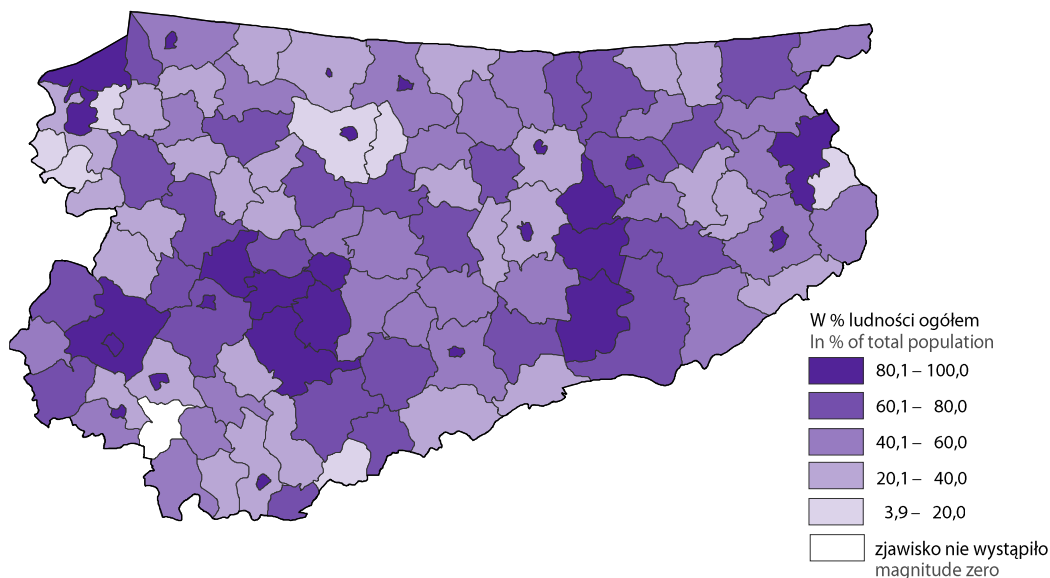
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	4 794,6	6 922,3	7 340,7	7 468,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	74 883	99 338	105 317	108 737
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	47,1	44,8	47,1	47,0
w tym oczyszczane of which treated	47,1	44,8	47,1	47,0

a Łącznie z kolektorami.
 a Including collectors.

W 2019 r. gęstość sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej wyniosła w województwie 30,9 km (w kraju 52,8 km). W stosunku do 2018 r. zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wzrosło o 0,5 km na 100 km² powierzchni województwa (w kraju wzrost o 1,4 km), a w porównaniu z 2010 r. o 11,1 km (w kraju wzrost o 18,4 km). Było ono, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, jednym z najniższych w kraju. Zagęszczenie sieci w miastach województwa wyniosło 390,2 km (w kraju 303,1 km), natomiast na wsi 21,5 km (w kraju 33,7 km). Największe zagęszczenie sieci, wśród powiatów ziemskich, wystąpiło w powiatach giżyckim (48,4 km), ostródzkim (44,7 km) i iławskim (41,5 km). W Olsztynie wyniosło 394,9 km, a w Elblągu 276,7 km. Najniższe zagęszczenie sieci kanalizacyjnej (poniżej 16,0 km) wystąpiło w powiatach: bartoszyckim, lidzbarskim, braniewskim.

W 2019 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 74,6% ogółu mieszkańców województwa (w kraju 71,2%). Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2018 r. wyniósł 74,4% (w kraju – 70,8%), a w 2010 r. – 65,8% (w kraju – 62,0%). W 2019 r. w miastach udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej kształtował się na poziomie 95,4% (w 2018 r. – 95,6%, w 2010 r. – 92,5%). Na obszarach wiejskich dostęp do kanalizacji miało 44,5% ogółu ludności (w 2018 r. – 43,9%, w 2010 r. – 26,5%). W kraju z sieci kanalizacyjnej korzystało 90,5% mieszkańców miast oraz 42,2% mieszkańców wsi.

Mapa 30. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2019 r.
Map 30. Population connected to the sewage system in 2019

W 2019 r. w województwie siecią kanalizacyjną odprowadzono 47,0 hm³ ścieków, z czego blisko 80% pochodziło z terenów miejskich. W porównaniu z 2018 r. ilość ścieków odprowadzonych spadła o 2,0% (w miastach wzrost o 0,2%, a na obszarach wiejskich spadek o 0,7%). W poszczególnych powiatach ziemskich wystąpiły znaczne różnice w ilości odprowadzonych ścieków od 0,5 hm³ w powiecie węgorszewskim, do 4,1 hm³ w powiecie ostródzkim. W Olsztynie odprowadzono 8,2 hm³ ścieków, a w Elblągu 5,1 hm³.

Nie wszystkie obszary zamieszkane podłączone były do sieci kanalizacyjnej. Część mieszkańców województwa korzystała z przydomowych systemów do odprowadzania ścieków. Były to głównie zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. W 2019 r. w województwie funkcjonowało blisko 61 tys. takich urządzeń, z czego większość (85,8%) to zbiorniki bezodpływowe. Liczba zbiorników bezodpływowych, w których składuje się czasowo nieczystości ciekłe, zmniejszyła się w porównaniu z 2018 r. o 2,0% (w kraju spadek o 0,8%), a z 2010 r. o 0,5% (w kraju spadek o 10,8%). Wzrosła (odpowiednio: o 11,2%, ponad 4-krotnie) liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (w kraju odpowiednio: wzrost o 8,7%, ponad 3-krotnie). Większość przydomowych urządzeń do odprowadzania nieczystości (93,4%) znajdowała się na obszarach wiejskich. Na terenach wiejskich zlokalizowanych było 92,8% zbiorników bezodpływowych oraz 97,6% oczyszczalni przydomowych

Od 2010 r. przybyło w województwie 776,4 km sieci gazowej ogółem. Na koniec 2019 r. wyniosła ona 3,4 tys. km, w tym 2,5 tys. km przypadało na sieć rozdzielczą. W stosunku do 2018 r. odnotowano wzrost długości sieci gazowej ogółem o 2,8% (w kraju o 2,3%), a do 2010 r. o 29,8% (wzrost o 18,6%).

W stosunku do poprzedniego roku odnotowano przyrost sieci gazowej rozdzielczej o 90,4 km, tj. o 3,8% (w kraju o wzrost 2,6%). Na obszarach wiejskich jej długość wzrosła o 51,1 km (o 7,1%), natomiast w miastach o 39,3 km (o 2,4%). Liczba przyłączy wyniosła 54,3 tys., w tym do budynków mieszkalnych 48,1 tys. Było ich więcej niż w 2018 r. odpowiednio: o 3,7% i o 3,1%.

Tablica 23. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych
Stan w dniu 31 grudnia

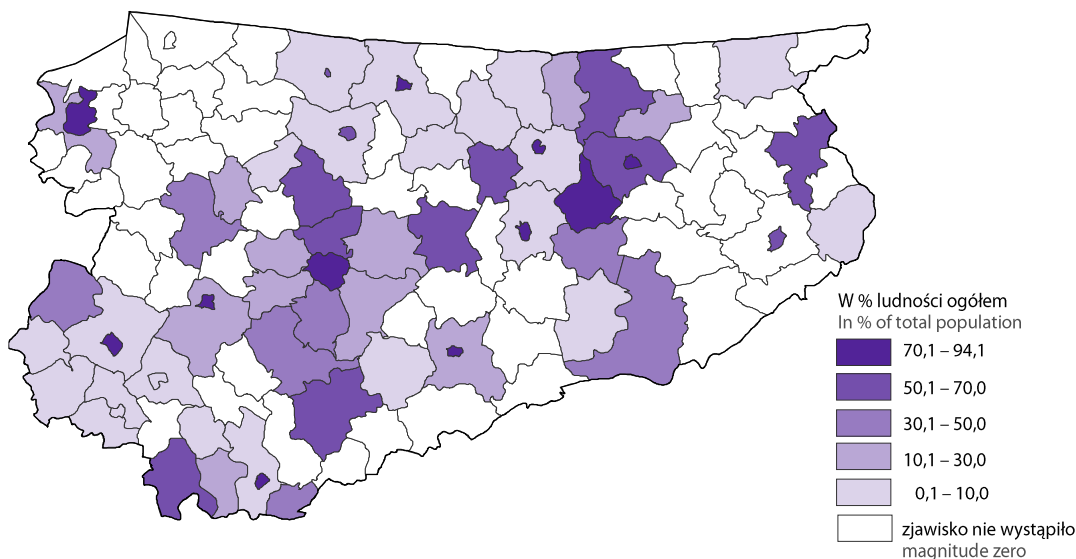
Table 23. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	2 609,8	3 004,5	3 292,8	3 386,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	41 146	48 398	52 360	54 281
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	171,9	195,6	212,9	211,3
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	.	930,4	1 064,2	1 019,1
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	.	645,1	743,5	714,7

a łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a Including gas customers using collective gas-meters.

Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej wzrosła z 7,5 km w 2010 r. do 10,2 km w 2019 r. (w kraju z 36,4 km do 43,7 km). Zagęszczenie sieci rozdzielczej w miastach województwa wyniosło 275,7 km (w kraju 281,1 km) i było znacznie większe niż na terenach wiejskich, gdzie gęstość sieci wyniosła 3,3 km (w kraju 25,6 km). Największym zagęszczeniem sieci, wśród powiatów ziemskich, charakteryzowały się powiaty działowski (19,6 km) i olsztyński (16,7 km), a najniższym gołdapski (0,8 km). W Olsztynie zagęszczenie sieci wyniosło 389,7 km, a w Elblągu 270,6 km.

Mapa 31. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2019 r.
Map 31. Population connected to the gas supply system in 2019

W 2019 r. liczba osób korzystających z sieci gazowej w województwie była niższa niż w roku poprzednim i wyniosła 42,6% (2018 r. – 43,1%, w kraju 2019 r. – 52,9%, 2018 r. – 52,3%). W 2010 r. odsetek ludności korzystającej z gazu sieciowego w województwie wyniósł 43,5%, a w kraju 52,5%. W miastach z tej sieci w 2019 r. korzystało 67,5% mieszkańców województwa (w kraju 71,4%), podczas gdy na terenach wiejskich tylko 6,6% (w kraju 25,2%).

W ciągu roku w gospodarstwach domowych zużyto 1 019,1 GWh gazu z sieci. W porównaniu z 2018 r. zużycie gazu przez gospodarstwa domowe spadło o 4,2% (w kraju wzrost o 2,0%) przy jednoczesnym spadku liczby odbiorców o 0,8% (w kraju wzrost o 1,9%). Zmniejszone zużycie gazu odnotowano w miastach, natomiast na wsi zużyto więcej gazu niż rok wcześniej. W stosunku do 2018 r. zużycie gazu sieciowego w województwie w przeliczeniu na 1 odbiorcę zmniejszyło się o 3,5%, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca o 3,9%. Wśród powiatów ziemskich największe zużycie gazu w przeliczeniu na 1 odbiorcę odnotowano w powiecie nowomiejskim (14 106,8 kWh), najmniejsze w powiecie ełckim (1 077,4 kWh). W Olsztynie odbiorca zużył średnio 5 789,3 kWh gazu z sieci, a w Elblągu 2 919,0 kWh.

Ochrona zdrowia

Health care

Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje świadczenia skierowane do osób, które nie wymagają leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych. Według stanu w dniu 31 XII 2019 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej funkcjonowało ogółem 870 przychodni oraz 274 praktyk lekarskich i stomatologicznych. W związku ze zmniejszeniem się liczby placówek ogółem zarówno w porównaniu do roku poprzedniego jak i 2012 r., w 2019 r. zwiększyła się liczba ludności przypadającej na 1 ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej do 1 244 osób na placówkę (w 2018 r. 1 236 osób, a w 2012 r. – 1 209 osób). W kraju wskaźnik był znacznie wyższy i w 2019 r. wyniósł 1 461 osób na 1 zakład, a województwo uplasowało się na drugiej pozycji w kraju, po podkarpackim. Najwięcej ludności na 1 podmiot zanotowano w pomorskim (1 760 osób) i kujawsko-pomorskim (1 739 osób).

W 2019 r. udzielono 11 157,7 tys. porad, było to o 130,4 tys. więcej niż w 2018 r. i o 649,8 tys. więcej niż w 2012 r. W ogólnej liczbie porad 90,5% stanowiły porady lekarskie, a 9,5% stomatologiczne. Na 1 mieszkańca województwa w 2019 r. udzielono 7,8 porad (8,6 w kraju), wobec 7,7 w 2018 r. i 7,2 w 2012 r.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Tablica 24. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Health care facilities

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2012	2015	2018	2019
Przychodnie Out-patient departments	805	831	856	870
Praktyki lekarskie ^a Medical practices ^a	395	355	300	274
Porady udzielone ^{bc} w tys.: Consultations provided ^{bc} in thousands:	10 507,9	10 947,0	11 027,3	11 157,7
lekarskie medical	9 302,8	9 774,0	9 958,5	10 103,2
stomatologiczne dental	1 205,1	1 173,0	1 068,8	1 054,5
Szpitala ogólne General hospitals	43	43	43	39

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku.

a Data concern practices that have signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year.

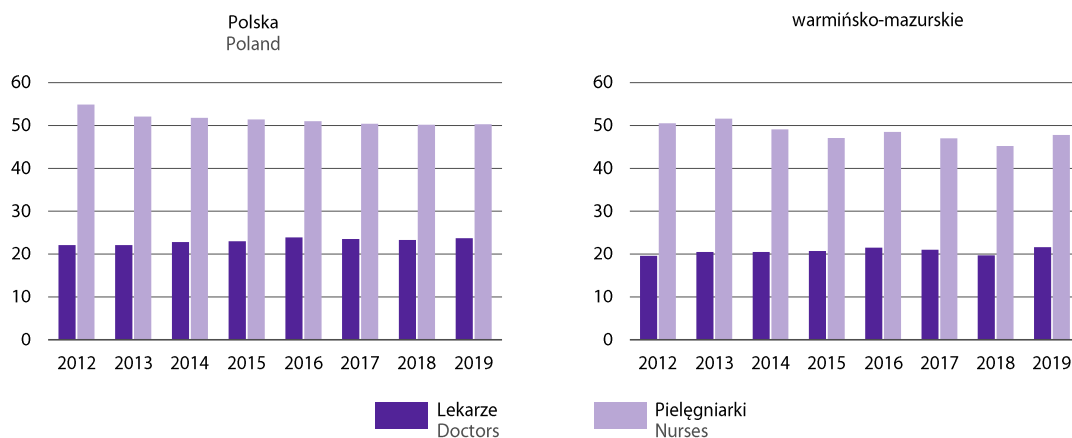
W końcu 2019 roku, w województwie warmińsko-mazurskim bezpośrednio z pacjentem (kadra liczona raz, według głównego miejsca pracy) pracowało m.in. 3,1 tys. lekarzy (więcej o 8,8% niż rok wcześniej i o 8,0% niż w 2012 r.), 0,6 tys. dentystów (odpowiednio więcej o 62,8% i 24,7%). Wzrost liczby pracujących w porównaniu do 2018 r. dotyczył także pielęgniarek, położnych ratowników medycznych oraz fizjoterapeutów (odpowiednio więcej o 5,2%, 7,2%, 6,8% i 20,7%). Zmniejszyła się jedynie liczba farmaceutów (o 2,4% mniej niż w 2018 r.). W kraju w porównaniu z rokiem 2018 tendencja była taka sama, ubytek personelu odnotowano wśród farmaceutów (o 2,3% mniej), natomiast wzrosła liczba pozostałego personelu medycznego, w tym najwięcej wśród fizjoterapeutów (o 5,7%) i lekarzy dentyistów (o 4,5%).

Wykres 33. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 33. Doctors and nurses per 10 thousand population

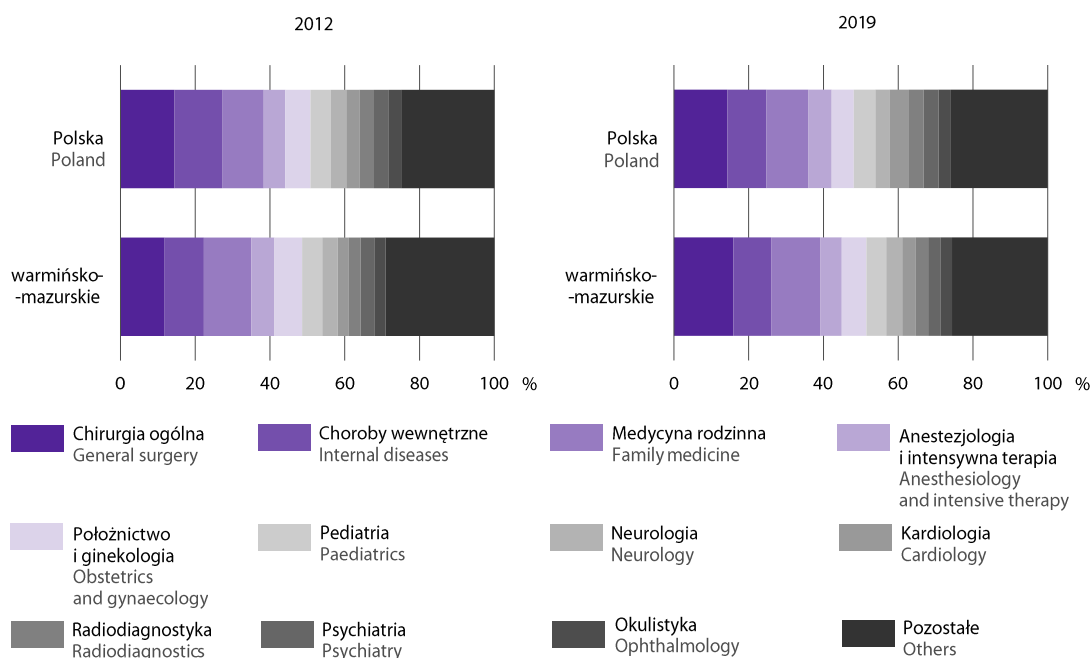
As of 31 December

Dostępność do świadczeń medycznych określa m.in. liczba personelu medycznego w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. W województwie na 10 tys. ludności przypadało: 22 lekarzy, 6 fizjoterapeutów, po 5 położnych i farmaceutów oraz 48 pielęgniarek. Wszystkie te wskaźniki (oprócz lekarzy dentystów – w kraju i w województwie po 4) były niższe od przeciętnych w kraju.

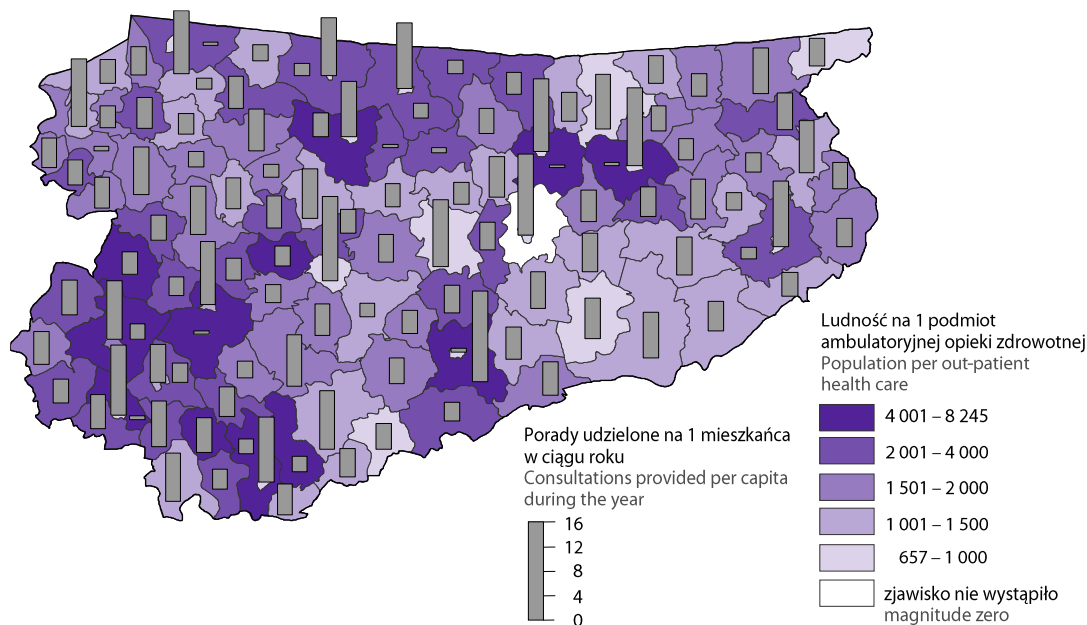
Lekarze specjaliści w 2019 r. stanowili 73,1% ogółu pracujących lekarzy (w kraju 67,1) i w porównaniu do roku 2018 ich udział pozostał na tym samym poziomie (73,0%). Wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w sektorze opieki zdrowotnej najliczniejszą grupę w 2019 r. stanowili specjaliści chirurgii, medycyny rodzinnej, chorób wewnętrznych, położnictwa i ginekologii oraz anestezyjologii i intensywnej terapii, a najmniej liczną specjaliści onkologii i neonatologii. Specjalizację wśród lekarzy dentystów miało tak samo jak w poprzednim roku 24,2% stomatologów (w kraju 22,5%).

Wykres 34. Lekarze specjaliści
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 34. Medical specialists
As of 31 December

Dostępność podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie była zróżnicowana. Najwięcej mieszkańców na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadało w powiecie iławskim (2 265), nowomiejskim (1 992), elbląskim (1 734) i ostródzkim (1 624), a najmniej w Olsztynie (771), powiecie węgorzewskim (884) i ełckim (985).

Mapa 32. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2019 r.
Map 32. Out-patient health care in 2019

Stacjonarna opieka zdrowotna świadczona jest przede wszystkim w szpitalach. Na terenie województwa na koniec 2019 r. łącznie z placówkami MON i MSW funkcjonowało 39 szpitali ogólnych (o 4 mniej zarówno w porównaniu do 2012 r. jak i 2018 r.), w których w ciągu roku poddano leczeniu 285,5 tys. osób (bez międzyoddziałowego ruchu chorych), było to 3,8% ogółem leczonych w Polsce. Liczba leczonych w porównaniu z rokiem 2018 i 2012 zmniejszyła się odpowiednio o 3,9% i 2,4%. Na 1 łóżko w 2019 r. przypadało 46 leczonych (o dwie osoby więcej niż przed sześcioma laty i tyle samo co rok wcześniej), wobec 45 w kraju. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 łóżko w szpitalach ogólnych w warmińsko-mazurskim w 2019 r. wyniosła 228 osób (wobec 223 osób rok wcześniej). Jedynie 4 powiaty (Olsztyn–102, Elbląg – 110, powiat ełcki – 202 i bartoszycki – 204) miały wskaźnik poniżej średniej w województwie. Najgorsza sytuacja była w powiecie elbląskim, gdzie na 1 łóżko przypadało 1 271 mieszkańców. Niski wskaźnik miały także powiaty gołdapski (607) i szczycieński (569). W kraju przeciętna wielkość wskaźnika była wyższa i wyniosła 230 osób na łóżko, co plasowało województwo na 11 miejscu. Najmniejsze obciążenie łóżek chorymi było w województwie śląskim (194 osoby na łóżko), a największe w pomorskim (278).

Z ogólnej liczby 6,2 tys. łóżek szpitalnych najczęściej przypadają na oddziały chorób wewnętrznych (16,1%), następnie na oddziały chirurgii ogólnej (11,4%), ginekologiczno-położnicze (10,4%) oraz rehabilitacyjne (10,6%). W poprzednich analizowanych latach sytuacja była podobna.

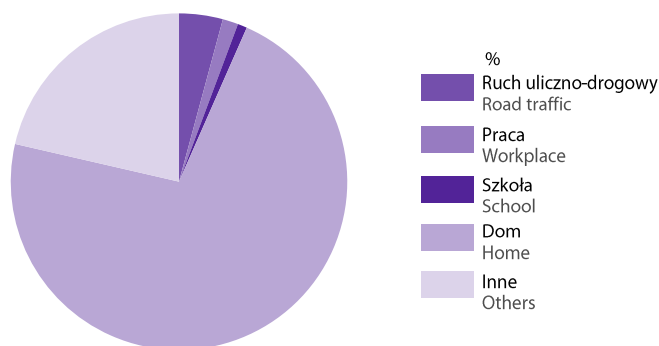
Stacjonarna, całodobowa opieka psychiatryczna w województwie w 2019 r. sprawowana była w 12 zakładach, w tym w 4 zakładach opiekuńczo-leczniczych typu psychiatrycznego, 3 szpitalach psychiatrycznych, 2 ośrodkach rehabilitacyjnych dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych, 2 ośrodkach leczenia odwykowego alkoholowego i w jednym ośrodku Monaru. Łącznie do dyspozycji pacjentów w 2019 r. jak i rok wcześniej pozostawało 1,0 tys. łóżek. Liczba pacjentów objętych opieką w ciągu 2019 roku wyniosła 9,0 tys. osób i była o 2,6% mniejsza niż w 2018 r.

Stacjonarna opieka zdrowotna poza szpitalami ogólnymi prowadzona była w 2019 r. w 12 zakładach opiekuńczo-leczniczych, 5 pielęgnacyjno-opiekuńczych, 3 hospicjach oraz na 3 oddziałach opieki paliatywnej. Placówki te posiadały łącznie 0,7 tys. łóżek i udzieliły świadczeń 2,7 tys. osób.

Zadania jednostek pomocy doraźnej związane są z podejmowaniem medycznych działań ratowniczych wobec osób znajdujących się w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia. W 2019 r. szybką pomoc medyczną w razie wypadku lub nagłego zachorowania świadczyły 94 jednostki systemu ratownictwa medycznego, w skład których wchodziły 82 zespoły ratownictwa medycznego (w tym 15 zespołów specjalistycznych), 1 lotnicze pogotowie ratunkowe i 11 szpitalnych oddziałów ratunkowych. Liczba zrealizowanych wyjazdów na miejsce zdarzenia w ciągu 2019 r. wyniosła 121,9 tys. (o 4,6% mniej niż w 2018 r. i o 10,1% więcej niż w 2012 r.). Liczba osób, którym w 2019 r. udzielono świadczenia zdrowotnego wyniosła 122,4 tys. i również była mniejsza niż w poprzednim roku (o 4,4%), a większa niż w 2012 r. (o 7,7%). Wśród poszkodowanych większość stanowili mężczyźni. Najczęściej miejscem docelowym wyjazdu był dom pacjenta (75,1% wyjazdów ogółem). Wyjazdy do zdarzeń zaistniałych w ruchu uliczno-drogowym stanowiły 3,6%, a do zdarzeń w pracy lub w szkole – 2,5%.

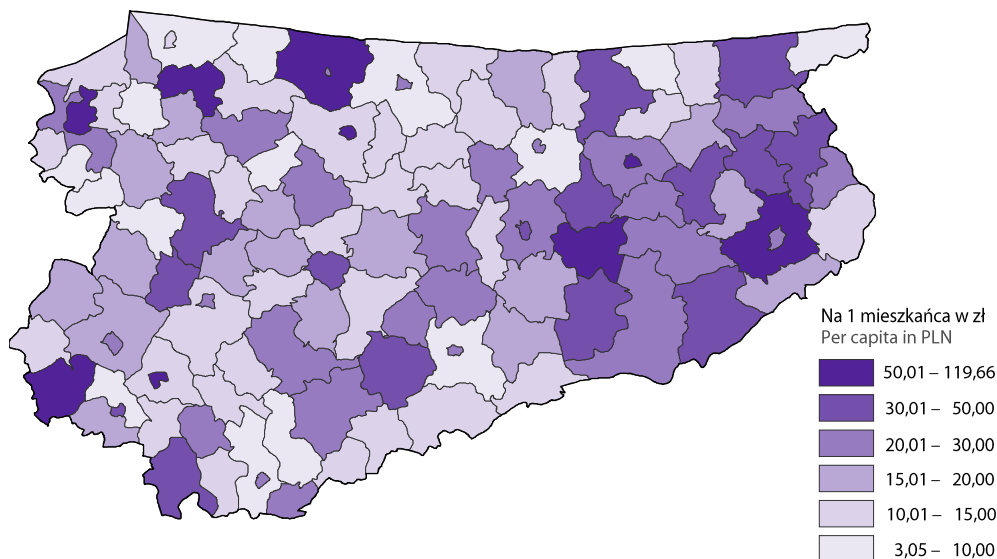
Wskaźnik określający liczbę zespołów ratownictwa medycznego przypadających na 100 tys. ludności w omawianym okresie wzrósł z 5,2 w 2012 r. do 5,8 w 2019 r. Dostępność do zespołów systemu ratownictwa medycznego w województwie w 2019 r. była najwyższą w kraju, gdzie wskaźnik wyniósł 4,1. Najwięcej pacjentów, którym zespoły ratownictwa medycznego udzieliły pomocy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano w województwie zachodniopomorskim (104) i świętokrzyskim (102), a najmniej w wielkopolskim (56), podkarpackim i podlaskim (po 67). Przeciętna wartość tego wskaźnika w kraju była na poziomie 81, a warmińsko-mazurskie uplasowało się na 8 pozycji w kraju.

Wykres 35. Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2019 r.
Chart 35. Responses of emergency medical services by place of accident in 2019

W 2019 r. wydatki na ochronę zdrowia wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego wyniosły 142,6 mln zł i były o 17,8% wyższe niż w 2018 r. Wydatki te wzrosły we wszystkich rodzajach jednostek. Najwięcej, bo 52,1% wydatków, pochodziło z budżetów powiatów, a najmniej z budżetu województwa (13,3%) i miast na prawach powiatu (13,6%). Udział wydatków na ochronę zdrowia w wydatkach ogółem wyniósł 1,4% (w 2018 r. 1,3%). Wśród gmin i miast na prawach powiatu w 2019 r. trzy gminy przekroczyły poziom 100 zł wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Były to: gmina miejska Lidzbark Warmiński (120 zł), gmina wiejska Biskupiec (w powiecie nowomiejskim 117 zł) i gmina wiejska Górowo Iławeckie (114 zł). Natomiast 15 gmin nie przekroczyło 10 zł wydatków na 1 mieszkańca, w tym najmniej wydała gmina wiejska Dubeninki (3 zł) i gmina wiejska Braniewo (6 zł). W województwie ze wszystkich rodzajów jednostek wydano na ochronę zdrowia 100 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Mapa 33. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2019 r.
 Map 33. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2019

Kultura Culture

Rozwój nowoczesnych form udostępniania informacji oraz powstawanie bibliotek internetowych powoduje spadek zainteresowania czytelnictwem w tradycyjnej formie. W okresie 2010-2019 zmniejszyła się liczba czytelników i wypożyczeń, jednak w ostatnim roku analizowanego okresu zanotowano niewielki ich wzrost.

Województwo warmińsko-mazurskie to region bogaty w zabytki, miejsca historyczne i muzea utrwalające przeszłość i kulturę regionu. W okresie 2010–2019 liczba zwiedzających w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wzrosła z 3 717 osób do 5 054.

Działalność teatrów i instytucji muzycznych jest nieodłącznym elementem życia kulturalnego. Od 2010 r. liczba placówek nie zmieniła się, zwiększyła się natomiast liczba widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1000 ludności.

Liczba kin pozostała na zbliżonym poziomie, znacznie wzrosła liczba seansów i widzów, szczególnie filmów produkcji polskiej.

Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice to instytucje, które prowadzą wielokierunkową działalność kulturalną, a ich oferty skierowane są do ludzi w każdym wieku. W okresie od 2011 r. do 2019 r. ilość imprez organizowanych przez te instytucje wzrosła, zwiększyła się również liczba uczestników na 1 imprezę.

Zdecydowana większość placówek kultury była przystosowana dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Liczba placówek bibliotecznych (łącznie z punktami bibliotecznymi) od 2010 r. do 2019 r. zmniejszała się systematycznie (z 440 do 386), co wpłynęło na zwiększenie się liczby ludności na 1 placówkę z 3 304 osób do 3 686. W końcu 2019 r. placówki biblioteczne dysponowały 4 086,4 tys. woluminów księgozbioru, tj. o 1,6% mniej niż w 2018 r. i o 19,8% mniej niż w końcu 2010 r. Liczba wypożyczeń księgozbioru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców od 2010 r. zmniejszyła się o 302 i wyniosła w 2019 r. 2 601 (w kraju 2 676). W skali kraju województwo zajęło 9 lokatę. W okresie tym wzrósł jednak wskaźnik wypożyczeń księgozbioru

na 1 czytelnika z 18,4 woluminów do 19,0. Taki poziom czytelnictwa stawiał województwo na 6 pozycji

w Polsce. Przy zwiększeniu się liczby ludności przypadającej na 1 placówkę w analizowanym okresie zaobserwowano spadek liczby zarejestrowanych czytelników. W 2019 r. liczba osób korzystających z zasobów bibliotecznych wynosiła 195,4 tys. i w porównaniu z rokiem poprzednim pozostała na zbliżonym poziomie, natomiast w porównaniu do roku 2010 była o 14,7% niższa.

Działalność muzealną w województwie w 2019 r. prowadziły 32 placówki (o jedną więcej niż w 2018 r. i o 4 niż w 2010 r.). Liczba zwiedzających muzea w 2019 r. wyniosła 720,6 tys. i od 2010 r. zwiększyła się o 33,3%. W 2019 r. muzea zorganizowały 113 wystaw czasowych (o 33,9% mniej niż w 2018 r.), liczba wystaw stale trwających i stale otwartych pozostała na zbliżonym poziomie. Wśród zwiedzających dominującą grupą była młodzież szkolna (83,3 tys. osób), jednak jej udział zmniejszył z 24,4% w 2010 r. do 11,6% w 2019 r. Działalność wystawienniczą na terenie warmińsko-mazurskiego oprócz muzeów prowadziło 6 galerii (tyle samo co w 2018 r. i o 7 mniej niż w 2010 r.). Liczba zwiedzających wyniosła 145,3 tys.

i była mniejsza zarówno w porównaniu do roku poprzedniego (o 4,9%) jak i w porównaniu do 2010 r. (o 30,5%).

W końcu 2019 r. w województwie warmińsko-mazurskim, podobnie jak przed rokiem, działało 5 teatrów i instytucji muzycznych, które dysponowały 2,0 tys. miejsc w stałej sali, tj. tyle samo co w 2018 r. i o 8,2% więcej niż w 2010 r. W 2019 r. odbyło się 2,0 tys. przedstawień, liczba przedstawień była większa w porównaniu do 2018 r. (o 2,8%), jednak mniejsza niż w 2010 r. (o 10,0%). Liczba widzów i słuchaczy według miejsca prezentacji w przeliczeniu na 1000 ludności w okresie 2010–2019 zwiększyła się z 250 osób do 288. W rankingu województw warmińsko-mazurskie zajęło 10 miejsce.

W okresie 2010–2019 liczba kin zmniejszyła się o 1 placówkę (z 21 do 20), liczba seansów i widzów zwiększyła się w obu przypadkach o około 80%, szczególnie duży w tym okresie był wzrost seansów filmów produkcji polskiej (3-krotny) i ich widzów (3,5-krotny). W tym okresie zwiększył się także wskaźnik pokazujący relację liczby widzów na 1000 ludności z 645 osób do 1 199. W rankingu województw warmińsko-mazurskie zajęło 11 miejsce.

Tablica 25. Placówki kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 25. Cultural institutions
As of 31 December

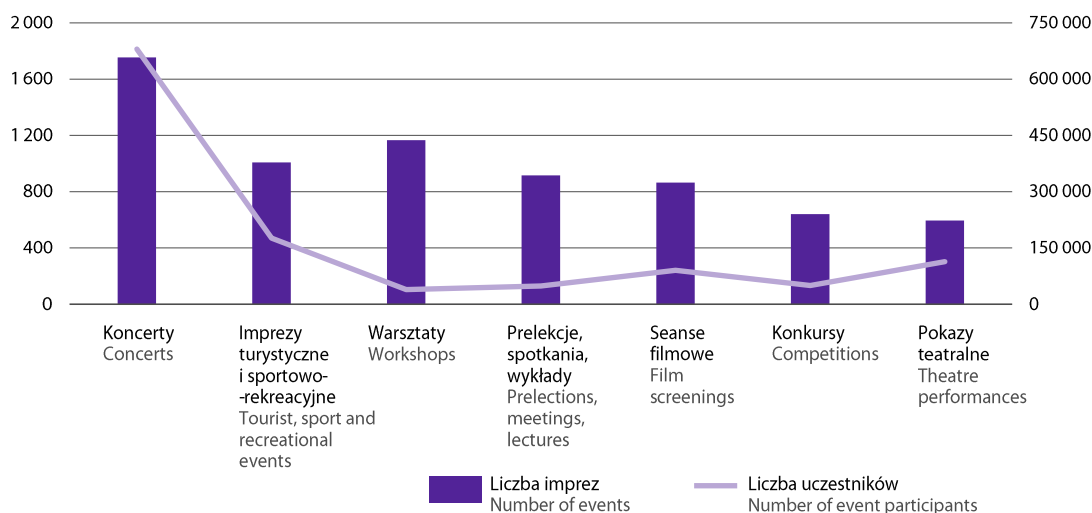
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	440	432	401	386
Placówki kultury Cultural institutions				
kina stałe ^a indoor cinemas ^a	21	18	20	20
muzea i oddziały museums and branches	27	33	31	32
galerie art galleries	13	8	6	6
teatry i instytucje muzyczne theatres and music institutions	5	5	5	5
centra, domy i ośrodki kultury centres of culture, cultural centres and establishments	99 ^b	106	107	106
kluby i świetlice clubs and community centres	52 ^b	42	52	57
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per library establishment	3 304	3 333	3 564	3 686

a Od 2014 r. łącznie z multiplexami. b Dla instytucji kultury – dane za 2011 r.
a Since 2014 including multiplex. b For cultural institutions – data for 2011.

W 2019 r. w województwie funkcjonowały 163 domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice (o 4 więcej niż rok wcześniej i o 12 więcej niż w 2011 r.), wśród nich dominowały ośrodki kultury (35,6% wszystkich placówek) a najmniej było klubów (1,8%). W 2019 r. w województwie na 1 placówkę przypadało średnio 8,7 tys. ludności, wobec 9,0 tys. w kraju. Najniższy wskaźnik odnotowano w województwie opolskim, w którym na 1 placówkę przypadało blisko dwukrotnie mniej mieszkańców (4,7 tys.), a najwyższy w mazowieckim (17,3 tys.).

W 2019 r. ponad połowa ogółu działających instytucji posiadała salę widowiskową (50,9%), wśród ogółu funkcjonujących pracowni specjalistycznych najpopularniejsze były pracownie plastyczne (24,9% ogółu pracowni), muzyczne (21,3%), sale baletowe i taneczne (17,4%) oraz komputerowe (17,1%). W 2019 r. centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 8,7 tys. imprez, w których wzięło udział 1,8 mln uczestników (o 6,4% mniej niż w 2018 r. i o 17,6% więcej niż w 2011 r.). Najczęściej organizowane były koncerty (20,2%), warsztaty (13,4%) oraz imprezy turystyczne i sportowo rekreacyjne (11,6%), a do najliczniejszych (pod względem średniej liczby osób uczestniczących na 1 imprezę) należały festiwale i przeglądy artystyczne (655 osób), imprezy interdyscyplinarne (462) oraz koncerty (388).

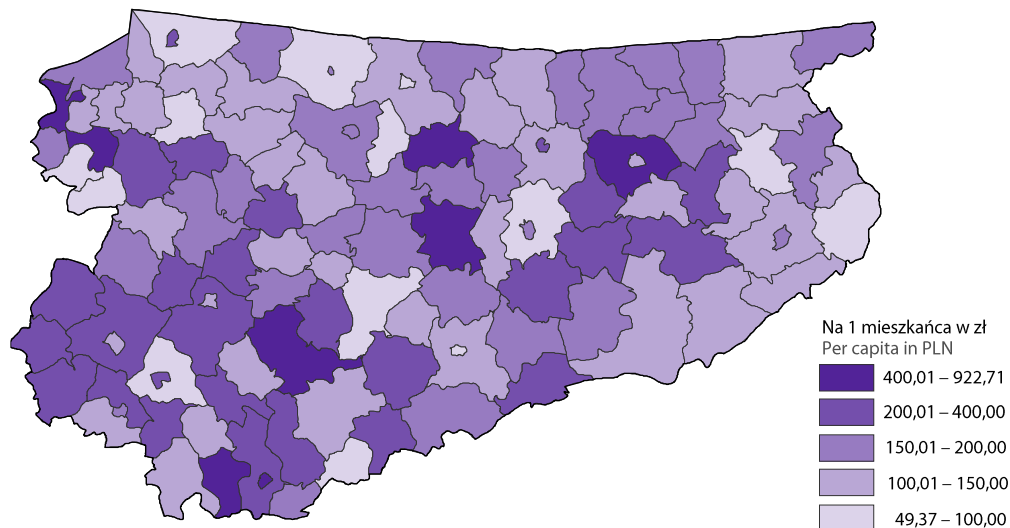
Wykres 36. Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2019 r.
Chart 36. Events organised by culture institutions in 2019

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 r. wyniosły 325,7 mln zł i były o 2,8% wyższe niż w 2018 r. Wzrosły one w powiatach i w województwie, zmalały w miastach na prawach powiatu, a w gminach pozostały na tym samym poziomie. Najwięcej, bo 67,7% wydatków, pochodziło z budżetów gmin (bez miast na prawach powiatu), a najmniej, tj. 1,0% z budżetów powiatów (bez miast na prawach powiatu). Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem wyniósł 3,2% i było to o 0,1 p. proc. mniej niż w 2018 r. Wśród gmin i miast na prawach powiatu największymi wydatkami w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. charakteryzowała się gmina miejsko-wiejska Biskupiec (w powiecie olsztyńskim 923 zł) i gmina wiejska Płońnica (791 zł), natomiast najmniejszymi gmina wiejska Lubawa (49 zł) i gmina wiejska Kiwity (52 zł). W województwie ze wszystkich rodzajów jednostek wydano na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego 228 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2019 r.

Map 34. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2019

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

Według danych Komendy Głównej Policji dotyczących przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2020 r. odnotowano 26,3 tys. przestępstw, tj. o 1,8% więcej niż w 2019 r. i o 13,7% mniej niż w 2014 r. (w kraju odpowiednio mniej o 3,9% i 11,8%). Wśród zarejestrowanych przestępstw w całym analizowanym okresie największą grupę stanowiły przestępstwa kryminalne i gospodarcze, których udział w 2020 r. wyniósł odpowiednio 63,2% i 20,2%. Liczba przestępstw kryminalnych w 2020 r. w stosunku do stanu sprzed roku zmniejszyła się o 0,9% (143 zdarzenia), a przeważające wśród nich przestępstwa przeciwko mieniu wzrosły o 6,3% (723 zdarzenia). W porównaniu z 2014 r. przestępstw kryminalnych było o 20,2% mniej, w tym przeciwko mieniu o 27,7% mniej. Jednocześnie w 2020 r. odnotowano o 13,4% więcej przestępstw gospodarczych niż w 2019 r. i o 9,7% więcej niż sześć lat temu. Liczba przestępstw drogowych wyniosła 2,9 tys. i była mniejsza zarówno w porównaniu z 2019 r., jak i 2014 r. odpowiednio o 4,9% i o 21,0%.

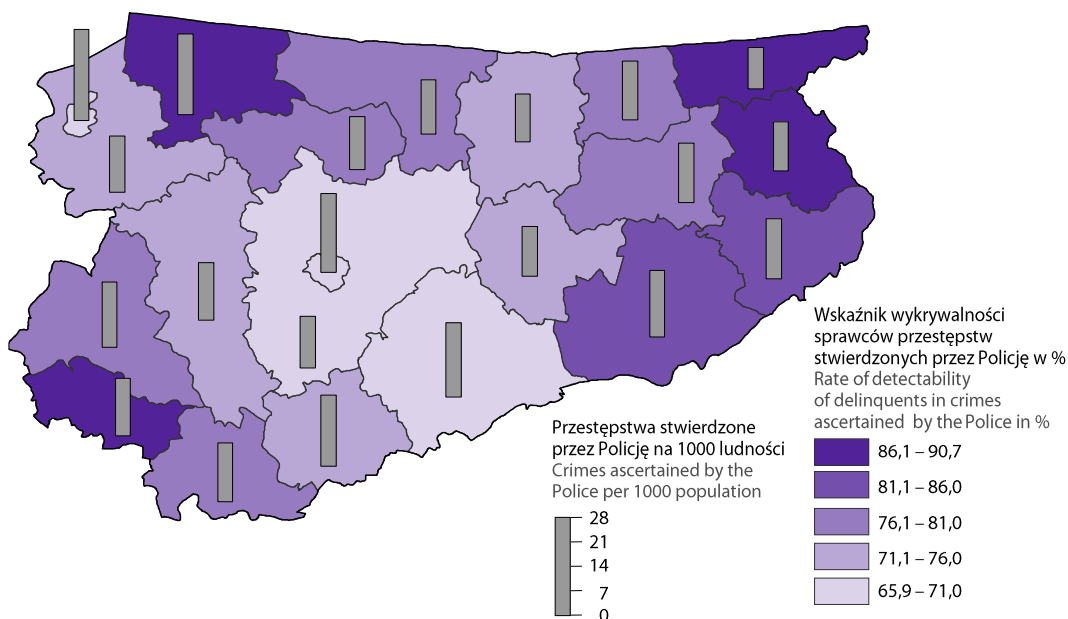
Zagrożenie przestępczością mierzone liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności w 2020 r. ukształtowało się na poziomie 18,5 przestępstw (8 lokata w kraju) wobec 18,1 przed rokiem (6 lokata w kraju).

Skuteczność walki z przestępczością ma wpływ na poczucie bezpieczeństwa ludności. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2014–2020 wzrósł z poziomu 68,4% do 75,3% i był wyższy niż w kraju o 2,0 p. proc. Bardzo wysoka m.in. była wykrywalność przestępstw przeciwko rodzinie i opiece (100,0%), bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji (98,7%), przestępstw narkotykowych (95,5%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu (91,9%). Największa wykrywalność sprawców przestępstw występowała w województwie świętokrzyskim (82,3%), lubelskim (81,3%) i podlaskim (79,7%), a najniższa w mazowieckim (64,7%) oraz dolnośląskim (65,5%).

W powiatach województwa w 2019 r. wskaźnik zagrożenia przestępczością mierzony liczbą przestępstw na 1000 ludności największy był w Elblągu (26), powiecie braniewskim (24) i w Olsztynie (23) oraz

w powiatach nidzickim i szczycieńskim (po 21), natomiast najmniejszy w powiatach gołdapskim (12), oleckim i kętrzyńskim (po 14). Najwyższa skuteczność walki z przestępczością występowała w powiatach: gołdapskim, nowomiejskim i braniewskim, gdzie wskaźnik wykrywalności przestępstw wynosił odpowiednio 90,7%, 89,1% i 88,7%.

Mapa 35. Zagrożenie przestępczością w 2020 r.
Map 35. Crime risk in 2020

Stan bezpieczeństwa publicznego obrazuje także sytuacja na drogach, która w 2020 r. poprawiła się w porównaniu do poprzednich lat w przypadku wypadków drogowych i kolizji. W 2020 r. zanotowano 1,0 tys. wypadków drogowych, tj. o 14,6% mniej niż rok wcześniej i 36,8% mniej niż w 2014 r., kolizji było natomiast 13,8 tys., tj. o 15,2% mniej niż w 2019 r. W wyniku wypadków w 2020 r. zginęło 115 osób, a 1 186 osób zostało rannych i było to w porównaniu do stanu sprzed roku w przypadku ofiar śmiertelnych o 12 osób więcej, natomiast w przypadku rannych o 300 poszkodowanych mniej.

Pomimo poprawy bezpieczeństwa na drogach województwa mierzonego liczbą wypadków drogowych przypadających na 100 tys. ludności, wskaźnik wypadków (73,2 w 2020 r. wobec 85,4 w 2019 r. i 113,8 w 2014 r.) pozostaje wyższy od przeciętnego w kraju (61,4), plasując województwo na 14 pozycji ze wskaźnikiem dwukrotnie wyższym niż pierwsze w rankingu województwo podlaskie (36,5).

Kolejnym miernikiem oceniającym poziom bezpieczeństwa jest liczba ofiar śmiertelnych, a także osób rannych w przeliczeniu na 100 wypadków. W 2020 r. poziom wskaźnika zabitych w porównaniu z rokiem poprzednim pogorszył się, na każde 100 wypadków, tak samo jak przeciętnie w kraju, śmierć poniosło 11 osób (rok wcześniej 8). Najmniej ofiar śmiertelnych odnotowano w województwie małopolskim (7 na 100 wypadków), a najwięcej w podlaskim (18 na 100 wypadków). Nieco inaczej było z rannymi, których liczba w przeliczeniu na 100 wypadków zmniejszyła się ze 122 w 2019 r. do 114 w 2020 r., co uplasowało województwo na 13 pozycji w kraju. Najwięcej rannych na 100 wypadków było w pomorskim (120), a najmniej w lubelskim (102).

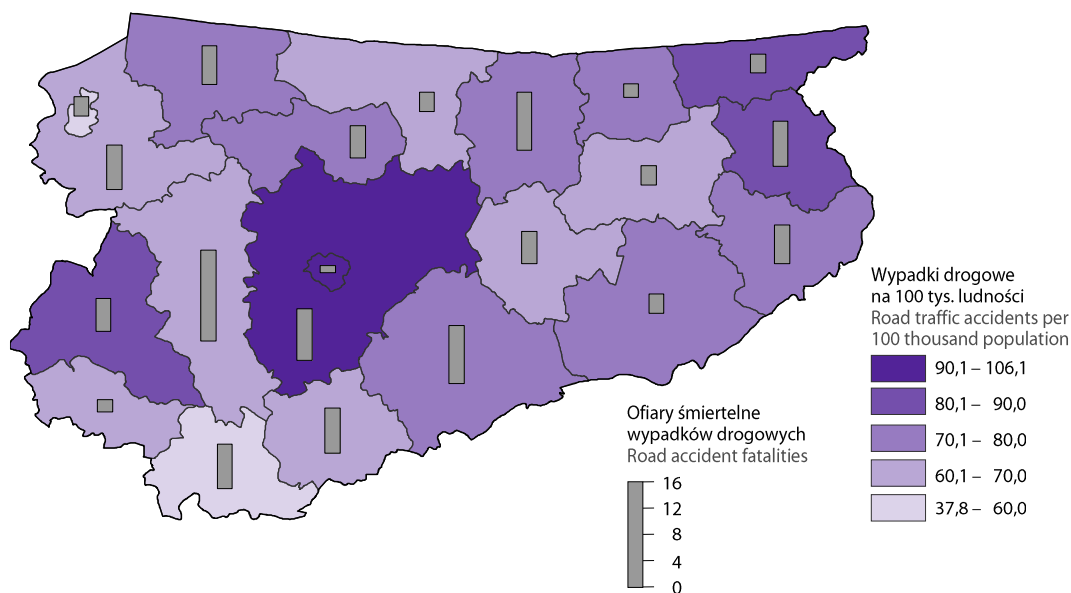
Najwyższą skłonność do nieprzestrzegania przepisów kodeksu ruchu drogowego wewnątrz województwa w 2020 r. tak samo jak przed rokiem, zaobserwowano w powiecie olsztyńskim, gdzie liczba wypadków na 100 tys. ludności była znacząco wyższa niż średnia województwa i wyniosła 106 wobec 73, niewiele niższą wartość wskaźnika zanotowano w Olsztynie (94). Najbezpieczniejsza sytuacja na drogach była w Elblągu (38) i w powiecie działowskim (45).

Najtragiczniejsze konsekwencje niedostosowania się do przepisów ruchu drogowego ponieśli kierowcy powiatów nidzickiego, działdowskiego i oleckiego, gdzie na 100 wypadków zginęły odpowiednio 32, 24 i 23 osoby. Mimo jednego z wyższych wskaźników wypadków najmniejszą liczbą ofiar śmiertelnych na 100 wypadków zanotowano w Olsztynie (1 osoba na 100 wypadków). Liczba rannych na 100 wypadków najwyższa była w powiecie węgorzewskim (139), a najniższa była w Elblągu (96).

Tablica 26. Wypadki drogowe oraz ich skutki
Table 26. Road accidents and their effects

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Wypadki Accidents	1 725	1 535	1 218	1 040
Ofiary śmiertelne Fatalities	168	140	103	115
Ranni Injured persons	2 338	1 869	1 486	1 186

Mapa 36. Bezpieczeństwo na drogach w 2020 r.
Map 36. Road safety in 2020

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

W 2020 r. w województwie dostęp do Internetu w domu posiadało 91,2% gospodarstw domowych (z co najmniej jedną osobą w wieku 16–74 lata), w tym 89,6% przez łącze szerokopasmowe i było to odpowiednio o 7,7 p. proc. i o 10,3 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. W ciągu roku wzrosła popularność szerokopasmowych łączy mobilnych, które w 2020 roku stosowane były przez 55,2% gospodarstw domowych wobec 54,5% w 2019 r. Regularne korzystanie z Internetu (co najmniej raz w tygodniu) deklarowało 80,9% osób w wieku 16–74 lata, wobec 73,7% w 2019 r. Najwyższy odsetek osób regularnie korzystających z Internetu odnotowano w województwie zachodniopomorskim (86,5%), a najniższy w województwie lubelskim (74,3%).

Bez dostępu do Internetu w województwie pozostawało 8,8% gospodarstw domowych, wobec 9,5% w kraju (największy odsetek gospodarstw tego rodzaju był w województwie podlaskim 15,5%, a najmniejszy w mazowieckim 7,5%).

W ostatnich trzech miesiącach 2020 r. czynnościami najczęściej wykonywanymi za pośrednictwem Internetu przez osoby w wieku 16–74 lata było czytanie on-line wiadomości, gazet lub czasopism (65,0%), korzystanie z poczty elektronicznej (58,8%) oraz wyszukiwanie informacji o towarach i usługach (57,3%), znaczny był także udział korzystających z rozmów głosowych lub wideo (56,7%) oraz osób, które wyszukiwały informacji o zdrowiu (39,2%). W związku z pandemią Covid-19 w 2020 r. w porównaniu z 2019 r. wzrosła popularność czynności związanych z komunikowaniem się z instruktorem/nauczycielem lub innymi uczącymi się użytkownikami stron/portali edukacyjnych i wyniosła odpowiednio 12,2% wobec 2,8%.

Tablica 27. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu

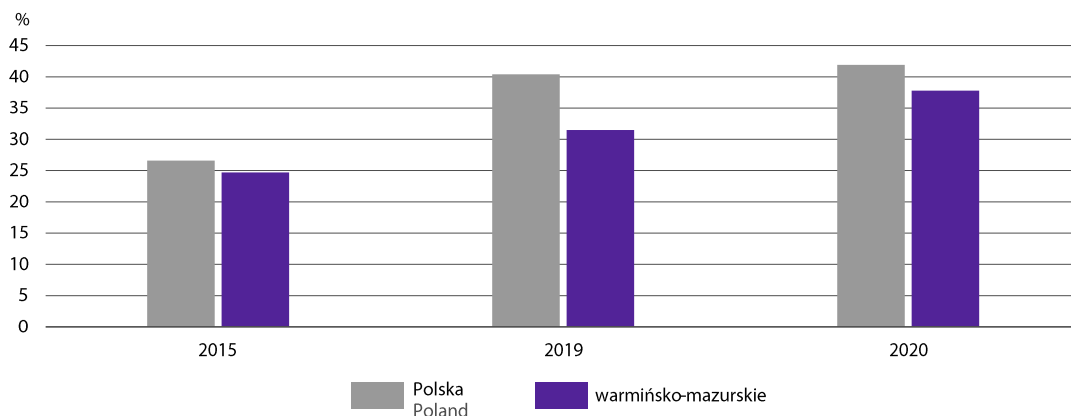
Table 27. Households with access to the Internet at home and Internet users

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020
Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households with access to the Internet at home	76,9	83,5	91,2
Odsetek osób korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet	71,7	79,6	86,6
Odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet regularly (at least once a week)	64,8	73,7	80,9

Osoby korzystające z usług administracji publicznej przez Internet w ciągu ostatnich 12 miesięcy stanowiły w 2020 r. 37,8% populacji osób w wieku 16-74 lata (kraj 41,9%). W porównaniu z poprzednim rokiem było to o 6,3 p. proc więcej i o 13,1 p. proc więcej niż w 2015 r. Największy odsetek osób korzystających z Internetu do kontaktów z organami administracji publicznej odnotowano w mazowieckim (52,4%), a najmniejszy w opolskim (29,0%). Warmińsko-mazurskie uplasowało się na 11 pozycji w kraju. Wśród mieszkańców województwa najczęstszą formą korzystania z e-administracji było wysyłanie wypełnionych formularzy (29,4%).

Wykres 37. Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

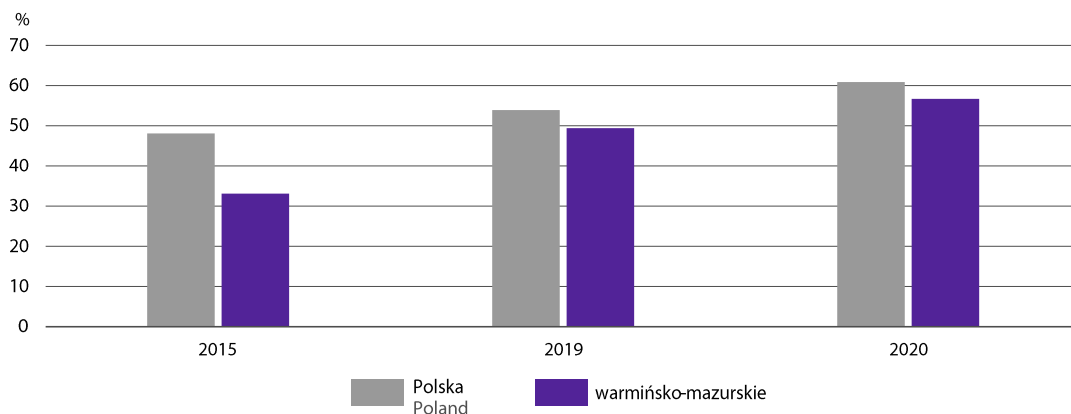
Chart 37. Individuals using e-government services during the last 12 months

W ciągu 2020 r. zakupów przez Internet dokonywało 56,7% mieszkańców województwa w wieku 16–74 lata (wzrost o 7,3 p. proc. w porównaniu do 2019 r. i o 23,6 p. proc. więcej niż w 2015 r.), wobec 60,9% w kraju.

Wykres 38. Osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 38. Individuals ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

Aktywność społeczna

Social activity

W stosunku do 2018 r. wzrosła liczba fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych.

W 2018 r. aktywną działalność prowadziło 3,4 tys. rejestrowych organizacji non-profit, co stanowiło 24 organizacje na 10 tys. ludności wobec 23 w kraju.

W 2019 r. w rejestrze REGON wpisanych było 5,1 tys. stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 0,7 tys. fundacji. W stosunku do roku poprzedniego liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych w województwie wzrosła o 2,1%, a fundacji o 8,3%. Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego widoczne było zróżnicowanie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ujęciu terytorialnym. Według stanu w końcu 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, najwięcej ich funkcjonowało na terenie Olsztyna (1 052, tj. 18,1%). Podobnie jak w roku 2018, najmniej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych funkcjonowało w powiatach gołdapskim i nidzickim (po 107, tj. po 1,8%).

Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł w 2019 r. 40,9. Najwyższy wskaźnik dotyczył Olsztyna (61,2) oraz powiatu węgorzewskiego (53,9). Najniższy wystąpił w powiecie działdowskim (30,7).

W 2018 r. aktywną działalność prowadziło 3,4 tys. rejestrowych organizacji non-profit, co stanowiło 3,9% ogółu organizacji w kraju wobec 3,6% w 2016 r. Wśród nich najwięcej było stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych – 3,0 tys., następnie ochotniczych straży pożarnych – 0,5 tys. (odpowiednio 87,4% i 13,6% ogółu organizacji w województwie). Trzecią co do wielkości grupą były fundacje – 0,3 tys. z 10,0% udziałem, kolejną koła łowieckie – 3,6%.

W 2018 r. 77,6% rejestrowych organizacji non-profit w województwie prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową. Kolejną grupą z blisko 16% udziałem były organizacje prowadzące odpłatną działalność statutową bez działalności gospodarczej.

Według stanu na koniec 2018 r. rejestrowe organizacje non-profit zrzeszały ponad 0,2 mln członków, z czego 97,3% dotyczyło członkostwa osób fizycznych.

Wskaźniki kapitału stowarzyszeniowego odnoszą się do dobrowolnego uczestnictwa (aktywności, zaangażowania) w mniej lub bardziej sformalizowanych organizacjach (świeckich organizacjach pozarządowych oraz wspólnotach, organizacjach lub grupach religijnych, a także związkach zawodowych i innych organizacjach pracowników, organizacjach samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców, spółdzielniach, wspólnotach mieszkaniowych, partiach politycznych, inicjatywach będących częścią działalności instytucji publicznych). Wskaźnik ten obliczono jako udział osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały zaangażowanie w co najmniej jednym rodzaju stowarzyszenia.

Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

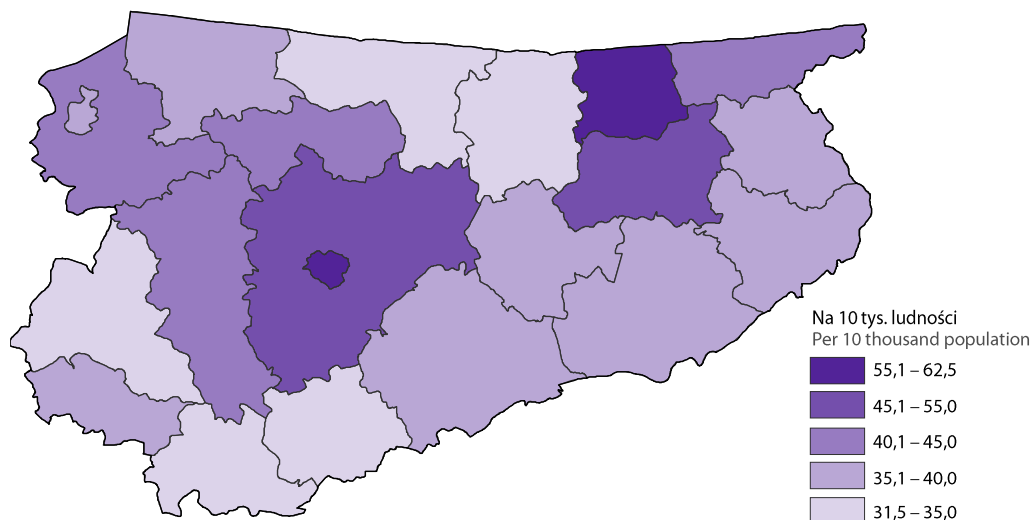
Table 28. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem Total	4 335	5 459	5 819	5 943
Na 10 tys. ludności Per 10 thousand population	30	38	41	42

Mapa 37. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 37. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2020
As of 31 December

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Produkt krajowy brutto w latach 2011–2019 stopniowo wzrastał i według wstępnych szacunków osiągnął poziom 58 223 mln zł. W województwie dynamika wzrostu w porównaniu do poprzedniego roku była niższa niż w kraju, z wyjątkiem roku 2013 i 2016. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. wyniósł 40 830 zł i był wyższy o 7,2% w porównaniu do 2018 r.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

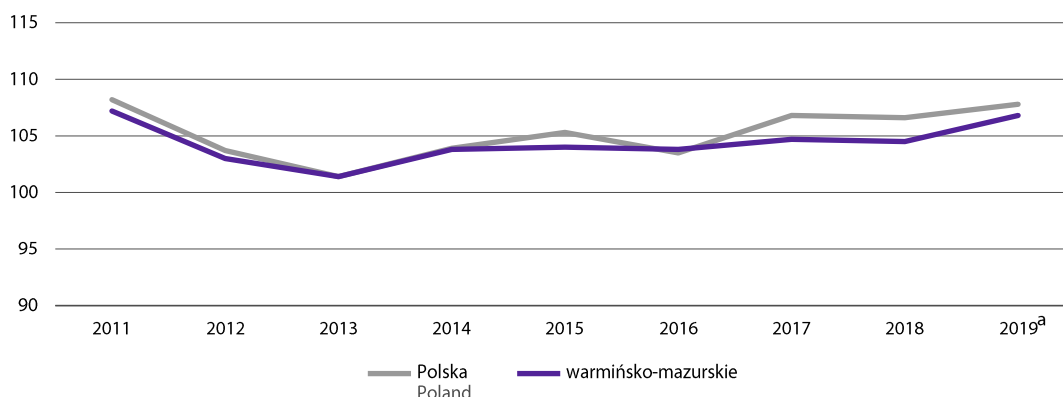
Na podstawie wstępnego szacunku wartość wytworzonego w warmińsko-mazurskim w 2019 r. produktu krajowego brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 58 223 mln zł i wzrosła w porównaniu do 2018 r. o 6,8%. W kraju dynamika wzrostu PKB w porównaniu do poprzedniego roku była wyższa i wyniosła 7,8%. Podobna sytuacja miała miejsce począwszy od 2011 roku, z wyjątkiem 2013 r., w którym dynamiki były takie same, i 2016 r., w którym tempo wzrostu PKB w porównaniu do poprzedniego roku w województwie było wyższe niż w kraju. Udział województwa warmińsko-mazurskiego w tworzeniu krajowej wartości PKB w 2019 r. ukształtował się na poziomie 2,5%, tj. o 0,1 p. proc. mniej niż w 2018 r. i o 0,2 p. proc. mniej niż w 2010 r.

Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego osiągnął w 2019 r. wartość 40 830 zł. W porównaniu do 2018 r. wskaźnik ten wzrósł o 7,2%, a w porównaniu do 2010 r. o 49,4%. Tempo jego wzrostu było wolniejsze niż w kraju. Było to powodem coraz większej różnicy między średnią krajową a wojewódzką. W 2010 r. PKB na 1 mieszkańca w województwie był niższy o 27,2% od średniej krajowej, w 2018 r. o 31,0%, a w 2019 r. o 31,5%. Pod względem wartości produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w województwie w 2019 r. był niższy o 18,8 tys. zł od średniej krajowej, co uplasowało warmińsko-mazurskie na 15 miejscu. Najwyższą lokatę wśród województw zajęło mazowieckie (96 579 zł) i dolnośląskie (65 240 zł), a najniższą lubelskie (40 741 zł).

W latach 2015–2018 wartość PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej (PPS), kształtował się na poziomie 49% średniej wypracowanej w 28 krajach Unii Europejskiej. W 2019 r. według wstępnych danych w porównaniu do średniej z 27 krajów UE (bez Wielkiej Brytanii) wskaźnik ten wyniósł 50%. W Polsce w 2019 r. wskaźnik ten wyniósł 73%.

Wykres 39. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 39. Indices of gross domestic product (current prices)
Previous year=100

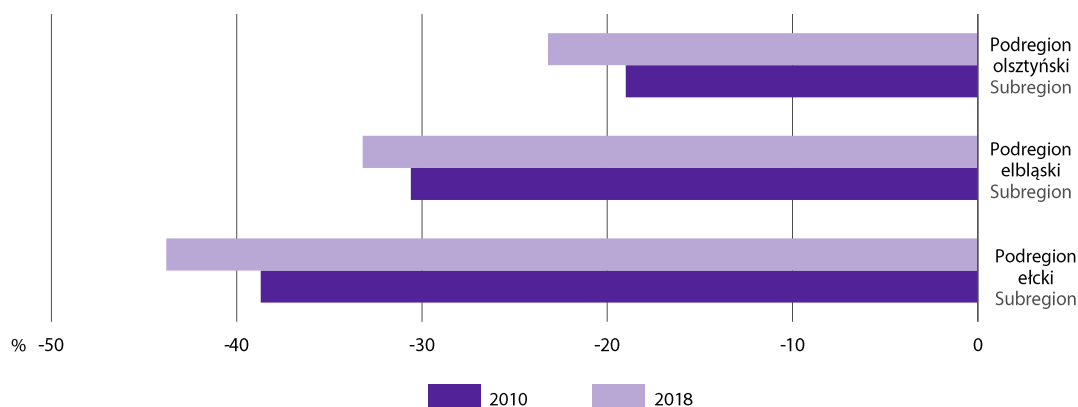
a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

Największa część wytworzonego w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. produktu krajowego brutto powstała w podregionie olsztyńskim (47,8%), podregion elbląski wygenerował 35,7%, a najmniej ełcki 16,5%. W porównaniu do 2010 r. zmniejszył się udział podregionu ełckiego o 0,4 p. proc., na rzecz wzrostu udziału podregionu elbląskiego o 0,3 p. proc. i olsztyńskiego o 0,1 p. proc. Udział podregionu olsztyńskiego w tworzeniu krajowej wartości PKB w 2018 r. wyniósł 1,2% i zmalał o 0,1 p. proc. w porównaniu do 2010 r.

Podobnie kształtowała się wielkość PKB na 1 mieszkańca. W podregionie olsztyńskim w 2018 r. wskaźnik ten był najwyższy i osiągnął poziom 42 424 zł, w elbląskim 36 913 zł i w ełckim 31 040 zł. W porównaniu do średniej wojewódzkiej podregion olsztyński uzyskał wartość wyższą o 11,4%, natomiast elbląski i ełcki niższą odpowiednio o 3,1% i o 18,5%. W porównaniu do 2010 r. we wszystkich podregionach odnotowano wzrost wartości PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca: w elbląskim o 41,5%, olsztyńskim o 39,4% i ełckim o 34,8%. W 2018 r. w porównaniu do średniej krajowej podregion olsztyński uzyskał wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższą o 23,2%, elbląski o 33,2% i ełcki o 43,8%, a w 2010 r. także niższą odpowiednio o 19,0%, o 30,6% i o 38,7%.

Wykres 40. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) – odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 40. Gross domestic product per capita (current prices) – relative deviations from the national average value

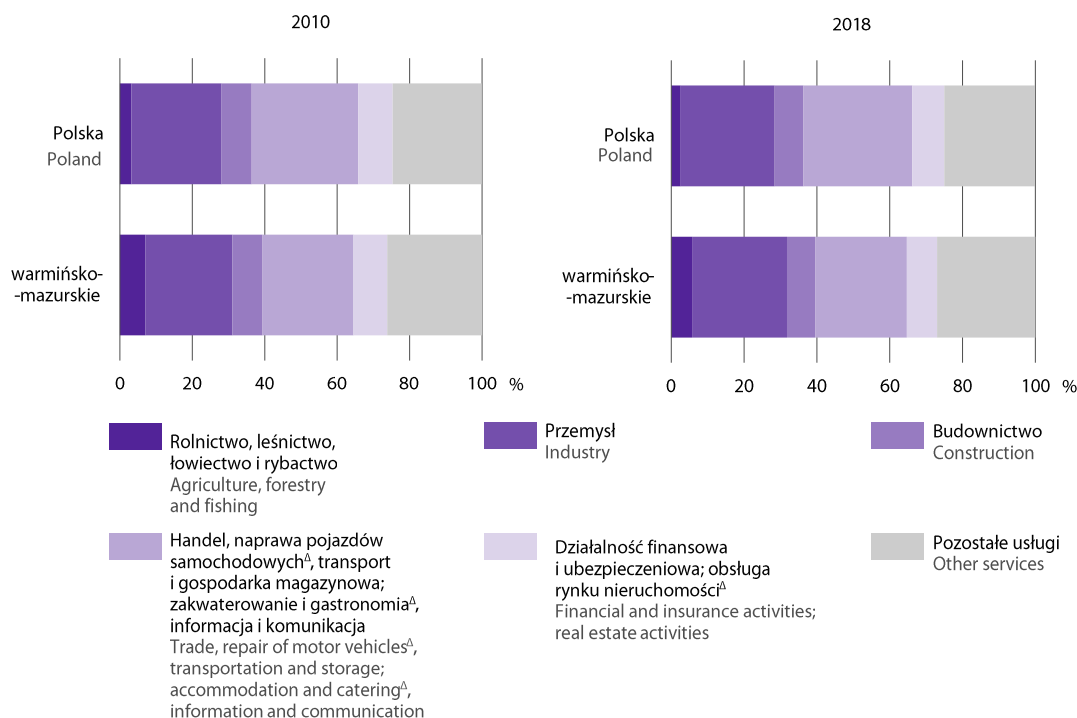

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

W warmińsko-mazurskim w 2018 r. wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca na poziomie podregionów wyniósł 9,8%. Był to jeden z dwóch najniższych wskaźników w kraju, nieprzekraczający 10,0%. W porównaniu do 2010 r. wzrósł on o 0,1 p. proc. W 2018 r. najwyższą wartość wskaźnika osiągnął region warszawski stołeczny (40,8%), a najniższą województwo lubuskie (1,3%).

Wytworzona w 2018 r. w województwie warmińsko-mazurskim wartość dodana brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 47 737 mln zł, tj. więcej o 4,1% niż w 2017 r. W województwie największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miały pozostałe usługi i przemysł (odpowiednio 27,0% i 26,1%), natomiast najmniejszy rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (5,7%). W latach 2017–2018 zmiany w strukturze tworzenia wartości dodanej brutto kształtowane były przez wzrost udziału handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji (o 0,9 p. proc.) oraz budownictwa (o 0,8 p. proc.) oraz spadek udziału rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (o 1,1 p. proc.) i przemysłu (o 0,6 p. proc.). Udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości, a także pozostałych usług pozostał na tym samym poziomie. W porównaniu do 2010 r. zwiększył się udział przemysłu (o 2,0 p. proc.), pozostałych usług (o 0,8 p. proc.), handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji (o 0,1 p. proc.), natomiast zmniejszył się udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (o 1,3 p. proc.), działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości (o 1,0 p. proc.) i budownictwa (o 0,6 p. proc.). W 2018 r. udział województwa warmińsko-mazurskiego w generowaniu krajowej wartości dodanej brutto wyniósł 2,6%.

Wykres 41. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Chart 41. Gross value added by kind of activity (current prices)

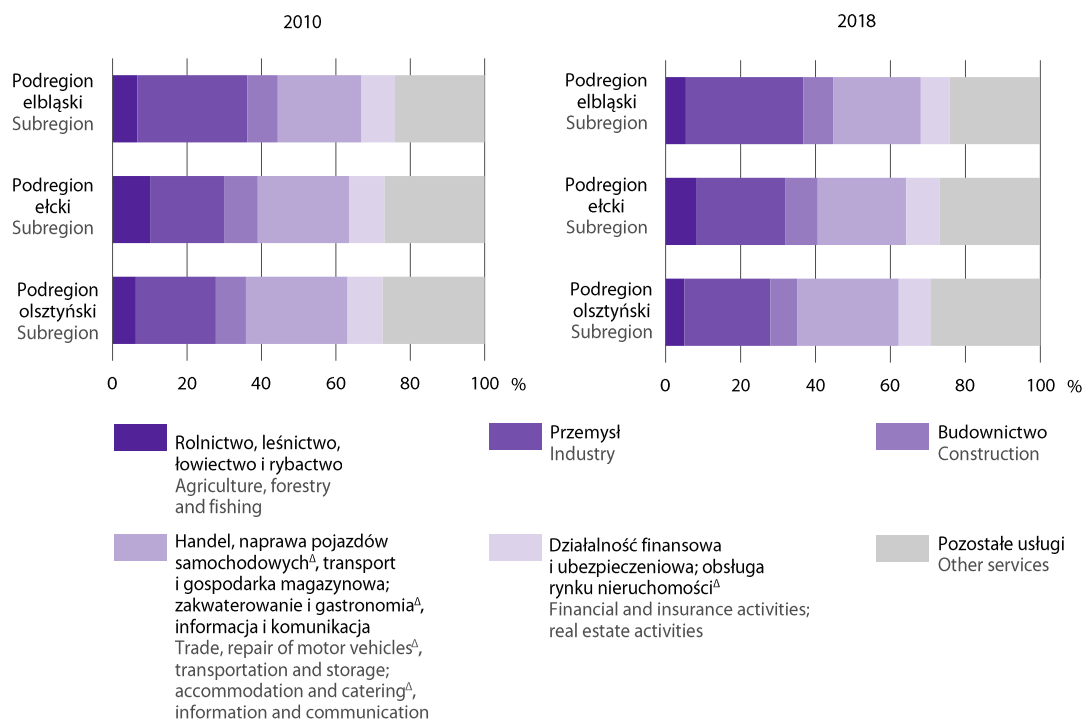
Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego wyniosła w 2018 r. w warmińsko-mazurskim 107 280 zł i była wyższa o 31,7% od uzyskanej w 2010 r. i o 3,1% od uzyskanej w 2017 r. W porównaniu do średniej krajowej w 2018 r. była ona niższa o 13,1%. Podobnie wskaźnik ten był niższy w 2010 r. (o 11,5%) i w 2017 r. (o 11,8%).

W podregionie elbląskim w 2018 r. najbardziej znaczący udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miał przemysł (31,3%), pozostałe usługi (24,1%) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (23,4%). Natomiast najmniej znaczący udział miało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (5,4%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (7,7%) i budownictwo (8,0%). W zestawieniu z 2010 r. zwiększył się udział przemysłu (o 1,8 p. proc.) i handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji (o 0,9 p. proc.), natomiast zmniejszył się udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości oraz rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (po 1,3 p. proc.) oraz budownictwa (o 0,2 p. proc.). Udział pozostałych usług nie zmienił się.

W podregionie ełckim w 2018 r. największy udział w wytworzonej wartości dodanej brutto miały pozostałe usługi (26,7%), przemysł (23,6%) i handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (23,6%). Natomiast najmniejszy udział miało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (8,3%), budownictwo (8,7%), oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (9,0%). W porównaniu do 2010 r. zwiększył się udział przemysłu (o 3,6 p. proc.), natomiast zmniejszył się udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (o 1,8 p. proc.), handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji (o 0,9 p. proc.), działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości (o 0,6 p. proc.) oraz pozostałych usług i budownictwa (po 0,2 p. proc.).

W 2018 r. największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto podregionu olsztyńskiego miały pozostałe usługi oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (odpowiednio 29,2% i 27,1%), natomiast najmniejszy rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (5,0%) i budownictwo (7,1%). Znaczący udział miał także przemysł (23,0%). Udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości wyniósł 8,6%. W porównaniu do 2010 r. zwiększył się udział pozostałych usług (o 1,8 p. proc.) i przemysłu (o 1,5 p. proc.), natomiast zmniejszył się udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (o 1,2 p. proc.), budownictwa (o 1,0 p. proc.), działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości (o 0,9 p. proc.) oraz handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji (o 0,2 p. proc.).

Wykres 42. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 42. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

Najwyższą wydajność pracy mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego w 2018 r. uzyskano w podregionie olsztyńskim (111 358 zł). Była ona wyższa o 3,3% od uzyskanej w 2017 r. i o 30,8% od uzyskanej w 2010 r. W porównaniu do średniej uzyskanej w Polsce w 2018 r. była ona niższa o 9,8%.

Niższą niż w podregionie olsztyńskim wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego w 2018 r. uzyskano w podregionie elbląskim. Wyniosła ona 106 435 zł i była wyższa o 3,4% od uzyskanej w 2017 r. i o 33,4% niż w 2010 r. W porównaniu do średniej uzyskanej w kraju w 2018 r. była ona niższa o 13,8%.

Najniższą wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego w 2018 r. uzyskano w podregionie etckim (98 491 zł). W porównaniu do 2017 r. wzrosła o 1,7%, a do 2010 r. o 30,2%. W porównaniu do średniej uzyskanej w Polsce w 2018 r. była ona niższa o 20,2%.

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

W kwietniu 2021 r. we wszystkich prezentowanych obszarach gospodarki wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował korzystniej w stosunku do analogicznego miesiąca 2020 r.

Największe trudności napotymane przez przedsiębiorstwa związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

W kwietniu 2021 r. w przetwórstwie przemysłowym wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie minus 11,7 (przed miesiącem plus 10,4, w kwietniu 2020 r. minus 15,5).

W województwie, podobnie jak w kraju, diagnozy oraz przewidywania dotyczące portfela zamówień (krajowego i zagranicznego), produkcji i sytuacji finansowej były mniej niekorzystne niż w poprzednich miesiącach.

Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 29. General business climate indicator by kind of activity

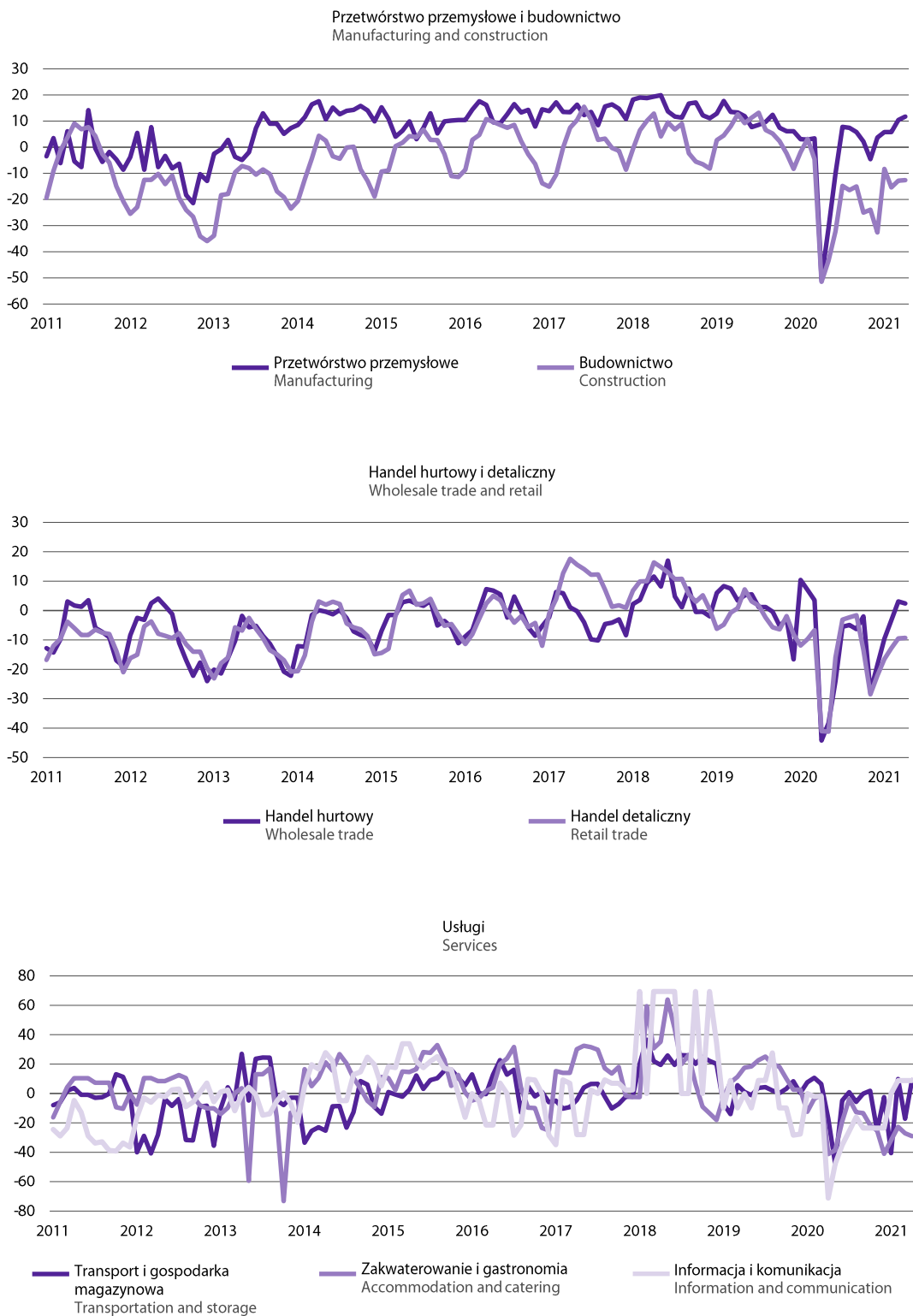
Wyszczególnienie Specification	01 2011	01 2016	01 2020	01 2021	04 2021	04 2021 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	-3,5	10,4	3,1	5,8	11,7	-4,0
Budownictwo Construction	-19,4	-8,6	-1,9	-8,3	-12,6	-13,7
Handel hurtowy Wholesale trade	-12,9	-8,8	10,4	-9,6	2,4	1,3
Handel detaliczny Retail trade	-16,8	-11,4	-11,9	-16,5	-9,3	-8,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-8,0	13,0	7,6	-40,6	9,1	-0,8
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	-16,3	-4,8	-12,4	-31,8	-29,0	-39,2
Informacja i komunikacja Information and communication	-24,5	0,0	0,0	0,0	8,8	11,7

W kwietniu br. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w budownictwie kształtował się na poziomie minus 12,6 (przed miesiącem minus 12,8, w kwietniu 2020 r. minus 51,5).

Diagnozy oraz przewidywania w zakresie portfela zamówień, produkcji budowlano-montażowej na rynku krajowym oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw były mniej niekorzystne od zgłaszanych w okresach ubiegłych.

W porównaniu z kwietniem 2020 r. największe trudności napotymane przez przedsiębiorstwa budowlane zgłaszające bariery związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (65,9% w kwietniu br., 69,6% w kwietniu 2020 r.). Nadal pesymistyczne były bariery dotyczące kosztów zatrudnienia (z 51,9% w 2020 r. do 57,5% w 2021 r.). Spadło znaczenie bariery – trudności wynikające z niedoboru wykwalifikowanych pracowników (z 41,3% do 33,0%).

Wykres 43. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Chart 43. General business climate indicator by kind of activity

W przedsiębiorstwach handlu hurtowego w kwietniu 2021 r. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie plus 2,4 (plus 3,1 w marcu 2021 r. i minus 44,2 w kwietniu 2020 r.).

W tym okresie diagnozy i prognozy sprzedaży oraz sytuacji finansowej przedstawiały się znacznie lepiej niż w miesiącach poprzednich. Firmy przewidywały wzrost zamówień towarów u dostawców oraz zmniejszenie zatrudnienia. Przedsiębiorcy prognozowali, że ceny towarów będą nadal rosły (spadek w kwietniu 2020 r.).

W województwie w kwietniu 2021 r. 6,1% przedsiębiorstw handlu hurtowego deklarowało, że nie napotyka na problemy w prowadzeniu bieżącej działalności (6,7% w marcu 2021 r., 3,2% przed rokiem).

Największe trudności sygnalizowane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (64,3% w kwietniu br., 54,7% przed rokiem). W województwie w skali roku zmniejszyło się m.in. odczuwanie uciążliwości wynikających ze zbyt dużej konkurencji na rynku (z 27,5% w 2020 r. do 21,8%) oraz niedoboru pracowników (z 20,3% do 8,0%).

W przedsiębiorstwach handlu detalicznego w kwietniu 2021 r. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie minus 9,3 (minus 9,5 przed miesiącem i minus 41,0 w kwietniu 2020 r.).

Dla kwietnia 2021 r. diagnozy i prognozy sprzedaży oraz sytuacji finansowej były dla handlu detalicznego mniej negatywne niż w miesiącach poprzednich. Przedsiębiorcy zapowiadali, że zamówienia towarów u dostawców mogą być nadal ograniczane. Przewidują również redukcję zatrudnienia.

W województwie 2,3% przedsiębiorstw handlu detalicznego deklarowała, że nie napotyka na problemy w prowadzeniu bieżącej działalności (8,4% przed rokiem). Nadal największe trudności sygnalizowane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (58,3% w kwietniu br., 63,5% w analogicznym miesiącu ub.r.) oraz kosztami zatrudnienia (65,1%, 60,8%).

W ujęciu rocznym w niewielkim stopniu spadło znaczenie bariery niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej, a wzrosło m.in. uciążliwości związanych ze zbyt dużą konkurencją na rynku (z 29,1% do 41,2%) i niedoborem pracowników (z 13,5% do 19,0%).

W sekcji Transport i gospodarka magazynowa w kwietniu br. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie plus 9,1 (minus 17,2 w marcu 2021 r. i minus 17,0 w kwietniu 2020 r.).

Zarówno diagnozy, jak i przewidywania dotyczące popytu oraz sprzedaży były zdecydowanie bardziej pesymistyczne od marcowych i ubiegłorocznych. Negatywnie oceniana była również sytuacja finansowa przedsiębiorstw tej sekcji. Przedsiębiorcy przewidywali nieznaczny wzrost zatrudnienia.

Brak barier w prowadzeniu bieżącej działalności deklarowało 3,2% przedsiębiorstw sekcji Transport i gospodarka magazynowa.

Największe trudności wskazywane przez firmy zgłaszające bariery związane były w dalszym ciągu z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (49,2% w kwietniu br., 78,7% przed rokiem). W znaczącym stopniu zmniejszyły się trudności wynikające z niedostatecznego popytu (z 64,1% w kwietniu 2020 r. do 35,0% w br.).

W porównaniu z kwietniem ub.r. wzrosło znaczenie bariery wynikającej z niedoboru wykwalifikowanych pracowników (z 9,1% do 35,3%).

W województwie w kwietniu br. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w sekcji Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne kształtował się na poziomie minus 29,0 (minus 27,1 w marcu br., minus 41,2 w kwietniu 2020 r.).

Wskazywany przez firmy wskaźnik trudności związany z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej spadł z 39,0% w kwietniu 2020 r. do 18,6% w br.

W porównaniu z kwietniem ub.r. wzrosła uciążliwość bariery związanej z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (z 3,4% w 2020 r. do 7,4% w 2021 r.).

W kwietniu wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w przedsiębiorstwach prowadzących działalność w zakresie informacji i komunikacji kształtował się na poziomie plus 8,8 (plus 8,8 w marcu br., minus 71,2 w kwietniu 2020 r.).

Diagnozy i prognozy popytu, sprzedaży oraz sytuacji finansowej były dla przedsiębiorstw dużo bardziej korzystne od formułowanych w kwietniu 2020 r. W kwietniu br. kierujący przedsiębiorstwami nie przewidywali opóźnień płatności za wykonane usługi. W analogicznym miesiącu ub.r. wzrost opóźnień płatności za wykonane usługi był sygnalizowany przez 70% przedsiębiorców. Firmy zapowiadały nieznaczne ograniczenie zatrudnienia.

W skali roku spadło znaczenie barier, które w kwietniu ub. były przez firmy zgłaszane jako utrudniające bieżącą działalność. Bariera związana z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej, którą w kwietniu 2020 r. wskazywało 97,8% przedsiębiorstw, spadła do 7,0%. Spadło również znaczenie bariery związanej z niedostatecznym popytem (z 65,6% do 17,6%). Nadal firmy odczuwają niedobór wykwalifikowanych pracowników (24,6% w kwietniu br., 27,7% w kwietniu 2020 r.).

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W województwie w końcu grudnia 2020 r. w rejestrze REGON wpisanych było więcej podmiotów gospodarki narodowej niż w 2019 r. i 2010 r. (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie).

W latach 2010–2020 dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Liczba podmiotów sektora prywatnego stanowiła w 2020 r. 96% zbiorowości ogółem.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W województwie warmińsko-mazurskim w końcu grudnia 2020 r. w rejestrze REGON wpisanych było 136,4 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie). Liczba podmiotów zarejestrowanych w województwie stanowiła 2,9% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju. W odniesieniu do grudnia 2019 r. liczba podmiotów wzrosła, podobnie jak w kraju, o 3,4%, a do 2010 r. o 14,6% (w kraju o 19,3%).

Do sektora prywatnego należało 96,0% (w kraju 95,8%) podmiotów gospodarczych, tj. 131,0 tys. W relacji do stanu z 2019 r. ich liczba wzrosła o 3,5% (wobec wzrostu o 15,4% w stosunku do 2010 r.). Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły 74,9% podmiotów sektora prywatnego. Ponad połowa podmiotów sektora prywatnego (58,0%) skupiała się w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych (18,8%), budownictwo (14,9%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (8,2%), przetwórstwo przemysłowe (8,1%) oraz obsługa rynku nieruchomości (8,0%).

Sektor publiczny obejmował 4,9 tys. podmiotów, czyli o 0,3% mniej niż w roku poprzednim (do 2010 r. spadek o 10,6%). Najwięcej jednostek tego sektora prowadziło działalność w sekcji obsługa rynku nieruchomości (40,5% ogółu podmiotów sektora publicznego), a następnie edukacja (29,4%). Wymienione sekcje skupiały 69,9% jednostek prawnych należących do sektora publicznego.

W ogólnej liczbie podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (98,1 tys.). Stanowiły one 71,9% wszystkich zarejestrowanych podmiotów w województwie (w 2019 r. – 71,6%, 2010 r. – 73,7%). W porównaniu do stanu z końca 2019 r. liczba ich wzrosła o 3,8% (do 2010 r. wzrost o 11,8%).

Wśród podmiotów pod względem formy prawnej, oprócz osób fizycznych rejestr obejmował 38,3 tys. osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej (28,1% zarejestrowanych podmiotów). Ich liczba w skali roku wzrosła o 2,3% (do 2010 r. – wzrost o 22,4%). Rejestr zawierał: 9,1 tys. spółek handlowych (o 6,6% więcej niż przed rokiem), 6,6 tys. spółek cywilnych (wzrost o 0,2%), 1 przedsiębiorstwo państwowe (w 2019 r. – 1). Ponadto w rejestrze REGON wpisanych było 5,2 tys. stowarzyszeń i organizacji społecznych (wzrost o 1,2%), 0,8 tys. fundacji (wzrost o 8,7%), 0,5 tys. spółdzielni (spadek o 3,1%).

**Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON
Stan w dniu 31 grudnia**

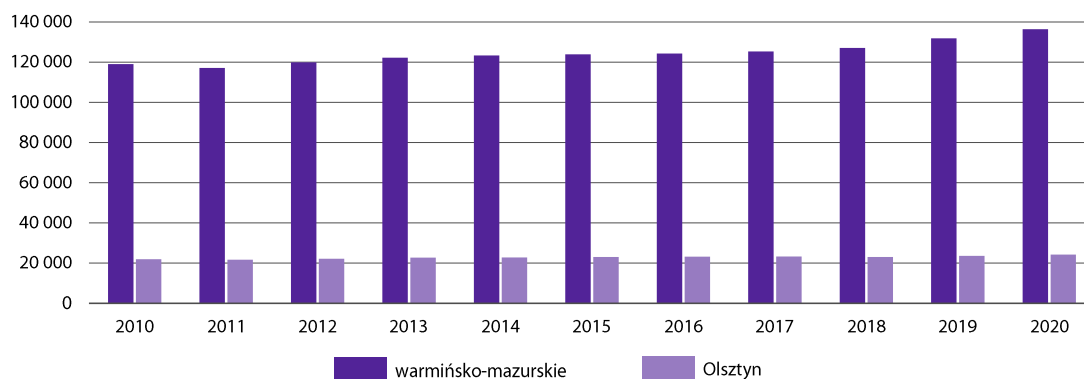
Table 30. Entities of the national economy in the REGON register
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	119 028	123 876	131 908	136 403	2,9
Sektor publiczny Public sector	5 514	5 440	4 944	4 927	4,4
Sektor prywatny Private sector	113 514	117 942	126 537	130 999	2,9
Z liczby ogółem: Of total number:					
spółki companies	12 632	14 724	15 199	15 780	1,9
fundacje foundations	263	505	702	763	2,5
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organisations	4 072	4 954	5 117	5 180	4,3
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	87 743	87 422	94 472	98 104	2,9

Spośród ujętych w rejestrze spółek handlowych 83,3% stanowiły spółki kapitałowe (w 2019 r. – 82,7%, 2010 r. – 84,1%), a 16,7% to spółki osobowe (w 2019 r. – 17,3%, 2010 r. – 15,9%). Wśród spółek kapitałowych przeważały spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (7,5 tys.), które stanowiły 82,2% ogółu zarejestrowanych spółek handlowych (w 2019 r – 81,6%, 2010 r. – 81,9%). Według stanu w końcu grudnia 2020 r. w rejestrze figurowało 791 spółek z udziałem kapitału zagranicznego (w 2019 r. – 781, 2010 r. – 945), tj. o 1,3% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim i o 16,3% mniej niż w roku 2010.

**Wykres 44. Podmioty gospodarki narodowej
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 44. Entities of the national economy
As of 31 December

O poziomie przedsiębiorczości na danym obszarze świadczy wskaźnik przedsiębiorczości, który może być wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 ludności zamieszkującej dany obszar. W 2020 r. na 1000 mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego przypadało 96 podmiotów gospodarki narodowej (w 2019 r. – 93). W kraju wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 122 (w 2019 r. – 117).

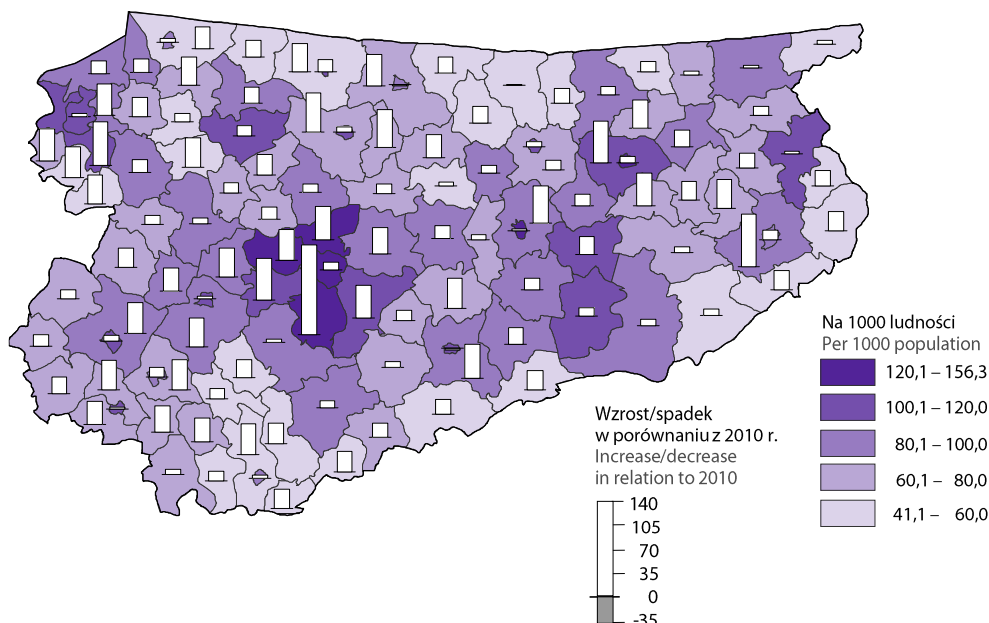
Biorąc pod uwagę wskaźnik przedsiębiorczości, największą aktywnością gospodarczą w województwie wykazali się mieszkańcy Olsztyna (142) i Elbląga (112) oraz powiatów: giżyckiego (109), mrągowskiego (107) i olsztyńskiego (102). Najniższy natomiast wskaźnik przedsiębiorczości charakteryzował powiat działdowski (71).

Mapa 38. Podmioty gospodarki narodowej w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 38. Entities of the national economy in 2020

As of 31 December

W 2020 r. w strukturze podmiotów gospodarczych według sekcji PKD dominowały podmioty w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych^Δ – 24,7 tys. podmiotów (wzrost o 0,7% w stosunku do 2019 r. i spadek o 15,3% do 2010 r.), budownictwo – 19,6 tys. (wzrost o 8,6% i o 39,0%), obsługa rynku nieruchomości^Δ – 12,5 tys. (wzrost o 2,2% i o 24,4%), przetwórstwo przemysłowe – 11,7 tys. (wzrost o 2,2% i o 12,2%).

Największy wzrost liczby podmiotów w skali roku odnotowano w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (o 12,5%), zakwaterowanie i gastronomia (o 8,8%), budownictwo (o 8,6,0%) oraz informacja i komunikacja (o 7,4%). W stosunku do 2010 r. najwięcej podmiotów przybyło w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (wzrost o 141,9%), informacja i komunikacja (o 60,7%), administrowanie i działalność wspierająca^Δ (o 54,8%).

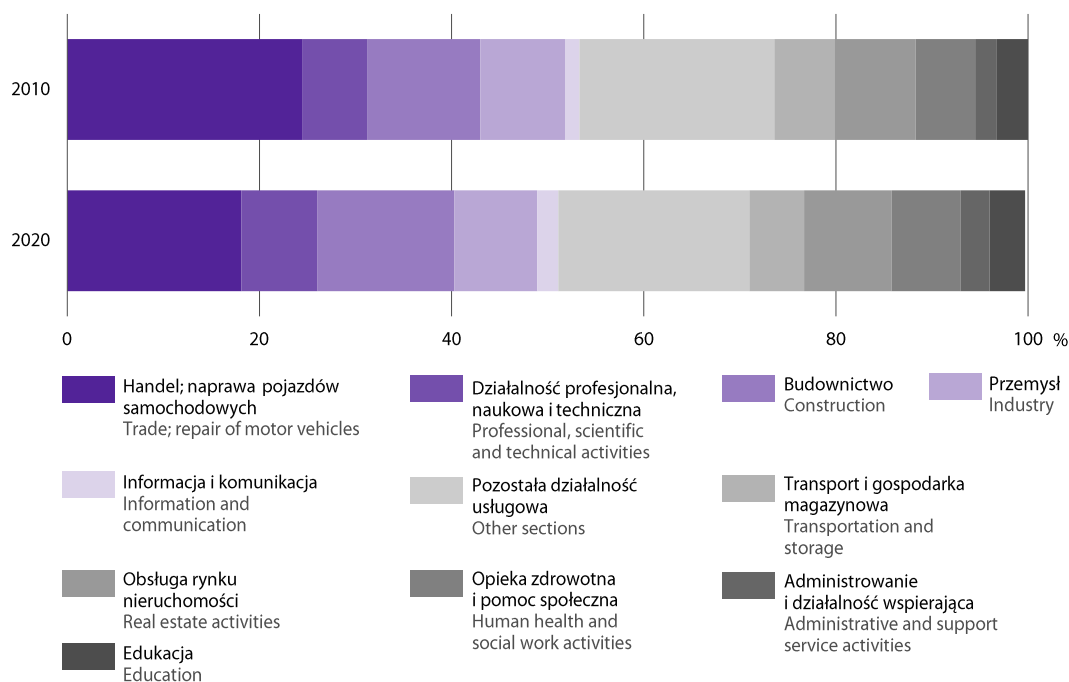
Spadek liczby podmiotów w stosunku do 2019 r. miał miejsce w sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 0,1%). W porównaniu z 2010 r. spadek liczby podmiotów odnotowano w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych^Δ (spadek o 15,3%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 8,7%), administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowa zabezpieczenia społeczne (o 5,3%).

Wykres 45. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 45. Entities of the national economy by selected PKD sections

As of 31 December

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego widoczne było zróżnicowanie liczby podmiotów w ujęciu terytorialnym. Według stanu w końcu 2020 r., podobnie jak w latach 2010–2019, najczęściej podmiotów gospodarczych funkcjonowało na terenie Olsztyna (17,8% ogółu podmiotów wpisanych do rejestru REGON), Elbląga (9,8%) i powiatu olsztyńskiego (9,5%). Podobnie jak w latach 2010–2019, najmniej podmiotów funkcjonowało w powiatach: węgorzewskim (1,4% ogółu podmiotów wpisanych do rejestru REGON), gołdapskim (1,7%) i nidzickim (1,8%).

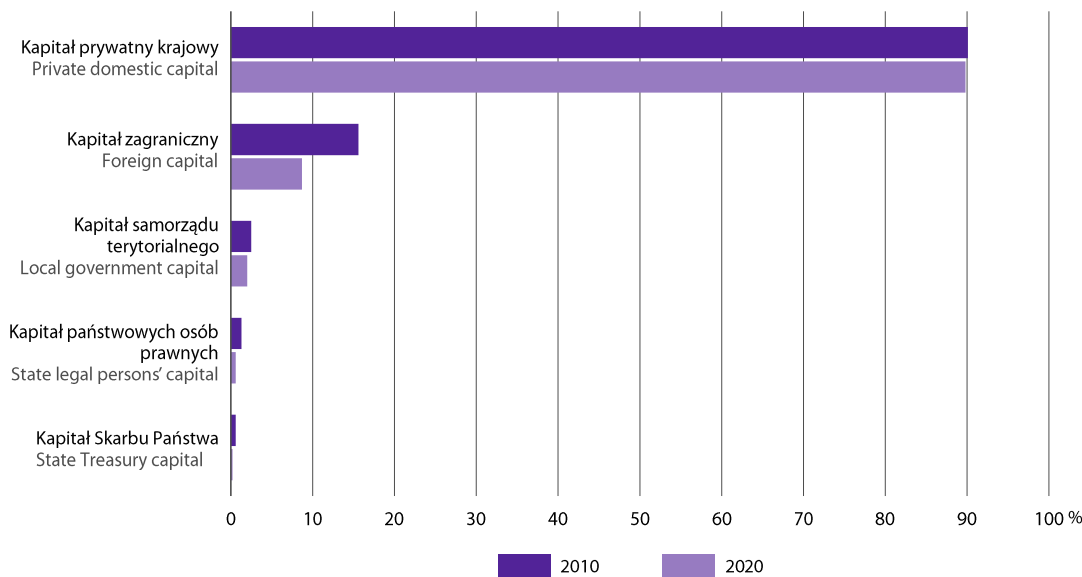
W 2020 r. w województwie do rejestru REGON wpisano 10,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych, tj. o 12,3% mniej niż przed rokiem (o 23,3% mniej w porównaniu z 2010 r.), w tym 9,0 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 945 spółek, 124 stowarzyszenia i organizacje społeczne, 73 fundacje i 5 spółdzielni. Wpisane podmioty rozpoczęły działalność związaną głównie z budownictwem (25,1% ogółu nowych podmiotów), handlem i naprawami (15,8%), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (7,9%), przetwórstwem przemysłowym (7,6%).

W 2020 r. z rejestru REGON województwa warmińsko-mazurskiego wykreślono 5,7 tys. podmiotów gospodarczych, tj. o 15,7% mniej niż w 2019 r. (o 39,7% mniej w porównaniu z 2010 r.), w tym 5,1 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 354 spółki, 66 stowarzyszeń i organizacji społecznych, 21 spółdzielni i 13 fundacji. Największą liczbę wyrejestrowanych podmiotów odnotowano w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych (22,1% ogółu wykreślonych podmiotów w 2020 r.), budownictwo (19,2%), przetwórstwo przemysłowe (8,8%).

Spośród ujętych w 2020 r. w rejestrze REGON spółek handlowych najczęściej było spółek z udziałem kapitału prywatnego krajowego, które stanowiły 89,8% ogółu zarejestrowanych spółek handlowych w województwie warmińsko-mazurskim (w 2019 r. – 90,1%, w 2010 r. – 89,5%). Liczba spółek z tego rodzaju kapitałem wzrosła zarówno do roku 2019, jak i do 2010 (odpowiednio: o 6,9% i o 50,8%). W porównaniu z 2019 r. odnotowano również wzrost liczby spółek handlowych z udziałem kapitału państwowych osób prawnych (o 10,9%, do 2010 r. spadek o 35,4%), samorządu terytorialnego

(odpowiednio: o 2,2%, wzrost o 18,2%), zagranicznego (o 1,3%, spadek o 16,3%). Spadła liczba spółek z udziałem kapitału Skarbu Państwa (o 5,3%, do 2010 r. spadek o 41,1%).

Wykres 46. Udział spółek z udziałem poszczególnych rodzajów kapitału w liczbie spółek handlowych ogółem
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 46. Share of companies by types of capital in the total number of commercial companies
 As of 31 December

a Danych dotyczących liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich każdego rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.

a Data of the number of companies by type of capital should not be sum up, because they list companies by the presence of each type of capital in them, and not by their predominating capital.

Na koniec 2020 r. w rejestrze REGON figurowało 15,6 tys. podmiotów gospodarki narodowej z zawieszoną działalnością gospodarczą, tj. o 12,9% więcej niż w roku poprzednim. Osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą było 15,1 tys., tj. o 12,9% więcej niż w 2019 r. Najwięcej podmiotów z zawieszoną działalnością odnotowano w budownictwie – 3,9 tys. (24,6% ogółu podmiotów z zawieszoną działalnością), handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 2,7 tys. (17,3%), przetwórstwie przemysłowym – 1,4 tys. (8,7%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 1,2 tys. (7,8%).

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development as well as innovation activity

W ciągu 2019 r. w warmińsko-mazurskim wartość nakładów krajowych brutto na działalność B+R w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 54,2%.

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. były większe niż w 2018 r. i wyniosły 327,9 zł, wobec 211,8zł.

Zwiększył się wskaźnik pracujących w B+R przeliczonych na 1000 osób aktywnych zawodowo z 3,4 osób w 2018 r. do 3,8 osób w 2019 r.

W analizowanym okresie innowacje wprowadzał większy odsetek przedsiębiorstw przemysłowych niż usługowych.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

W ciągu 2019 r. w warmińsko-mazurskim 116 podmiotów (o 5 mniej niż w 2018 r.) wykazało prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej. Wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R wyniosła 467,6 mln zł i wzrosła w skali roku o 54,2%. Udział województwa stanowił 1,5% ogółu nakładów wewnętrznych poniesionych w kraju wobec 1,2% w poprzednim roku.

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

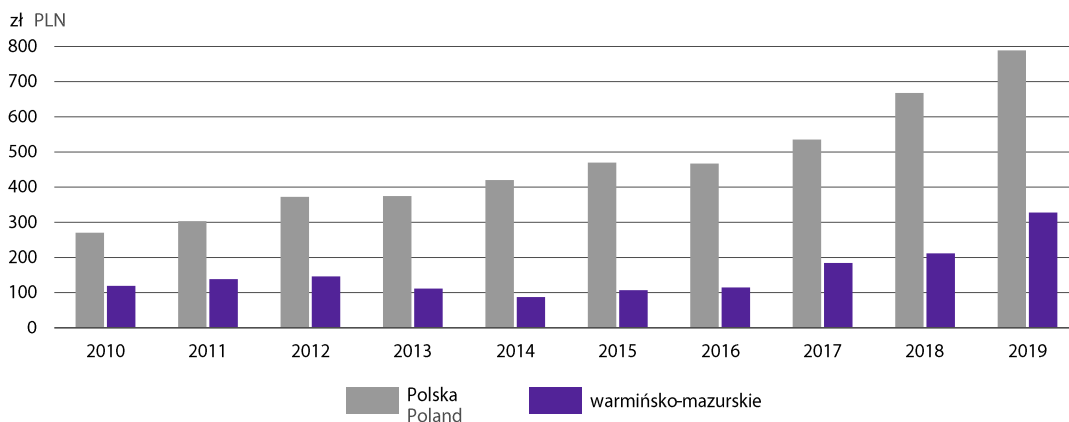
Table 31. Intramural expenditure on research and development by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	173,8	154,3	303,2	467,6
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	136,4	81,1	181,9	.
Przedsiębiorstw Business enterprise	19,4	27,9	95,0	.
Szkolnictwa wyższego Higher education	14,1	12,3	.	.
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	0,1	0,3	.	.
Zagranica Rest of the world	3,8	32,7	20,4	43,6

W 2019 r. wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 327,9 zł (wzrost o prawie 55% w porównaniu do roku poprzedniego), co poprawiło lokatę województwa z ostatniej, 16 pozycji w 2018 r. na 12 w 2019 r. W kraju przeciętna wartość tego wskaźnika wyniosła 788,9 zł na osobę i była wyższa od zanotowanej w 2018 r. o 18,2%.

Wykres 47. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca

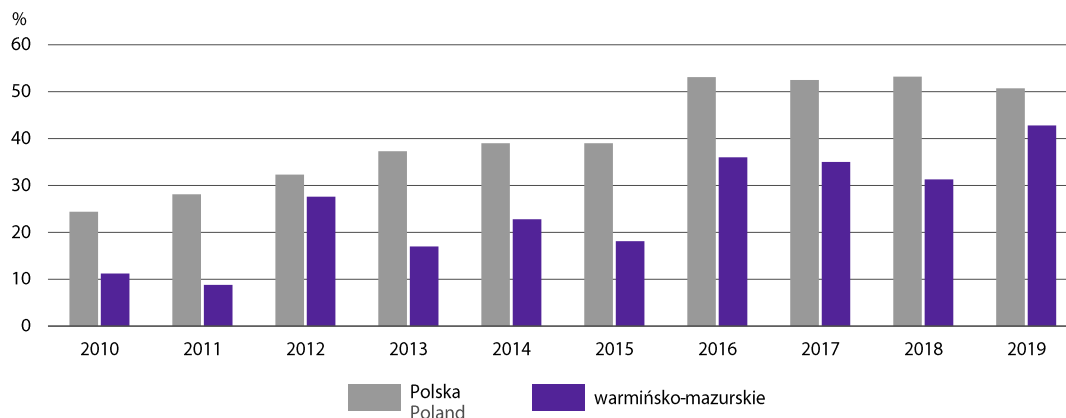
Chart 47. Intramural expenditures on research and development per capita

Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R w warmińsko-mazurskim finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R ogółem wyniósł 42,8% wobec 31,3% w 2018 r. i 11,2% w 2010 r. W kraju w 2019 r. środki sektora przedsiębiorstw stanowiły 50,7%.

Wykres 48. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

Chart 48. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

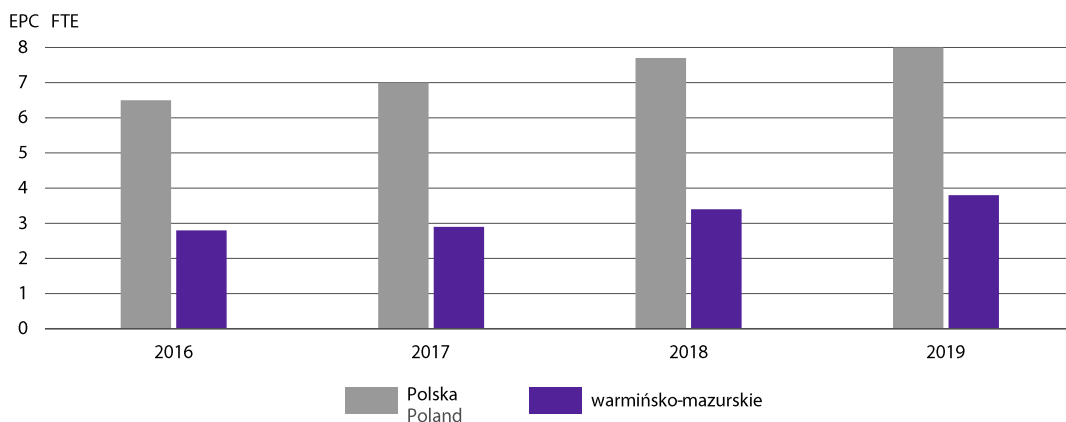

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (ECP) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden ECP oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Personel wewnętrzny B+R (mierzony w ekwiwalentach pełnego czasu pracy) na 1000 osób aktywnych zawodowo w województwie w 2019 r. wyniósł 3,8 EPC, wobec 8,0 EPC w kraju, co uplasowało warmińsko-mazurskie na 14 pozycji w kraju. Najwyższą wartością tego wskaźnika charakteryzowało się województwo mazowieckie i małopolskie (odpowiednio 16,8 EPC i 12,2 EPC), a najniższą lubuskie i świętokrzyskie (odpowiednio 2,4 EPC i 2,5 EPC).

Wykres 49. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b
 Chart 49. Internal R&D personnel^a per 1000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Przeciętny udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w województwie wyniósł w 2019 r. 15,8% wobec 14,9% w 2018 r. i plasował województwo na 5 pozycji w kraju, gdzie przeciętnie wyniósł 15,5%. W warmińsko-mazurskim w 2019 r. innowacje (nowe lub znacząco ulepszone produkty lub procesy biznesowe) wykazało 19,7% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 11,8% przedsiębiorstw usługowych, wobec odpowiednio 20,5% i 9,3% w 2018 r.

Największy odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych wystąpił m.in. w działach: Produkcja maszyn i urządzeń gdzie indziej nie sklasyfikowanych (70,4%), Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (60,0%) oraz Produkcja wyrobów tekstylnych (46,2%), natomiast w usługach m.in. w działach: Telekomunikacja (100,0%), Działalność usługowa w zakresie informacji (66,7%) oraz Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (50,0%).

Nakłady na działalność innowacyjną poniesione w 2019 r. w przedsiębiorstwach przemysłowych wyniosły 331,7 tys. zł, a w przedsiębiorstwach usługowych – 67,9 tys. zł. W porównaniu do poprzedniego roku wartość nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych zwiększyła się o 8,0%, a w przedsiębiorstwach usługowych była 2,5-krotnie większa.

Tablica 32. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 32. Innovative enterprises by types of introduced innovations

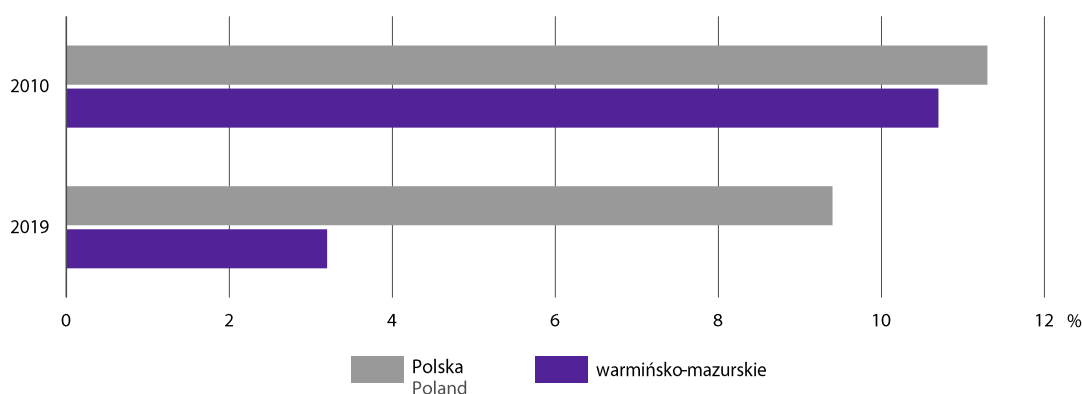
Wyszczególnienie Specification	2008–2010	2013–2015	2016–2018	2017–2019	2017–2019 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	18,6	16,3	20,5	19,7	18,9
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	11,7	13,2	16,1	13,4	13,6
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	14,2	12,7	15,7	14,5	15,3
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	8,7	6,3	9,3	11,8	11,9
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	3,0	3,2	3,7	6,5	9,4
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	6,8	4,7	8,1	11,7	10,3

a W latach 2008–2010, 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych, od 2016–2018 – innowacji procesów biznesowych.
a In the years 2008–2010, 2013–2015 the data relate to process innovations, from 2016–2018 – to business process innovations.

W 2019 r. udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w przychodach ogółem wyniósł w przedsiębiorstwach przemysłowych 3,2%, a w usługowych 1,38%, wobec odpowiednio 9,4% i 3,6% w kraju.

Wykres 50. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 50. Share of revenues of industrial enterprises from sale of new or improved products in total revenues from sales

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Use of information and communication technologies in enterprises

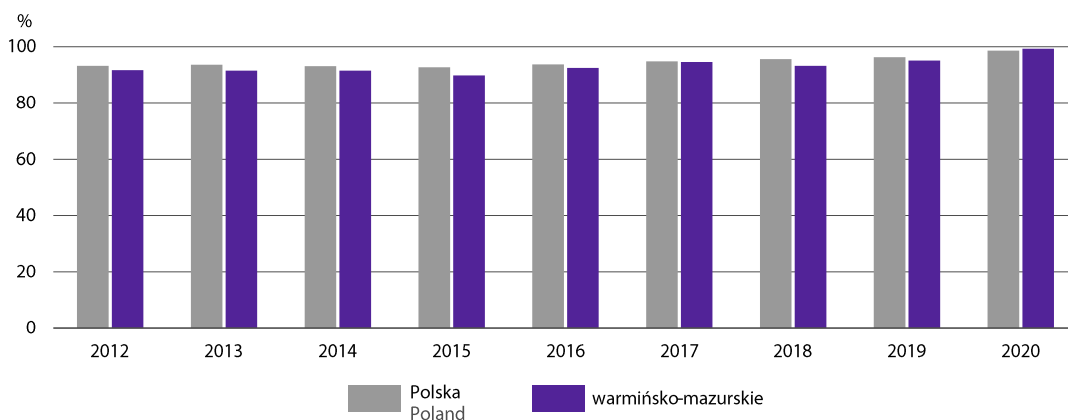
W 2020 r. udział przedsiębiorstw w województwie posiadających dostęp do Internetu przekroczył 99%. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe w województwie był zbliżony do średniej krajowej, udział tych przedsiębiorstw z roku na rok zwiększał się.

W 2020 r. specjalistów z dziedziny ICT zatrudniało 26,7% przedsiębiorstw w warmińsko-mazurskim, wobec 33,6% w 2019 r.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

W styczniu 2020 r. udział przedsiębiorstw w regionie wykorzystujących w pracy komputery mające szerokopasmowy dostęp do Internetu wyniósł 99,3%, wobec 95,1% w 2019 r. Był to najwyższy wskaźnik w kraju, najniższy odnotowano w opolskim - 97,4%, wobec 98,6% przeciętnie w kraju. Wykorzystanie urządzeń przenośnych pozwalających na mobilny dostęp do Internetu umożliwia pracę poza siedzibą przedsiębiorstwa. W 2020 r. 74,2% przedsiębiorstw (o 4,5 p. proc. więcej przed rokiem) wyposażyło swoich pracowników w urządzenia przenośne (np. komputery przenośne, smartfony) pozwalające na mobilny dostęp do Internetu (przy średniej krajowej 78,3%). Własną stronę internetową w 2020 r. posiadało 62,6% przedsiębiorstw i był to o 3,2 p. proc. niższy wskaźnik niż w 2019 r. (w kraju 71,3%).

Wykres 51. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a
Chart 51. Enterprises with Internet^a access

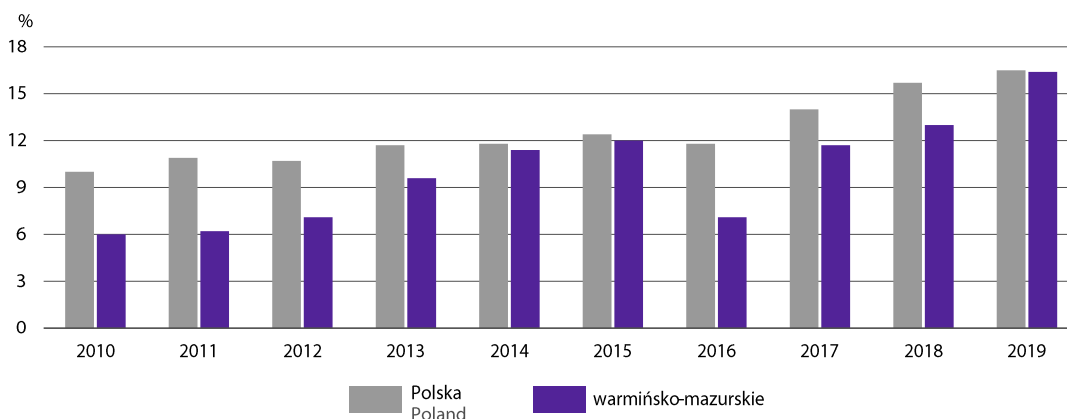
^a Posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu.
^a Connected to the Internet via broadband.

W 2019 r., odsetek przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż poprzez sieci komputerowe w warmińsko-mazurskim wyniósł 16,4% (w kraju 16,5%) i w porównaniu do 2018 r. zwiększył się o 3,4 p. proc. Sprzedaży elektronicznej za pośrednictwem stron internetowych lub aplikacji dokonało 13,8% przedsiębiorstw, a poprzez wiadomości typu EDI 1,7% przedsiębiorstw.

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Z transakcji e-handlu wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających handel elektroniczny od handlu tradycyjnego zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 52. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 52. Enterprises receiving orders via computer networks

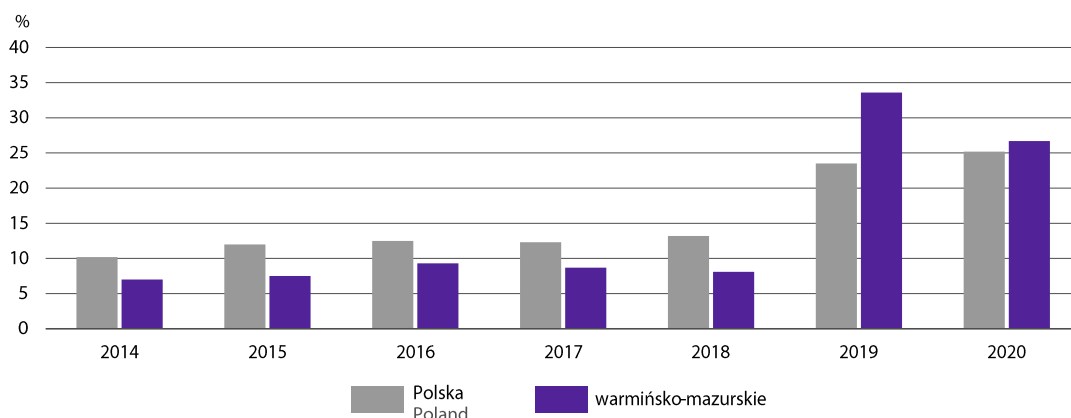

Otwarte dane publiczne to dane wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

W 2019 r. w województwie z otwartych danych publicznych w celach biznesowych (dane instytucji i urzędów udostępniane zainteresowanym do wykorzystania i przetwarzania w dowolnym celu) podobnie jak w kraju (17,5%), korzystało 17,6% przedsiębiorstw wobec 16,8% przed rokiem, przy czym największe zainteresowanie wykazano danymi publicznymi z kategorii gospodarka i finanse (16,0%), a najmniejsze informacjami z danych z zakresu kultury, sportu i turystyki (2,5%). Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 4,8% (kraj 3,8%).

Za specjalistów z dziedziny ICT uważa się pracowników, dla których praca w obszarze ICT jest głównym zajęciem. Posiadają oni umiejętności np. w zakresie rozwoju, obsługi, utrzymania systemów lub aplikacji ICT. W 2020 r. specjalistów z dziedziny ICT zatrudniało 26,7% przedsiębiorstw w warmińsko-mazurskim (o 6,9 p. proc mniej niż przed rokiem), wobec 25,2% w kraju. Rekrutację specjalistów z zakresu ITC w 2019 r. prowadziło 2,3% przedsiębiorstw, trudne do obsadzenia stanowiska dla tych specjalistów miało 1,0% przedsiębiorstw.

Wykres 53. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT
 Chart 53. Enterprises employing ICT specialists

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2020 r. notowano poprawę wyniku finansowego brutto i netto uzyskanego przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe zarówno w porównaniu do poprzedniego roku, jak i do 2010 r. Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe pogorszyły się w porównaniu do 2010 r., natomiast poprawiły się w porównaniu do 2019 r.

Przychody z całokształtu działalności badanych przedsiębiorstw w 2020 r., w których liczba pracujących przekraczała 49 osób, prowadzących księgi rachunkowe ukształtowały się na poziomie 39 743,6 mln zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były o 12,9% niższe, natomiast koszty ich uzyskania wyniosły 38 070,8 mln zł i zmalały o 13,5%. Spadek przychodów z całokształtu działalności był mniejszy niż kosztów ich uzyskania, co wpłynęło na poprawę wskaźnika poziomu kosztów w skali roku z 96,5% do 95,8%, tj. o 0,7 p. proc. (w kraju zanotowano jego pogorszenie o 0,2 p. proc. z 95,4% do 95,6%).

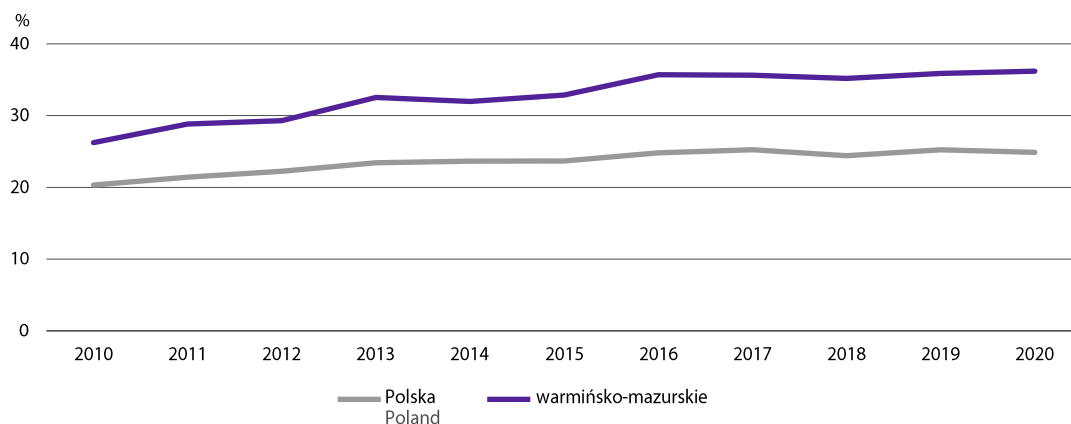
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 38 560,3 mln zł i były niższe niż przed rokiem o 14,0%. Koszt własny sprzedanych produktów oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów był niższy niż przed rokiem o 14,7% i wyniósł 36 932,6 mln zł. W ujęciu wartościowym największy spadek przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów notowano w przetwórstwie przemysłowym i w handlu; naprawie pojazdów samochodowych.

Wartość przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport w przedsiębiorstwach powyżej 49 pracowników wyniosła w 2020 r. 13 956,7 mln zł, co stanowiło 1,8% krajowych przychodów. Przychody te były o 13,2% mniejsze niż w 2019 r. (w Polsce mniejsze o 2,8%). Udział w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem wyniósł 36,2%, podczas gdy w 2019 r. był nieco niższy (35,9%). W latach 2010–2020 udział ten był wyższy w warmińsko-mazurskim niż średnio w kraju. W 2020 r. w Polsce wskaźnik ten wyniósł 24,9%, a w 2019 r. 25,2%. Największy udział eksportu osiągnięto w województwie w 2020 r., a w Polsce w 2017 r. i 2019 r.

Wykres 54. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 54. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenue from sale of products, goods and materials

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

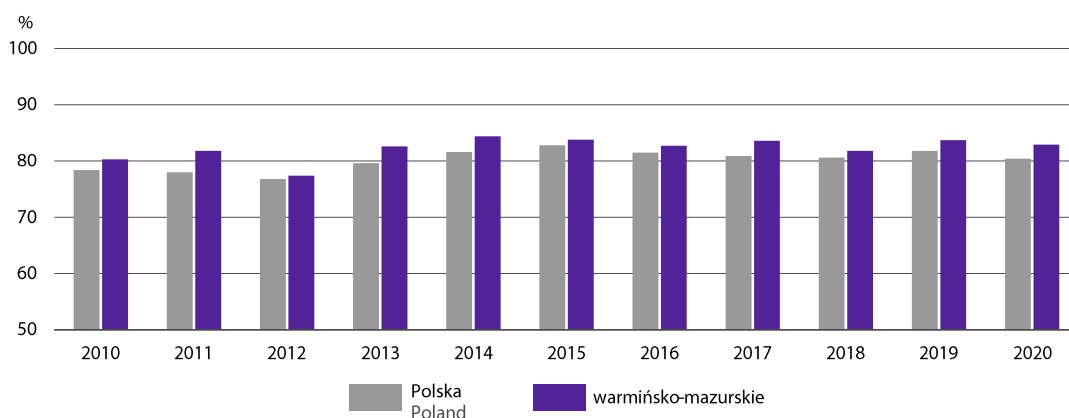
Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób, prowadzących księgi rachunkowe był w 2020 r. o 6,5% wyższy niż przed rokiem i wyniósł 1 627,7 mln zł. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej poprawił się o 75,4% i osiągnął wartość 350,3 mln zł. Gorszy niż przed rokiem był natomiast wynik na operacjach finansowych (minus 305,2 mln zł, wobec minus 121,1 mln zł w 2019 r.), co było następstwem większego wzrostu kosztów finansowych (o 375,5 mln zł, tj. o 125,2%) niż przychodów finansowych (o 191,4 mln zł, tj. o 107,1%).

Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 1 672,8 mln zł i był wyższy o 66,3 mln zł (tj. o 4,1%) od uzyskanego w 2019 r. Obciążenia wyniku finansowego brutto podatkiem dochodowym zwiększyły się w skali roku o 27,2% do 300,7 mln zł. Wzrosła relacja podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych do zysku brutto – z 12,0% do 13,6%. Wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 1 372,1 mln zł i był wyższy o 2,0 mln zł (tj. o 0,1%) w porównaniu z uzyskanym rok wcześniej; zysk netto zwiększył się o 12,8%, a strata netto zwiększyła się o 63,4%.

W 2020 r. zysk netto wykazało 82,9% badanych przedsiębiorstw wobec 83,7% przed rokiem. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności zmniejszył się z 91,7% do 87,6%. W przetwórstwie przemysłowym zysk netto odnotowało 87,1% przedsiębiorstw (w 2019 r. – 86,7%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji stanowił 87,9% (rok wcześniej 93,5%). W latach 2010–2020 udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych był wyższy w warmińsko-mazurskim niż średnio w kraju. W 2020 r. różnica ta wyniosła 2,5 p. proc. (rok wcześniej 1,9 p. proc.).

Wykres 55. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 55. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W badanych przedsiębiorstwach odnotowano poprawę podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych. Poprawiły się wskaźniki rentowności – obrotu brutto (z 3,5% w 2019 r. do 4,2% w 2020 r.) i obrotu netto (odpowiednio z 3,0% do 3,5%), a także wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 3,4% w roku poprzednim do 4,2% w 2020 r.). Wzrósł wskaźnik płynności finansowej zarówno I stopnia z 21,9% w 2019 r. do 31,2% w 2020 r., jak i II stopnia odpowiednio z 84,8% do 96,9%. W latach 2011–2012 pogorszył się wskaźnik poziomu kosztów w porównaniu do poprzedniego roku, przez następne 2 lata poprawił się, w 2015 r. pogorszył się, znów przez 2 kolejne lata poprawił się, w latach 2018–2019 ponownie się pogorszył, natomiast w 2020 r. znów się poprawił. Jedną z najbardziej opłacalnych rodzajów działalności w 2020 r. było budownictwo (wskaźnik rentowności obrotu netto 7,7%).

W kraju w 2020 r. w odniesieniu do poprzedniego roku pogorszyły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe: obniżył się wskaźnik rentowności obrotu brutto (o 0,2 p. proc.) i netto (o 0,1 p. proc.), a wskaźnik poziomu kosztów zwiększył się o 0,2 p. proc. Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów uległ poprawie (zwiększył się o 0,2 p. proc.). Zwiększył się wskaźnik płynności I stopnia (o 5,8 p. proc.) i wskaźnik płynności II stopnia (o 4,5 p. proc.).

Tablica 33. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
 Table 33. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	95,5	96,1	96,5	95,8	95,6
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,6	4,6	3,4	4,2	4,8
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	4,5	3,9	3,5	4,2	4,4
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,8	3,3	3,0	3,5	3,6
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	21,5	25,0	21,9	31,2	43,9
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	108,2	105,7	84,8	96,9	103,4

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw wyniosła na koniec grudnia 2020 r. 14 434,6 mln zł i była o 2,3% wyższa niż w końcu grudnia 2019 r., w tym wzrosły inwestycje krótkoterminowe o 28,4%, krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe o 12,5% i zapasy o 0,3%, natomiast zmalały należności krótkoterminowe o 5,8%. W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych obniżył się udział zapasów (z 37,6% do 36,9%), należności krótkoterminowych (z 44,2% do 40,7%), zwiększył się natomiast udział inwestycji krótkoterminowych (z 15,4% do 19,4%) i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 2,8% do 3,0%). W strukturze zapasów zmalał udział półproduktów i produktów w toku (z 18,0% do 14,9%) i produktów gotowych (z 23,4% do 22,0%), zwiększył się natomiast udział materiałów (z 31,3% do 34,3%) oraz towarów (z 25,9% do 26,7%).

Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi – relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła 62,0% (rok wcześniej 70,4%).

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu grudnia 2020 r. wyniosły 12 839,5 mln zł i były o 6,8% niższe niż przed rokiem. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 30,3% ogółu zobowiązań (wobec 27,9% w grudniu 2019 r.). Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 3 887,1 mln zł i była o 1,2% większa niż rok wcześniej. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 8 952,5 mln zł i w skali roku były niższe o 9,9%, w tym zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek o 11,3%, z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń o 9,3% oraz z tytułu dostaw i usług o 3,8%.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

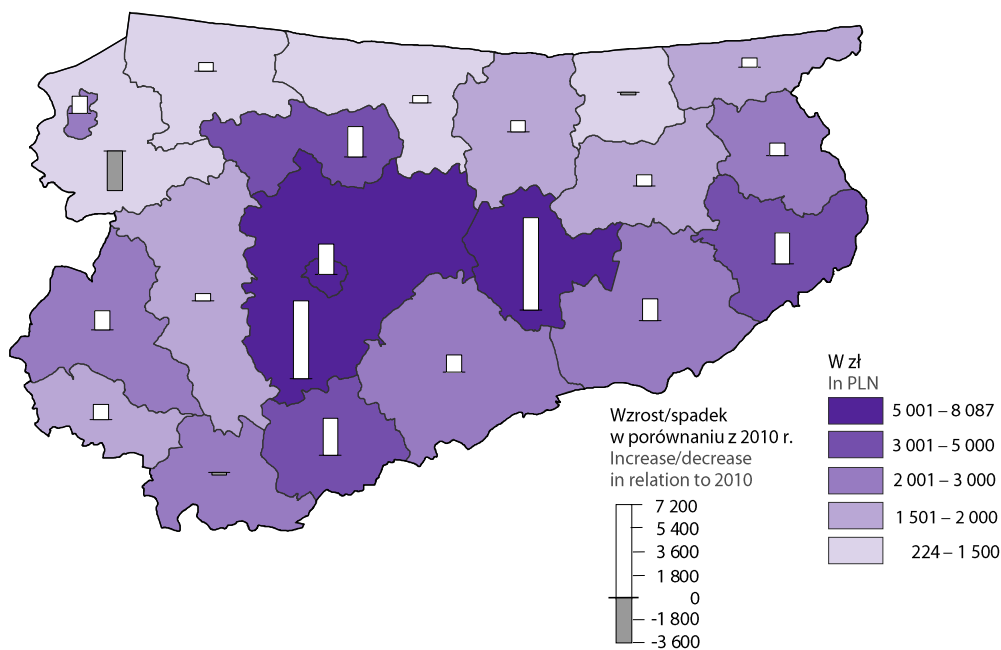
Investment outlays of enterprises

W 2020 r. nakłady inwestycyjne poniesione przez przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracujących, mające siedzibę na terenie województwa, były niższe w porównaniu do 2019 r., natomiast wyższe w porównaniu do 2010 r.

Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących, poniesione w 2019 r. przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, których liczba pracujących przekracza 9 osób (wg lokalizacji inwestycji), wyniosły 4 719,4 mln zł i były niższe od zrealizowanych rok wcześniej o 0,4%, natomiast dwukrotnie wyższe niż 9 lat wcześniej.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady w 2019 r. wyniosły 3 310 zł i były dwukrotnie wyższe niż w 2010 r. Najwyższe nakłady na 1 mieszkańca osiągnięto w powiecie mrągowskim (8 087 zł) i olsztyńskim (6 984 zł), natomiast najniższe w powiecie węgorzewskim (224 zł) i bartoszyckim (996 zł). Największy wzrost nakładów na przestrzeni 9 lat nastąpił w powiecie mrągowskim (o 6 767 zł) i olsztyńskim (o 5 699 zł). Spadek nakładów nastąpił jedynie w powiecie elbląskim (o 2 940 zł), węgorzewskim (o 225 zł) i działdowskim (o 219 zł).

Mapa 39. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2019 r.
Map 39. Investment outlays per capita in 2019

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

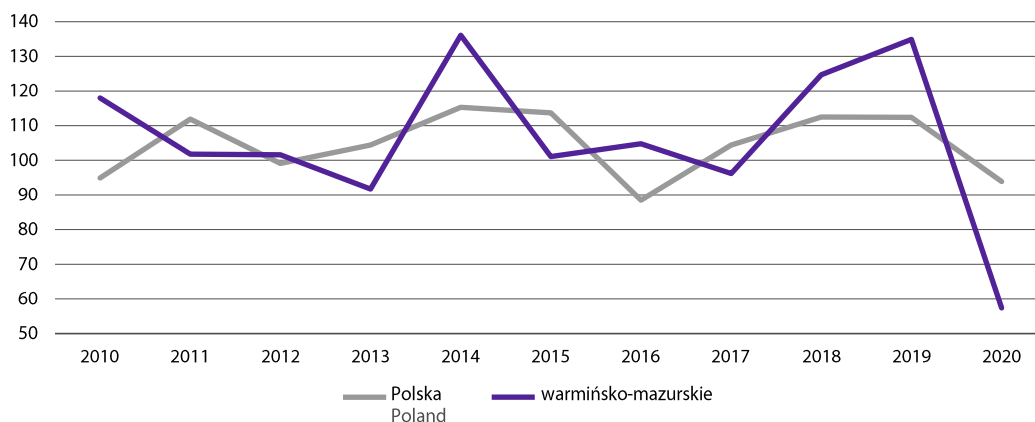
Nakłady inwestycyjne zrealizowane w 2020 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe powyżej 49 pracujących, mające siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego osiągnęły wartość 1 388,8 mln zł i były (w cenach bieżących) o 42,6% niższe niż w 2019 r. W Polsce również zmalały nakłady w porównaniu do poprzedniego roku, jednak na niższym poziomie (o 6,1%). Udział województwa w nakładach krajowych wyniósł 0,9%.

Wykres 56. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 56. Indices of investment outlays (current prices)

Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Nakłady na budynki i budowle zmniejszyły się o 28,8%. Nakłady na zakupy zmniejszyły się o 48,2%, przy czym nakłady na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie były niższe o 50,8% i na środki transportu niższe o 22,3%. Udział zakupów w nakładach ogółem wyniósł 63,9% (przed rokiem 70,8%). Największą część nakładów przeznaczono na zakup maszyn, urządzeń technicznych, narzędzi i wyposażenia (55,4%). Udział tego rodzaju zakupów zmalał o 9,2 p. proc. w porównaniu do udziału rok wcześniej.

Tablica 34. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)

Table 34. Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem Total				
w mln zł in million PLN	1 093,0	1 427,4	2 418,9	1 388,8
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	1,2	1,0	1,5	0,9
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	41,0	35,4	29,0	36,0
zakupy purchases	58,3	64,5	70,8	63,9
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	49,9	57,0	64,6	55,4
środków transportu transport equipment	8,4	7,5	6,3	8,5

Spadek nakładów miał miejsce m.in. w przetwórstwie przemysłowym (o 49,7%) oraz w transporcie i gospodarce magazynowej (o 45,0%). Wzrost nakładów odnotowano m.in. w informacji i komunikacji (o 33,2%).

W 2020 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (na które przypadało 72,3% ogółu poniesionych nakładów). W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z 2019 r. zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa zajmujące się m.in. handlem; naprawą pojazdów samochodowych (o 1,8 p. proc.), natomiast zmniejszył się udział nakładów przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie m.in. przetwórstwa przemysłowego (o 10,2 p. proc.).

W 2020 r. rozpoczęto 525 inwestycji, tj. o 3,1% więcej niż rok wcześniej. Łączna wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych wyniosła 552,7 mln zł i była o 23,6% niższa niż w 2019 r. Na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 17,1% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych (rok wcześniej 29,4%).

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W województwie warmińsko-mazurskim w czerwcu 2020 r. w odniesieniu do roku poprzedniego zwiększyło się pogłowie bydła, trzody chlewnej i owiec, natomiast zmniejszyło się pogłowie drobiu.

W województwie w 2020 r. w porównaniu z rokiem poprzednim obserwowano wzrost skupu ziarna zbóż, żywca rzeźnego ogółem i mleka oraz spadek skupu ziemniaków ogółem.

W 2020 r. w odniesieniu do roku poprzedniego odnotowano wzrost cen skupu zbóż i mleka. Natomiast niższe były ceny skupu ziemniaków i żywca rzeźnego.

W warmińsko-mazurskim w 2019 r. w odniesieniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa wartość produkcji roślinnej, pomimo niższej wartości produkcji zwierzęcej. W skali roku zanotowano wzrost także w produkcji końcowej. Produkcja towarowa obniżyła się w tym samym czasie.

Wstępne informacje wynikowe z produkcji roślinnej za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r., dlatego w tym opracowaniu nie było możliwe umieszczenie tych danych.

Pogłowie zwierząt przyjęto według danych z badania reprezentacyjnego przeprowadzonego w czerwcu 2020 r. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

Według danych z badania reprezentacyjnego przeprowadzonego w czerwcu 2020 r., pogłowie bydła w województwie liczyło 491,8 tys. szt., co stanowiło 7,8% ogólnego pogłowia bydła w kraju. W stosunku do wyników z 2019 r. liczebność stada bydła zwiększyła się o 3,5% (w Polsce spadek o 0,2%). W odniesieniu do 2010 r. odnotowano wzrost pogłowia bydła zarówno w województwie, jak i w kraju (odpowiednio o 13,1% i o 10,5%).

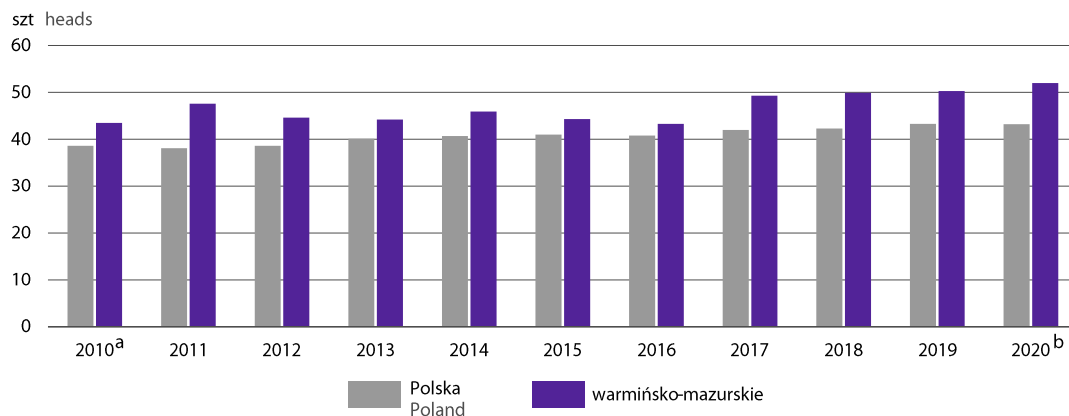
W 2020 r. w ogólnym pogłowie bydła 42,9% stanowiły krowy, w tym 81,1% – krowy mleczne (dla Polski odsetki te wyniosły odpowiednio 38,9% i 89,9%). Niższy w województwie niż w kraju udział krów mlecznych w stadzie bydła świadczył o ukierunkowaniu hodowli tego gatunku zwierząt na produkcję nie tylko mleka, ale i mięsa. W 2020 r. obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła 52,0 szt. (w kraju 43,2 szt.) W latach 2010–2020 warmińsko-mazurskie charakteryzowało się wyższą obsadą bydła niż średnio w Polsce.

Wykres 57. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 57. Cattle density per 100 ha of agricultural land

As of 1 June

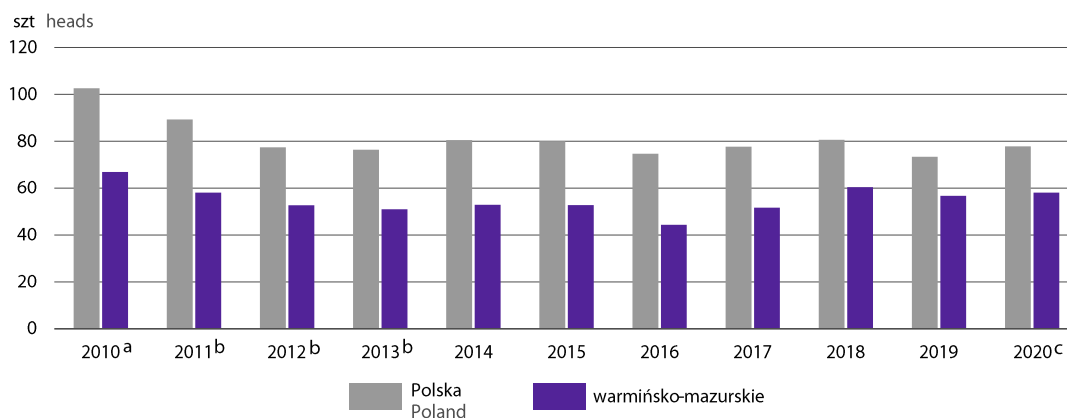
a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b The data on agricultural land as of June 1, 2019 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2020. Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020 Agricultural Census, will be available at the end of June 2021.

Pogłowie trzody chlewnej według danych z badania reprezentacyjnego przeprowadzonego w czerwcu 2020 r. w województwie ukształtowało się na poziomie 549,0 tys. szt. (w tym 37,0 tys. szt., tj. 6,7% stanowiły lochy). Udział województwa w ogólnokrajowym pogłowiu świń wyniósł 4,8%. W odniesieniu do stanu z czerwca 2019 r. wielkość stada trzody chlewnej zwiększyła się o 2,4% (w Polsce zanotowano wzrost o 6,0%). W porównaniu z 2010 r. spadek pogłowia wyniósł 18,1% (w kraju – spadek o 25,0%). Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. wyniosła 58,1 szt. (w kraju 77,8 szt.). W latach 2010–2020 warmińsko-mazurskie charakteryzowało się niższą obsadą trzody chlewnej niż średnio w Polsce.

Wykres 58. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 58. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w końcu lipca. c Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b As of the end of July. c The data on agricultural land as of June 1, 2019 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2020. Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020 Agricultural Census, will be available at the end of June 2021.

W 2020 r. stado owiec według danych z badania reprezentacyjnego liczyło 15,6 tys. szt., co stanowiło 5,4% pogłowia krajowego. W porównaniu z poprzednim rokiem w województwie pogłowie owiec wzrosło o 8,2% i w Polsce wzrosło o 6,5%. W odniesieniu do 2010 r. stado owiec w województwie warmińsko-mazurskim zwiększyło się o 45,2% (w kraju zwiększyło się o 11,3%). W 2020 r. obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wyniosła 1,7 szt. (w kraju 2,0 szt.).

Według danych z badania reprezentacyjnego stado drobiu w województwie w 2020 r. ukształtowało się na poziomie 9,3 mln szt. i stanowiło 4,3% ogólnego pogłowia w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim jego liczebność w województwie zmalała o 7,9% (w kraju – wzrosła o 2,2%). Warmińsko-mazurskie charakteryzowało się najwyższym pogłowiem indyków. W czerwcu 2020 r. było ich 4,2 mln szt., co stanowiło 24,6% pogłowia w kraju. W 2020 r. obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych wyniosła 981,2 szt. (w kraju 1 463,5 szt.).

W 2020 r. skupiono 753,3 tys. ton ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszkankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 7,1% skupu ogólnokrajowego. W latach 2010–2016 udział producentów z województwa warmińsko-mazurskiego w skupie w kraju stopniowo malał, w latach 2017–2018 wzrastał, a od 2019 r. znów zmalał. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był wyższy o 15,9% i w porównaniu z 2010 r. wyższy o 2,8% (w kraju odpowiednio wzrost o 33,2% i o 29,3%). W omawianym roku w województwie skupiono 494,6 tys. ton pszenicy, tj. o 10,7% więcej niż w poprzednim roku, natomiast o 3,5% mniej niż w 2010 r. Skup żyta wyniósł 74,2 tys. ton i zwiększył się o 22,0% w odniesieniu do 2019 r., natomiast zmniejszył się o 12,1% w stosunku do 2010 r.

Skup ziemniaków ogółem w 2020 r. ukształtował się na poziomie 52,7 tys. ton, co stanowiło 2,7% ogólnego skupu w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił spadek ilości skupionych ziemniaków ogółem o 0,6%, a w porównaniu z 2010 r. wzrost prawie sześciokrotny (w kraju odnotowano wzrost o 24,3% w odniesieniu do poprzedniego roku i w stosunku do 2010 r. wzrost o 69,5%). W ciągu roku zmalał udział ziemniaków jadalnych w ziemniakach skupionych ogółem (z 48,5% do 42,2%).

W 2019 r. skupiono 426,2 tys. ton żywca rzeźnego w wadze żywej, tj. o 6,8% więcej niż przed rokiem i o 35,2% więcej niż w 2010 r. Stanowiło to 6,7% skupu ogólnokrajowego. W skali kraju odnotowano

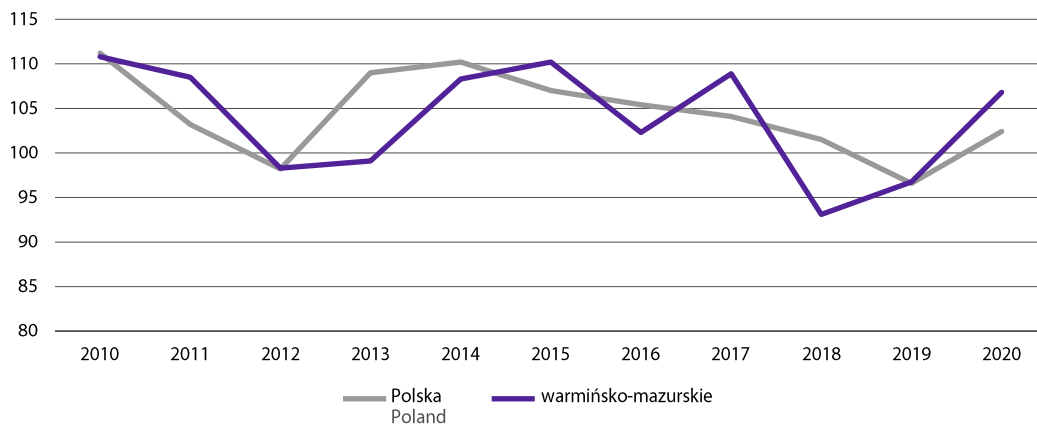
wzrost skupu żywca rzeźnego o 2,4% w odniesieniu do 2019 r. i w stosunku do stanu sprzed dziesięciu lat wzrost o 43,4%.

Wykres 59. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 59. Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)

Previous year=100

Skup żywca wołowego (bez cieląt) ukształtował się na poziomie 30,4 tys. ton i stanowił 3,9% skupu ogólnokrajowego. Podaż bydła ogółem była większa o 15,9% niż przed rokiem i o 23,8% niż w 2010 r. W ciągu ostatniego roku skupiono 128,7 tys. ton żywca wieprzowego, tj. o 5,6% więcej niż w roku poprzednim i o 33,1% więcej niż dziesięć lat wcześniej. Udział województwa w ogólnopolskim skupie trzody chlewnej wyniósł 5,5%. Żywca drobiowego skupiono 266,8 tys. ton, co stanowiło 8,2% ogółu żywca drobiowego skupionego w kraju. Było to o 6,5% więcej niż w roku poprzednim i o 38,1% w porównaniu z 2010 r. Większość skupionego żywca drobiowego stanowiły indyki (74,5%).

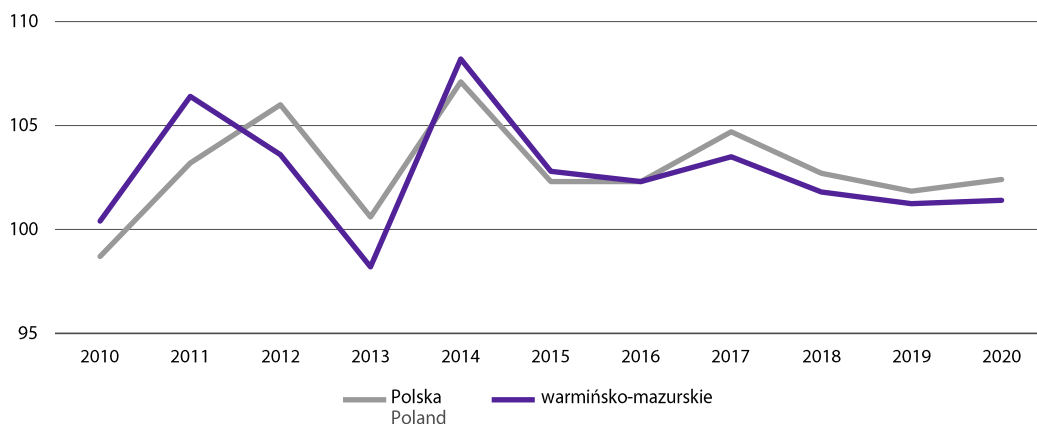
W 2020 r. skup mleka krowiego wyniósł 939,5 mln litrów, tj. więcej o 1,4% niż przed rokiem i o 33,2% niż dziesięć lat wcześniej. W skali kraju zanotowano wzrost w odniesieniu do poprzedniego roku o 2,4% i w porównaniu z 2010 r. o 38,2%. Skup wojewódzki stanowił 7,8% skupu w kraju.

Wykres 60. Dynamika skupu mleka

Rok poprzedni=100

Chart 60. Indices of cows' milk procurement

Previous year=100

Średnia cena skupu pszenicy konsumpcyjnej i paszowej (bez ziarna siewnego) w województwie w 2020 r. wyniosła 75,65 zł za 1 dt (w kraju – 74,86 zł) i była o 4,1% wyższa niż przed rokiem i w porównaniu z 2010 r. wyższa o 23,7%. Cena żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 52,64 zł za dt (w kraju – 55,97 zł), tj. o 10,2% niższym w porównaniu z zanotowanym w 2019 r., natomiast o 19,6% wyższym niż w 2010 r. Za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono 68,56 zł za dt (w kraju – 64,59 zł), tj. o 29,3% mniej przed rokiem, natomiast o 21,9% więcej niż w 2010 r.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

W omawianym roku cena skupu żywca wołowego wyniosła 6,13 zł za kg (w kraju – 6,40 zł). Zmniejszyła się ona o 1,1% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, natomiast w odniesieniu do 2010 r. była wyższa o 43,5%. Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 5,17 zł za kg (w kraju 5,13 zł), tj. o 4,1% niższą niż w 2019 r., natomiast o 28,9% wyższą w porównaniu z zanotowaną dziesięć lat wcześniej. Cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 4,40 zł za kg (w kraju – 3,52 zł). Była ona niższa o 16,4% w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku, natomiast o 2,9% wyższa niż w 2010 r.

Za 1 l mleka w omawianym roku płacono 1,40 zł (w kraju – średnio 1,38 zł). Było to więcej o 2,3% niż przed rokiem i o 27,3% więcej niż dziesięć lat wcześniej.

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost produkcji globalnej o 2,0% (w cenach stałych), o czym zdecydowała wyższa niż rok wcześniej produkcja roślinna (o 18,5%), pomimo niższej produkcji zwierzęcej (o 6,2%). W analizowanym roku udział warmińsko-mazurskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 5,0%. W strukturze produkcji globalnej przeważała produkcja zwierzęca. Jej udział w produkcji globalnej województwa wyniósł 61,6%.

Z wartości końcowej produkcji rolniczej w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. 29,7% stanowiła produkcja roślinna, natomiast na produkcję zwierzęcą przypadało 70,3%. Wartość produkcji końcowej w 2019 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, była o 5,2% wyższa, wskutek wzrostu o 47,9% produkcji roślinnej. Odnotowano spadek produkcji zwierzęcej końcowej o 6,3%. W towarowej produkcji rolniczej nastąpił spadek produkcji ogółem (o 4,2%), przy spadku wartości produkcji zwierzęcej (o 5,9%) i wzroście produkcji roślinnej (o 1,3%). W 2019 r. udział województwa warmińsko-mazurskiego w ogólnokrajowej produkcji końcowej wyniósł 5,0%, a towarowej 4,9%.

Przemysł Industy

W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wystąpił spadek produkcji sprzedanej przemysłu w porównaniu z rokiem poprzednim. W kolejnych kwartalnych okresach narastających wzrost dynamiki produkcji sprzedanej odnotowano tylko w I kwartale 2020 r. W pozostałych kwartałach dynamika sprzedaży była niższa niż w analogicznych okresach 2019 r. W porównaniu z rokiem poprzednim spadła wydajność pracy, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia.

Produkcja sprzedana budownictwa zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego. Większa niż przed rokiem była również wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. W omawianym okresie wystąpił wzrost wydajności pracy w budownictwie, przy jednoczesnym zmniejszeniu przeciętnego zatrudnienia.

W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła liczba mieszkań oddanych do użytkowania oraz liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto. Spadła natomiast liczba mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była większa niż w roku 2019 i większa niż w 2010.

W latach 2016–2019 notowano w województwie wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w odniesieniu do roku poprzedniego. Największy wzrost (o 7,6%) osiągnięto w 2017 r. (w kraju wzrost o 6,6%). W następnych latach tempo wzrostu produkcji stopniowo słabło. W 2018 r. wyniosło 4,7% (w kraju wzrost o 5,8%), a w 2019 r. 3,9% (w kraju wzrost o 4,0%). W 2020 r. odnotowano spadek produkcji sprzedanej w stosunku do 2019 r. (o 15,5%, w kraju spadek o 1,0%).

Produkcja sprzedana przemysłu w 2020 r. w województwie osiągnęła wartość 32 431,6 mln zł (w cenach bieżących) i stanowiła 2,1% produkcji krajowej (w 2019 r. 2,4%). W województwie warmińsko-mazurskim w kolejnych kwartalnych okresach narastających 2020 r. wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w stosunku do analogicznych okresów roku ubiegłego zanotowano tylko w I kwartale. Po notowanym w I kwartale 2020 r. wzroście produkcji sprzedanej o 1,8% w skali roku, w kolejnych okresach narastających zaobserwowano – w I półroczu spadek o 22,4%, a w okresie trzech kwartałów o 17,5%.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

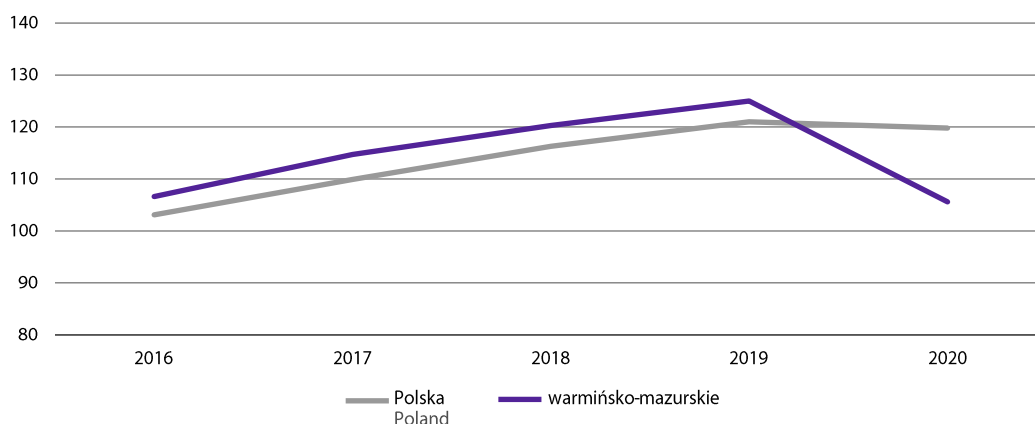
Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Tablica 35. Przemysł
Table 35. Industry

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w mln zł in million PLN	21 921,4	28 616,9	37 423,5	32 431,6
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,3	2,4	2,4	2,1
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in%	94,7	94,8	94,7	93,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	77,6	79,5	88,7	79,1

Wykres 61. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)
2015=100

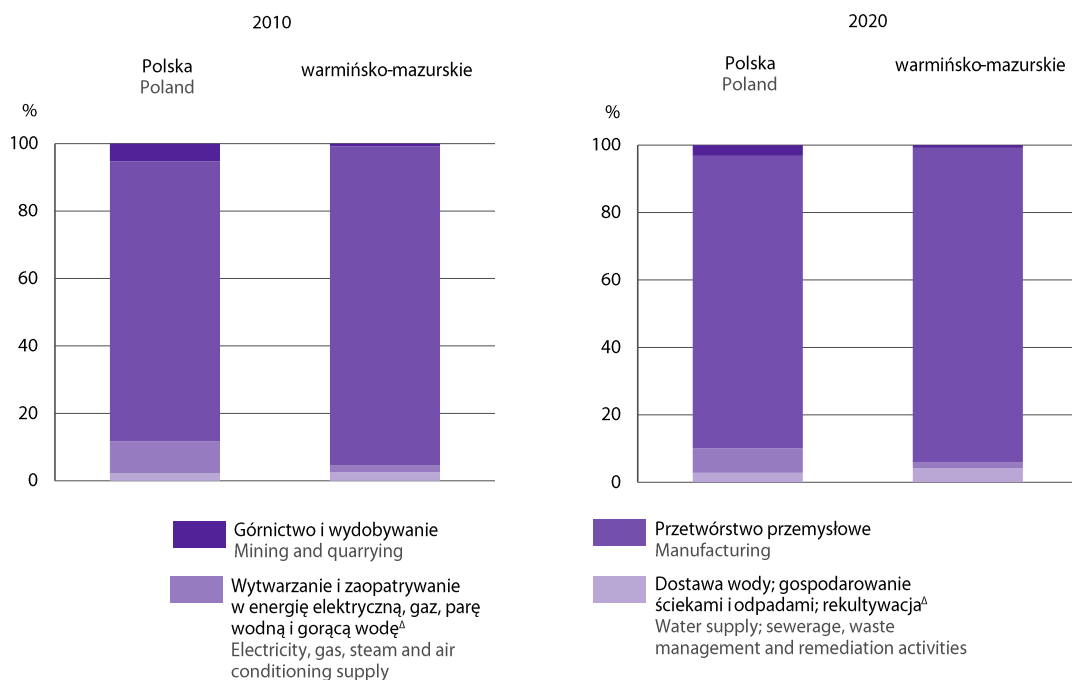
Chart 61. Indices of sold production of industry (constant prices)
2015=100

Spadek produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w 2020 r. był wynikiem zmniejszenia produkcji sprzedanej przede wszystkim w przetwórstwie przemysłowym – o 16,6% (w kraju spadek o 1,0%). Wartość produkcji sprzedanej w tej sekcji wyniosła 30 243,0 mln zł i stanowiła 93,3% ogólnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu w województwie (w kraju 86,8%). W województwie warmińsko-mazurskim mniejszą niż przed rokiem sprzedaż notowano również w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 2,3% (w kraju spadek o 1,9%). Wzrost produkcji sprzedanej wystąpił natomiast w sekcji górnictwo i wydobywanie – o 15,9% (w kraju spadek o 7%) oraz w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 6,2% (w kraju wzrost o 6,9%).

W analizowanym okresie niższy niż w ub. roku poziom produkcji sprzedanej wystąpił w 13 (spośród 22 występujących w województwie) działach przetwórstwa przemysłowego. Niższa niż przed rokiem była (w cenach stałych) m.in. produkcja: maszyn i urządzeń^A (o 9,2%), wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 5,9%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 5,0%). Produkcja artykułów spożywczych, której udział w przetwórstwie przemysłowym był w województwie największy (stanowił 27,0%) spadła o 43,3%. Do działów przetwórstwa przemysłowego, w których produkcja sprzedana wzrosła w stosunku do 2019 r. należały m.in. produkcja: wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (wzrost o 26,6%), pozostałego sprzętu transportowego (o 5,1%), wyrobów z metali^A (o 4,0%), mebli (o 0,8%).

Wykres 62. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
Chart 62. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

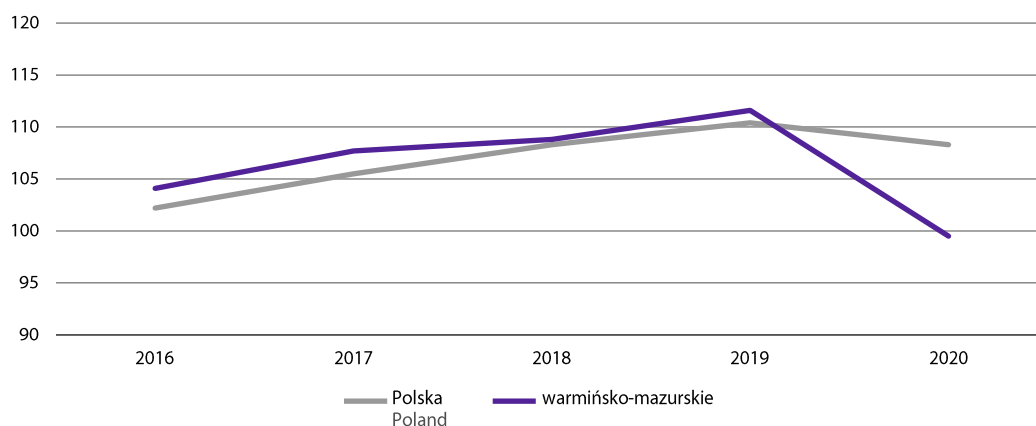
Spadkowi produkcji sprzedanej przemysłu w województwie warmińsko-mazurskim towarzyszył spadek przeciętnego zatrudnienia (o 10,8%, w kraju spadek o 1,9%).

W 2020 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 79,1 tys. osób i stanowiło 2,9% przeciętnego zatrudnienia przemysłu krajowego. W przetwórstwie przemysłowym zatrudnienie wyniosło 71,2 tys. osób i stanowiło 90,0% zatrudnienia w przemyśle województwa warmińsko-mazurskiego. W dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji zatrudnionych było 5,6 tys. osób (7,1% zatrudnienia przemysłu ogółem), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 1,8 tys. osób (2,2%), a w górnictwie i wydobywaniu – 0,5 tys. osób (0,7%).

W trzech sekcjach przemysłu przeciętne zatrudnienie było niższe niż w 2019 r. W przetwórstwie przemysłowym zatrudnienie spadło o 12,0% (w kraju spadek o 2,1%), górnictwie i wydobywaniu – o 4,7% (spadek o 3,6%), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ – o 1,4% (spadek o 1,0%). Wzrost przeciętnego zatrudnienia, podobnie jak w kraju, wystąpił tylko w sekcji dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ – o 3,6% (wzrost o 2,0%).

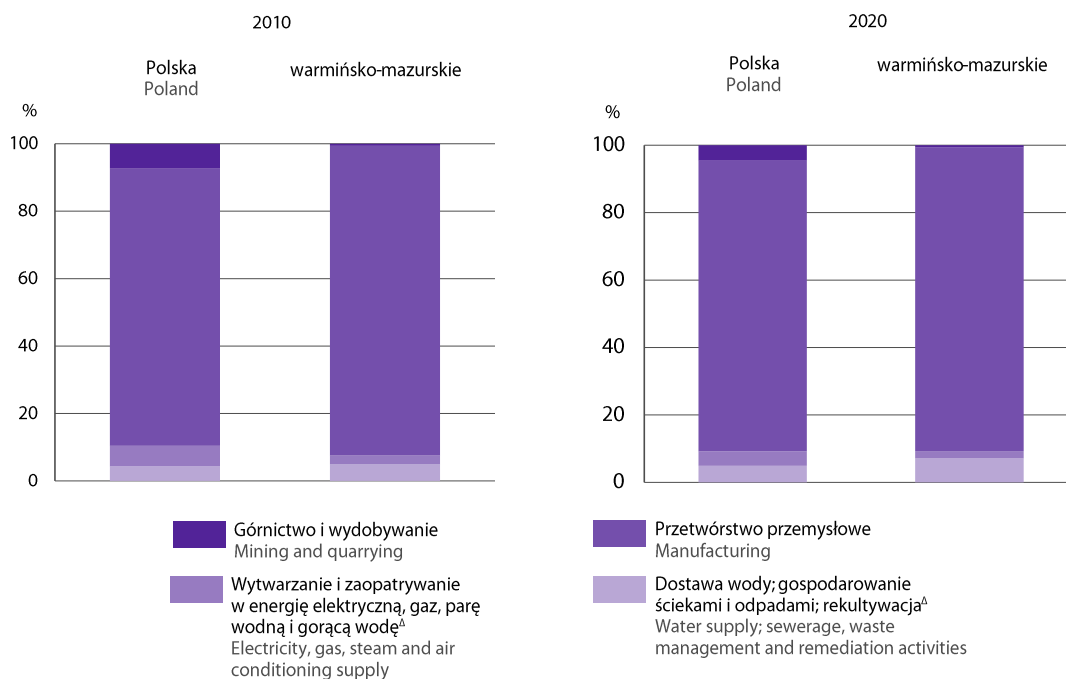
Wykres 63. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle
2015=100

Chart 63. Indices of average paid employment in industry
2015=100

Wykres 64. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 64. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła w 2020 r. 410,1 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 5,2% niższa (w cenach stałych) niż przed rokiem (w kraju 555,2 tys. zł – wzrost o 0,9%). Największą wydajność uzyskano w górnictwie i wydobywaniu – 503,3 tys. zł na 1 zatrudnionego w tej sekcji, następnie w przetwórstwie przemysłowym – 424,9 tys. zł, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ – 322,8 tys. zł, a w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – 240,5 tys. zł.

Budownictwo

Construction

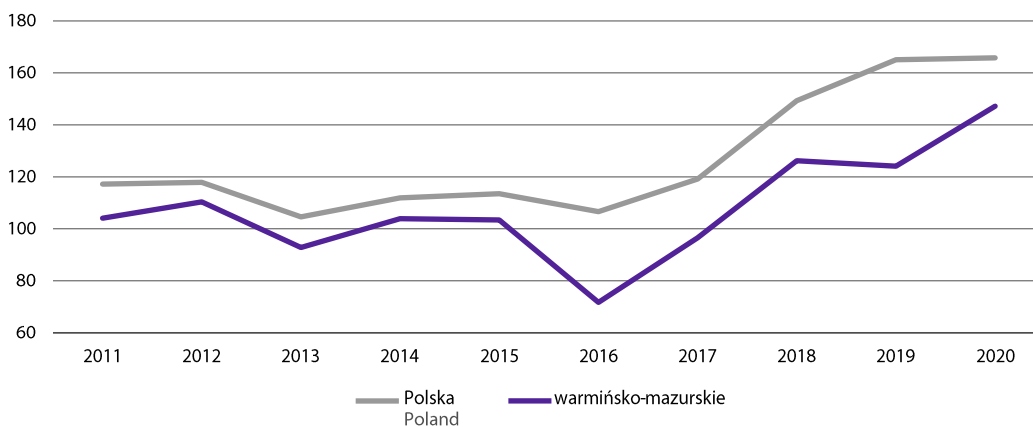
W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 4 884,4 mln zł i była o 18,6% większa w porównaniu z rokiem poprzednim (w 2019 r. spadek o 1,6%). Wartość produkcji sprzedanej była jedną z najniższych w kraju i plasowała województwo warmińsko-mazurskie na 13 miejscu. W skali kraju zanotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w 2020 r. o 0,4%, a w 2019 r. o 10,6%. Produkcja sprzedana budownictwa w województwie stanowiła 1,8% (w 2019 r. – 1,6%) sprzedaży krajowej w tej sekcji.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 36. Budownictwo
Table 36. Construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w mln zł in million PLN	3 317,4	3 430,8	4 118,3	4 884,4
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,1	1,9	1,6	1,8
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in%	66,0	66,6	62,4	56,2
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	14,1	11,0	11,1	10,9

Wykres 65. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)
2010=100
Chart 65. Indices of sold production of construction (current prices)
2010=100

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

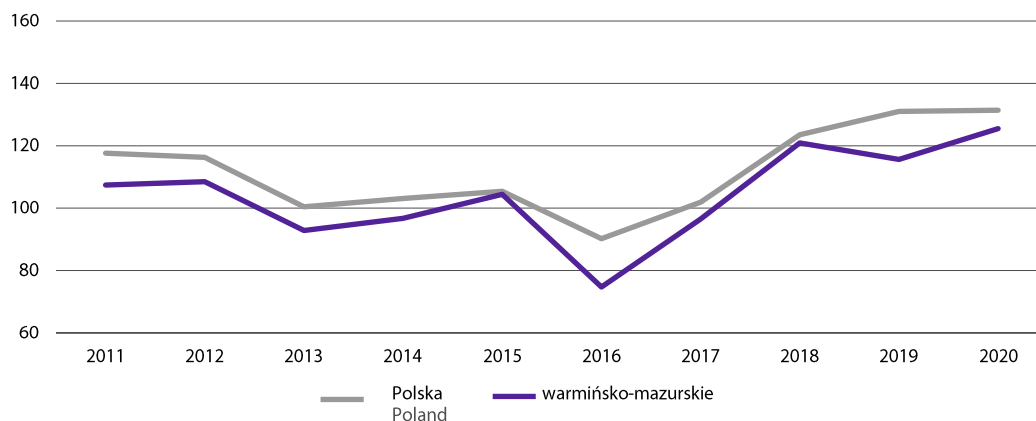
W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2020 r. wyniosła 2 744,1 mln zł (w 2019 r. – 2 528,4 mln zł) i zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 8,5% (w kraju wzrost o 0,4%). Stanowiła ona 56,2% produkcji sprzedanej budownictwa ogółem (w kraju 40,8%). Natomiast w 2019 r. produkcja budowlano-montażowa była o 4,4% niższa niż w 2018 r. i stanowiła 62,4% produkcji sprzedanej budownictwa ogółem w województwie (w kraju odpowiednio: wzrost o 6,0%, 40,8%). W 2020 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej odnotowano w dwóch działach: „budowa budynków” – o 16,2% (w 2019 r. wzrost o 3,9%) oraz „roboty budowlane specjalistyczne” – o 8,7% (wzrost o 14,1%). W dziale „budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej” produkcja budowlano-montażowa była niższa o 3,4% (w 2019 r. spadek o 18,2%).

Wykres 66. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2010=100

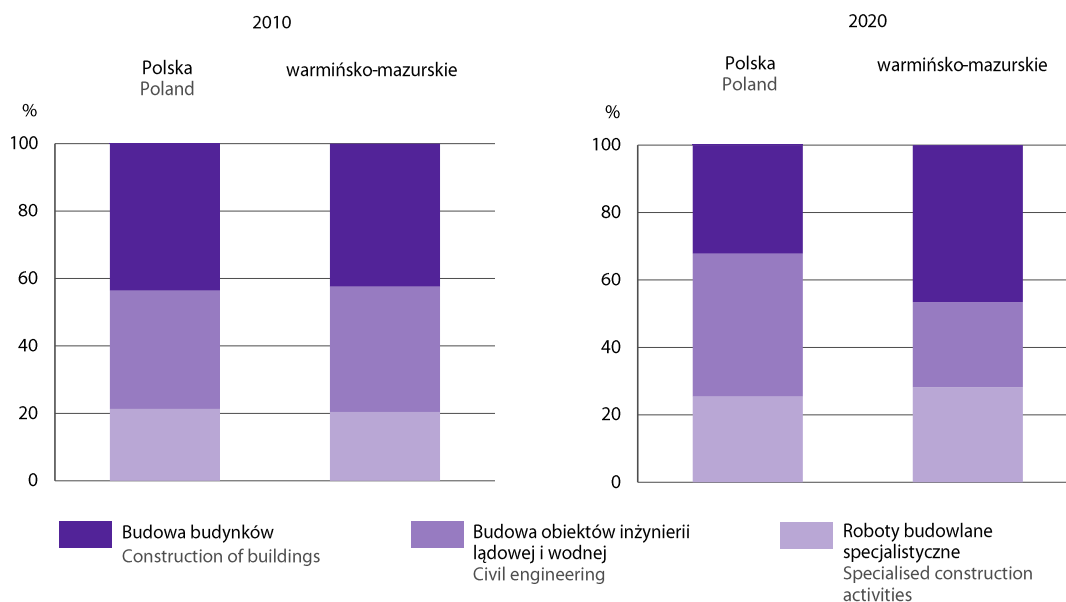
Chart 66. Indices of construction and assembly production (current prices)

2010=100

Największy udział w sprzedaży produkcji budowlano-montażowej województwa posiadały jednostki zajmujące się wznoszeniem budynków, które w 2020 r. stanowiły 46,6% wartości produkcji budowlano-montażowej (w 2019 r. – 43,6%, w 2010 r. – 42,4%). Przedsiębiorstw wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne 28,2% (odpowiednio: 28,1%, 20,4%), a podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej udział wyniósł 25,2% (odpowiednio: 28,3%, 37,2%).

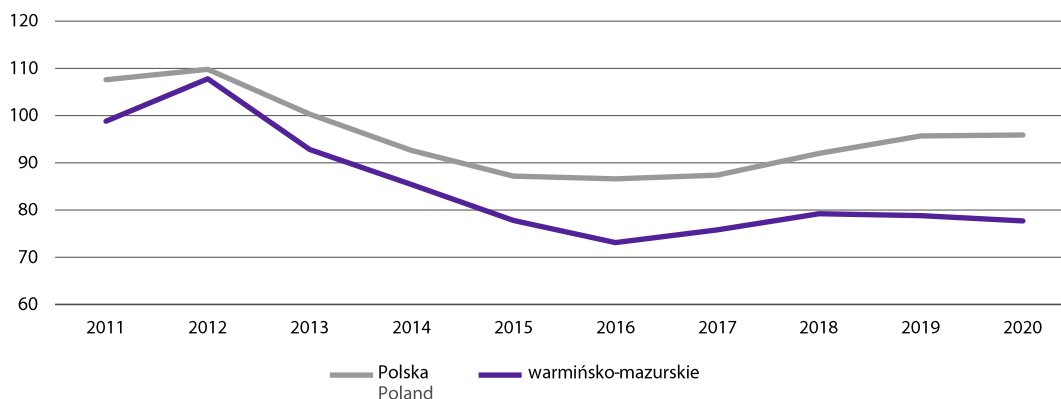
Wykres 67. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
 Chart 67. Construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

W 2020 r. przeciętne zatrudnienie w budownictwie ukształtowało się na poziomie 10,9 tys. osób i stanowiło 2,6% (w 2019 r. – 2,6%, w 2010 r. – 3,2%) przeciętnego zatrudnienia budownictwa krajowego. Przeciętne zatrudnienie zmniejszyło się w skali roku o 1,4% (w kraju wzrost o 0,2%), a w porównaniu z 2010 r. o 22,3% (w kraju spadek o 4,1%).

Wykres 68. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie
 2010 = 100

Chart 68. Indices of average paid employment in construction
 2010 = 100

Wydajność pracy w budownictwie na 1 zatrudnionego w 2020 r. wyniosła (w cenach bieżących) 446,6 tys. zł i była (w cenach bieżących) o 20,3% wyższa niż przed rokiem (w 2019 r. – 371,3 tys. zł, spadek do 2018 r. o 1,0%).

W województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. oddano do użytkowania 6 474 mieszkania, co w porównaniu z 2019 r. oznacza wzrost o 11,5% (w kraju wzrost o 6,7%), a z 2010 r. o 36,1% (wzrost o 63,0%). Mieszkania oddane na terenie województwa stanowiły 2,9% mieszkań oddanych do użytkowania w kraju (w 2019 r. – 2,8%, w 2010 r. – 3,5%).

Więcej mieszkań niż przed rokiem przekazano w budownictwie zakładowym (wzrost 3-krotny), przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (o 13,8%) oraz indywidualnym (o 6,9%). Liczba mieszkań oddanych do użytkowania zmniejszyła się w budownictwie społecznym czynszowym (spadek o 50,9%). W pozostałych formach budownictwa, tj. w budownictwie spółdzielczym oraz komunalnym, w 2020 r. nie oddano do użytkowania żadnego mieszkania.

W miastach, podobnie jak w latach 2010 i 2019, przybyło więcej nowych mieszkań niż na wsi. Stanowiły one 65,3% ogółu mieszkań oddanych w województwie w 2020 r. (w 2019 r. – 61,0%, w 2010 r. – 63,3%). W 2020 r. liczba mieszkań oddanych w miastach wzrosła w stosunku roku poprzedniego o 19,5% (w 2019 r. wzrost o 22,4%), a w porównaniu z 2010 r. o 40,5%. Na wsi liczba oddanych mieszkań odpowiednio: spadła o 0,9% (w 2019 r. spadek o 1,9%) i wzrosła o 28,4%.

W 2020 r. najwięcej mieszkań przekazano w Olsztynie (1 509) i powiecie olsztyńskim (861), a najmniej w powiecie gołdapskim (29).

Więcej mieszkań niż rok wcześniej oddano w dwunastu powiatach województwa. Największy wzrost liczby oddanych mieszkań zaobserwowano w powiecie ostródzkim (wzrost o 135,6%). Spadek liczby mieszkań wystąpił w ośmiu powiatach, największy w powiecie mrągowskim (o 52,2%).

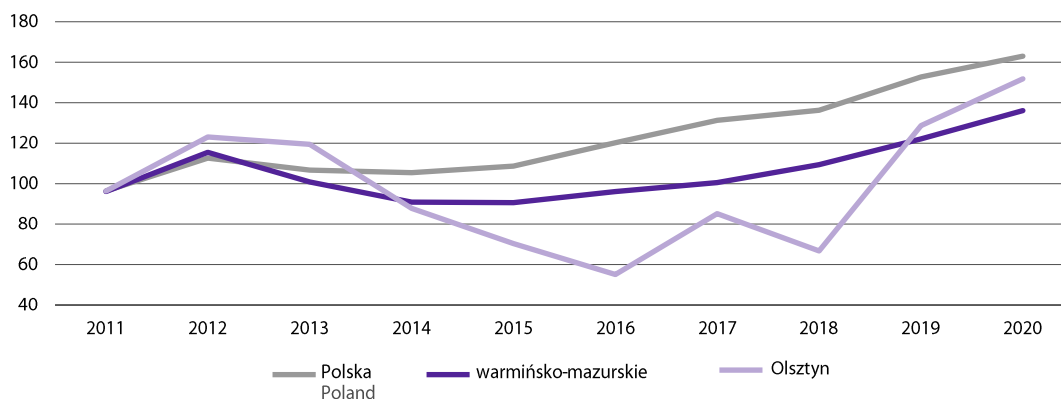
W 2020 r., podobnie jak w roku poprzednim, dominowało budownictwo na sprzedaż lub wynajem, które stanowiło blisko 67% ogółu mieszkań oddanych w województwie. W strukturze mieszkań oddanych do użytkowania, w porównaniu z 2019 r., zwiększył się udział mieszkań realizowanych przez inwestorów indywidualnych (o 1,5 p. proc.) i deweloperów (o 1,4 p. proc.). Zmniejszył się natomiast udział budownictwa komunalnego (o 1,5 p. proc.), spółdzielni mieszkaniowych (o 0,9 p. proc.) oraz budownictwa społecznego czynszowego (o 0,5 p. proc.).

Wykres 69. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania

2010 = 100

Chart 69. Indices of the number of dwellings completed

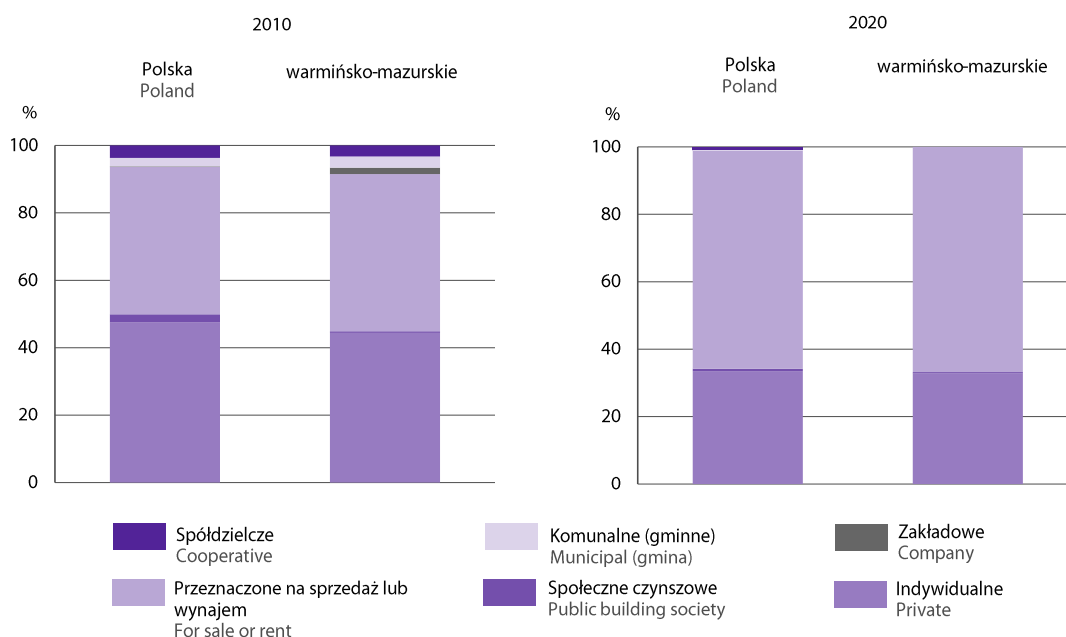
2010 = 100

Tablica 37. Budownictwo mieszkaniowe
Table 37. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,3	3,0	4,1	4,6	5,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	96,2	95,9	83,3	84,5	88,5
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project per 1000 population	4,3	4,6	5,8	5,4	7,2
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings in which construction has begun per 1000 population	2,8	3,0	4,0	5,0	5,8

Wykres 70. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa^a
Chart 70. Dwellings completed by forms of construction^a

a Od 2018 r. uległ zmianie zakres danych gromadzonych dla form budownictwa „indywidualne” oraz „przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”. Zmiana polega na włączeniu efektów budownictwa „indywidualnego realizowanego z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem” do efektów budownictwa „przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”. Obowiązujące definicje: – budownictwo indywidualne – realizowane przez osoby fizyczne (bez względu na to, czy prowadzą działalność gospodarczą), fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora, – budownictwo przeznaczone na sprzedaż lub wynajem – realizowane w celu osiągnięcia zysku przez różnych inwestorów. a Since 2018 the scope of data for “the private construction” and “the construction designated for sale or rent” has been changed. The results of “the private construction designated for sale or rent” are included into “the construction designated for sale or rent”. Applicable definitions: – private construction – realized by natural persons (conducting or not conducting economic activity), foundations, churches and religious associations, designated for the own use of the investor, – construction for sale or rent – realized in order to achieve a profit by various investors.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego w 2020 r. wyniosła 84,5 m² (w kraju 88,5 m²) i była większa w stosunku do roku poprzedniego o 1,2 m², tj. o 1,4% (w kraju spadek o 0,1 m², tj. o 0,1%), a w porównaniu z 2010 r. mniejsza o 11,7 m², tj. o 12,2%, (w kraju spadek o 17,6 m², tj. o 16,6%). Przepiętna powierzchnia użytkowa mieszkania wybudowanego przez inwestorów indywidualnych wyniosła 139,0 m² i zmniejszyła się o 3,6 m² w porównaniu z 2019 r. Mieszkanie o przeciętnej powierzchni użytkowej większej od przeciętnej w województwie oddało również budownictwo zakładowe (126,3 m²). Mieszkania pozostałych inwestorów były mniejsze od przeciętnej w województwie.

Przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego poza budownictwem indywidualnym wyniosła w 2020 r. 58,0 m² (w 2019 r. – 56,4 m²). W stosunku do 2019 r. wzrosła przeciętna powierzchnia mieszkań przekazanych przez budownictwo społeczne czynszowe (o 1,2 m²) oraz deweloperów (o 0,3 m²). Mniejsze niż rok wcześniej były mieszkania zrealizowane przez budownictwo zakładowe (spadek o 24,7 m²). Mieszkania na wsi, wybudowane głównie przez inwestorów indywidualnych (75,2%), były znacznie większe od mieszkań wybudowanych w miastach. Średni metraż 1 mieszkania oddanego w 2020 r. na wsi wyniósł 119,0 m² i był o 52,8 m² większy od przeciętnego mieszkania wybudowanego w mieście (66,2 m²).

W województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. największe mieszkania oddano w powiatach: piskim (140,5 m²), lidzbarskim (129,6 m²), gołdapskim (128,8 m²), a najmniejsze w Elblągu (69,1 m²) i Olsztynie (58,0 m²).

Wskaźnik wielkości mieszkań, wyrażony liczbą izb w 1 mieszkaniu wyniósł w województwie 3,8 (w 2019 r. 3,7). W miastach, gdzie mieszkania były znacznie mniejsze od średniej w województwie, wskaźnik wyniósł (podobnie jak w 2019 r.) 3,2, natomiast na wsi 4,9 (w 2019 r. 4,4). Mieszkanie zrealizowane w budownictwie indywidualnym zawierało średnio 5,3 izb. W pozostałych formach budownictwa wskaźnik ten w 2020 r. przedstawiał się następująco: budownictwo zakładowe – 4,3, przeznaczone na sprzedaż lub wynajem – 3,0 i społeczne czynszowe – 2,8. Mieszkanie oddane w 2020 r. w kraju miało (podobnie jak w województwie) przeciętnie 3,8 izb (w miastach 3,2, na wsi 5,1).

W 2020 r., podobnie jak w 2019 r., wszystkie nowo oddane mieszkania były wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj. wodociąg, kanalizację oraz centralne ogrzewanie. Mieszkania nie posiadające gazu sieciowego oraz instalacji do centralnego dostarczania ciepłej wody stanowiły odpowiednio: 78,5% i 55,7% (w 2019 r. – 77,7% i 45,8%) nowo wybudowanych mieszkań.

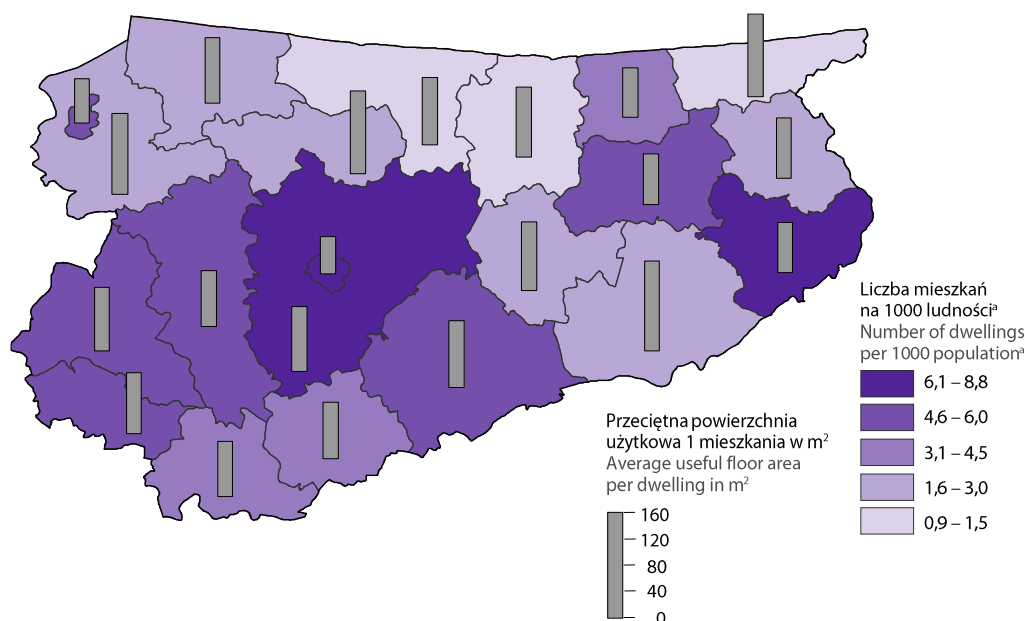
Jednym z mierników intensywności budownictwa mieszkaniowego jest liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności. W 2020 r. wskaźnik ten wyniósł w województwie 4,6 (w kraju 5,8) i był wyższy od ubiegłorocznego (w 2019 r. – 4,1). Przy czym jego wartość w miastach (5,0) była wyższa niż na wsi (3,9). W kraju osiągnął on wartość dla miast 6,5, dla wsi 4,7.

Najwięcej mieszkań w województwie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oddano w Olsztynie (8,8), powiecie olsztyńskim (6,8) i ełckim (6,6). Natomiast najniższy wskaźnik charakteryzował powiat kętrzyński (0,9).

Innym miernikiem natężenia budownictwa mieszkaniowego jest liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 nowo zawartych małżeństw. W 2020 r. wskaźnik ten wyniósł w województwie 1 358 (w kraju 1 526) i był wyższy od osiągniętego w 2019 r. (913). W miastach przyjął wartość 1 451 (w kraju 1 731), a na wsi 1 212 (w kraju 1 223).

Najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 nowo zawartych małżeństw oddano w Olsztynie (2 293), powiecie olsztyńskim (1 926) i ełckim (1 824), a najmniej w powiatach: kętrzyńskim (310), gołdapskim (341), bartoszyckim (395).

Mapa 40. Mieszkania oddane do użytkowania w 2020 r.
Map 40. Dwellings completed in 2020

a Ludność według stanu w dniu 30 czerwca.
a Population as of 30 June.

Liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w 2020 r., wyniosła 7 730 tys. i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 5,9% (w kraju wzrost o 2,7%). W stosunku do 2010 r. odnotowano w województwie wzrost wydanych pozwoleń o 24,8% (w kraju wzrost o 57,8%). Najwięcej pozwoleń na budowę wydano deweloperom (54,1% ogółu wydanych pozwoleń) oraz inwestorom indywidualnym (44,1%).

Pozwolenia wydane na budowę mieszkań oraz zgłoszenia dokonane z projektem budowlanym w województwie w 2020 r. stanowiły 2,8% pozwoleń wydanych w kraju (w 2019 r. – 3,1%, w 2010 r. – 3,5%).

W 2020 r. najwięcej pozwoleń na budowę mieszkań wydano w powiecie olsztyńskim (1 326). Stanowiły one 17,2% ogółu wydanych pozwoleń i dokonanych zgłoszeń w województwie. Najmniej pozwoleń wydano w powiecie gołdapskim (37).

W stosunku do roku ubiegłego wzrost liczby wydanych pozwoleń wystąpił w 10 powiatach województwa. Największy odnotowano w powiatach: węgorszewskim (wzrost o 173,3%), działdowskim (o 162,3%) i szczyrzeńskim (o 142,7%). Spadek liczby rozpoczętych mieszkań odnotowano w 11 powiatach. Największy spadek dotyczył Olsztyna (57,3%) oraz powiatu ostródzkiego (o 49,2%).

W ciągu minionego roku inwestorzy budownictwa mieszkaniowego zgłosili rozpoczęcie budowy 7 150 mieszkań, tj. o 25,4% więcej niż w roku 2019 (w kraju spadek o 5,7%). W porównaniu z 2010 r. liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto zwiększyła się w województwie o 77,0% (w kraju wzrost o 41,6%). Mieszkania, których budowę rozpoczęto w 2020 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego stanowiły 3,2% ogółu mieszkań rozpoczętych w kraju (w 2019 r. – 2,4%, w 2010 r. – 2,6%).

W województwie w 2020 r. największą liczbę mieszkań, których budowę rozpoczęto zanotowano w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem oraz indywidualnym. Stanowiły one odpowiednio 55,8% i 42,3% mieszkań ogółem rozpoczętych w województwie. Więcej mieszkań niż w 2019 r. rozpoczęli deweloperzy (wzrost o 40,4%) oraz inwestorzy indywidualni (o 13,2%). Spadek odnotowano w budownictwie komunalnym (o 83,1%) i społecznym czynszowym (o 12,7%).

Najwięcej mieszkań rozpoczęto w powiecie ostródzkim (1 400) i olsztyńskim (1 237). Stanowiły one odpowiednio: 19,6% i 17,3% ogółu mieszkań, których budowę rozpoczęto na terenie województwa. Najmniej mieszkań rozpoczęto w powiecie gołdapskim (40) i węgorzewskim (45).

W stosunku do roku 2019 wzrost rozpoczętych mieszkań wystąpił w 14 powiatach województwa, najwyższy w powiecie ostródzkim (o 157,4%) i działdowskim (o 142,0%). Spadek liczby rozpoczętych mieszkań wystąpił w 7 powiatach, największy w powiecie ełckim (o 48,3%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

W roku 2020 w województwie warmińsko-mazurskim, w odniesieniu do roku poprzedniego, spadła sprzedaż detaliczna oraz wzrosła hurtowa (w 2019 r. wzrost sprzedaży detalicznej i hurtowej).

Wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r. zmniejszyła się w odniesieniu do poprzedniego roku o 0,7%, natomiast w 2019 r. (w odniesieniu do 2018 r.) była wyższa o 1,0%. W kraju sprzedaż detaliczna ukształtowała się odpowiednio: spadek o 2,6% i wzrost o 6,7%.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wzrost sprzedaży detalicznej towarów (w cenach bieżących) w kolejnych kwartalnych okresach narastających 2020 r. w skali roku zanotowano tylko w I kwartale (o 8,0%). W I półroczu wielkość sprzedaży pozostała na poziomie roku 2019, a w okresie trzech kwartałów zaobserwowano spadek o 0,5%. W 2019 r. w kolejnych kwartalnych okresach narastających notowano wzrost sprzedaży detalicznej towarów (w cenach bieżących) w skali roku. Po notowanym w I kwartale 2019 r. wzroście sprzedaży o 2,3%, w kolejnych okresach narastających zaobserwowano – w I półroczu wzrost o 3,6%, a w okresie trzech kwartałów o 2,6%.

Tablica 38. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
 Table 38. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

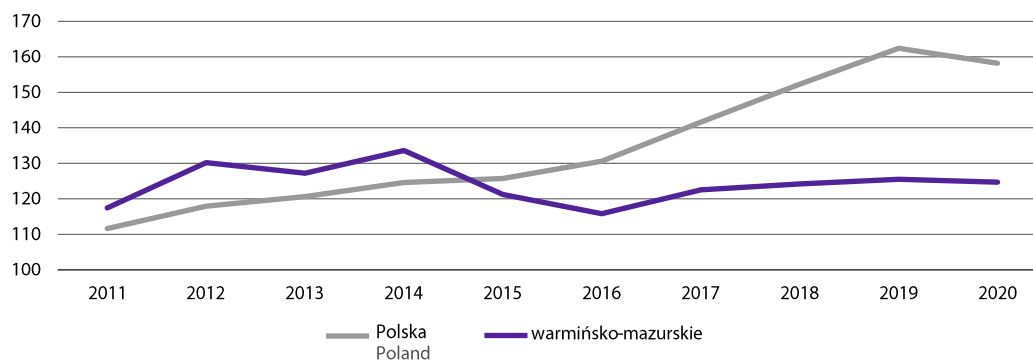
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	rok poprzedni = 100 previous year=100				
Ogółem Total	104,5	90,8	101,0	99,3	97,4
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	98,4	98,3	92,6	87,6	86,8
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	121,6	99,9	96,8	113,6	83,4
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	98,9	93,8	100,2	104,4	102,8
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	100,6	83,5	119,8	98,4	101,0
Tekstylnia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	114,9	103,7	159,6	68,7	82,7
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	91,5	97,8	148,9	106,6	105,4
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	122,6	83,9	94,5	94,4	96,7
Pozostałe Others	107,8	71,5	98,8	104,2	92,3

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Wykres 71. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)
 2010 = 100

Chart 71. Indices of retail sales of goods (current prices)
 2010 = 100

W odniesieniu do 2019 r. spadek sprzedaży wystąpił m.in. w grupach: „tekstylia, odzież, obuwie” – o 31,3% (w 2019 r. w odniesieniu do 2018 r. wzrost o 59,6%), „pojazdy samochodowe, motocykle, części” – o 12,4% (spadek o 7,4%). Wzrost sprzedaży uzyskano m.in. w grupach: „paliwa stałe, ciekłe i gazowe” – o 13,6% (spadek o 3,2%), „meble, RTV, AGD” – o 6,6% (wzrost o 48,9%).

W strukturze sprzedaży detalicznej w 2020 r., podobnie jak w roku poprzednim, największy udział w województwie miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych – 29,4% (w 2019 r. 28,0%). Przedsiębiorstwa zajmujące się głównie handlem pojazdami samochodowymi, motocyklami, częściami stanowiły 19,8% sprzedaży detalicznej towarów (w 2019 r. 22,5%), a sprzedające paliwa 13,7% (12,0%).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wartość sprzedaży hurtowej towarów w jednostkach handlowych była o 0,1% mniejsza od poziomu zanotowanego przed rokiem, a w 2019 r. (w odniesieniu do 2018 r.) większa o 12,6%. W kraju zanotowano spadek sprzedaży w 2020 r. o 0,9% i wzrost w 2019 r. o 6,6%.

W przedsiębiorstwach hurtowych sprzedaż w województwie spadła o 1,5% (w 2019 r. wzrost o 9,5%). W skali roku największy spadek wartości sprzedaży hurtowej wystąpił w sprzedaży żywności – o 50,9% (w 2019 r. wzrost o 161,6%). Wzrost sprzedaży odnotowano m.in. w sprzedaży hurtowej produktów rolnych i żywych zwierząt – o 59,0% (w 2019 r. spadek o 2,7%) oraz narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyn, sprzętu i dodatkowego wyposażenia – o 32,3% (spadek o 6,2%). W kraju sprzedaż hurtowa zrealizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe była w 2020 r. wyższa o 0,3% w stosunku do roku poprzedniego, a w 2019 r. o 5,0% w porównaniu z 2018 r.

W strukturze sprzedaży hurtowej realizowanej przez przedsiębiorstwa hurtowe w 2020 r., podobnie jak w roku 2019, największy udział w województwie miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż hurtową półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu (w 2020 r. – 47,7%, 2019 r. – 55,0%). Sprzedaż hurtowa żywności stanowiła 6,5% (w 2019 r. 13,1%) sprzedaży hurtowej.

Transport

Transport

W latach 2010–2019 w województwie przybyło 1,4 tys. km dróg publicznych o twardej nawierzchni. W 2019 r. drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły 91,8% długości dróg o nawierzchni twardej.

W 2019 r. regularna komunikacja autobusowa międzymiastowa prowadzona była na 368 liniach krajowych. W ogólnej liczbie linii krajowych dominowały linie podmiejskie. Liczba autobusów eksploatowanych przez jednostki transportu samochodowego w komunikacji krajowej była mniejsza niż w roku poprzednim. W 2019 r. w regularnej komunikacji autobusowej nie funkcjonowały linie międzynarodowe.

W 2019 r. komunikacja miejska w województwie realizowana była przez przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej na ogólnej długości linii komunikacyjnych większej niż w 2018 r. Liczba autobusów komunikacji miejskiej przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych zwiększyła się. Taborem komunikacji miejskiej przewieziono więcej pasażerów niż w roku poprzednim.

W stosunku do roku 2018 długość linii kolejowych wzrosła.

W 2019 r. przewóz ładunków żegluga śródlądową był mniejszy niż w roku minionym. Wzrosła natomiast liczba przewiezionych pasażerów.

W porcie Elbląg obroty ładunkowe były mniejsze niż w 2018 r. W kategorii ładunków masowych suchych dominowały węgiel i koks. W skali roku zanotowano spadek obrotów ładunków masowych suchych i wzrost pozostałych ładunków drobnicowych.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

Na koniec 2019 r. długość dróg publicznych w województwie wyniosła 22 175,7 km i stanowiła 5,2% dróg publicznych w kraju. Dróg o nawierzchni twardej było 14 005,2 km (63,2% dróg publicznych w województwie), z tego dróg krajowych – 1 325,7 km (9,5%), a samorządowych – 12 679,5 km, tj. 90,5% (drogi wojewódzkie – 1 929,5 km, powiatowe – 6 910,5 km, gminne – 3 839,5 km). Drogi ekspresowe stanowiły 1,7% długości dróg o twardej nawierzchni i wyniosły 241,2 km.

Od 2010 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie zwiększyła się o 1,4 tys. km, tj. o 10,8% (w stosunku do 2018 r. wzrost o 162,2 km, tj. o 1,2%). Drogi o nawierzchni ulepszonej (12 859,9 km) stanowiły 91,8% długości dróg o nawierzchni twardej i były o 1,1 tys. km dłuższe niż w roku 2010 (wzrost o 9,6%). W stosunku do 2018 r. długość dróg o nawierzchni twardej ulepszonej wzrosła o 108,9 km (o 0,9%). W latach 2010–2019 r. przybyło w województwie 183,5 km dróg ekspresowych (wzrost ponad 4-krotny). Drogi ekspresowe w województwie warmińsko-mazurskim stanowiły 9,9% ogółu dróg ekspresowych w kraju (w 2018 r. – 10,7%, w 2010 r. – 8,6%).

W 2019 r. dróg o nawierzchni gruntowej było 8 170,5 km i stanowiły one 36,8% dróg publicznych województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 27,7%). Większość z nich to drogi gminne, których długość wyniosła 6 704,6 km, tj. 82,1% ogólnej długości dróg gruntowych. Pozostałe 17,9% to drogi powiatowe o długości 1 465,8 km. Od 2010 r. długość dróg o nawierzchni gruntowej zmniejszyła się o 1,8 tys. km, tj. o 17,7% (w skali roku ubyło 346,5 km, tj. 4,1%).

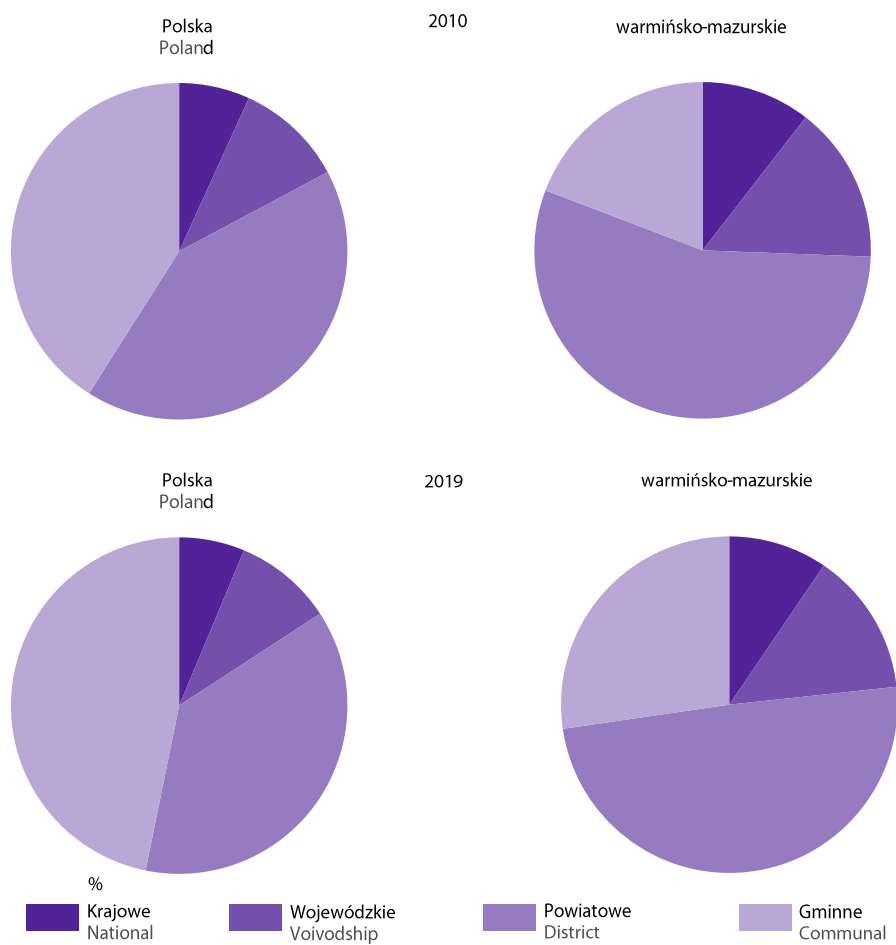
Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz.U. z 2017 r. poz. 1440) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W 2019 r. ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej wyniosła 57,9 km na 100 km² powierzchni województwa i była najniższą wartością w kraju (w kraju 98,2 km). W 2018 r. wskaźnik ten osiągnął wielkość 57,3 km (w kraju 97,2 km), a w 2010 r. 52,3 km (w kraju 87,6 km). Na 100 km² województwa przypadało: 5,5 km dróg krajowych, 8,0 km wojewódzkich, 28,6 km powiatowych i 15,9 km gminnych. Wskaźnik gęstości dróg ekspresowych osiągnął wielkość 10,0 km na 1000 km² powierzchni województwa.

Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej, jak i gruntowej, wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne. Największe zagęszczenie dróg o nawierzchni twardej wystąpiło w powiatach grodzkich: Olsztynie (266,6 km) i Elblągu (223,4 km), a najmniejsze w powiecie gołdapskim (29,9 km) i piskim (31,1 km). Natomiast największe zagęszczenie dróg o nawierzchni gruntowej dotyczyło Olsztyna (91,5 km) oraz powiatu oleckiego (69,8 km). W powiecie piskim, Elblągu i powiecie elbląskim odnotowano najmniejsze zagęszczenie dróg o tego rodzaju nawierzchni (odpowiednio: 11,8 km, 17,0 km i 19,2 km).

Wykres 72. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 72. Structure of hard surface public roads
As of 31 December

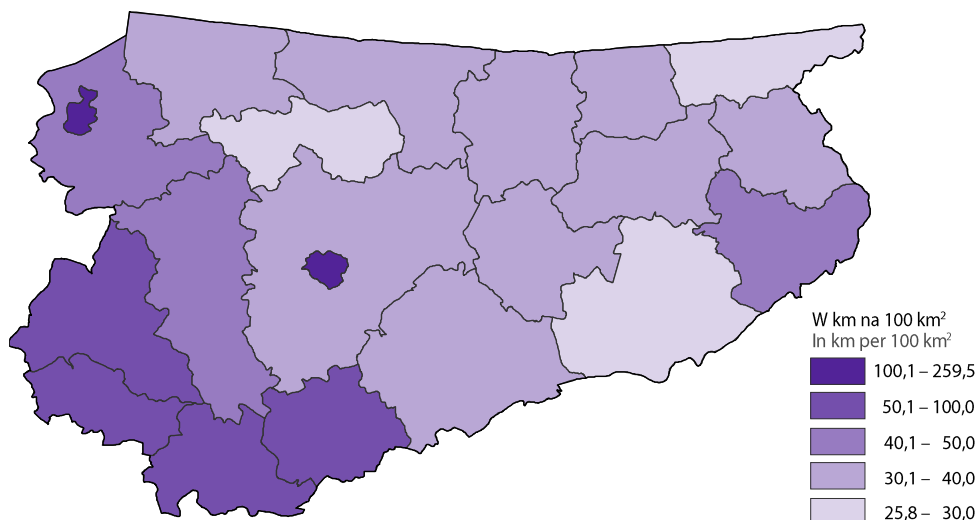
Mapa 41. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 41.

Improved hard surface communal and district roads in 2019

As of 31 December

Tablica 39. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 39.

Public roads by types of surface

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem w km Total in km	22 569,0	22 740,1	22 360,0	22 175,7
O nawierzchni twardej Hard surface	12 644,0	13 340,1	13 843,0	14 005,2
ulepszonej improved	11 730,8	12 379,2	12 751,0	12 859,9
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	9 925,0	9 400,0	8 517,0	8 170,5

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Tablica 40. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 40. Hard surface public roads

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem w km Total in km	12 644,0	13 340,1	13 843,0	14 005,2
na 100 km ² per 100 km ²	52,3	55,2	57,3	57,9
O nawierzchni ulepszonej With improved surface	11 730,8	12 379,3	12 751,0	12 859,9
Ekspresowe Expressways	57,7	140,5	223,0	241,2

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

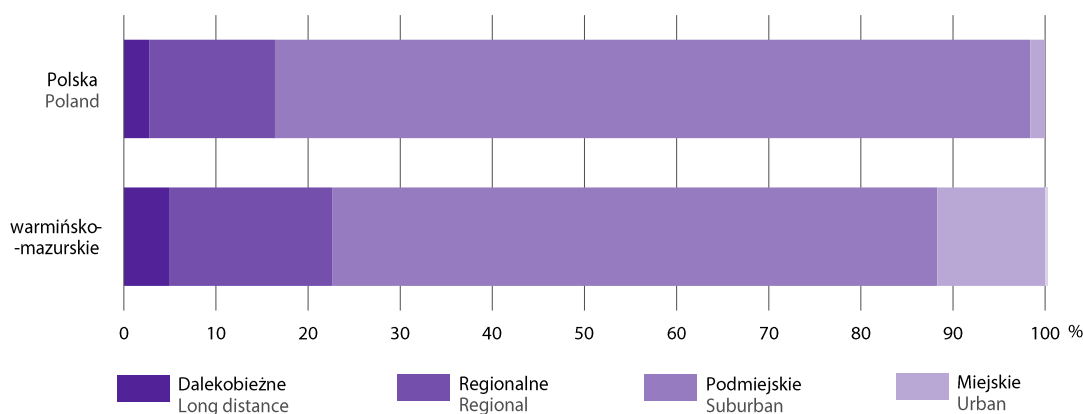
W 2019 r. regularna komunikacja autobusowa międzymiastowa w województwie prowadzona była na 368 liniach krajowych (2018 r. – 592, 2010 r. – 881) o długości 17,9 tys. km (2018 r. – 32,6 tys. km, 2010 r. – 56,1 tys. km). W ogólnej liczbie linii krajowych dominowały linie podmiejskie, które stanowiły 65,8% (w 2018 r. – 67,6%, w 2010 r. – 61,6%). Liczba autobusów eksploatowanych przez jednostki transportu samochodowego w komunikacji krajowej wyniosła 293 i była o 34,2% mniejsza niż w 2018 r. (spadek do 2010 r. o 53,7%). W 2019 r. komunikacją międzymiastową przewieziono 6 260 tys. pasażerów, tj. o 21,6% mniej niż przed rokiem i o 66,5% w stosunku do roku 2010. Dominujący udział w przewozach pasażerów komunikacją krajową miały przewozy komunikacją regularną (w 2019 r. – 87,4% przewozów ogółem, w 2018 r. – 89,5%, w 2010 r. – 86,2%). W stosunku do roku poprzedniego w komunikacji regularnej odnotowano wzrost przewozów z biletami jednorazowymi o 39,5% (w stosunku do 2010 r. spadek o 54,7%) oraz spadek przewozów z biletami miesięcznymi szkolnymi o 52,4% (spadek o 73,0%) i z biletami miesięcznymi pracowniczymi o 29,4% (spadek o 83,6%). W komunikacji regularnej specjalnej nastąpił wzrost w przewozach, zarówno pracowniczych, jak szkolnych (w stosunku do 2018 r. odpowiednio: o 135,3% i 3,5%, a do 2010 r. – nie było przewozów pracowniczych i spadek o 61,7%).

Wykres 73. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 73. Structure of national lines of scheduled bus transport in 2019

As of 31 December

W 2019 r. przewozy pasażerów w komunikacji międzynarodowej kształtowały się na poziomie 2,7 tys. osób i zmniejszyły w stosunku do 2018 r. o 97,6% (w stosunku do 2010 r. spadek o 93,9%). Na koniec 2019 r. w województwie nie funkcjonowała żadna linia międzynarodowa i w ciągu roku nie dokonano przewozów w ramach komunikacji regularnej i regularnej specjalnej.

W 2019 r. komunikacja miejska w województwie realizowana była przez przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej na ogólnej długości linii komunikacyjnych większej o 4,6% niż w 2018 r. Długość linii komunikacyjnych wyniosła 1 353 km, z czego 1 294 km stanowiły linie autobusowe, a 59 km – tramwajowe. W 2019 r. tabor miejski obejmował 296 autobusów i 43 tramwaje (w 2018 r. odpowiednio 296 i 44, w 2010 r. – 313 i 40). Liczba autobusów komunikacji miejskiej przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych zwiększyła się w stosunku do 2018 r. o 0,4%, a tramwajów pozostała bez zmian. Tabor komunikacji miejskiej przewiózł w 2019 r. ponad 65 mln pasażerów, tj. o 0,5% więcej osób niż w 2018 r. i o 11,1% mniej w porównaniu z 2010 r.

Tablica 41. Komunikacja miejska^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 41. Urban transport^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	.	1 243,5	1 293,4	1 353,5
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	.	1 182,7	1 234,5	1 294,3
linii tramwajowych tram lines	.	61,0	58,9	59,2
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	313	304	296	296
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych oh which adapted to carry people with disabilities	189	268	276	277
tramwaje trams	40	41	44	43
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych oh which adapted to carry people with disabilities	6	24	24	24
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	31 073	29 758	29 377	29 563
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych oh which adapted to carry people with disabilities	19 036	26 756	27 687	27 968
Liczba miejsc w tramwajach Number of seats in trams	5 502	5 724	6 763	6 763
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych oh which adapted to carry people with disabilities	792	4 486	4 461	4 461
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	73,6	53,8	65,1	65,4
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	50,6	37,3	45,5	45,9

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

W 2019 r. długość linii kolejowych eksploatowanych wyniosła w województwie 1 138 km i stanowiła 5,9% sieci krajowej. W stosunku do roku poprzedniego długość linii kolejowych wzrosła o 5,0% (w kraju wzrost o 0,8%). W porównaniu z rokiem 2010 ubyło 6,3% (77 km) linii kolejowych (w kraju spadek o 4,1% – 830 km). Linie jednotorowe stanowiły w województwie 73,5%, a linie dwu- i więcej torowe – 26,5%. Linie

kolejowe zelektryfikowane osiągnęły długość 492 km. Gęstość linii kolejowych wyniosła 4,7 km na 100 km² powierzchni województwa (w kraju 6,2 km).

W 2019 r. żeglugą śródlądową przewieziono ponad 40 tys. ton ładunków, przy wykonanej pracy przewozowej wynoszącej 4,4 mln tonokilometrów. W województwie ogół przewiezionych ładunków dotyczył przewozów międzynarodowych (z Rosją). W porównaniu z 2018 r. przewozy były mniejsze o 28,4%, a praca przewozowa – o 26,2%. Spadek dotyczył przewozów ładunków eksportowanych (o 34,3%). Import ładunków żeglugą śródlądową wzrósł o 24,6%.

Dane o **przewozach ładunków żeglugą śródlądową** dotyczą transportu ładunków na drogach wodnych śródlądowych i na wodach morskich dokonanego taborem żeglugi śródlądowej.

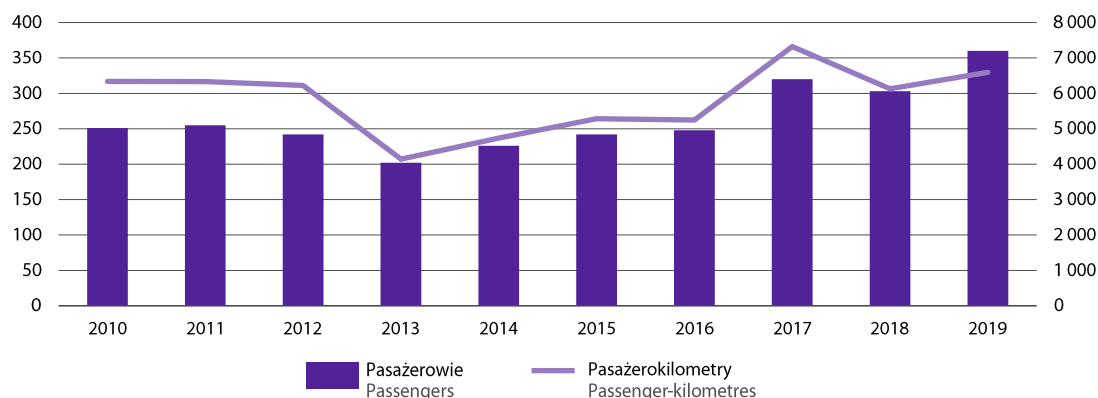
Tablica 42. Przewozy ładunków żeglugą śródlądową według relacji przewozów
Table 42. Inland waterways transport of goods by origin/destination

Lata Years	Województwo lub kraj Voivodship or country		Tony Tonnes	Tonokilometry Tonneskilometres
	skąd from	dokąd to	w tys. in thousands	
Przewozy krajowe ^a Domestic transport ^a				
2010	Warmińsko-mazurskie	pomorskie	35	964
2015	-	-	-	-
2018	-	-	-	-
2019	-	-	-	-
Przewozy międzynarodowe – export International transport – export				
2010	-	-	-	-
2015	Warmińsko-mazurskie	Rosja	55,9	5 612,1
2018	Warmińsko-mazurskie	Rosja	50,7	5 349,0
2019	Warmińsko-mazurskie	Rosja	33,3	3 625,4
Przewozy międzynarodowe – import International transport – import				
2010	-	-	-	-
2015	Rosja	Warmińsko-mazurskie	32,9	3 909,2
2018	Rosja	Warmińsko-mazurskie	5,7	577,5
2019	Rosja	Warmińsko-mazurskie	7,1	749,2

^a Wymieniono województwa, w których przewozy wyniosły co najmniej 4 tys. ton.

^a There are enumerated only the voivodships, where transport amounted to at least 4 thousand tonnes.

Wykres 74. Przewozy pasażerów żeglugą śródlądową
Chart 74. Inland waterways transport of passengers

Liczba pasażerów przewiezionych żeglugą śródlądową wyniosła 359,5 tys. i była większa o 18,6% w porównaniu z 2018 r. (w kraju spadek o 2,4%).

Wykonana przy przewozach pasażerów praca przewozowa wzrosła w porównaniu z 2018 r. o 7,6% (w kraju spadek o 4,4%). Średnia odległość na jaką przewieziono 1 pasażera wyniosła w województwie 18,3 km (w kraju 12,9 km).

W 2019 r. w porcie morskim Elbląg obroty ładunkowe wyniosły 82,9 tys. ton, tj. o 21,8% mniej niż w 2018 r. oraz o 57,9% więcej w stosunku do 2010 r. Kategorie ładunkowe realizowane w tym porcie to ładunki masowe suche (58,4% obrotów ładunkowych ogółem) oraz pozostałe ładunki drobnicowe (41,6%). W kategorii ładunków masowych suchych 64,0% stanowiły węgiel i koks, a 36,0% produkty rolne (np. zboża, soja). W 2019 r., podobnie jak w latach 2018 i 2010, w Elblągu zrealizowano zaledwie 0,1% obrotów ładunkowych w polskich portach morskich. W skali roku zanotowano spadek obrotów ładunków masowych suchych (o 33,1%) i wzrost pozostałych ładunków drobnicowych (o 2,7%). Porównując z 2010 r. wystąpił wzrost odpowiednio: o 46,7% i o 76,9%.

Informacje o **obrotach ładunkowych** pochodzą od przedstawicieli statków zawijających do portów morskich i są pozyskiwane za pośrednictwem urzędów morskich – kapitanatów, bosmanatów w zakresie wymaganym Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/42/WE z dnia 6 maja 2009 r. (DZ. U. WE L 141 z 6 czerwca 2009 r.) w sprawie sprawozdań statystycznych w odniesieniu do przewozu rzeczy i osób drogą morską. Dane te nie uwzględniają: statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 100; załadunku bunkru (tj. paliwa dla statków); obrotu wewnątrz krajowego, z wyjątkiem kabotażu, tj. ładunków przewożonych drogą morską pomiędzy polskimi portami morskimi; wagi własnej załadowanych i wyładowanych kontenerów i jednostek ro-ro służących do transportu towarów.

Energia Energy

W województwie na koniec 2019 r. moc zainstalowana i osiągalna w elektrowniach była wyższa niż w latach 2018 i 2010.

Odnotowano wzrost produkcji energii elektrycznej stosunku do 2018 r. i 2010 r.

W 2019 r. gospodarstwa domowe zużyły mniej prądu niż w roku poprzednim i w 2010.

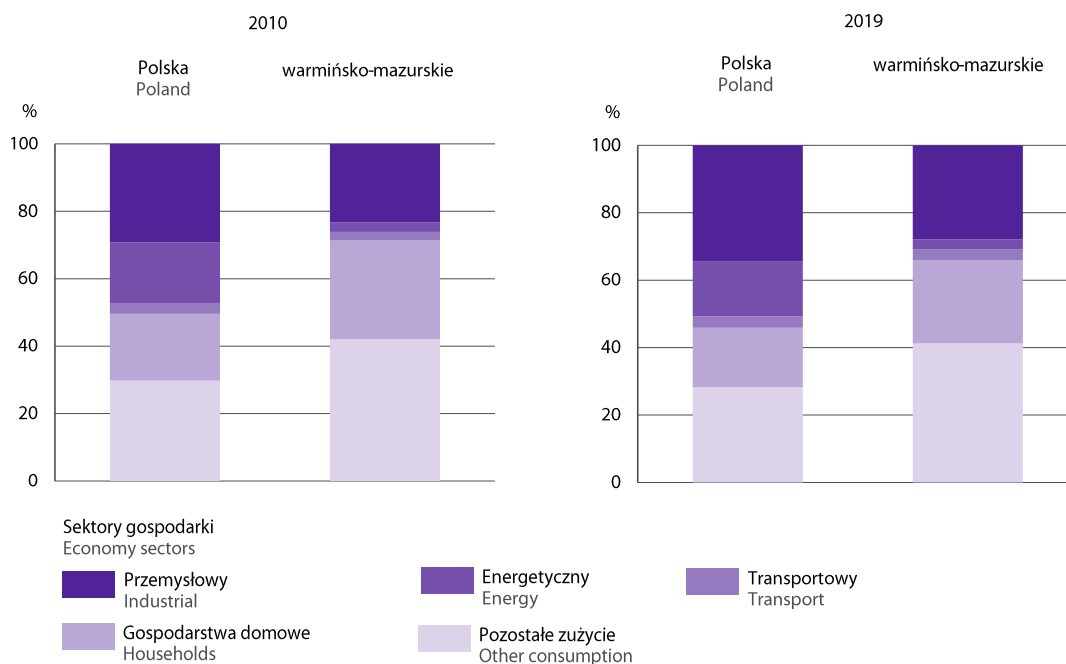
Na koniec 2019 r. było zarejestrowanych więcej odbiorców energii elektrycznej niż rok wcześniej i niż w 2010 r.

Średnie zużycie prądu przez 1 mieszkańca województwa było mniejsze niż 2018 r. i na poziomie 2010 r.

W 2019 r. 1 odbiorca zużył średnio mniej energii elektrycznej zarówno w roku 2018 jak i 2010.

Na koniec 2019 r. moc zainstalowana w elektrowniach w województwie wyniosła 593,1 MW, a moc osiągalna – 571,0 MW, co stanowi wzrost odpowiednio o 11,7% oraz o 14,1% w stosunku roku poprzedniego (w kraju wzrost po 7,0%). W porównaniu z 2010 r. moc zainstalowana i moc osiągalna wzrosły w województwie ponad 4-krotnie (w kraju wzrost o 31,6% i o 28,4%). W 2019 r. moc zainstalowana, podobnie jak osiągalna, w elektrowniach województwa warmińsko-mazurskiego stanowiły 1,2% mocy zainstalowanej (osiągalnej) w elektrowniach krajowych.

Wykres 75. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 75. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2019 r. w województwie wyprodukowano 1 525,3 GWh energii elektrycznej, co stanowi 0,9% produkcji krajowej. Był to wzrost w stosunku do 2018 r. o 30,3% (w kraju spadek o 3,6%) i ponad 4-krotny wzrost do roku 2010 (w kraju wzrost o 4,1%).

W województwie 85,7% (1 307,1 GWh) wytworzonej energii elektrycznej pochodziło z odnawialnych nośników energii (w kraju 15,5%). W stosunku do roku poprzedniego udział ten był większy o 2,9 p. proc., a do 2010 r. większy o 46,9 p. proc. (w kraju odpowiednio: wzrost o 2,7 p. proc. i o 8,6 p. proc.).

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 43. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 43. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	487,6	484,5	518,2	531,2
miasta urban areas	310,1	312,3	331,1	341,1
wieś rural areas	177,6	172,2	187,1	190,1
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	1 050,2	942,5	1 034,7	1 029,5
miasta urban areas	594,2	510,5	552,0	541,0
wieś rural areas	456,0	432,0	482,6	488,5
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	2 153,5	1 945,2	1 996,7	1 938,1
miasta urban areas	1 916,2	1 634,7	1 667,3	1 586,1
wieś rural areas	2 568,0	2 508,2	2 579,7	2 569,7

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Energii.

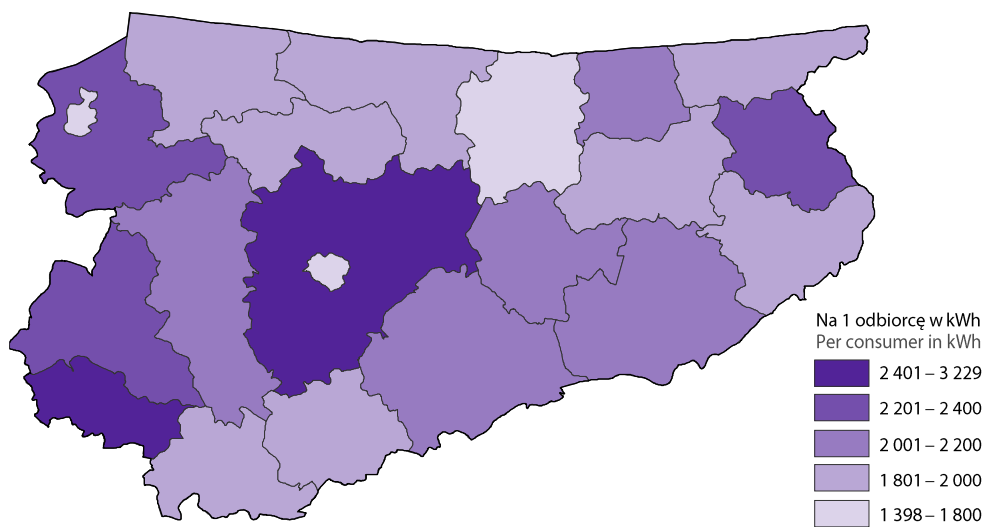
a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Energy.

W 2019 r. gospodarstwa domowe zużyły ogółem 1 029,5 GWh energii elektrycznej, tj. 3,4% zużycia krajowego. Było to o 0,5% mniej niż w roku ubiegłym (w kraju wzrost o 0,4%) i o 2,0% mniej niż w 2010 r. (w kraju wzrost o 2,58). Średnio mieszkaniec województwa zużył w ciągu roku 722,0 kWh (w kraju 797,5 kWh) energii elektrycznej, przy czym mieszkaniec wsi zużył o 31,0% więcej prądu niż mieszkaniec miasta. W stosunku do 2018 r. zużycie prądu przez mieszkańca województwa spadło o 0,1% (w kraju wzrost o 0,4%) i było na poziomie 2010 r. (w kraju wzrost o 3,2%).

W 2019 r. na terenie województwa zarejestrowanych było 531,2 tys. odbiorców energii elektrycznej. Średnie zużycie prądu na 1 odbiorcę wyniosło 1 938,1 kWh (w kraju 1 963,0 kWh), tj. mniej o 2,9% niż w roku ubiegłym (w kraju spadek o 0,9%) i o 10,0% w porównaniu z 2010 r. (w kraju spadek o 6,5%). Odbiorca mieszkający na wsi zużył o 62,0% prądu więcej niż odbiorca mieszkający w mieście (w kraju więcej o 41,7%). Odbiorca w mieście zużył mniej energii elektrycznej (podobnie jak w 2018 r. i 2010 r.) od średniej krajowej, natomiast odbiorca mieszkający na wsi zużył jej więcej. Największe zużycie prądu na 1 odbiorcę odnotowano w powiatach nowomiejskim (3 229,1 kWh) i olsztyńskim (2 426,8 kWh), a najmniej w Elblągu (1 397,8 kWh) oraz Olsztynie (1 504,4 kWh).

Mapa 42. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2019 r.
Map 42. Consumption of electricity in households in 2019

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W latach 2011–2019 dochody wszystkich razem budżetów jednostek samorządu terytorialnego były wyższe w porównaniu do roku poprzedniego. W 2019 r. wzrósł udział dochodów własnych w dochodach ogółem w porównaniu do poprzedniego roku, natomiast zmalał udział dotacji inwestycyjnych.

W warmińsko-mazurskim w 2019 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego dysponowały łącznymi dochodami w wysokości 10 140,0 mln zł, tj. o 10,0% (o 925,3 mln zł) większymi niż w 2018 r. i o 63,2% (o 3 928,1 mln zł) większymi niż w 2010 r. Wszystkie rodzaje samorządów województwa dysponowały większymi dochodami niż w roku poprzednim. Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego stanowiły 3,6% łącznych dochodów jednostek samorządu terytorialnego w kraju.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w analizowanym okresie dochody ogółem wzrastały z 4 272 zł w 2010 r. do 6 438 zł w 2018 r. i do 7 111 zł w 2019 r. W Polsce w 2019 r. wartość ta osiągnęła poziom 7 255 zł. Warmińsko-mazurskie uplasowało się na 6 miejscu w kraju. Wśród województw najwyższe dochody na 1 mieszkańca osiągnęło województwo mazowieckie (8 576 zł) i pomorskie (7 735 zł), a najniższe śląskie (6 647 zł) i opolskie (6 771 zł). Najwyższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. uzyskały budżety miast na prawach powiatu (6 886 zł). Niższe od nich były dochody w budżetach gmin (5 190 zł) i powiatów (1 384 zł), a najniższe w budżecie województwa (473 zł).

Tablica 44. Dochody jednostek samorządu terytorialnego
Table 44. Revenue of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	4 272	5 459	6 438	7 111	39,4
Gminy ^a Gminas ^a	2 886	3 432	4 725	5 190	39,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3 835	5 917	6 258	6 886	49,3
Powiaty Powiats	1 049	1 101	1 258	1 384	33,7
Województwo Voivodship	358	642	398	473	24,9

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne.

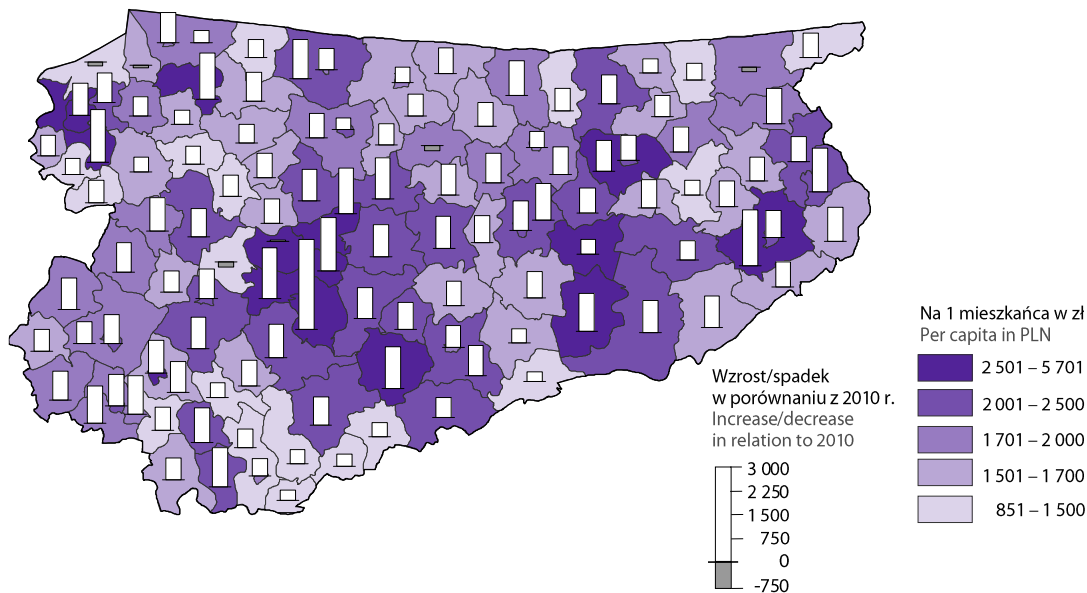
W strukturze ogółem dominowały dochody własne (39,4%), które wyniosły 3 991,6 mln zł i wzrosły w porównaniu do 2018 r. o 11,3%. Udział dotacji w dochodach ogółem wyniósł 33,3%. Kwota dotacji osiągnęła poziom 3 373,8 mln zł i była wyższa o 8,8% niż w roku poprzednim. Subwencja ogólna osiągnęła poziom 2 774,7 mln zł (o 9,8% więcej niż w 2018 r.) i stanowiła 27,4% dochodów ogółem. Ze względu na rodzaj jednostki największy udział w dochodach ogółem miały gminy 58,0% (5 885,4 mln zł), następnie miasta na prawach powiatu 19,8% (2 010,4 mln zł) i powiaty 15,5% (1 569,9 mln zł). Najmniejszymi dochodami dysponował samorząd województwa 674,3 mln zł (6,6% dochodów wszystkich jednostek ogółem).

Największy udział w dochodach własnych wszystkich budżetów miały gminy (57,7%). Kolejne udziały to miasta na prawach powiatu (24,8%) i powiaty (13,2%). Najmniejszy udział miał budżet województwa (4,2%). Rozpatrując strukturę poszczególnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego, najwyższym udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem charakteryzowały się miasta na prawach powiatu (49,3%). Mniejszy udział wykazały gminy (39,2%) i powiaty (33,7%), a najmniejszy budżet województwa (24,9%). W sumie udział dochodów własnych w dochodach ogółem wyniósł 39,4% i w ciągu lat 2010–2019 wahał się od 37,8% w 2010 r. do 40,1% w 2015 r. W porównaniu do 2018 r. udział ten zwiększył się o 0,5 p. proc.

Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w warmińsko-mazurskim wyniosły w 2019 r. 2 799 zł. W porównaniu do 2010 r. były one wyższe o 73,6% i w porównaniu do 2018 r. o 11,7%. Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. uzyskano w gminie Stawiguda (5 701 zł) i w Olsztynie (3 844 zł), natomiast najniższe w gminach Janowiec Kościelny (851 zł) i Rozogi (938 zł). W porównaniu do 2010 r. największy wzrost nastąpił w gminie

Stawiguda (o 2 934 zł dochodów własnych na 1 mieszkańca) i gminie wiejskiej Elk (o 1 818 zł). Natomiast spadek zanotowano w 5 gminach, w tym największy w gminie Łukta (o 166 zł) i Gołdap (o 165 zł).

Mapa 43. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.
Map 43. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2019

a Dochody własne obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
a Own revenue include funds received under the gmina and powiat parts.

Większość dotacji, jakie otrzymały wszystkie jednostki samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 r., stanowiły dotacje celowe (80,5%). Wyniosły one 2 715,0 mln zł i były o 8,8% wyższe niż w 2018 r. i ponad dwukrotnie wyższe niż w 2010 r. Najwięcej dotacji celowych wpłynęło do budżetów gmin (71,1%), mniej do miast na prawach powiatu (16,2%) i powiatów (8,7%), a najmniej do budżetu województwa (4,0%). W grupie dotacji celowych największy udział, wynoszący 95,8%, stanowiły dotacje z budżetu państwa w kwocie 2 601,8 mln zł. Udział ten w porównaniu z 2018 r. był większy o 1,0 p. proc. Na zadania z zakresu administracji rządowej przeznaczono 2 249,9 mln zł, tj. o 16,0% więcej niż rok wcześniej. Na zadania własne przeznaczono 345,2 mln zł, tj. o 18,8% mniej niż w 2018 r., a na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, przypadają 6,7 mln zł, tj. o 90,2% więcej w ujęciu rocznym.

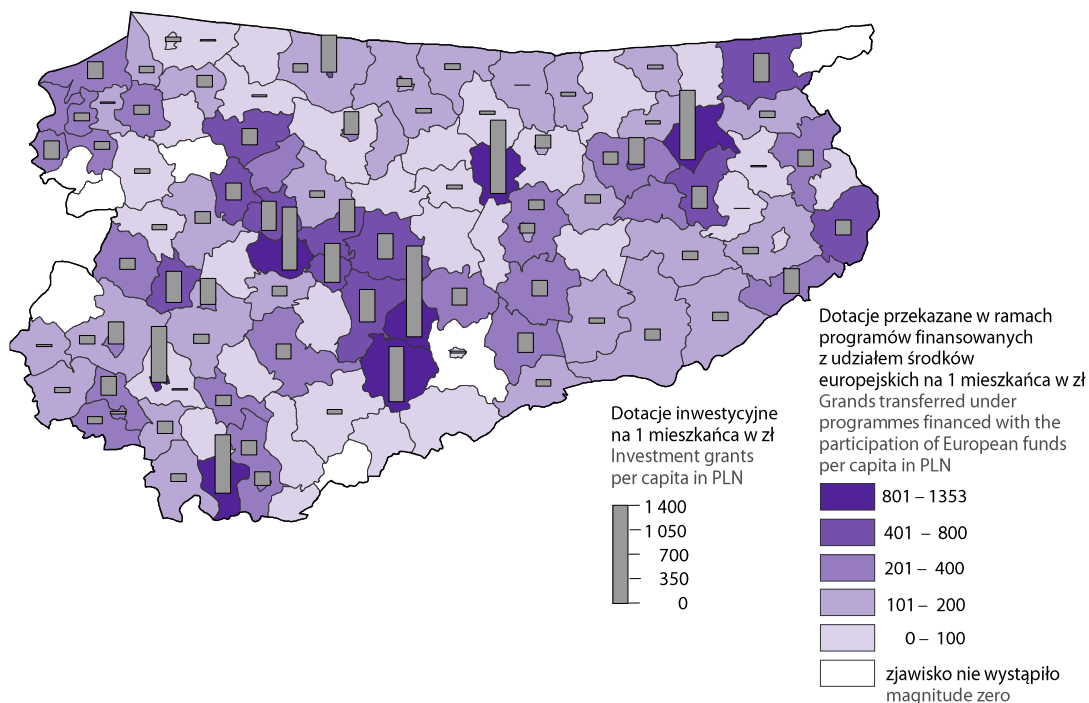
Czynnikiem dynamizującym rozwój regionu były dotacje inwestycyjne. Stanowiły one część wszystkich ośmiu typów dotacji wykazywanych w sprawozdaniach i wyniosły w 2019 r. we wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego 569,2 mln zł. Były one mniejsze od ubiegłorocznych o 9,6%, natomiast w porównaniu do 2010 r. większe o 20,0%. Największy udział miały budżety gmin (43,8%), mniejszy miasta na prawach powiatu i województwo (po 21,7%), natomiast najmniejszy budżet powiatów (12,8%). Spośród typów dotacji inwestycyjnych najczęściej pochodziło z programów finansowanych z udziałem środków europejskich (80,8%).

W ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (z paragrafów 200, 620, 205, 625) przekazywano w 2019 r. 658,8 mln zł, co stanowiło 19,5% dotacji ogółem. Najwięcej spośród nich otrzymały budżety gmin (37,6%), mniej budżet województwa (27,9%) i miasta na prawach powiatu (21,4%), a najmniej budżety powiatów (13,2%). Dotacje te wzrosły w ujęciu rocznym o 8,8%. Spośród nich 460,1 mln zł (69,8%) to dotacje inwestycyjne. W porównaniu do 2018 r. zwiększyły się one o 2,3%.

W 2019 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca samorządy otrzymały dotacje w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (z paragrafów 200, 620, 205, 625) w wysokości 462 zł,

w tym inwestycyjne 323 zł. Spośród gmin i miast na prawach powiatu jedynie gmina Pasym (1 353 zł), Reszel (1 116 zł) i Kruklanki (1 027 zł) przekroczyły próg 1 000 zł dotacji na 1 mieszkańca. Natomiast w 4 gminach wartość ta nie osiągnęła 10 zł na 1 mieszkańca. Dotacji tych nie wykazało 7 gmin. Tylko gminy Pasym (1 308 zł), Reszel (1 066 zł) i Kruklanki (1 002 zł) przekroczyły próg 1 000 zł dotacji inwestycyjnych ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich na 1 mieszkańca. Bez dotacji inwestycyjnych było 31 gmin.

Mapa 44. Dotacje dla gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.
Map 44. Grants for gminas^a per capita in 2019

^a Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

^a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. Data relate to grants from paragraphs 200 and 620 as well as 205 and 625 of the classification of budgetary revenue and expenditure.

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

W porównaniu do poprzedniego roku, jak i 2010 r. wydatki wszystkich razem budżetów jednostek samorządu terytorialnego były wyższe. Zmalał udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem zarówno w porównaniu do 2018 r., jak i w porównaniu do 2010 r.

W 2019 r. łączne wydatki ponoszone przez samorządy terytorialne w warmińsko-mazurskim zamknęły się w kwocie 10 152,8 mln zł i były wyższe o 46,6% (o 3 229,6 mln zł) niż w 2010 r. i o 5,7% (o 543,1 mln zł) w porównaniu do 2018 r. Udział wydatków bieżących w ogółem wyniósł 83,3%, a majątkowych 16,7%. W porównaniu z poprzednim rokiem wzrosły wydatki bieżące (o 10,1%), które wyniosły 8 455,8 mln zł, natomiast zmalały wydatki majątkowe (o 12,1%), które osiągnęły wartość 1 697,0 mln zł. Większość wydatków majątkowych (95,7%) przeznaczona była na inwestycje. W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. wydatki ogółem wyniosły 7 120 zł (średnio w kraju 7 300 zł), co dało 6 lokatę. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca uzyskało województwo mazowieckie (8 675 zł) i pomorskie (7 872 zł), a najniższe śląskie (6 689 zł) i opolskie (6 886 zł). Wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. wyniosły 1 139 zł i były niższe niż rok wcześniej o 11,3%.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wszystkich jednostek w 2019 r. wyniósł 16,0%. Największy udział odnotowano w budżecie województwa (28,9%), mniejszy w budżetach powiatów (18,9%) i gmin (15,2%), a najmniejszy miast na prawach powiatu (11,6%). W analizowanych latach udział ten był najmniejszy w 2016 r. i wyniósł 8,8%. Największy udział zanotowano w 2010 r. i stanowił on 26,2% wydatków ogółem.

Tablica 45. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

Table 45. Expenditure of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	4 761	5 477	6 714	7 120	16,0
Gminy ^a Gminas ^a	3 302	3 335	4 972	5 209	15,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4 373	6 403	6 457	6 872	11,6
Powiaty Powiats	1 091	1 075	1 270	1 381	18,9
Województwo Voivodship	372	658	428	472	28,9

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

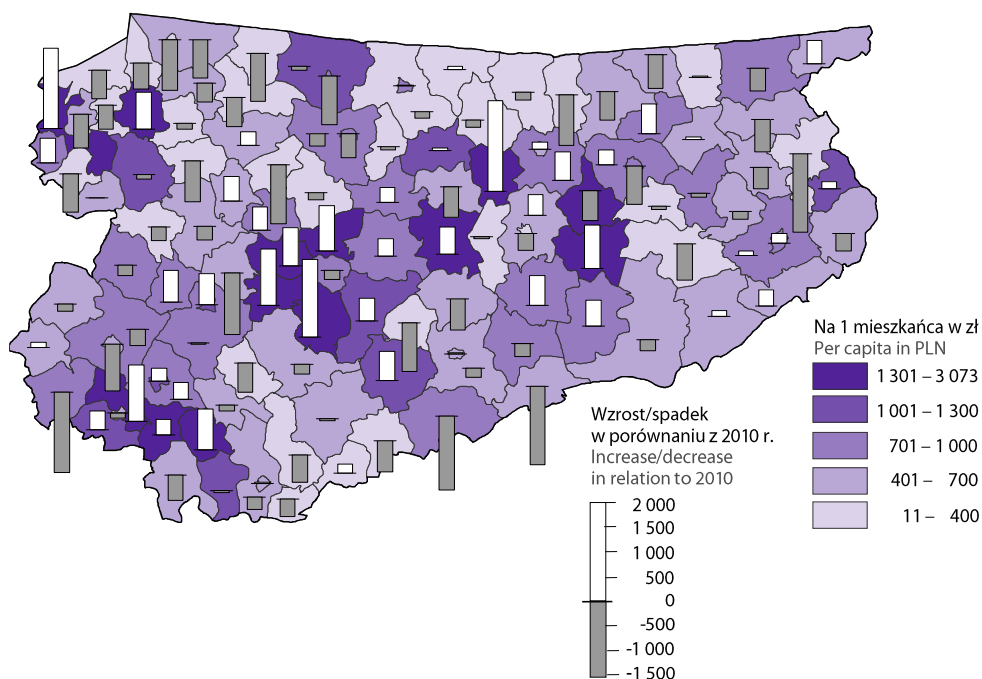
Największe środki budżetowe znajdowały się w dyspozycji samorządów gmin. W 2019 r. wydatki gmin województwa wyniosły 5 906,7 mln zł (58,2% łącznych wydatków samorządów). W porównaniu do 2018 r. wydatki samorządów gmin wzrosły o 4,4%. W strukturze wydatków gmin według działów największym odsetkiem charakteryzował się dział oświata i wychowanie (27,3%) oraz rodzina (26,2%).

Przeciętne wydatki gmin na 1 mieszkańca osiągnęły w 2019 r. poziom 5 209 zł i były wyższe o 4,8% niż w roku 2018. Najwyższymi wydatkami na 1 mieszkańca w 2019 r. charakteryzowała się gmina miejsko-wiejska Mikołajki (8 051 zł) i gmina wiejska Stawiguda (7 941 zł), a najniższymi gmina miejsko-wiejska Węgorzewo (4 289 zł) i gmina miejska Działdowo (4 314 zł).

W 2019 r. powiaty grodzkie przeznaczyły na wydatki 2 006,2 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowiło 6 872 zł. Wydatki na 1 mieszkańca w Olsztynie wyniosły 7 596 zł, a w Elblągu 5 831 zł. Samorząd Olsztyna najwięcej przeznaczył na oświatę i wychowanie (32,5%), podobnie jak i Elbląga (33,5%).

Wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. wśród gmin i miast na prawach powiatu przekroczyły 3 000 zł w 2 gminach: Mikołajki (3 073 zł) i Stawiguda (3 025 zł). Najniższe wydatki inwestycyjne poniżej 100 zł na 1 mieszkańca odnotowano w gminie Markusy (11 zł) i Lelkowo (52 zł). W porównaniu do 2010 r. wzrost wydatków inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca miał miejsce w 47 jednostkach, w tym największy w gminie miejsko-wiejskiej Reszel (o 1 664 zł) i gminie wiejskiej Elbląg (o 1 472 zł). Spadek odnotowano w 69 jednostkach, w tym największy w gminie Biskupiec (w powiecie nowomiejskim o 1 481 zł) i Rozogi (o 1 445 zł).

Mapa 45. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.
Map 45. Investment expenditures of budgets of gminas^a per capita in 2019

a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.
a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

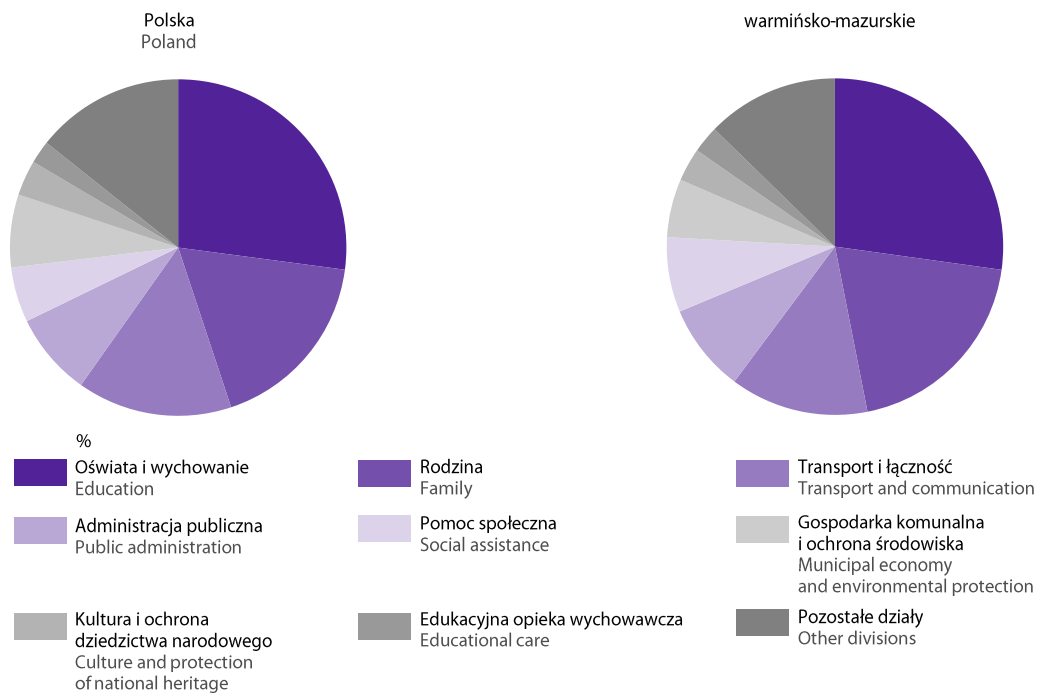
Powiaty ziemskie dysponowały środkami na wydatki w wysokości 1 566,4 mln zł ogółem, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 1 381 zł. W strukturze wydatków według działów największym odsetkiem charakteryzował się dział oświata i wychowanie (29,2%) oraz transport i łączność (16,6%).

Samorząd województwa wydał w 2019 r. 673,6 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca były to środki w wysokości 472 zł. Najwięcej przeznaczono na transport i łączność (51,3%) oraz administrację publiczną (15,7%).

W strukturze wydatków wszystkich jednostek samorządu terytorialnego według działów klasyfikacji budżetowej w województwie i w Polsce w 2019 r. dominowały wydatki na oświatę i wychowanie

(odpowiednio 27,2% i 27,1%). Drugie pod względem wielkości były wydatki w dziale rodzina (odpowiednio 19,7% i 17,8%). Natomiast na trzecim miejscu był transport i łączność (odpowiednio 13,3% i 14,9%).

Wykres 76. Wydatki budżetowe według działów w 2019 r.
Chart 76. Budgetary expenditure by divisions in 2019

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W prawie wszystkich latach pomiędzy 2010 r. a 2019 r. budżety łącznie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego zamknęły się deficytem. Wyjątkiem był 2016 r., w którym zanotowano nadwyżkę.

Po deficycie z 2018 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego zamknęły 2019 r. ponownie deficytem łącznie 12,8 mln zł. Rok wcześniej deficyt wyniósł 395,1 mln zł. Przyczynił się do tego deficyt w gminach i wyniósł on 21,2 mln zł. W pozostałych rodzajach budżetów odnotowano nadwyżkę: w miastach na prawach powiatu wyniosła ona 4,2 mln zł, w powiatach 3,6 mln zł i w województwie 0,7 mln zł. W ujęciu rocznym deficyt łącznie zmalał o 382,3 mln zł i porównaniu do 2010 r. zmalał o 698,6 mln zł.

W analizowanych latach łączny wynik budżetów przeważnie zamknął się deficytem. Największy deficyt wystąpił w 2010 r. i wyniósł 711,4 mln zł. Jedyne w 2016 r. wystąpiła nadwyżka w wysokości 416,4 mln zł i w gminach wyniosła ona 170,8 mln zł, w miastach na prawach powiatu 157,9 mln zł, w województwie 52,6 mln zł i w powiatach 35,2 mln zł. W porównaniu do poprzedniego roku notowano zmniejszenie deficytu w latach 2011–2013, zwiększenie w 2014 r., ponowne zmniejszenie w 2015 r. Po jednym roku nadwyżki, budżet w 2017 r. zamknął się deficytem, który zwiększył się w następnym roku, a w 2019 r. deficyt uległ zmniejszeniu.

Tablica 46. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 46. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-711,4	-25,3	-395,1	-12,8
Gminy ^a Gminas ^a	-479,4	111,9	-280,6	-21,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-161,8	-143,8	-58,3	4,2
Powiaty Powiats	-49,1	29,7	-13,7	3,6
Województwo Voivodship	-21,0	-23,1	-42,4	0,7

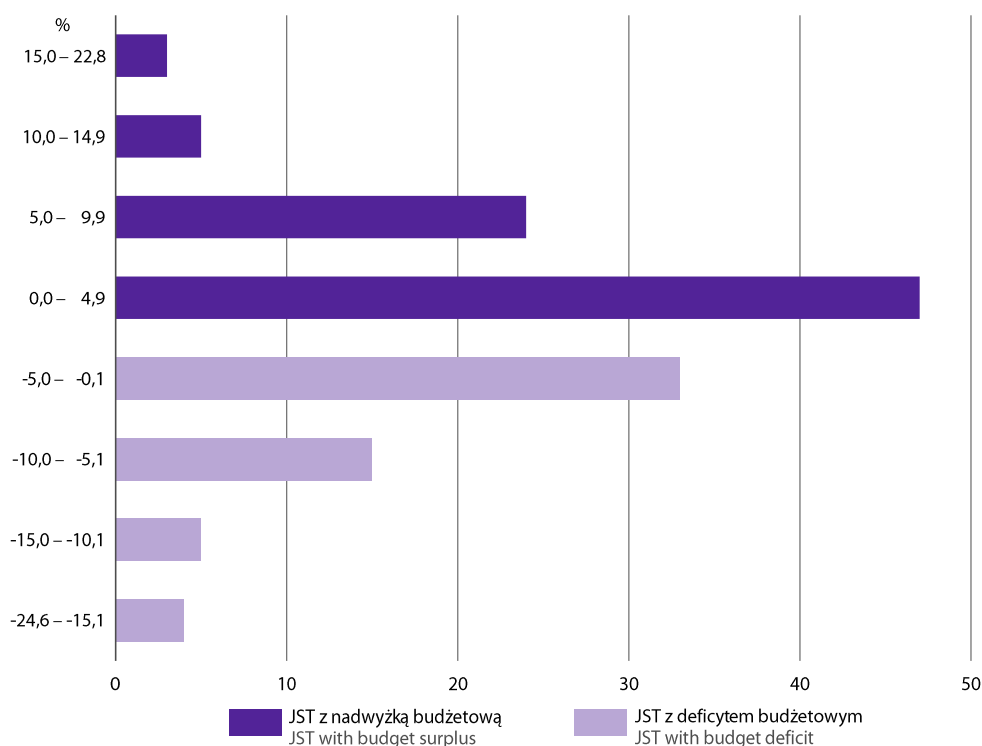
a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Relacja deficytu jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem wyniosła 0,1%. W budżetach gmin relacja ta wyniosła 0,4%.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. deficyt budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego osiągnął wartość 9 zł, a w gminach 19 zł. Największą nadwyżkę osiągnięto w miastach na prawach powiatu (14 zł), a mniejszą w powiatach (3 zł). W województwie nadwyżka w przeliczeniu na 1 mieszkańca nie osiągnęła złotówki (0,48 zł).

Wykres 77. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2019 r.

Chart 77. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2019

Na 136 jednostek samorządu terytorialnego w województwie w 79 wystąpiła nadwyżka budżetowa, co stanowiło 58,1% ogółu. Tylko w jednej jednostce nadwyżka była większa niż 20% dochodów. Deficyt odnotowało 57 jednostek (41,9%), przy czym tylko w jednej deficyt był większy niż 20% dochodów.

Zadłużenie samorządów, którego źródłem finansowania są: kredyty i pożyczki, papiery wartościowe oraz zobowiązania wymagalne, wyniosło w 2019 r. ogółem 2 989,3 mln zł i było wyższe niż w 2018 r. o 6,3%. Największe wartościowo zadłużenie nastąpiło w gminach (1 618,9 mln zł), mniejsze w miastach na prawach powiatu (635,4 mln zł) oraz w powiatach (372,8 mln zł) i w województwie (362,2 mln zł). W prawie wszystkich grupach jednostek nastąpiło zwiększenie zadłużenia w porównaniu do roku poprzedniego. Większym wzrostem charakteryzowały się gminy (o 7,6%) i miasta na prawach powiatu (o 7,2%), a mniejszym powiaty (o 6,1%). Jedynie budżet samorządu województwa zmniejszył zadłużenie w porównaniu do 2018 r. (o 0,3%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. zadłużenie budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego osiągnęło wartość 2 101 zł. Największe było w miastach na prawach powiatu (2 181 zł), mniejsze w gminach (1 431 zł) i powiatach (329 zł), a najmniejsze w województwie (255 zł).

Tablica 47. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 47. Debt of local government units in 2019

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2018=100
Ogółem Total	2 989,3	2 101	29,5	106,3
Gminy ^a Gminas ^a	1 618,9	1 431	27,5	107,6
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	635,4	2 181	31,6	107,2
Powiaty Powiats	372,8	329	23,7	106,1
Województwo Voivodship	362,2	255	53,7	99,7

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Source: own contribution based on Ministry of Finance data.

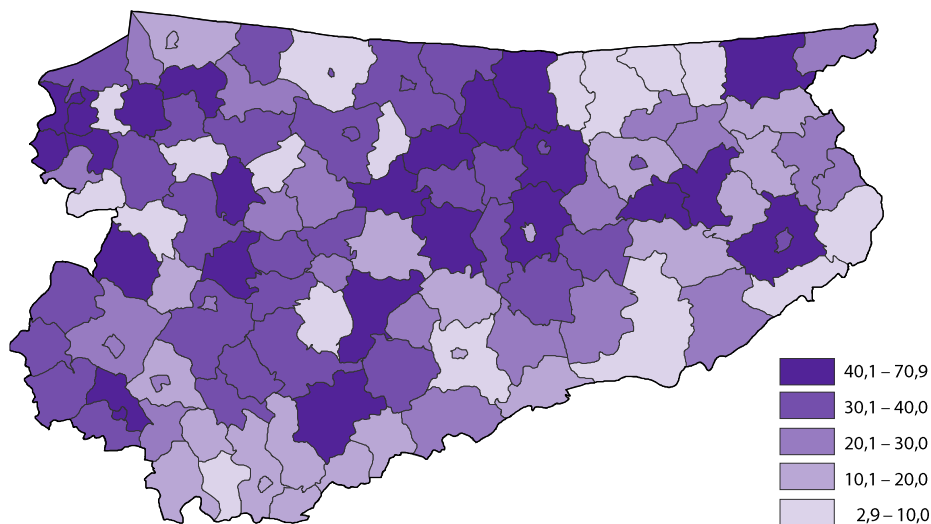
Relacja zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem wyniosła 29,5%. W budżecie województwa relacja ta była najwyższa i wyniosła 53,7%. W miastach na prawach powiatu wyniosła ona 31,6%, w gminach 27,5%, a w powiatach 23,7%, czyli najmniej. Wśród gmin i miast na prawach powiatu najwyższym wskaźnikiem charakteryzowała się gmina miejsko-wiejska Korsze (70,9%) i gmina wiejska Elbląg (68,8%). Najniższy wskaźnik uzyskała gmina miejsko-wiejska Węgorzewo (2,9%) i gmina wiejska Banie Mazurskie (5,8%).

Mapa 46. Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 46. Debt of gminas in % of revenue in 2019

As of 31st December

7.4. Projekty dofinansowane z Unii Europejskiej z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4. Projects co-financed by the European Union from structural funds and the Cohesion Fund

Województwo korzystało z możliwości, jakie dawały programy operacyjne. Do końca 2020 r. wartość całkowita projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 25 197,9 mln zł, w tym środki UE stanowiły 61,3%. Udział warmińsko-mazurskiego w całkowitej wartości dofinansowania w Polsce wyniósł 4,9%.

Wartość całkowita projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego do końca 2020 r. wyniosła 25 197,9 mln zł i stanowiła 4,9% całkowitej wartości dofinansowania w Polsce. Ze środków UE pochodziło 15 448,7 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość całkowita projektów wyniosła 17 739 zł. Należy podkreślić, że nie były to wszystkie środki europejskie wykorzystywane na terenie województwa.

Najwięcej środków (40,4%) pochodziło z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Było to 10 183,5 mln zł, w tym 6 989,5 mln zł dofinansowano ze środków UE. Udział województwa w wartości tego programu w kraju wyniósł 5,6%. Średnio na 1 mieszkańca przypadło 7 169 zł.

Drugi pod względem wielkości udział dotyczył Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (37,7%). Wyniósł on 9 505,7 mln zł, w tym 52,6% zostało dofinansowane ze środków unijnych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca były to środki wynoszące 6 692 zł. Program stanowił 4,4% regionalnych programów wszystkich województw.

Z racji swojego położenia w województwie znalazły się środki także z Programu Polska Wschodnia. Wartość całkowita projektów z tego programu wyniosła 2 539,0 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało kwotę 1 787 zł. Stanowiło to 10,1% wszystkich programów województwa. Dofinansowanie ze środków wspólnotowych wyniosło 66,5%. Spośród wszystkich województw wschodnich na warmińsko-mazurskie przypadło 21,6% wartości programu.

Nieco mniejszy udział w wartości projektów województwa miał Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (9,0%). Jego wielkość to 2 264,3 mln zł, w tym 1 226,5 mln zł to środki z UE. W przeliczeniu na 1 mieszkańca była to kwota 1 594 zł. Udział województwa w krajowym programie wyniósł 3,5%.

Najmniejszy udział w programach wojewódzkich miał Program Operacyjny Polska Cyfrowa (1,0%) i Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (1,8%). Wartość całkowita wyniosła odpowiednio 252,6 mln zł (w tym 58,5% to dofinansowanie ze środków UE) i 452,9 mln zł (w tym 87,3% dofinansowano ze środków wspólnotowych). Udział województwa w porównaniu do kraju wyniósł w Programie Polska Cyfrowa 1,8%, a w Programie Wiedza Edukacja Rozwój 1,9%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca projekty zrealizowane do końca 2020 r. wyniosły odpowiednio 178 zł i 319 zł.

Tablica 48. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca 2020 r.^a

Table 48. The total value of projects and the value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the Voivodship by the end of 2020^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the European Union resources	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł in million PLN			
Ogółem^a Total^a	25 197,9	15 448,7	17 739	4,9
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	9 505,7	5 001,4	6 692	4,4
Inteligentny Rozwój Smart Growth	2 264,3	1 226,5	1 594	3,5
Polska Cyfrowa Digital Poland	252,6	147,9	178	1,8
Polska Wschodnia Eastern Poland	2 539,0	1 688,0	1 787	21,6
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	452,9	395,4	319	1,9
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	10 183,5	6 989,5	7 169	5,6

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme.

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie

Selected data on Voivodship

Tablica II. Wybrane dane o województwie warmińsko-mazurskim
Table II. Selected data on Warmińsko-Mazurskie Voivodship

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	402 206,6	390 364,6	421 931,5	344 179,7	259 184,8
Nakłady na środki trwale służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	119 316,3	112 580,1	81 320,4	88 406,4	129 591,2
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	0,032	0,031	0,032	0,031	0,031
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	6,5	8,6	8,4	13,9	14,1
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,95	1,25	0,63	-0,21	0,59
Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,85	10,15	9,87	9,41	9,66
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	-1,86	-2,06	-1,78	-2,55	-2,47
Wskaźnik starości demograficznej w %	11,7	12,0	12,4	12,8	13,4
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^a	594	637	631	671	728
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w %	47,9	46,7	45,8	46,1	46,1
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w %	53,0	51,7	51,4	52,0	51,1
Stopa bezrobocia według BAEL w %	9,7	9,7	11,1	11,4	9,8
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	230	266	159	134	83
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^b w zł	2 739,09	2 848,17	2 978,59	3 049,13	3 212,76
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	299,7	297,5	296,4	294,0	290,6
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1 428,63	1 501,12	1 588,21	1 669,55	1 734,11
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1 108,44	1 102,05	1 109,95	1 108,97	1 229,74
Granica ubóstwa skrajnego w %	9,9	11,4	13,5	13,2	14,8
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	14,3	13,2	13,5	14,0	12,8
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	19	22	26	31	38
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności	332,4	335,5	339,5	343,5	347,1
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³	30,8	30,6	30,4	30,5	30,8
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,1	6,4	6,4	6,6	6,6

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki
a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres; including
than 9 persons. c Including doctor's consultation for night and holiday health care.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	Specification
278 817,9	84 115,1	118 164,1	191 187,5	256 490,2	.	Outlays on fixed assets in environmental protection in thousand PLN (current prices)
71 481,4	25 472,5	30 213,3	53 261,1	77 603,8	.	Outlays on fixed assets in water management in thousand PLN (current prices)
0,031	0,033	0,033	0,033	0,033	.	Municipal wastewater discharged per capita in dam ³
13,9	16,9	18,0	19,5	.	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste collected in %
-0,51	-0,44	0,08	-0,90	-1,39	-3,27	Natural increase per 1000 population
9,10	9,35	10,13	9,56	9,05	8,52	Live births per 1000 population
-	-2,07	-1,91	-2,45	-2,63	-1,47	Net migration for permanent residence per 1000 population
14,1	14,7	15,3	15,9	16,6	17,2	Old age ratio in %
589	714	776	817	.	.	Children in pre-primary establishments per 1000 children aged 3–6 ^a
47,2	49,0	50,2	50,3	51,0	51,8	Employment rate by LFS in %
52,1	53,6	54,0	53,3	52,7	53,4	Activity rate by LFS in %
9,4	8,8	7,2	5,6	3,3	3,1	Unemployment rate by LFS in %
67	40	33	20	22	23	Registered unemployed persons per job offer
3 345,93	3 495,50	3 680,49	3 916,71	4 142,65	4 400,23	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^b in PLN
291,7	292,6	293,3	303,4	306,3	309,1	Annual average number of retirees and pensioners in thousands
1 789,53	1 824,03	1 880,42	1 964,46	2 062,43	2 182,02	Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1 280,51	1 371,79	1 496,15	1 554,81	1 597,18	.	Average monthly available income per capita in households in PLN
12,5	9,0	8,7	9,6	6,8	.	Extreme poverty threshold in %
11,9	10,9	9,6	8,7	8,0	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
42	53	57	69	86	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
350,9	354,8	358,6	363,4	369,0	.	Dwelling stocks per 1000 population
31,5	31,4	31,0	32,1	32,1	.	Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita in m ³
6,8	6,9	6,9 ^c	7,0 ^c	7,1 ^c	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita

przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. b Dane zdrowotnej.

children in units performing health care activities throughout the school year. b Data concern economic entities employing more

Tablica II. Wybrane dane o województwie warmińsko-mazurskim (dok.)
 Table II. Selected data on Warmińsko-Mazurskie Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	1 287	1 189	1 209	1 207	1 205
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	95,5	97,0	97,1	95,9	95,5
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	3,8	2,8	2,3	3,4	3,9
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a w mln zł (ceny bieżące)	1 093,0	1 113,0	1 130,8	1 037,2	1 411,3
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	118,0	101,8	101,6	91,7	136,1
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^b na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	119,5	138,4	146,1	111,5	87,3
Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	104,5	117,4	110,9	97,7	108,0
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	38,9	39,9	39,9	40,7	41,2
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	38,8	70,6	74,4	72,3	78,7
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	37,8	38,1	38,7	38,3	38,2
Gminy ^d	40,4	41,6	42,8	43,0	43,9
Miasta na prawach powiatu	50,3	47,6	49,7	50,4	51,9
Powiaty	25,0	24,4	22,8	23,9	25,5
Województwo	22,6	24,3	21,5	20,1	15,9
Dotacje inwestycyjne ogółem ^e dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	474,4	576,7	511,3	730,5	1 005,9
Gminy ^d	194,6	219,5	148,1	123,2	145,0
Miasta na prawach powiatu	109,1	171,1	131,9	162,2	153,3
Powiaty	95,7	77,2	76,7	88,1	97,2
Województwo	75,0	108,9	154,6	357,0	610,4
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	26,2	22,6	19,0	19,9	23,2
Gminy ^d	26,4	22,6	16,7	12,5	14,8
Miasta na prawach powiatu	26,4	22,7	17,7	19,5	17,4
Powiaty	22,1	16,6	12,8	14,8	15,7
Województwo	34,4	35,8	44,7	56,1	65,1
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	-711,4	-280,2	-157,0	-0,7	-34,3
Gminy ^d	-479,4	-210,2	-45,1	91,7	1,7
Miasta na prawach powiatu	-161,8	-52,0	-44,8	-41,9	-4,3
Powiaty	-49,1	4,3	-2,4	-13,2	-4,0
Województwo	-21,0	-22,3	-64,7	-37,3	-27,7

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Bez amortyzacji środków trwałych. c Dane na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.
 a Data concern economic entities employing more than 49 persons. b Excluding depreciation of fixed assets. c Data concern of investment grants.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	Specification
1 214	1 191	1 212	1 236	1244	.	Population per out-patient health care unit
96,1	95,8	95,4	96,2	96,5	95,8	Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in %
3,3	3,6	3,9	3,2	3,0	3,5	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %
1 427,4	1 495,5	1 438,6	1 793,5	2 418,9	1 388,8	Investment outlays of non-financial enterprises ^a in million PLN (current prices)
101,1	104,8	96,2	124,7	134,9	57,4	Investment outlays of non-financial enterprises ^a (previous year=100; current prices)
107,0	115,0	184,5	211,8	327,9	.	Intramural expenditure on research and development ^b per capita in PLN (current prices)
90,8	95,5	105,8	101,5	101,0	99,3	Retail sale of goods ^c (previous year=100; current prices)
41,7	42,0	42,9	43,8	44,5	.	Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area
83,4	83,7	87,2	82,8	85,7	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
						Share of own revenue in total revenue of local government units in %
40,1	39,4	38,1	38,9	39,4	.	Total
44,5	39,0	37,8	38,3	39,2	.	Gminas ^d
50,8	51,9	49,9	51,4	49,3	.	Cities with powiat status
26,8	28,5	28,9	29,5	33,7	.	Powiats
18,8	29,2	25,2	27,9	24,9	.	Voivodship
						Total investment grants ^e for local government units in million PLN
994,7	277,3	397,9	629,9	569,2	.	Total
150,6	70,8	133,1	297,4	249,0	.	Gminas ^d
301,2	86,8	128,9	139,7	123,7	.	Cities with powiat status
105,9	54,8	76,2	104,4	73,1	.	Powiats
436,9	64,8	59,8	88,4	123,3	.	Voivodship
						Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %
22,5	8,8	13,4	19,1	16,0	.	Total
13,3	8,9	13,4	19,4	15,2	.	Gminas ^d
30,4	6,0	11,6	17,1	11,6	.	Cities with powiat status
14,1	10,7	14,5	17,9	18,9	.	Powiats
54,8	12,1	16,0	25,5	28,9	.	Voivodship
						Result of budgets of local government units in million PLN
-25,3	416,4	-26,4	-395,1	-12,8	.	Total
111,9	170,8	-71,7	-280,6	-21,2	.	Gminas ^d
-143,8	157,9	57,8	-58,3	4,2	.	Cities with powiat status
29,7	35,2	-1,8	-13,7	3,6	.	Powiats
-23,1	52,6	-10,7	-42,4	0,7	.	Voivodship

dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Bez gmin mających również status miast economic entities employing more than 9 persons. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o mieście wojewódzkim

Selected data on city voivodship

Tablica III. Wybrane dane o Olsztynie
Table III. Selected data on Olsztyn

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (tony/rok):					
gazowych	451 034	402 828	409 523	407 878	374 302
pyłowych	197	174	158	104	90
Odpady wytworzone ^a (w tys. t)	97,2	121,6	97,8	100,0	103,8
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca (w kg)	306	311	299	277	272
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,35	1,76	1,02	0,81	1,41
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	48,8	49,9	51,9	53,7	56,2
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych (w %)	5,8	5,8	8,0	9,5	11,7
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia)	6,9	7,2	8,4	8,4	6,8
Udział długotrwale bezrobotnych (w %)	36,5	39,1	42,1	47,0	51,5
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	109	149	88	55	112
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych	2,46	2,43	2,38	2,34	2,30
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^b	863	842	851	888	955
Liczba osób na 1 przychodnię	1 512	1 253	1 239	1 188	1 159
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	9,2	10,0	10,4	10,6	10,6
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 1000 ludności	61,5	57,6	59,0	62,3	55,9
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	51	50	81	95	118
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	125	124	127	130	131
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	88	86	87	88	88
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	11	12	12	14	15
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^c (w %)	3,6	2,0	1,7	4,0	4,4
Nakłady inwestycyjne ^d na 1 mieszkańca (ceny bieżące, w zł)	3 740	3 091	3 545	3 991	4 671
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	5,7	5,5	7,0	6,8	5,0
Dochody własne gmin na 1 mieszkańca (w zł)	2 100	2 215	2 514	2 745	2 952
Wydatki majątkowe gmin na 1 mieszkańca (w zł)	1 155	1 239	778	872	1 037

a W ciągu roku. Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, w placówkach wykonujących działalność leczniczą. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących a During the year. Excluding municipal waste. b In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education concern economic entities employing more than 49 persons. d Data concern economic entities employing more than 9 persons.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	Specification
						Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (tonnes/year):
385 283	408 019	393 028	417 268	401 671	.	gaseous pollutants
98	78	102	93	90	.	particulate pollutants
68,8	77,0	74,5	145,5	94,6	.	Waste generated ^a (in thousand tonnes)
315	372	315	336	229	.	Mixed municipal waste collected per capita (in kg)
0,70	0,82	2,20	2,27	0,28	-1,34	Natural increase per 1000 population
58,9	61,7	64,3	67,3	69,7	71,4	Non-working age population per 1000 persons of working age (as of 31 December)
12,2	14,4	13,2	15,3	19,7	.	Percent of children up to the age of 3 attending nurseries and children's club (in %)
5,8	5,1	4,5	3,5	2,7	3,4	Registered unemployment rate (as of 31 December)
50,2	50,0	50,7	44,2	40,9	37,3	Share of long-term unemployed persons (in %)
53	26	26	9	7	35	Registered unemployed persons per job offer
2,28	2,26	2,23	2,20	2,16	.	Population per dwelling in dwelling stocks
778	952	1 030	1 063	1078	.	Children in pre-primary establishments per 1000 children aged 3–6 ^b
1 105	1 018	1 030	1 014	988	.	Population per out-patient department
11,0	11,4	11,7	11,7	11,8	.	Medical consultations provided in out-patient health care per capita
49,9	45,7	41,4	39,8	35,9	.	Beneficiaries of social assistance at domicile per 1000 population
127	146	131	175	218	.	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
133	134	135	134	138	142	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31 December)
88	87	86	88	91	93	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31 December)
16	18	18	16	17	19	Commercial companies per 1000 population (as of 31 December)
2,7	3,1	3,9	3,4	3,2	4,5	Net turnover profitability indicator ^c (in %)
4 408	3 771	4 172	5 471	5 924	.	Investment outlays ^d per capita (current prices, in PLN)
4,0	3,2	4,9	3,8	7,4	8,8	Dwellings completed per 1000 population
3 449	3 328	3 327	3 606	3 844	.	Own revenue of gminas per capita (in PLN)
3 056	298	803	1 612	1 002	.	Property expenditure of gminas per capita (in PLN)

zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny przekracza 49 osób. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

units and pre-primary centres; including children in units performing health care activities throughout the school year. c Data